

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Απριλίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 922

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η ΟΥΡΣΟΥΛΑ ΦΟΝ ΝΤΕΡ ΛΑΪΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ «Κ»

«Μέγιστης στρατηγικής σημασίας ο GSI»

Μιλάει για τις υπαρξιακές προκλήσεις της Ε.Ε.: Ανταγωνιστικότητα, ενεργειακή ασφάλεια, γεωπολιτικός ρόλος και Κυπριακό

Σε μια περίοδο πολλαπλών κρίσεων και έντονων διεθνών ανακατατάξεων, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, τοποθετεί την ενότητα και

την αποφασιστικότητα στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής απάντησης. Από την ενεργειακή κρίση έως τη γεωπολιτική αστάθεια στη Μέση Ανατολή και το Κυπριακό, περι-

γράφει ένα πλέγμα προκλήσεων που, όπως υποστηρίζει, μπορούν να μετατραπούν σε ευκαιρίες για βαθύτερη ολοκλήρωση. Το κρίσιμο ερώτημα για την Ευρωπαϊκή

Ένωση, δηλώνει χαρακτηριστικά, είναι αν μπορεί να ανταποκριθεί ταυτόχρονα σε όλες τις προκλήσεις με ενότητα και αποφασιστικότητα. Σελ. 4

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΔΗΣ

«Ο ΔΗΣΥ είτε θα ηγηθεί ή θα κλείσει»

«Αυτές οι εκλογές θα καταδείξουν αν ο Συναγερμός έχει μέλλον ή όχι», δηλώνει ο Γιώργος Πάμποριδης και επισμαίνει ότι μια αποτυχία θα πρέπει να οδηγήσει σε ενδοσκόπηση. Σελ. 7

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

Πληρώνουμε χρυσούς λογαριασμούς

Στο μικροσκόπιο της «Κ» οκτώ μεγάλα έργα που καταγράφουν σημαντικές αποκλίσεις κόστους και υπερβάσεις εκατομμυρίων. Σελ. 8

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΠΡΟΦΕΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΕΛΤΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΤΡΩ Η ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩ ΣΑΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΒΕΡΤΙΓΚΟ

Τρεις αναλυτές ψυχογραφούν τον Τραμπ

Οι αναρτήσεις του -από την απειλή της εξολόθρευσης ενός πολιτισμού μέχρι την επίθεση στον Πάπα- έχουν προκαλέσει απορία και ανησυχία. Ο Πίτερ Μπέικερ των New York Times, η Σούζαν Γκλάσερ του New Yorker και ο Μάρτιν Γουλφ των Financial Times επιχειρούν στη συζήτησή τους με την «Κ» να εξηγήσουν τις μεταπτώσεις του προέδρου Τραμπ. Σελ. 22

ΠΡΟΣ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΡΑΜΠ

Τα μηνύματα του Μακρόν από την Αθήνα

Απάντησε χωρίς να το σκεφτεί: «Θα είμαστε εδώ», είπε ο Γάλλος πρόεδρος όταν κλήθηκε να ξεκαθαρίσει τι θα έκανε η χώρα του σε περίπτωση που απειλείτο η ελληνική κυριαρχία.

Ο Εμανουέλ Μακρόν, στη συζήτησή του με τον Κυριάκο Μητσοτάκη, υπό την αιγίδα της «Κ», παρουσίασε τη δική του, αισιόδοξη οπτική για το μέλλον της Ευρώπης. Σελ. 16

ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΒΕΤΟ Ε.Ε.

Διά χειρός Κυπριακής Προεδρίας

Η Λευκωσία συνέβαλε στην εγκαθίδρυση «τεχνικής διαδικασίας» πρόωπης διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, χωρίς ομόφωνο άνοιγμά τους, παρακάμπτοντας το βέτο που είχε ασκήσει ο Όρμπαν και δημιουργώντας επικίνδυνο προηγούμενο που επιδιώκει να εκμεταλλευθεί η Τουρκία. Σελ. 5

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΛΠΗ

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»: Αναστασία Ανθούση, Ανδρέας Πασιουριδής, Ανδρέας Παπαχαράλαμπος. Σελ. 10

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εκσυγχρονισμός

Οι τεράστιες αποκλίσεις στις οκτώ μεγαλύτερες συμβάσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό τους δείχνουν πως η κακοδιαχείριση έχει καταστεί κανόνας. Οποσδήποτε τα χρήματα δεν περισσεύουν, αλλά φαίνεται πως γίνεται ελάχιση στη προσπάθεια για χρηστή διαχείρισή τους. Είναι λοιπόν επάναγκες να εκσυγχρονιστεί το σύστημα προσφοροδότησης και ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων, ώστε να εξυπηρετείται μόνο το γενικό καλό.

REP-OFFICE ΤΗΣ EUROBANK

Τραπεζική γέφυρα Κύπρου - Ινδίας

Η Eurobank ανοίγει Γραφείο στη Μουμπάι στις 21 Μαΐου, στοχεύοντας στην προσέλκυση ινδικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη μέσω Κύπρου. Ενισχύεται ο ρόλος της χώρας ως επιχειρηματικού κόμβου μεταξύ Ασίας και Ευρώπης, ενώ η ημέρα συμπίπτει με την επίσκεψη του Προέδρου Χριστοδουλίδη στην Ινδία. Οικονομική, σελ. 4

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Η ανάπτυξη του κυπριακού σινεμά

Οι επιτυχίες του κυπριακού σινεμά σε μεγάλα διεθνή φεστιβάλ, η συμμετοχή της Δημοκρατίας σε διεθνείς συμπαραγωγές αποδεικνύουν πως η κινηματογραφική εξέλιξη της χώρας δείχνει σημάδια ανοδικής πορείας. Τέχνες, σελ. 1

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

Η Μήδεια της Κάλλας ζωντανεύει ξανά

Η Εθνική Λυρική Σκηνή επιστρέφει στην Επίδαυρο με τη «Μήδεια» του Κερουμπίνι, ανασυνθέτοντας τη θρυλική όπερα του 1961 με τη Μαρία Κάλλας. Η «Κ» μίλησε με τη δημιουργική ομάδα πίσω από το τολμηρό εγχείρημα. Τέχνες, σελ. 4-5

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 165 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το έργο έκανε κοιλιά

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, εκεί που λέγαμε ότι από ώρα σε ώρα θα τιναχτεί το σύστημα Δικαιοσύνης στον αέρα, το έργο άρχισε να κάνει κοιλιά. Οι φωτογραφίες «τεκμήρια» του πολύκροτου Sandycgate αποδεικνύονται fake, με αποτέλεσμα το ενδιαφέρον του φιλοθεάμονος κοινού να ξεφουσκώνει μέρα με τη μέρα. Γιατί δεν ήταν μόνο η φωτογραφία του τραυματισμού κλεμμένη από το διαδικτυο, το ίδιο συνέβη και με τη φωτογραφία της κόκκινης Porsche. Για να μη μιλήσουμε για τη γερμανική φωνή στο ηχητικό μήνυμα που, σύμφωνα με τον εμπειρογνώμονα Ντίνο Παστό, προέρχεται από ντοκιμαντέρ για τη Βενεζουέλα του καναλιού ARTE το μακρινό 2019.

«Σικάγο γίναμε!» Ξέσπασε η Ευγενία η Καλαμαρού και το καρέ κατάνευσε βαθιά προβληματισμένο. Η απόφαση του Προέδρου Χριστοδουλίδη να καλέσει το «ηπικό» επιβεβαίωσε ότι το Sandycgate θα γραφτεί με χρυσά γράμματα στο μπρώο σκανδάλων της βραχονοσίδας. «Και γιατί χρειαζόμαστε το FBI;» ζήτησε η Ρενέ Κυπαρίσι, η οποία εσχάτως εκδηλώνει μια ανεξήγητη αντιπολιτευτική διάθεση. «Από πού θέλεις να το πιάσουμε, μάνα μου; Από την παιδερασία, τη μυστικιστική Αδελφότητα, τους κοριούς, το μαύρο βαν, τη διαφορά ή τον πακτωλό χρημάτων;». «Στην περίπτωση πάντως της πυρκαγιάς στη Λεμεσό αποδείχτηκε άνθρωπος ο θησαυρός του FBI» μουλάρωσε η Ρενέ. «Καλά θα πάει κι αυτό» ομοψώνησε εντέλει το καρέ βαθύτατα προβληματισμένο.

Σε άλλα (εγκληματικά) νέα η διαδικασία της παραπομπής του Φαίδωνα Φαίδωνος στο Κακοιουργικό κριτήριο σε λίγα μόλις λεπτά. Η δική ορίστηκε στις 28 Μαΐου με τον τελούνα εν αργία δήμαρχο να αφήνεται ελεύθερος, καταβάλλοντας εγγύηση 100.000 ευρώ. «Πάλι καλά να λένε στον Συναγεμώ που βγήκαν όλα στη φάρα τώρα και όχι όταν θα εκδίδωμε

Ο Πρόεδρος κάλεσε ενισχύσεις ώστε το Sandycgate να διερευνηθεί από τους κορυφαίους διώκτες του εγκλήματος. Καλά θα πάει κι αυτό.

την υποψηφιότητά του για Πρόεδρο της Δημοκρατίας» έριξε το δηλητήριο της η πολύ φίλη μας αν και αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλίτσα Κυριακού.

Λες και δεν είναι αρκετά όσα μας συμβαίνουν –σκάνδαλα, εγκλήματα, εκλογές, jalla– ήρθε η Μαρία η Ανέμελη κι έδωσε ένα ηχηρό χαστούκι στη νοημοσύνη μας. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε η μονίμως σε εγρήγορση Φώφη Κούταλου. «Τουτέστιν, έδωσε συνέντευξη σε ελληνική εφημερίδα, με τίτλο που σκόρπισε εγκεφαλικά στον άμαχο αγροτικό μας πληθυσμό: “Πώς η Κύπρος έβαλε τα γυαλιά στην Ελλάδα στην καταπολέμηση του

αφθώδους πευρετού”». «Και ανέμελη ΚΑΙ αδίστακτη» αποφάνθηκε η σιερκοκούταλη η Κούταλου, εκφράζοντας φευ το σύνολο του καρέ.

«Έναν Χαρτσιώτη που τα έκανε μαντάρα στο υπουργείο Δικαιοσύνης τον θυμάστε;» συνέχισε το σερί εμπρηστικών επιτυχιών η Φώφη Κούταλου. «Καλέ ξεχνιέται ο Μάριος;». «Ο Μάριος λοιπόν, διόλου επιτυχημένος τέως υπουργός αλλά μια χαρά βολεμένος νυν Επίτροπος, κάνει comeback: τον διερευνά η Ελεγκτική Υπηρεσία για ενδεχόμενα διασπάθιση δημοσίου χρήματος, μετά από καταγγελίες για παράνομη χρήση της κρατικής λιμουζίνας επί

24ώρου βάσεως». «Πρώτη μούρη ο Χαρτσιώτης!». «Κάποιες αμαρτίες πληρώνουμε οι Κυπριαί, μάνα μου, δεν εξηγείται αλλιώς».

Τέτοιου είδους σκοτούρες δεν έχουν θέση στο παράλληλο σύμπαν της Άμεσης Δημοκρατίας, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Μπορεί το ερευνητικό δημοσιογραφικό δίκτυο Ciren να καταγγέλλει διαρροή προσωπικών δεδομένων 40.000 χρηστών από την πλατφόρμα Agora, χωρίς να ενημερωθεί η Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, αλλά στο κόμμα του Φειδιά κάθε μέρα είναι η γιορτή του παιδιού. Δεν υπάρχει πιο γλαφυρή απόδειξη από τα ενθουσιώ-

δη βίντεο του υποψήφιου Ιωάννη Δαμιανού, ο οποίος ζει το προεκλογικό όνειρο σε συνέχειες στο TikTok.

Στο ΑΛΜΑ, πάλι, το πήγαινε έλα των υποψηφίων συνεχίζεται σαν να παίζουμε μουσικές καρέκλες. Αφού έφραγαν τον Δημήτρη Παπαδάκη, προτού προλάβει ο άνθρωπος να αρθρώσει «αθώς, κύριοι δικαστές», τον αντικατέστησαν με την κυρία Φρόσω Εμμανουήλ, η οποία τρεις μέρες μετά αποφάσισε να παραιτηθεί. «Ο Οδυσσεύς αλήθεια τι λέει για όλα αυτά;» εξέφρασε την τάχαμου αθώα απορία η κόκκινη Κουλίτσα. «Ο Οδυσσεύς γεννάει δημιουργικές ιδέες» σάρκασε η Καλαμαρού. «Τουτέστιν;». «Τουτέ-

στιν, δόλωσε στο ΠΟΛcast ότι δεν θα είχε πρόβλημα να στηρίξει υποψήφιο του ΔΗΣΥ στις προεδρικές, προκαλώντας αμηνάκια εξ αριστερών του». «Η Ειρήνη καλά; Πάντα καλά».

Μέσα σ' όλη αυτή την τρέλα που ζούμε ευτυχώς που υπάρχει και το ΕΛΑΜ για να μπαίνουν τα πράγματα στη θέση τους. «Δεν ήρθα εδώ για να με αγαπήσουν όλοι. Ήρθα γιατί αυτό που εκπροσωπώ τους προκαλεί τρόμο. Το ΕΛΑΜ είναι ο εφιάλτης τους...» διακήρυξε ο υποψήφιος Παμπόσκης Κωνσταντίνος από το πατριωτικό μετερίζι του TikTok. Πατρίς - Θρησκεία - Οικογένεια. Ήταν και η επέτειος την περασμένη Τρίτη...

Μια που αναφέρθηκε στη θρησκεία ως σημείωση την κοινωνιολογικού ενδιαφέροντος σχολική αργία, λόγω της ονομαστικής γιορτής του Αρχιεπισκόπου Γεωργίου, την περασμένη Πέμπτη. Υποθέτω πως αν ο ιστορικός του μέλλοντος αναρωτηθεί γιατί κάποιος αποκαλούν την όμορφη και παράξενη πατρίδα μας «Κυπριστάν», αυτή η σεμνή καταγραφή του σωτήριου έτος 2026 μπορεί να του είναι χρήσιμη.

«Όμορφη και παράξενη πατρίδα, ωσάν αυτή που μου 'λαχε δεν είδα» έγραψε κάποτε ο ποιητής. Από παραξενιά άλλο τίποτε... Αυτές οι εκλογές άλλωστε αν μας έμαθαν κάτι είναι ότι δεν τα έχουμε δει όλα. Όπως π.χ. την ανάρτηση του συμπαθούς κατά τ' άλλα υποψήφιου της ΔΗΠΑ να κρατάει λαγούς με... όχι πετριχάκια αλλά παζιμάδια! Ιδού και το εύγλωττο λεκτικό: «Εγώ δεν υποσχομαι λαγούς και παζιμάδια. Ούτε πολλά λόγια που χαϊδεύουν αυτιά. Υπόσχομαι σοβαρή δουλειά και υπευθυνότητα! Γι' αυτό ΔΗΛΩΝΩ ΠΑΡΩΝ!». Ας σκεφτούμε θετικά, αγαπημένο μου ημερολόγιο: ένας μίνας έμεινε μόνο.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

26-4-1936

Οχυρώσεις: Η εφημερίς «Έργον» αναφερομένη εις τας γερμανικές οχυρώσεις εν Ρηνανία παρέχει την πληροφορίαν ότι η πρώτη γραμμή των οχυρωματικών έργων ευρίσκεται ήδη υπό κατασκευήν συμφώνως προς τας οδηγίας των κ.κ. Μπλόμπεργκ και Γκαίριγκ και πρόκειται να συμπληρωθή τελείως περί τα τέλη Οκτωβρίου ή τας αρχάς Νοεμβρίου. Πρόκειται περί συστήματος μονίμων χαρακωμάτων με ειδικάς εγκαταστάσεις διά μυδραλλιοβόλα και πυροβόλα.

Επεισόδια: Αγγέλλεται εκ Καΐρου ότι «επεισόδια» τινά έλαβον χώραν προσφάτως κατά μήκος των συνόρων της Λιβύης [τα οποία] προϋξήσανον μεγάλας απουσίας και απετέλεσαν αντικείμενον ανταλλαγής διακονώσεων διαμαρτυρίας μεταξύ των Κυβερνήσεων Ιταλίας και Αιγύπτου. Φαίνεται ότι παλικά αεροπλάνα κατ' επανάληψιν διέβησαν τα αιγυπτιακά σύνορα, ενώ εξ άλλου Αιγύπτιοι στρατιώται εισήλθον, ως λέγεται, εις το ιταλικόν έδαφος και συνέλαβον Ιταλόν αξιωματικόν.

Προτομή: Σήμερον θα γίνουν εις τον κήπον του Κλαυθμώνος τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Βλασίου Γαβριλίδου η οποία εστήθη μερίμνη της «Ενώσεως Συντακτών Αθηνών» και δαπάναις των «Αχέανων». Η προτομή, έργον του γλύπτου κ. Τόμπρου, εστήθη εις την έναντι του υπουργείου των Οικονομικών πρασιάν του κήπου του Κλαυθμώνος, παρά τον οποίον έκειντο τα γραφεία της «Ακροπόλεως».

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Στο Youtube, αδελφές μου

Ό,τι και να λέμε, όσο και να γκρινιάζουμε, τέτοια προβολή της χώρας με θετικό τρόπο, είχαμε να δούμε από την εποχή Μακαρίου, τότε που ο σεϊμπηστος μπαινόβγαίνε στα σαλόνια του Λευκού Οίκου και του Κρεμλίνου όπως ο Χριστόφιας στα λαϊκά σωματεία Γερίου. Τι θυμήθηκα τώρα; Την πρώτη προεδρία μας επί του Δημήτρη. Χωρίς άλλα σχόλια.

Ο μικρός Νίκος έχει ταλέντο να βρίσκει σκηνικά για να φιλοξενεί τους ξένους. Μίνθις Χιλς, Μαρίνα Αγίας Νάπας. Αποφεύγει για ευνόητους λόγους της Λεμεσού των Πύργων και διαβατηρίων. Κάτι σαν εθνικό ένοχο μυστικό.

Ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες αναφέρουν πως η Ούρσουλα αυτή τη φορά παρέδωσε οικειοθελώς την προεδρική σουίτα του Landmark στον Κόστα. Έτσι η καρδιά της Ραουάνα πήγε στη θέση της. Όλοι όμως έψαχναν την πτέρυγα που έμενε η Τζώρτζια. Όχι για κάτι πονηρό, αλλά για να της ευκηθούν του Αγίου Γεωργίου. Καλού κακού η κυρία Φιλίππα έβαλε μια κάμερα στον διάδρομο. Τέλος, η κυρία Ραουάνα μαθαίνω πως κρατά τις ισορροπίες με τους ξένους ηγέτες. Ο μικρός Νίκος έδειξε στην οικογένεια ποιος φορεϊ τα παντελόνια, θυμίζοντας στη Φιλίππα όταν τα έκανε γης μαδιάμ με τη Μέρκελ και τον Μπτοστάκν και την έστρεψε πίσω ο Νίκος με το αεροπλάνο της γραμμής. «Ο καθένάς ό,τι του περνά» φέρεται να της είπε πριν κλείσει το αμπαζούρ στο προεδρικό κρεβάτι. Με αποφασιστικότητα.

Ξεπέρασα και τη Γιουροβίζιον...

Οι κτηνοτρόφοι είχαν τη συμπάθεια της κοινής γνώμης αλλά δυστυχώς το να κλείνεις τον δρόμο και να ταλαιπωρείς χιλιάδες κόσμο που σε τίποτα δεν σου έφταιξε, είναι μια ατυχής πρακτική. Ποιοι νομίζετε πως είστε κύριοι; Οι κυνηγοί; Και γιατί δεν πήρατε ένα τηλεφώνω να μιλήσετε με τον Πρόεδρο, κι αν αυτός ήταν μπήζη, έστω με τον Μακρόν, ή τον Ζελένσκι, ρε παιδί μου. Εξάλλω, το μη χείρον -και κοίρον- βέλτιστο.

Άτυχος και ο Φυτιρής που περνούσε από εκεί -χωρίς ο καμένος να φέρει ευθύνη για τον αφθώδη ή τη διαχείρισή του- και όταν οι διαμαρτυρόμενοι τον αντιλήφθηκαν άρχισαν να φωνάζουν «φέυκει όπως τον κάτσο». Ποιος τα σκέφτεται αυτά τα συνθήματα; Νιάου.

«Η εμφάνισή μου στον Άλφα έγραψε 50 τοις εκατό στα δυναμικά κοινά και μου είπαν πως τέτοια νούμερα γράφει

μόνο η Γιουροβίζιον». Περί νούμερων λοιπόν ο λόγος και η πιο πάνω δήλωση ανήκει στον Χριστόφορο Σήκου Πάνω Τορναρίτη, ο οποίος αναφερόταν στην τηλεθέαση που κατέγραψε η παρουσία του σε εκπομπή του σταθμού. Τόρνος, 12 πόιντες.

Δυστυχώς για τον συμπαθή συγγραφέα -το βιβλίο του βρίσκεται στα 5000 που διάβασε ο Χριστοδουλίδης- ενώ απομένουν μόνο λίγες βδομάδες μέχρι τις εκλογές, οι δημοσκοπήσεις παρουσιάζουν το κόμμα του σε σχεδόν μηδενικά ποσοστά και πρέπει να προβεί τάχιστα σε διορθωτικές ενέργειες για να μετατρέψει τα τηλεοπτικά νούμερα σε νούμερα στην κάληψη και να γίνει -όπως και η Παπαρίζου- my number one. Ας αγοράσει το ΑΠΟΕΛ.

Ο Μάριος Χαρτσιώτης μάς είχε απασχολήσει κατά καιρούς εξ αιτίας διαφόρων αστοχιών, αλλά και της κλασικής πια δήλωσης «η παραίτηση είναι πράξη δειλών». Επανήλθε στο προσκήνιο εξαιτίας υπόθεσης πιθανής διασπάθισης δημόσιου χρήματος για 24ωρη χρήση λιμουζίνας, κάτι που δεν δικαιολογείται στη θέση που κατέχει τώρα.

Μα τι θέλετε επιτέλους, βρε αχάριστοι, να έλθουν οι Ευρωπαίοι στην Κύπρο και να μην έχει ο Επίτροπος Προεδρίας -ό,τι κι αν σημαίνει αυτό- μια λιμουζίνα; Να μας περάσουν για τίποτα πτωχούς;

Γη των αγοριών που μεθούν, γη των λιμουζίνων που αφθονούν.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Αυτό το Πάσχα κάνσαμε τη διαφορά γιατί αξίζει!

308.712

σκαναρίσματα =

50.000€*

για την Υπηρεσία Διαχείρισης
Κρίσεων του Κυπριακού
Ερυθρού Σταυρού

Καρολίνα Πελενδρίτου
Παραολυμπιονίκης Κολύμβησης
και Πρέσβειρα της Lidl Κύπρου

*Από 26 Μαρτίου έως και 11 Απριλίου 2026, η Lidl Κύπρου είχε δεσμευτεί να προσφέρει €0,15 στην Υπηρεσία Διαχείρισης Κρίσεων του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού με κάθε σκανάρισμα της ψηφιακής κάρτας Lidl Plus. Κατά το διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν από τους πελάτες μας συνολικά 308.712 σκαναρίσματα, από τα οποία συγκεντρώθηκε το ποσό των €46.307, ωστόσο η εταιρεία θα προχωρήσει στη δωρεά ποσού ύψους €50.000.

Η ενέργεια πραγματοποιείται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διενέργειας Εράνου Νόμου του 2014 και τη σχετική Άδεια Εράνου με αριθμό Ν.Π. 2/2026 που χορηγήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Περιφερειακή σταθερότητα και ευημερία συνδέονται στενά με λύση του Κυπριακού

Οι υπαρξιακές προκλήσεις της Ε.Ε., η ηλεκτρική διασύνδεση και οι προσπάθειες επανέναρξης των διαπραγματεύσεων

Συνέντευξη στον **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Σκιαγραφώντας τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε μια περίοδο αυξανόμενης γεωπολιτικής αβεβαιότητας και ενεργειακών πιέσεων, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τονίζει ότι η απάντηση βρίσκεται στην ενότητα, την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης και την ενίσχυση του διεθνούς της ρόλου. Παράλληλα, αναφέρεται στη σημασία της Ανατολικής Μεσογείου, στον ρόλο της Κύπρου ως γέφυρας με την περιοχή και στην ανάγκη επανεκκίνησης των συνομιλιών για το Κυπριακό υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.

«Ποια θα λέγατε ότι είναι η σημαντικότερη υπαρξιακή πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση, εάν έπρεπε να επιλέξετε μόνο μία: η δημογραφική γήρανση, η αδυναμία της ευρωπαϊκής οικονομίας να παραμείνει ανταγωνιστική, η στρατηγική εξάρτηση ή η πολιτική φθορά και αμφισβήτηση εντός της Ένωσης;

«Αντιμετωπίζουμε αυτές τις προκλήσεις ως Ένωση σε έναν αβέβαιο κόσμο. Και η ύψιστη πρόκληση είναι κατά πόσον μπορούμε να ανταποκριθούμε σε όλες ταυτόχρονα, με αυτοπεποίθηση, ενότητα και φιλοδοξία. Ωστόσο, η ιστορία της Ένωσης μάς δείχνει ένα πράγμα, ότι οι κρίσεις υπήρξαν συχνά οι ίδιες οι στιγμές που μας ώθησαν προς τα εμπρός. Πιστεύω ότι πρέπει να ξεκινήσουμε από τα δυνατά μας σημεία. Η Ευρώπη φιλοξενεί βιομηχανίες και καινοτόμους παγκόσμιους κλάσους. Η κοινωνική οικονομία της αγοράς μας, τα ισχυρά δημόσια συστήματα υγείας, τα υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικά συστήματα και οι ανθεκτικές υποδομές μας παρέχουν μια βάση που λίγοι μπορούν να ανταγωνιστούν.

Διαθέτουμε το κεφάλαιο, το ταλέντο και την τεχνογνωσία για να πλοηγηθούμε μέσα στις τρέχουσες προκλήσεις και να εξέλθουμε ισχυρότεροι. Και διαθέτουμε τη στήριξη των πολιτών μας. Σε ολόκληρη την Ένωση, η εμπιστοσύνη προς την Ε.Ε. έχει φτάσει σε από τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών, όπως αποτυπώνεται στις έρευνες του Ευρωβαρόμετρου. Αυτή η ενότητα και η στήριξη ήδη μεταφράζονται σε δράση. Σε εξωτερικό επίπεδο, η Ε.Ε. επεκτείνει το δίκτυο αξιόπιστων εταιρικών σχέσεων της, συνάπτοντας και διαπραγματευόμενη εμπορικές συμφωνίες σε όλο τον κόσμο, από τη Mercosur και την Ινδία έως τη Μαλαισία. Στο εσωτερικό, επενδύουμε σημαντικά στην καινοτομία, στην καθαρή, εγχώρια ενέργεια και στην ευρωπαϊκή άμυνα, ενώ παράλληλα αίρουμε εμπόδια που επιβραδύνουν τις επικοινωνίες μας και κατακερματίζουν την αγορά μας.

Έτσι, για μένα το πιο σημαντικό ερώτημα είναι κατά πόσον είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε όλες αυτές τις προκλήσεις μαζί. Αν ναι, τότε καθεμία από αυτές τις προκλήσεις μπορεί να μετατραπεί σε ευκαιρία, για επιτάχυνση της ολοκλήρωσης, για ενίσχυση του οικονομικού μας μοντέλου και για εδραίωση του ρόλου της Ευρώπης στον κόσμο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μιλά συχνά για τον γεωπολιτικό της ρόλο και τη στρατηγική της επιρροή, ωστόσο –πέραν του ότι κατά καιρούς εμφανίζεται διχασμένη σε κρίσιμα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής– απουσιάζει σε μεγάλο βαθμό από τη διαμόρφωση των εξελίξεων στη νέα ανάφλεξη στη γειτονία μας, στη Μέση Ανατολή. Ποια είναι τα πραγματικά

«Η Κύπρος, στο νοτιοανατολικό σύνορο της Ενωσης μας, έχει σταθερά και αξιόπιστα λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ της νότιας μεσογειακής γειτονιάς μας και της Ε.Ε. Το ίδιο και η κυπριακή προεδρία», δηλώνει στην «Κ» η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

όρια της ευρωπαϊκής επιρροής και ποιος μπορεί να είναι ο γεωπολιτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό τις παρούσες συνθήκες;

«Ο πόλεμος στο Ιράν είχε σημαντικές επιπτώσεις στη Μέση Ανατολή. Από την πρώτη ημέρα έχουμε εμπλακεί στις προσπάθειες εξεύρεσης διαρκούς ειρήνης, εργαζόμενοι στενά με εταίρους σε ολόκληρη την περιοχή. Ως παράδειγμα, αρκετοί από τους μεσογειακούς εταίρους μας συμμετείχαν στη συνάντηση των ηγετών μας αυτή την εβδομάδα στην Κύπρο. Έχουμε συνάψει στρατηγικές σχέσεις με χώρες της περιοχής, όπως με την Αίγυπτο και την Ιορδανία. Πράγματι, το 2024 επισκέφθηκα την Αίγυπτο μαζί με Ευρωπαίους ηγέτες, με ταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ο οποίος αποτελεί ισχυρή φωνή για την περιοχή, για την υπογραφή της συνολικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Και ήδη σχεδιάζουμε περαιτέρω συνεργασίες, για παράδειγμα με την επικείμενη Σύνοδο Ε.Ε.–Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου. Η Ευρώπη είναι παρούσα και μέρος της λύσης, μέσω της διπλωματίας, της ανθρωπιστικής στήριξης και του συνεχούς συντονισμού με όλους τους βασιλικούς δρώντες. Αυτό αντανακλά τον ρόλο που διαδραματίζουμε ολοένα και περισσότερο σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται ταχύτατα. Οι εταίροι αναζητούν αξιοπιστία και σταθερότητα και στρέφονται προς εμάς για αυτά. Η Κύπρος, στο νοτιοανατολικό σύνορο της Ένωσης μας, έχει σταθερά και αξιόπιστα λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ της νότιας μεσογειακής γειτονιάς μας και της Ε.Ε. Το ίδιο και η κυπριακή προεδρία. Η συνάντησή μας, στο περιθώριο του άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κύπρο, με περιφερειακούς ηγέτες, υπήρξε σημαντική και παραγωγική.

Ταυτόχρονα, πρέπει να αντιμετωπίσουμε και τους δικούς μας περιορισμούς. Η απαίτηση ομοφωνίας στην εξωτερική πολιτική έχει πολύ συχνά περιορίσει την ικανότητά μας να ενεργούμε αποφασιστικά. Μια μετάβαση προς την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία θα αποτελούσε σημαντικό βήμα για την αποφυγή των συστηματικών αδιεξόδων που έχουμε δει κατά καιρούς στο παρελθόν. Με τις πρόσφατες εκλογές στην Ουγγαρία, θεωρώ ότι βλέπουμε θετική δυναμική προς αυτή την κατεύ-

θυνση και θα πρέπει να την αξιοποιήσουμε για να προχωρήσουμε ουσιαστικά σε αυτό το θέμα.

«Σε συνέχεια της, προ ολίγων ημερών, δημοσιοποίησης της «εργαλειοθήκης» που η Επιτροπή επεξεργάστηκε για τον περιορισμό των τιμών της ενέργειας, είναι ο κίνδυνος ενεργειακής απομόνωσης μια ορατή πιθανότητα εάν η τρέχουσα κατάσταση διαρκέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα ή δεν υπάρχει λόγος για τέτοια ανησυχία;

«Βρισκόμαστε σε ενεργειακή κρίση και είναι σαφές ότι πολίτες και επιχειρήσεις αισθάνονται καθημερινά τον αντίκτυπο των τιμών. Γι' αυτό, νωρίτερα αυτή την εβδομάδα παρουσιάσαμε πράγματι μια «εργαλειοθήκη», η οποία

καθορίσουν την ικανότητά μας να αντιμετωπίσουμε τις κρίσεις του αύριο. Και η λύση είναι σαφής: πρέπει να ενισχύσουμε την εγχώρια, προσιτή και αξιόπιστη ενέργεια. Διότι αυτό θα μας προσφέρει ανεξαρτησία και ενεργειακή ασφάλεια. Ο μόνος διαρκής τρόπος εξόδου από την υπερεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα είναι ο εκσυγχρονισμός μέσω της μετάβασης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε ανανεώσιμες πηγές και πυρηνική ενέργεια, καθώς και μέσω της όσο το δυνατόν ταχύτερης ηλεκτροποίησης της οικονομίας. Γι' αυτό θα προτείνουμε έως το καλοκαίρι ένα Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτροποίηση, με έναν φιλόδοξο στόχο ηλεκτροποίησης, ώστε να παρακολουθούμε την πρόοδό μας. Διότι μόνο ό,τι μπορεί να μετρηθεί, μπορεί και να υλοποιηθεί.

«Σ' αυτό το πλαίσιο έχετε καλέσει τα κράτη μέλη να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους σχετικά με το πακέτο ευρωπαϊκών δικτύων, με στόχο την επέκταση του ηλεκτρικού δικτύου της Ευρώπης. Εξαιτίας του έργου GSI να περιλαμβάνεται σε αυτόν τον σχεδιασμό;

«Έχουμε καλέσει τους συννομοθέτες να επιταχύνουν τις διαπραγματεύσεις για το πακέτο ευρωπαϊκών δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας που παρουσιάστηκε τον Δεκέμβριο. Για να μετασχηματίσουμε το ενεργειακό μας σύστημα, είναι αναγκαίο να εγκριθεί έως το καλοκαίρι. Ο Great Sea Interconnector αποτελεί ένα από τα οκτώ «Ενεργειακά Δίκτυα Υψηλής Στρατηγικής Σημασίας» που περιλαμβάνονται στο πακέτο, γεγονός που υπογραμμίζει τη μέγιστη στρατηγική του σημασία για την ΕΕ και την πλήρη δέσμευσή μας για την υλοποίησή του. Ήδη εργαζόμαστε για την επιτάχυνση αυτών των έργων μέσω ισχυρότερου πολιτικού συντονισμού και ενός στοχευμένου συνόλου μέτρων για τη διασφάλιση της ταχείας υλοποίησης.

«Σ' ό,τι αφορά στο Περιφερειακό Κέντρο Πυρόσβεσης της Ε.Ε. στο νησί, το οποίο είχε εξαγγελθεί, έχει σημειωθεί πρόοδος; Η αποστολή του θα περιορίζεται σε συντονιστικό ρόλο ή θα υπάρξει παρουσία επιπλέον αεροσκαφών, πέραν αυτών που χρηματοδοτούνται κάθε χρόνο από την Επιτροπή;

«Σημειώνουμε ισχυρή πρόοδο. Ανυπομονώ ιδιαίτερα για τα εγκαίνια αργότερα μέσα στο έτος. Ο κόμβος θα λειτουργήσει ως κρί-

σιμο ανάχωμα έναντι των δασικών πυρκαγιών, ενισχύοντας παράλληλα την ετοιμότητα σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο, μια περιοχή όπου οι κλιματικοί κίνδυνοι απαιτούν ολοένα και περισσότερο συντονισμένη δράση. Αποτελεί ένα από τα έργα που περιλαμβάνονται στο Σύμφωνο για τη Μεσόγειο. Γνωρίζουμε ήδη ότι έχει πυροσβεστικά αεροσκάφη σταθεμούν στον κόμβο, με τα κόστη μίσθωσης να συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. Υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας περισσότερων αεροσκαφών στο μέλλον και εργαζόμαστε με την Κύπρο προς αυτή την κατεύθυνση. Θα αποτελέσει επίσης κέντρο αριστείας για βέλτιστες πρακτικές και ανταλλαγή γνώσης στον τομέα της ετοιμότητας. Όταν τεθεί σε λειτουργία, ο κόμβος αυτός θα αποτελέσει σημαντικό βήμα πρόοδου για την προστασία της Ευρώπης από τις δασικές πυρκαγιές και ισχυρό σύμβολο αλληλεγγύης προς τους εταίρους μας στη Μέση Ανατολή. Εκφράζω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη προς την Κύπρο και τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη για την ηγετική στάση που επέδειξαν σε αυτό το ζήτημα.

«Όσον αφορά στο Κυπριακό, εκκρεμεί ο διορισμός Ειδικού Απεσταλμένου της Ε.Ε., μετά την παραίτηση του Johannes Hahn. Έχουν πραγματοποιηθεί διαδικασίες προς αυτή την κατεύθυνση; Υπάρχει όνομα προς ανακοίνωση; Επίσης, είναι γνωστό ότι ζητήθηκε παρέμβαση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την προώθηση ορισμένων ευρωπαϊκών φακέλων, προκειμένου να σημειωθεί πρόοδος στις προσπάθειες για το Κυπριακό. Και ενώ οι φάκελοι προχωρούν – διάλογοι υψηλού επιπέδου, επενδυτική τράπεζα, διευκόλυνση θεωρήσεων – υπάρχει στασιμότητα στο Κυπριακό.

«Μια συνολική, δίκαιη και διαρκής λύση, πλήρως σύμφωνη με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και το δίκαιο της Ε.Ε., για μια διζωνική, δικονομική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, παραμένει απόλυτη προτεραιότητα. Η περιφερειακή σταθερότητα και ευημερία στην Ανατολική Μεσόγειο συνδέονται στενά με τη λύση του Κυπριακού. Ως εκ τούτου, βρίσκεται πολύ ψηλά στην ατζέντα μας. Στο πλαίσιο αυτό, ο επόμενος Ειδικός Απεσταλμένος της Ε.Ε. θα αφιερώσει όλες του τις δυνάμεις στο ζήτημα αυτό. Βρισκόμαστε επί του παρόντος στη διαδικασία επιλογής.

«Με ποιον ουσιαστικό τρόπο συμβάλλει η Ε.Ε. στην επίλυση ενός τόσο ζωτικής σημασίας προβλήματος, το οποίο, σε μια περίοδο στρατηγικής αναθεώρησης, δοκιμάζει ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία της Ένωσης;

«Συνεχίζουμε να εργαζόμαστε προς αυτόν τον στόχο, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, την πολιτική μας εντολή και εντός των διατάξεων της Συνθήκης. Η πορεία προς τα εμπρός περνά μέσα από την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και είμαστε έτοιμοι να εμπλακούμε ενεργά και να συμβάλουμε σε αυτή τη διαδικασία με όλα τα μέσα και τα εργαλεία που διαθέτουμε. Παράλληλα, σπινδύλουμε τις προσπάθειες για επανένωση. Η Επιτροπή συνεχίζει να ενθαρρύνει τις επαφές, τον διάλογο, τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και την αμοιβαία κατανόηση. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης της Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους.

“

Ο Great Sea Interconnector αποτελεί ένα από τα οκτώ «Ενεργειακά Δίκτυα Υψηλής Στρατηγικής Σημασίας» που περιλαμβάνονται στο πακέτο, γεγονός που υπογραμμίζει τη μέγιστη στρατηγική του σημασία για την Ε.Ε. και την πλήρη δέσμευσή μας για την υλοποίησή του.

”

“

Η απαίτηση ομοφωνίας στην εξωτερική πολιτική έχει πολύ συχνά περιορίσει την ικανότητά μας να ενεργούμε αποφασιστικά. Μια μετάβαση προς την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία θα αποτελούσε σημαντικό βήμα για την αποφυγή των συστηματικών αδιεξόδων που έχουμε δει κατά καιρούς στο παρελθόν.

”

είναι αρκετά ευέλικτη ώστε να ανταποκρίνεται σε διαφορετικές ανάγκες. Διότι κάθε κράτος μέλος διαθέτει το δικό του ενεργειακό μείγμα και τις δικές του προκλήσεις.

Η εργαλειοθήκη περιλαμβάνει μια σειρά βραχυπρόθεσμων μέτρων, για παράδειγμα σχετικά με το πώς να συντονιζόμαστε καλύτερα κατά την αναπλήρωση των αποθεμάτων φυσικού αερίου ή τη διαχείριση πιθανών διαταραχών στον εφοδιασμό καυσίμων αεροπορίας και ντιζελ.

Όπως συζητήσαμε στη συνάντηση των ηγετών μας στην Κύπρο, πρέπει ταυτόχρονα να προχωρήσουμε στην υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων ενεργειακών μας στόχων. Διότι οι επιλογές του σήμερα θα

“

Η περιφερειακή σταθερότητα και ευημερία στην Ανατολική Μεσόγειο συνδέονται στενά με τη λύση του Κυπριακού. Ως εκ τούτου, βρίσκεται πολύ ψηλά στην ατζέντα μας. Στο πλαίσιο αυτό, ο επόμενος ειδικός απεσταλμένος της Ε.Ε. θα αφιερώσει όλες του τις δυνάμεις στο ζήτημα αυτό.

”

Η κίνηση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη να συμβάλει στην παράκαμψη του βέτο μιας χώρας και κατά συνέπεια των ομόφωνων αποφάσεων της Ε.Ε., υπονομεύει τα ίδια τα ζωτικά συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας και δεν αποκλείεται, κάποια στιγμή να αποτελέσει μπουμερανγκ για τη Λευκωσία.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ένα πολύ επικίνδυνο προηγούμενο, δημιουργήθηκε στους κόλπους της Ε.Ε., με τη συμβολή και της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου, αποφασίζοντας την πρόωπηση με «τεχνική διαδικασία» διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών, κατά παράκαμψη της λήψης ομόφωνης πολιτικής απόφασης, για επίσημο άνοιγμά τους. Η «πατέντα» αυτή ενεργοποιήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο επί Δανικής Προεδρίας και μπήκε σε πλήρη εφαρμογή στις 17 Μαρτίου, επί Κυπριακής Προεδρίας, προκειμένου να παρακαμφθεί το βέτο της Ουγγαρίας, η οποία στη διάρκεια της θητείας Όρμπαν, είχε επανειλημμένα μπλοκάρει την ενταξιακή πορεία της Ουκρανίας και της Μολδαβίας. Έτσι λοιπόν, στις 17 Μαρτίου επί Κυπριακής Προεδρίας, προωθήθηκαν, με «τεχνική διαδικασία», τρεις θεματικές (clusters) διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, κάτι που αποφασίστηκε στις Βρυξέλλες, με τη συμμετοχή της υφυπουργού Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Μαριλένας Ραουνά. Προσπερνώντας το βέτο που είχε τότε ασκηθεί από την Ουγγαρία και παρακάμπτοντας την απουσία ομόφωνου πολιτικού ανοίγματος των διαπραγματευτικών κεφαλαίων των δύο χωρών. Και συμβάλλοντας στην εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος «τεχνικής εργασίας», στο πλαίσιο της οποίας τα διαπραγματευτικά κεφάλαια προωθούνται και μαζί και η διαδικασία εναρμόνισης με το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Με τον τρόπο αυτό, η λήψη ομόφωνης πολιτικής απόφασης παρακάμφθηκε, όπως και το βέτο της Ουγγαρίας, κάτι στο οποίο συνέβαλε και η Λευκωσία, ως Προ-

Παράκαμψη βέτο Ε.Ε. διὰ χειρός Κυπριακής Προεδρίας

Πρόωθησε διαπραγματευτικά κεφάλαια της Ουκρανίας χωρίς επίσημο άνοιγμα, δημιουργώντας επικίνδυνο προηγούμενο για την Τουρκία

εδρία της Ε.Ε. Παρά το γεγονός ότι το «προηγούμενο» που δημιουργείται και διὰ χειρός Κυπριακής Προεδρίας, θα μπορούσε να τύχει εκμετάλλευσης και από την Τουρκία, προκειμένου να απαιτήσει ανάλογη παράκαμψη των ομόφωνων αποφάσεων και συνεπώς του βέτο οποιασδήποτε χώρας, περιλαμβανομένης βεβαίως και της ίδιας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αν και η Τουρκία δεν είναι Ουκρανία ή Μολδαβία και η ενταξιακή της πορεία βρίσκεται στον αναπνευστήρα από τον Ιούνιο 2018, κανείς Ευρωπαίος εταίρος δεν τονλμάει να τραβήξει την πρίζα, ενώ η Άγκυρα επιδιώκει να την επαναφέρει κάποια στιγμή, όταν δημιουργηθούν, όπως λέει οι «απαραίτητες πολιτικές συνθήκες». Κατά συνέπεια, η κίνηση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη να συμβάλει στην παράκαμψη του βέτο μιας χώρας και κατά συνέπεια των ομόφωνων αποφάσεων της Ε.Ε., υπονομεύει τα ίδια τα ζωτικά συμφέροντα της

Στις 17 Μαρτίου επί Κυπριακής Προεδρίας, προωθήθηκαν, με «τεχνική διαδικασία», τρεις θεματικές (clusters) διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, κάτι που αποφασίστηκε στις Βρυξέλλες, με τη συμμετοχή της υφυπουργού Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Μαριλένας Ραουνά.

Κυπριακής Δημοκρατίας και δεν αποκλείεται, κάποια στιγμή να αποτελέσει μπουμερανγκ για τη Λευκωσία.

Σημειώνεται ότι η Ε.Ε. αναζητούσε εδώ και καιρό τρόπους παράκαμψης του βέτο για την πρόωπηση της ενταξιακής πορείας της Ουκρανίας και της Μολδαβίας. Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είχε μιλήσει επανειλημμένα για λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία, σε ένα ευρύ πεδίο θεμάτων που αφορούν ακόμη και την εξωτερική πολιτική. Ενώ ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα είχε ζητήσει ακόμη και την «κατάργηση» του δικαιώματος βέτο των «27», παραπέμποντας σε υποκατάσταση της ομοφωνίας από ένα σύστημα ενισχυμένων ειδικής πλειοψηφίας για το άνοιγμα των έξι θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών.

Η λύση που τελικά βρέθηκε, για παράκαμψη της ομοφωνίας και του βέτο, και κατ'επέκταση για πρόωπηση διαπραγματευτι-

κών κεφαλαίων με τεχνική διαδικασία, χωρίς επίσημο άνοιγμά τους με διακυβερνητική διαδικασία, ως ειθιστά, φαίνεται να βρίσκεται εντός των ορίων της νομιμότητας. Ωστόσο, δεν παύει να αποτελεί μια πράξη που εγκαινιάζει με κάθε επισημότητα την παράκαμψη του βέτο και της αρχής της ομόφωνης λήψης αποφάσεων. Και συνεπώς ανοίγει τον ασκό του Αϊόλου, καθώς θεωρείται βέβαιο ότι η πατέντα που δρομολογήθηκε δεν θα εξαντληθεί σε ένα ad hoc πλαίσιο για την Ουκρανία και την Μολδαβία, αλλά θα τύχει επεκτάσεως, ενδεχομένως και εκμετάλλευσής κι από άλλες υποψήφιες χώρες.

Τα δεδομένα πάντως τείνουν να αλλάξουν για την Ουκρανία και τη Μολδαβία, καθώς ο Βίκτορ Όρμπαν αποτελεί πλέον παρελθόν και η Ουγγαρία, υπό τον Πίτερ Μάγιαρ, έχει ήδη κάνει στροφή στο Ουκρανικό. Κάτι που γεννά ελπίδες για πρόωπηση της ενταξιακής διαδικασίας της Ουκρανίας και για επίσημο πλέον άνοιγμα της πρώτης διαπραγματευτικής δέσμης, ενδεχομένως στις 26 Μαΐου, ή εντός Ιουνίου, επί Κυπριακής Προεδρίας, με ομόφωνη πλέον απόφαση και χωρίς παράκαμψη του βέτο. Κάτι που όπως πληροφορείται η «Κ», συζήτησαν η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο Αντόνιο Κόστα και ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι, την περασμένη Πέμπτη, στην Αγία Νάπα.

Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, το προηγούμενο που ήδη δημιουργήθηκε διὰ της εισαγωγής της τεχνικής διαδικασίας για παράκαμψη του βέτο ενός κράτους-μέλους, με συμβολή μάλιστα και της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου, είναι κάτι που η Λευκωσία ενδέχεται να βρει μπροστά της. Δεδομένων και των φιλοδοξιών της Άγκυρας.

Λευκωσία περί άλλων τυρβάξει

Η υφυπουργός για Ευρωπαϊκά Θέματα Μαριλένα Ραουνά, που συμμετείχε στη συνέντευξη Τύπου (17 Μαρτίου) για την απόφαση «τεχνικής πρόωθησης» των τριών θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, κατά παράκαμψη του βέτο και της αρχής της ομοφωνίας των «27», απέφυγε να μιλήσει για την ουσία του ζητήματος. Επέλεξε να αναλωθεί σε γενικόλογες, λέγοντας ότι «η διεύρυνση δεν αποτελεί μια συμβολική χειρονομία, είναι μια στρατηγική επένδυση για την ειρήνη και σταθερότητα της Ευρώπης», χωρίς να λέει λέξη για τη συμβολή της Κυπριακής Προεδρίας στην εγκαθίδρυση ενός πλαισίου το οποίο παρακάμπτεται και προσπερνά την αρχή της ομοφωνίας και το δικαίωμα άσκησης βέτο των «27». Με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ίδια την Κύπρο, αλλά βεβαίως και για την Τουρκία, η οποία παρακολουθεί και εποφθαλμιά κάτι ανάλογο και για την ίδια.

Παρακολουθεί η Άγκυρα

Έγκυρη κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι «η τεχνική διαδικασία που προκρίθηκε στην περίπτωση της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, παρακάμπτοντας την αρχή της ομοφωνίας και τη δυνατότητα άσκησης βέτο, προκάλεσε το ενδιαφέρον της Άγκυρας». Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η κυβέρνηση της Τουρκίας ζήτησε ενημέρωση από την Ε.Ε. γύρω από το ζήτημα σε δύο περιπτώσεις. Αφενός, τον περασμένο Νοέμβριο, όταν η Κομισιόν είχε εξαγγείλει δημόσια τις προθέσεις της για πρόωπηση μιας τεχνικής διαδικασίας επί των έξι διαπραγματευτικών θεματικών της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, παρακάμπτοντας τη λήψη επίσημης ομόφωνης πολιτικής απόφασης για άνοιγμά τους και κατ'επέκταση το βέτο της Ουγγαρίας. Και αφετέρου λίγες μέρες μετά τη 17η Μαρτίου, όταν υλοποιήθηκε πλήρως η διαδικασία αυτή και γνωστοποιήθηκε στο πλαίσιο κοινής συνέντευξης Τύπου, στην οποία συμμετείχε και η Μαριλένα Ραουνά. Η ίδια πηγή αν και υπενθύμισε ότι «η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας βρίσκεται σε τέλμα από τον Ιούνιο του 2018», φρόντισε να επισημάνει ότι «αυτό δεν εμποδίζει την Άγκυρα να εστιάζει στην εξασφάλιση ανάλογου καθεστώτος με αυτό που απολαμβάνουν η Ουκρανία και η Μολδαβία, κάτι που θεωρείται εξαιρετικά απίθανο στην παρούσα φάση, αλλά δεν μπορεί να αποκλεισθεί στο μέλλον».

Ούρσουλα, Κόστα και Ζελένσκι πιέζουν για επίσημο άνοιγμα κεφαλαίων

Η ήττα του Βίκτορ Όρμπαν στις εθνικές εκλογές της Ουγγαρίας και η στροφή που καταγράφεται από τον διάδοχό του Πίτερ Μάγιαρ στο Ουκρανικό, αναπτέρωσε τις ελπίδες της Ε.Ε. για υλοποίηση των αποφάσεων που είχαν δρομολογηθεί, αλλά προσέκρουσαν στο βέτο του τέως εθνικιστή ηγέτη της Ουγγαρίας. Άλλωστε, ο Πίτερ Μάγιαρ άναψε πράσινο φως την περασμένη Τετάρτη για τη δανειοδότηση της Ουκρανίας με 90 δισεκατομμύρια ευρώ από την Ε.Ε., ενώ έβαλε την υπογραφή του και στο 20ό πακέτο κυρώσεων κατά της Ρωσίας, το οποίο υιοθετήθηκε την ίδια μέρα, σε επίπεδο Κορυφής.

Έτσι λοιπόν, ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι, ο οποίος είχε φροντίσει την ίδια ώρα να διασφαλίσει ότι ο αγωγός Ντρουζμπά επαναλειτούργει και το ρωσικό πετρέλαιο ρέει, ικανοποιώντας το αίτημα της Βουδαπέστης, προσγειώθηκε στην Κύπρο με «άλλο αέρα». Και όπως ανέφερε στην «Κ» έγκυρη κοινοτική πηγή, ο κ. Ζελένσκι, με την άφιξή του στην Αγία Νάπα, έθεσε επί τάπητος ζήτημα άμεσου επίσημου ανοίγματος δια-

πραγματευτικών κεφαλαίων (και όχι μόνο πρόωπησής τους, κατά παράκαμψη της ομοφωνίας, όπως έγινε επί Κυπριακής Προεδρίας). Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι ο κ. Ζελένσκι φλέρταρε και με χρονοδιάγραμμα, προσβλέποντας σε επίσημο πολιτικό άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων, επί Κυπριακής Προεδρίας, το συντομότερο δυνατόν, ενδεχομένως στις 26 Μαΐου, κάτι που επιβεβαίωσε ο αναπληρωτής πρωθυπουργός της Ουκρανίας, Taras Kachka (Político), με την Κομισιόν να παραπέμπει «μόλλον στον Ιούνιο». Όπως μάλιστα πληροφορούμαστε, ο Ζελένσκι προσδοκά ότι το άνοιγμα όλων των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων θα ολοκληρωθεί επίσημα, στη διάρκεια της Ιρλανδικής Προεδρίας, που θα αναλάβει το τιμόνι της Ε.Ε. την 1η Ιουλίου.

Το ζήτημα αυτό τέθηκε μάλιστα στο πλαίσιο συνάντησης του κ. Ζελένσκι με τους επικεφαλής των θεσμών, την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα, σε

Όπως πληροφορείται η «Κ», η φον ντερ Λάιεν, ο Κόστα και ο Ζελένσκι, την περασμένη Πέμπτη, στην Αγία Νάπα συζήτησαν την πρόωπηση της ενταξιακής διαδικασίας της Ουκρανίας και για επίσημο άνοιγμα της πρώτης διαπραγματευτικής δέσμης, ενδεχομένως στις 26 Μαΐου, ή εντός Ιουνίου.

ξενοδοχείο της Αγίας Νάπας, πριν από το άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ενώ δεν είναι τυχαίο, ότι το ζήτημα της πρόωπησής των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας περιλαμβάνεται και στο πλαίσιο κοινής ανακοίνωσης που εξέδωσαν οι «3», υποστηρίζοντας «το άνοιγμα θεματικών

διαπραγματευτικών κεφαλαίων, χωρίς καθυστέρηση».

Δύο ξένοι διπλωμάτες, με άριστη γνώση των διαμειφθέντων, ανέφεραν στην «Κ» ότι «ο κ. Ζελένσκι προσβλέπει στην επίσημη έναρξη και ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με ταχύτατους ρυθμούς (fast

track)». Στο παρασκήνιο γίνεται μάλιστα λόγος για ένταξη της Ουκρανίας με συνοπτικές διαδικασίες εντός του 2027! Κάτι πάντως με το οποίο έδειξε να διαφωνεί ο νέος ηγέτης της Ουγγαρίας Πίτερ Μάγιαρ, ο οποίος αν και έχει διαφοροποιήσει από τον προκατόχό του Βίκτορ Όρμπαν, έναντι της Ουκρανίας, εντούτοις δεν συμφωνεί με διαδικασίες τύπου «fast-track». Ο πρωθυπουργός της Κροατίας Αντρέι Πλένκοβιτς θεωρεί απίθανη την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας εντός του 2027, υπενθυμίζοντας ότι η δική του χώρα, η οποία κατά γενική ομολογία ήταν «γρήγορη», χρειάστηκε έξι χρόνια για να ολοκληρωθεί η διαδικασία ένταξης.

Την ίδια ώρα, η Γερμανία και η Γαλλία φέρνουν να βολιδοσκοπούν ανεπίσημα για μια «συμβολικό χαρακτήρα ένταξη» της Ουκρανίας στην Ε.Ε., κάτι που δεν βρίσκει σύμφωνο το Κίεβο που ζητάει πλήρη ένταξη στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Επισήμως, ο Εμανουέλ Μακρόν είπε ότι είναι δίκαιο να δοθεί ένα χρονοδιάγραμμα στην Ουκρανία και τη

Μολδαβία, ενώ την ίδια ώρα ξένοι διπλωμάτες θεωρούν ότι κάποιες ευρωπαϊκές χώρες ενδεχομένως να θυμωθούν τα προβλήματα διαφθοράς που ταλανίζουν την Ουκρανία. Κάτι που είχε επικαλεστεί και ο Ζαν Κλοντ Γιούνκερ υποστηρίζοντας το 2023 ότι η Ουκρανία δεν είναι έτοιμη για ένταξη επειδή είναι μια χώρα «διεφθαρμένη σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας».

Κύκλοι της Ε.Ε. έλεγαν στην «Κ» ότι «κάποιοι θα αναπολήσουν τον Βίκτορ Όρμπαν, πίσω από τον οποίο κρύβονταν για αρκετά χρόνια, απολαμβάνοντας το δεδομένο μπλοκάρισμα της ενταξιακής πορείας της Ουκρανίας. Τώρα πλέον δεν θα έχουν επιλογή και θα πρέπει να βγουν μπροστά», είπε η ίδια πηγή, αποφεύγοντας να σχολιάσει τη στάση που θα τηρήσει ο νέος ηγέτης της Βουλγαρίας Ρούμπερτ Ράντερ. Ο κ. Ράντερ είναι πολύ κοντά στη Μόσχα και κάποιος δεν αποκλείεται να υποθέσει σκληρή γραμμή έναντι της Ουκρανίας. «Κατά πόσον αυτό θα γίνει και εάν θα κινηθεί στη γραμμή Όρμπαν, είναι κάτι που θα διαφανεί στην πράξη», μας ανέφερε ξένη διπλωματική πηγή.

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τα χρονικά περιθώρια στενεύουν και στον ΔΗΣΥ καλούνται πλέον να προσθέσουν τις τελευταίες πινελιές ώστε να επιτύχουν τη μεγαλύτερη δυνατή συσπείρωση και κατ' επέκταση υψηλά ποσοστά στις βουλευτικές της 24ης Μαΐου. Ήδη την Παρασκευή προχώρησαν σε μία εκτενή ανάλυση των στοιχείων που κατέδειξε η κυλιόμενη δημοσκοπήση που διενεργεί για το κόμμα η εταιρεία Pulse Market Research, αν και το σκηνικό δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά σε σχέση με προηγούμενες έρευνες πριν του γεγονότος ότι στο παιχνίδι φαίνεται να μπαίνουν περισσότεροι παίκτες και αυτό πιθανώς να σημαίνει μείωση της κοινοβουλευτικής δύναμης των μεγαλύτερων κομμάτων και δη του Συναγερμού.

Άλλωστε, σε μία δύσκολη προεκλογική περίοδο, εν μέσω αστάθειας στη περιοχή λόγω πολέμου, με ουσιαστικές επιπτώσεις στην οικονομία αλλά και πολύκροτων υποθέσεων όπως το videogate και η «Σάντυ» φαίνεται τα παραδοσιακά κόμματα να χάνουν μέρος της ισχύος τους. Αν και επιζητείται αυτή την ώρα η σταθερότητα, οι ψηφοφόροι φαίνεται να στρέφονται προς νέους κομματικούς σχηματισμούς στέλλοντας με αυτό τον τρόπο μηνύματα προς πάσα κατεύθυνση.

Βάσει και των πρώτων αναλύσεων των δημοσκοπήσεων που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια των ερευνών της υπόθεσης «Σάντυ» δεν φαίνεται ουσιαστική διαφοροποίηση των ποσοστών του ΔΗΣΥ, αν και το επόμενο δεκάμηρο αναμένουν περαιτέρω άνοδο τόσο λόγω πιθανής συσπείρωσης όσο και λόγω των εξελίξεων στην υπόθεση, μιας και, όπως σημειώνεται, το κόμμα ήταν έντονο αρχής γενομένης της ανακοίνωσης που περιελάμβανε μεταξύ άλλων αναφορές για «Αδελφότητα στην Κύπρο που αποτελείται από ΑΚΕΛ, Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ΑΛΜΑ και Βολτ» με απώτερο στόχο την προσέλκυση όσων στήθηκαν απέναντι από τις συγκεκριμένες καταγγελίες.

Βέβαια από τις αρχές του μήνα, όταν η Πινδάρου εξέδωσε τη συγκεκριμένη ανακοίνωση, μέχρι και σήμερα φαίνεται πως το θέμα για τη στάση που πρέπει να τηρεί το κόμμα απασχόλησε αρκετές φορές τον πρωινό καφέ, με τα πνεύματα σε κάποιες των περιπτώσεων να οξύνονται μιας και υπήρξε έντονη άποψη πως θα πρέπει να κινηθούν επιθετικά και επικριτικά προς συγκεκριμένη κατεύθυνση ταυτίζοντας σε κάθε ευκαιρία το ΑΚΕΛ με το Άλμα.

Πάντως, η πρόεδρος του κόμματος Αννίτα Δημητρίου επιλέγει μέχρι και σήμερα να μην κάνει αναφορά σε αδελφότητες όπως και σε κόμματα, αλλά να μιλά σε ένα γενικότερο πλαίσιο, τονίζοντας πως ο ΔΗΣΥ λέει ότι στον λαϊκισμό και την τοξικότητα και επαναλαμβάνοντας συνεχώς τη «στήριξη νούσιμων πολιτικών» όπως και το αίτημα να εξεταστούν τα πάντα και να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη, αποφεύγοντας ωστό-

Την Παρασκευή προχώρησαν σε μία εκτενή ανάλυση των στοιχείων που κατέδειξε η κυλιόμενη δημοσκοπήση που διενεργεί για το κόμμα η εταιρεία Pulse Market Research, αν και το σκηνικό δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά σε σχέση με προηγούμενες έρευνες.

Οπλο η «νούσιμη πολιτική» του ΔΗΣΥ

Ο Συναγερμός επενδύει στη σταθερότητα – Στόχος η συσπείρωση και η προσέλκυση των καχύποπτων απέναντι στους νέους παίκτες

σο να συγκεκριμενοποιήσει τις αναφορές της.

Ασκήσεις επί χάρτου...

Την ίδια ώρα στο κόμμα γνωρίζουν καλά πως πρέπει να παίξουν το προεκλογικό παιχνίδι σε παράλληλα μέτωπα γι' αυτό και άφησαν να αιωρείται το σενάριο για νέα προσπάθεια να τα βρουν με τον Νίκο Χριστοδουλίδη μετά τις βουλευτικές εκλογές και γιατί όχι, να τον στηρίξουν στις προεδρικές του 2028, για τις οποίες ο Νίκος Χριστοδουλίδης άρχισε ήδη να εργάζεται. Ένα σενάριο που αν και στη προηγούμενη διετία έγιναν προσπάθειες να υλοποιηθεί, σε κάθε άκουσμά του συγκεκριμένα συναγερμικά πρωτοκλασάτα στελέχη επιτίθεντο σε όσους έκαναν αναφορά, διαψεύδοντας το κατηγορηματικά. Ωστόσο, τα δεδομένα πλέον άλλαξαν, μιας και βάσει και των δημοσκοπήσεων που το κόμμα έχει στα χέρια του είναι μεγάλο το ποσοστό των ψηφοφόρων του κόμματος που στηρίζουν Νίκο Χριστοδουλίδη και που τη συγκεκριμένη στιγμή τους χρειάζονται ώστε να επιτύχουν τον στόχο της

Βουλευτές που βρίσκονται εκτός περιμέτρου της Αννίτας Δημητρίου φαίνεται να έχουν προβάδισμα ακόμη και στη Λευκωσία, επαρχία που διαμορφώνει συνήθως και το εκλογικό αποτέλεσμα, αφήνοντας ανοικτά ζητήματα που πιθανώς να προκύψουν στη μετεκλογική περίοδο.

πρωτιάς. Βέβαια, υπάρχουν και τα στελέχη που ήδη προχώρησαν σε ασκήσεις επί χάρτου καταγράφοντας τις προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν σε πολλαπλά επίπεδα ώστε να προχωρήσει και να έχει αίσιο τέλος μία προσπάθεια επαναπροσέγγισης του Νίκου Χριστοδουλίδη στη Πινδάρου.

Ο ρόλος του ΕΛΑΜ

Στο παζλ προστίθεται και η αναφορά από πτερυγιά Αννίτας Δημητρίου ότι δεν αποκλείει την επανεξεκίνηση της προεδρίας της Βουλής, αφήνοντας ουσιαστικά ανοικτό τον δρόμο για προεδρικές, αφού λογικά ως πρόεδρος της Βουλής δεν θα διεκδικήσει το 2028, αν και τίποτα δεν αποκλείεται, δίνοντας με αυτό το τρόπο ώθηση της εικόνας ο ΔΗΣΥ να στηρίξει υποψήφιο εκτός κόμματος – πιθανώς και σε συνεννόηση με το ΔΗΚΟ – αλλά και να προετοιμάσει το κόμμα για συνεργασίες εντός κοινοβουλίου. Άλλωστε, το να χαμηλώσουν τους αντιπολιτευτικούς τόνους συμβάλλει στην προσπάθεια, αν και δεν φαίνεται να στέφθηκε με επιτυχία παρά την

έντονη παρουσία σε μνημόσυνα και εθνικούς εορτασμούς, να σταματήσουν ένα ποσοστό των διαρρών προς το ΕΛΑΜ.

Πάντως, η επόμενη μέρα των εκλογών θα καταδείξει και τις πιθανές προθέσεις των κομματικών συνεργασιών για την προεδρία της Βουλής με το σενάριο το ΕΛΑΜ, που θα έχει ουσιαστικό ρόλο ως τρίτο κόμμα να κρίνει και την εκλογή ή όχι της Αννίτας Δημητρίου. Βέβαια μέχρι αυτή την ώρα στελέχη του ΕΛΑΜ διαμνύουν πως είναι ευκολότερο να στηρίξουν υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου, ενώ δεν αποκλείουν να δώσουν ψήφο σε υποψήφιο του ΔΗΣΥ, όχι όμως στην πρόεδρο του κόμματος, και μάλιστα ήδη λέχθηκαν ονόματα που οι τοποθετήσεις τους διαχρονικά είναι φίλα προσκείμενα στο κόμμα.

Τα στελέχη «ανάχωμα»

Στην εξίσωση βέβαια της επόμενης μέρας θα πρέπει να συμπεριληφθούν και τα στελέχη που στέκονται ανάχωμα σε οποιαδήποτε συνεργασία με τον Λόφο, αρνούμενοι να αφήσουν πίσω τους τις δύσκολες μέρες του 2023. Μάλιστα, σημειώνεται πως πιθανώς και να μην είναι τυχαίο γεγονός ότι τις μέρες που συζητείται το σενάριο για συνεργασία Πινδάρου με Προεδρικό, μετά τις εκλογές, ο Αβέρωφ Νεοφύτου επέλεξε να στρέψει τα πυρά του κατά της κυβέρνησης με γραπτή παρέμβασή του σε σχέση με την καθυστέρηση αλλά και το κόστος του δρόμου Πάφου-Πόλης.

Την ίδια ώρα υπάρχουν και τα στελέχη που σημειώνουν πως δεν θα μετρήσει μόνο το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα στις εκλογές, με το 24% πλέον να μπαίνει πλέον ως οροφή, αν και το 2021 το κόμμα έλαβε 27,7%, αλλά και σε σχέση με τα πρόσωπα που θα επιλέξει ο συναγερμικός κόσμος να τον εκπροσωπήσουν στη Βουλή.

Βουλευτές που βρίσκονται εκτός περιμέτρου της Αννίτας Δημητρίου φαίνεται να έχουν προβάδισμα ακόμη και στη Λευκωσία, που είναι και η επαρχία που διαμορφώνει συνήθως και το εκλογικό αποτέλεσμα, αφήνοντας ανοικτά ζητήματα που πιθανώς να προκύψουν στη μετεκλογική περίοδο χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο πιθανής αμφισβήτησης της παρούσας ηγεσίας.

Βέβαια, οι προθέσεις ορισμένων πιθανώς να αφήνουν εκτός την ηγεσία του κόμματος, μιας και ο στόχος τους είναι να διεκδικήσουν ως υποψήφιοι του ΔΗΣΥ την Προεδρία της Δημοκρατίας το 2028. Ένα ενδεχόμενο που θα φέρει το κόμμα ξανά στις εσωκομματικές εκλογές με πιθανό αποτέλεσμα την περαιτέρω αποδυνάμωσή του. Στην αντίπερα όχθη υπάρχει και η έντονη άποψη πως τη δεδομένη στιγμή δεν θα πρέπει να υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές, ώστε να δοθεί χρόνος στο κόμμα να επουλώσει πληγές και να προχωρήσει σε ουσιαστικές αλλαγές μετά τις προεδρικές του 2028, έχοντας πλέον νέα δεδομένα ενώπιόν του.

ΑΡΘΡΟ

Όταν ανθρώπινα λάθη οδηγούν σε πόλεμο

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΣΟΛΩΜΟΥ

Στις 11 Φεβρουαρίου, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Βενιαμίν Νετανιάχου φτάνει στον Λευκό Οίκο με έναν στόχο: να πείσει τον Πρόεδρο Τραμπ να συνταχθεί με το Ισραήλ σε μια μεγάλης κλίμακας στρατιωτική επιχείρηση εναντίον του Ιράν. Όπως περιγράφουν με λεπτομέρεια οι Jonathan Swan και Maggie Haberman των New York Times, ο Νετανιάχου κατεβαίνει στο Situation Room και παρουσιάζει ένα σχέδιο τεσσάρων σημείων: δολοφονία του Ανώτατου Ηγέτη, αποδυνάμωση της στρατιωτικής ικανότητας του Ιράν, πυροδότηση λαϊκής εξέγερσης, εγκατάσταση κοσμικής κυβέρνησης. Το ρίσκο της αδράνειας, υποστηρίζει, είναι μεγαλύτερο

από το ρίσκο της δράσης. Όταν τελειώνει, ο Τραμπ απαντά: «Μου ακούγεται καλό». Την επόμενη μέρα, οι αναλυτές των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών εξετάζουν την ίδια παρουσίαση. Ο διευθυντής της CIA, Rattcliffe, τη χαρακτηρίζει «γελοία». Ο υπουργός Εξωτερικών Ρούμπιο: «Με άλλα λόγια, ανοησίες». Ο Στρατηγός Caine λέει στον πρόεδρο ότι αυτή είναι η συνήθης τακτική των Ισραηλινών: «Τα παρουσιάζουν καλύτερα απ' ό,τι είναι, και τα σχέδιά τους έχουν συχνά κενά».

Ο Τραμπ δεν ταραχτεί. Η αλλαγή καθεστώτος, λέει, θα είναι «δικό τους πρόβλημα». Στις 28 Φεβρουαρίου, ξεκινά ο πόλεμος. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι ο Τραμπ υποτίμησε την αντίδραση του Ιράν, και ότι οι σύμβουλοί του δικαιώθηκαν στις επιφυλάξεις

τους. Είναι εύκολο να συμπεράνει κανείς ότι το πρόβλημα ήταν ο εγωισμός και η υπερβολή του. Κι όμως, ο τρόπος που σκέφτηκε και τα λάθη που έκανε είναι βαθιά ανθρώπινα, και πολύ πιο συνηθισμένα απ' όσο παραδεχόμαστε.

Τρία από αυτά αξίζει να τα κατανοήσουμε. Κάθε μέρα δεχόμαστε έναν καταγισμό πληροφοριών. Για να τα βγάλει πέρα, ο εγκέφαλος κρατάει ό,τι θεωρεί σημαντικό, και συχνά, ό,τι θεωρεί σημαντικό είναι όσα επιβεβαιώνουν αυτά που ήδη πιστεύουμε. Σκέψου πόσο ωραία νιώθεις όταν το ChatGPT συμφωνεί μαζί σου, όταν επιβεβαιώνει τη σκέψη σου. Φαντάσου αν σε αντέκρουσε συνεχώς, αν αμφισβητούσε κάθε σου πρόταση, αν σου έλεγε ότι κάνεις λάθος. Πιθανότατα θα το χρησιμοποιούσες πολύ λιγότερο.

Ο Τραμπ θεωρούσε το Ιράν ιδιαίτερα επικίνδυνο αντίπαλο εδώ και χρόνια. Η παρουσίαση του Νετανιάχου δεν τον έπεισε για κάτι καινούριο, επιβεβαίωσε όσα ήδη πίστευε. Με τον ίδιο τρόπο αντιμετώπισε και την εκτίμηση των μυστικών υπηρεσιών: άκουσε όσα ταίριαζαν με αυτά που πίστευε και αγνόησε τα υπόλοιπα.

Υποτιμούμε επίσης πόσο δύσκολο είναι κάτι ή πόσο χρόνο θα πάρει. Η ανακάλυψη που θα έπαιρνε τρεις μήνες και τράβηξε έναν χρόνο. Το έπιπλο της IKEA που θα στήναμε σε ένα απόγευμα, και καταλήξαμε να φωνάζουμε μάλιστα. Και όταν μας βγαίνουν τα πράγματα, το χρεώνουμε στην κρίση μας, όχι στην τύχη. Γινόμαστε ακόμα πιο σίγουροι ότι θα μας βγουν και την επόμενη φορά, ακόμα κι όταν η επόμε-

νη δεν έχει καμία σχέση με την προηγούμενη. Λίγες εβδομάδες πριν, ο Τραμπ είχε στείλει κομάντος στη Βενεζουέλα και είχαν συλλάβει τον Νικολά Μαδούρο χωρίς απώλειες. Όταν ο δημοσιογράφος Tucker Carlson τον προειδοποίησε ότι ένας πόλεμος με το Ιράν θα κατέστρεφε την προεδρία του, ο Τραμπ δεν πτοήθηκε. Πώς είσαι σίγουρος, ρώτησε ο Carlson. «Γιατί έτσι γίνεται πάντα», απάντησε.

Όταν προσπαθούμε να μαντέψουμε πώς θα αντιδράσει κάποιος άλλος, συνήθως σκεφτόμαστε «τι θα έκανα εγώ στη θέση του;» και υποθέτουμε ότι θα νιώσει το ίδιο με εμάς. Σπάνια ισχύει. Ο άλλος μπορεί να έχει μεγαλώσει σε εντελώς διαφορετικό περιβάλλον, να κουβαλάει εμπειρίες που εμείς δεν έχουμε ζήσει, να έχει κίνητρα που

δεν μπορούμε να κατανοήσουμε. Ο Τραμπ περίμενε ότι οι Ιρανοί, βλέποντας το καθεστώς τους να καταρρέει, θα υποδέχονταν την αλλαγή. Γι' αυτό και τους κάλεσε να ξεσηκωθούν, μάταια. Οι λαοί που δέχονται επίθεση ενώνονται, δεν διαλύονται. Τα καθεστώτα που παλεύουν να επιβιώσουν δεν παραδίδονται, πολεμούν.

Αυτά τα τρία δεν είναι ελαττώματα χαρακτήρα. Είναι ο τρόπος που δουλεύει το μυαλό μας, και όλοι κάνουμε αυτά τα λάθη. Στις μεγάλες αποφάσεις όμως, σπάνια είμαστε μόνοι, και εκεί βρίσκεται η διαφορά. Συνήθως, κάποιος στο δωμάτιο βρίσκει το θάρρος να διαφωνήσει αρκετά σθεναρά ώστε να αλλάξει η απόφαση. Στο Situation Room δεν βρέθηκε κανείς. Το γιατί, θα το δούμε στο επόμενο άρθρο.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Αυτές οι εκλογές θα καταδείξουν αν ο Συναγερμός έχει μέλλον ή όχι», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υποψήφιος βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας Γιώργος Παμποριδής και επισφραγίζει ότι ο ΔΗΣΥ είτε θα ηγηθεί ξανά της χώρας ή θα κλείσει. Σημειώνει, πώς, εάν ο Συναγερμός ανακάμψει και πατήσει στα πόδια του, τότε θα τον ενδιέφερε να διεκδικήσει το χρίσμα για τις προεδρικές του '28. Ερωτηθείς αν η κατάταξη στις εκλογές έχει σημασία και κατά πόσο είναι στόχος του η πρωτιά, ο κ. Παμποριδής αναφέρει ότι η εκλογή είναι το σημαντικότερο, σημειώνοντας ότι η κατάταξη καταδεικνύει το πόσο ενισχύεται κάποιος για να διεκδικήσει αυτά που προσβύει και που υπόσχεται στον κόσμο. «Πολλώ δε μάλλον η πρωτιά», τονίζει χαρακτηριστικά.

“

Η προεδρία της Βουλής δεν πρέπει να είναι μέρος πολιτικής δόσοληψίας. Πρέπει να αναζητηθεί ένα πρόσωπο που να μπορεί να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία του Σώματος. Αννίτα, Στέφανος, Χριστιάνα και Χρύσις μπορούν να διαδραματίσουν αυτό τον ρόλο.

“

Η κατάταξη στις εκλογές καταδεικνύει το πόσο ενισχύεται κάποιος για να διεκδικήσει αυτά που προσβύει και που υπόσχεται στον κόσμο. Πολλώ δε μάλλον η πρωτιά.

«Ένα μήνα πριν από την κάλπη, ποιο πιστεύετε μπορεί να θεωρηθεί καλό αποτέλεσμα υπό τις περιστάσεις για τον ΔΗΣΥ στις βουλευτικές εκλογές;

—Οποιαδήποτε αποτελέσματα διαβάξω στις δημοσκοπήσεις δεν είναι ικανοποιητικά για τον Συναγερμό. Ακόμα και τα καλύτερα εξ αυτών δεν μπορούν να θεωρηθούν καλό αποτέλεσμα. Ο ΔΗΣΥ δημιουργήθηκε για να ηγείται και αυτά τα νούμερα δείχνουν ότι έχει απωλέσει αυτό το χαρακτηριστικό. Στην Κύπρο οι δυνάμεις της Κεντροδεξιάς αγγίζουν ποσοστά πέραν του 50%. Για να είναι λοιπόν ο ΔΗΣΥ ηγετική δύναμη του χώρου πρέπει να διεκδικεί ποσοστά περί του 30%. Αυτός πρέπει να είναι ο μεσομακροπρόθεσμος στόχος του κόμματος.

—Κάτι τέτοιο φαντάζει πολύ μακρινό στην παρούσα φάση. Αν επιβεβαιωθούν τα χαμηλά ποσοστά και στην κάλπη, τι θα σημαίνει αυτό για την ηγεσία;

—Θα σημαίνει ότι αποτύχαμε όλοι και όχι μόνο η ηγεσία. Όλα αυτά είναι απότοκο της παραμέλησης της βάσης του κόμματος τα τελευταία 15 χρόνια. Αυτό είναι που πληρώνουμε. Άρα θεωρώ ότι θα είναι μια συλλογική αποτυχία, η οποία θα πρέπει να μας οδηγήσει σε μια σοβαρή ενδοσκόπηση μετά τις εκλογές προκειμένου να απαντήσουμε στο εξής. Έκλεισε ο Συναγερμός τον κύκλο του ως κόμμα και πρέπει να πάμε σίπιτι μας ή μπορεί να αποτελέσει ξανά τον μπροστάρη της κοινωνίας;

—Είναι αρκετά σοβαρό αυτό που λέτε.

—Αυτές οι εκλογές θα καταδείξουν αν ο Συναγερμός έχει μέλλον ή όχι. Ο ΔΗΣΥ είτε θα ηγηθεί ξανά της χώρας ή θα κλείσει.

—Καταγράφει διαρροές προς διάφορες κατευθύνσεις με κυριότερη προς το ΕΛΑΜ και ψηφοφόρων και στελεχών. Είναι απειλή για τον ζωτικό χώρο του ΔΗΣΥ στην Κεντροδεξιά;

—Ενός ο Συναγερμός δεν αρθρώνει σαφή πολιτικό λόγο που να εμπνέει το εκλογικό σώμα δεν θα μπορεί να ανακτήσει τις απώλειές του. Ο κόσμος μας δεν έφυγε γιατί βρίσκουν απήκηση οι πολιτικές των άλλων, αλλά γιατί πάψαμε εμείς να παράγουμε και να παίζουμε τον ρόλο της ηγεσίας πολιτικής δύναμης που διαδραματιζαμε διαχρονικά.

—Θεωρείτε ότι πρέπει να διεκδι-

«Εάν ο Συναγερμός ανακάμψει και πατήσει στα πόδια του, τότε θα με ενδιέφερε να διεκδικήσω το χρίσμα για τις προεδρικές του '28» λέει στην «Κ» ο κ. Γιώργος Παμποριδής.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΔΗΣ, υποψήφιος βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας

Ο ΔΗΣΥ είτε θα ηγηθεί ξανά της χώρας ή θα κλείσει

Αυτές οι βουλευτικές εκλογές θα καταδείξουν αν ο Συναγερμός έχει μέλλον ή όχι

κλεί με δικό του υποψήφιο την Προεδρία της Βουλής ο ΔΗΣΥ;

—Η προεδρία της Βουλής δεν πρέπει να είναι μέρος πολιτικής δόσοληψίας. Στόχος πρέπει να είναι να αναζητηθεί ένα πρόσωπο που να εμπνέει εμπιστοσύνη και να μπορεί να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία του Σώματος. Θεωρώ ότι η Αννίτα Δημητρίου μπορεί να διαδραματίσει αυτό τον ρόλο. Αντίστοιχα θεωρώ ότι και ο Στέφανος Στεφάνου θα μπορούσε να ήταν ένας καλός πρόεδρος της Βουλής. Και υπάρχουν και άλλα ικανά άτομα σε άλλα κόμματα όπως η Χριστιάνα Ερωτοκρίτου και ο Χρύσις Παντελίδης.

—Σας ενοχλεί που διάφοροι επαναφέρουν συνεχώς τις συζητήσεις που είχατε με το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ για τις προεδρικές του 2023;

—Η πολιτική μου παιδεία μου διδάξε ότι ο τόπος ευημερεί με τη συνεργασία και την σύμπραξη των κομμάτων που επιθυμούν να είναι ωφέλιμα για τον τόπο. Ουδέποτε είχα ταμπόου σε συνεργασία με οποιονδήποτε για το καλό του τόπου. Εξ άλλου η εισαγωγή του ΓεΣΥ επιτεύχθηκε βάσει αυτής της φιλοσοφίας. Το να ανήκει σε ένα κόμμα δεν σημαίνει ότι το βάζεις πάνω από το καλό του τόπου. Αλλά και όταν μιλούσα με άλλα κόμματα για τις προ-

εδρικές του 2023, το έπραττα ως Συναγερμικός. Δεν απαρνήθηκα ποτέ τις ιδεολογικές και πολιτικές μου αρχές.

—Είναι σαφές ότι η υποψηφιότητά σας δεν περιορίζεται στα κοινοβουλευτικά όρια αλλά έχει πολιτικές προεκτάσεις. Μπαίνοντας στην τελική ευθεία της προεκλογικής περιόδου είναι καλό να γνωρίζει ο κόσμος την πολιτική σας επιδίωξη.

—Πράγματι δεν με ενδιαφέρει η βουλευτική έδρα αυτή καθαυτή. Αλλά αισθάνομαι την ανάγκη πολιτικής παρέμβασης προκειμένου να καταδείξω την ανάγκη ανάταξης του Συναγερμού στην ηγετική δύναμη στο πολιτικό σκηνικό, κάτι που δεν βλέπω να συμβαίνει. Υπό αυτή την έννοια η υποψηφιότητά μου όντως έχει σαφείς πολιτικές προεκτάσεις.

—Σας ενδιαφέρει η προεδρία του ΔΗΣΥ για να προωθήσετε αυτό που λέτε;

—Όχι. Εάν η ηγεσία του κόμματος συμμεριζτεί τις δικές μου ανησυχίες και προτεραιότητες για την ανάγκη ανάταξης του Συναγερμού δεν έχω καμία καούρα για οποιοδήποτε οφίκιο.

—Σας ενδιαφέρουν οι προεδρικές εκλογές του 2028; Σκέφτεστε να

διεκδικήσετε το χρίσμα μέσα από τις διαδικασίες του ΔΗΣΥ;

—Οι επόμενες προεδρικές εκλογές πρέπει να ενδιαφέρουν κάθε Συναγερμικό αφού θα είναι ιδιαίτερα κρίσιμες για το μέλλον του κόμματος. Ωστόσο, δεν μπορεί κανένας να προτρέχει στο '28, αφού αν δεν κερδηθεί η μάχη του '26 θα κλαίμε επί ερειπίων. Επειδή όμως δεν μου αρέσει να υπεκφεύγω, σας απαντώ πως, εάν ο Συναγερμός ξεπεράσει τον σκόπελο του '26 και εισέλθει σε ουσιαστική διαδικασία ανάταξης, αποφασίζοντας πράγματι να πατήσει στα πόδια του και ανακάμψει, τότε ναι, θα με ενδιέφερε πραγματικά να διεκδικήσω το χρίσμα για τις προεδρικές του '28.

—Έχει σημασία για εσάς η κατάταξη στις εκλογές; Είναι στόχος σας η πρωτιά;

—Το σημαντικό είναι να πάει καλά ο Συναγερμός, διότι με ένα αδύναμο και κατακεραματισμένο κόμμα τα προβλήματα θα παραμείνουν. Σε προσωπικό επίπεδο η εκλογή είναι το σημαντικότερο, όμως και η κατάταξη καταδεικνύει το πόσο ενισχύεται κάποιος για να διεκδικήσει αυτά που προσβύει και που υπόσχεται στον κόσμο. Πολλώ δε μάλλον η πρωτιά.

—Δημοσιεύθηκαν πληροφορίες

ότι μετά τις εκλογές ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ενδεχομένως να απευθύνει νέο κάλεσμα στον ΔΗΣΥ για συμμετοχή στην κυβέρνηση που δεν διαψεύστηκαν. Ποια είναι η δική σας άποψη;

—Θεωρώ ότι αυτή η συζήτηση είναι ατυχής και θα έπρεπε να είχε διαψευστεί πλήρως από τον ΔΗΣΥ. Ο Συναγερμός πρέπει να είναι αυτόφωτος και να βασίζεται στις δικές του δυνάμεις.

—Γίνονται πάντως δηλώσεις στελεχών του κόμματος που συντηρούν το θέμα.

—Είναι ενδεικτικό του βαθύτατου ρήγματος που δημιούργησε ο δικασμός του 2023 και ο οποίος συνεχίζει εξαιτίας των ψευδοδημιμάτων που κάποιοι επιδιώκουν να συντηρήσουν.

—Πώς μπορεί να τελειώσει αυτή η εσωστρέφεια που περιγράφετε στον ΔΗΣΥ;

—Πρέπει να τελειώσει οριστικά για τον Συναγερμό ο δικασμός του 2023. Όσο συντηρείται αυτό το θέμα, το κόμμα θα οδηγείται σε ψευδοδιλήμματα και έτσι θα συνεχίσει να υπηρετείται η προοπτική αποδόμησης του ΔΗΣΥ.

—Εσείς θα αποκλείατε το ενδεχόμενο στήριξης Χριστοδουλίδη;

—Η επαναφορά στη συζήτηση του ονόματος Χριστοδουλίδη εγείρει δύο βασικά ζητήματα. Το πρώτο είναι η ανάθεση της πλήρους του 2023, που μόνο ζημιά θα προκαλέσει στον Συναγερμό. Το δεύτερο είναι επί της ουσίας: Ικανοποιεί τον Συναγερμό η εικόνα της χώρας στη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη; Πολύ φοβούμαι πως η σημερινή κυβέρνηση δεν έχει να επιδείξει τίποτε περισσότερο από μια μέτρια διαχείριση της καθημερινότητας χωρίς πλάνο και όραμα για τον τόπο.

—Συνεπώς είναι κρίσιμο για εσάς να αποφασίσει ο Συναγερμός ότι πάει με δικό του υποψήφιο το 2028.

—Ακριβώς. Να επενδύσει το κόμμα στις δικές του δυνάμεις. Η συζήτηση για το αν πρέπει να συρθούμε πίσω από άλλες επιλογές, οι οποίες βρίσκονται στα όρια ή και πέραν του Συναγερμού, μόνο κακό προκαλεί στην προσπάθεια ανάταξης του κόμματος. Είμαστε κόμμα που μπορεί να ηγηθεί του τόπου ή είμαστε δεκανίκι άλλων επιλογών; Ο ΔΗΣΥ πρέπει να λειτουργεί ως ηγετική δύναμη και όχι ως συμπλήρωμα άλλων πολιτικών επιλογών. Πριν από όλα αυτά όμως το πιο σημαντικό είναι ο ΔΗΣΥ να επανέλθει στις σωστές ράγες και να εκπέμψει ευκρινές πολιτικό σήμα.

—Παρουσίασε 31 προτεραιότητες και στόχους για την επόμενη δεκαετία. Τέτοιες κινήσεις διαμορφώνουν όντως πολιτικό αφήγημα;

—Ανακοινώθηκαν την περασμένη Δευτέρα και εστάλησαν και στους υποψήφιους την επόμενη ημέρα. Ωστόσο, όταν μιλώ για εθνικά όραμα δεν αναφέρομαι σε πολιτικές με βραχύ ορίζοντα, αλλά για πολιτικές που θα επιτρέψουν στη χώρα να μεταβεί από το σήμερα στο μέλλον, ενισχυμένη, θωρακισμένη και εκσυγχρονισμένη.

—Μομφή προς την ηγεσία;

—Δεν θα το έλεγα. Θα έλεγα μάλλον ότι η συγκυρία απαιτεί κάτι βαθύτερο από επιμέρους επικοινωνιακές κινήσεις.

“

Η συζήτηση για πιθανό νέο κάλεσμα του ΔΗΣΥ από τον Χριστοδουλίδη για συμμετοχή στην κυβέρνηση του είναι ατυχής και θα έπρεπε να είχε διαψευστεί πλήρως από τον ΔΗΣΥ.

“

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν έχει να επιδείξει τίποτε περισσότερο από μια μέτρια διαχείριση της καθημερινότητας χωρίς πλάνο και όραμα για τον τόπο.

Ο Δρουσιώτης, ο Οδυσσέας και ο Ιαβέρης των «Αθλίων» του Ουγκώ

—Με αφορμή τους ισχυρισμούς του Μακάριου Δρουσιώτη στο πλαίσιο της λεγόμενης υπόθεσης «Σάντη», επιβεβαιώνεται η έλλειψη εμπιστοσύνης της κοινωνίας προς τους θεσμούς. Πώς κρίνετε τις εξελίξεις;

—Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συστηματική αποδόμηση των θεσμών από κάποιους με στόχο να πείσουν ότι τίποτα δεν λειτουργεί και ότι όλοι είναι διεφθαρμένοι για να μπορέσουν να έχουν πολιτική αφήγηση και τώρα χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για το γεγονός ότι το κράτος κατέστη ανοχύρωτη πολιτεία.

—Ποιοι είναι αυτοί στους οποίους αναφέρατε;

—Όσοι, απολαμβάνοντας τα οφέλη του συστήματος, απέκτησαν ισχύ, την οποία χρησιμοποιούσαν για να το υποσκάψουν και να έχουν προσωπικό ή και πολιτικό όφελος. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο κ. Μακάριος Δρουσιώτης που φαίνεται ότι απέκτησε συνείδηση την ημέρα που διαρρήχθηκε η προσωπική σχέση που είχε με τον Αναστασιάδη και ο κ. Οδυσσέας Μιχαηλίδης που έθετε στο στόχαστρο άτομα που δεν του ήταν αρεστά, με αποτέλεσμα να πλάττεται ο θεσμός που υπηρετούσαν. Θα τους

Είναι άλλο πράγμα να έχεις συνέργειες με το Ισραήλ και άλλο η πλήρης ταύτιση με τον Νετανιάχου. Άλλο η σχέση με τις ΗΠΑ και άλλο η πλήρης ταύτιση με τον Τραμπ.

παρομοιάζα με τον Ιαβέρη των Αθλίων του Βικτωρος Ουγκώ, ο οποίος έθεσε στόχο της ζωής του την καταδίκη του Αγιάνην. Το ότι

κάποιοι αυτοανακηρύχθηκαν σε Ιαβέρηδες δεν σημαίνει ότι όλοι οι υπόλοιποι είμαστε Αγιάνηδες.

—Δεν έχουν ευθύνη και πρόσωπα που υπηρετούν θεσμούς;

—Βεβαίωτα έχουν ευθύνη. Και πρέπει να ασκείται κριτική. Όμως, άλλο αυτό και άλλο η υποσκαφή λόγω προσωπικής ιντριγκας.

—Πώς κρίνετε τους χειρισμούς της κυβέρνησης σε αυτή την υπόθεση;

—Η εμπλοκή πολιτικών στην αστυνομική διερεύνηση καταγγελλών δημιουργεί περαιτέρω πρό-

βλημα. Αυτές οι κινήσεις με το FBI είτε για τη φωνική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό ή τώρα στην υπόθεση «Σάντη» είναι επικοινωνιακά τεχνάσματα που γίνονται για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης, τα οποία δεν προσδίδουν στην ουσία, αλλά μάλλον επιτείνουν την υποσκαφή των θεσμών.

—Πρέπει να διοριστεί ανεξάρτητος ποινικός ανακριτής;

—Έτσι όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, πρέπει να διοριστεί ανεξάρτητος ποινικός ανακριτής.

—Πώς απαντάτε στην κριτική για δηλώσεις σας σχετικά με τις σχέ-

σεις της Κύπρου με το Ισραήλ;

—Επιμένω ότι είναι άλλο πράγμα να έχεις συνέργειες με το Ισραήλ και είναι άλλο πράγμα η πλήρης ταύτιση με τον Νετανιάχου. Η Κύπρος δεν έχει όφελος από κάτι τέτοιο, όμως έχει όφελος από την πλήρη ταύτιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι πλήρως ταυτισμένη με το Ισραήλ του Νετανιάχου, δεν καταλαβαίνω τι επιδιώκει η κυβέρνηση που επιχειρεί κάτι τέτοιο. Το ίδιο λέω και για τις σχέσεις με τη διοίκηση Τραμπ. Άλλο η σχέση με τις ΗΠΑ και άλλο η πλήρης ταύτιση με τον Τραμπ.

Δημόσια έργα	Προϋπολογισμός αρχικός	Τρέχουσα Εκτίμηση Κόστους	Κατάσταση / Νέα Δεδομένα Απριλίου 2026	Αναμενόμενη Ολοκλήρωση
1. Τερματικό LNG Βασιλικού	289 εκατ.	542 εκατ. + 350 εκατ./έτος	Το κόστος μη λειτουργίας επιβαρύνει τους πολίτες με €350 εκατ. ετησίως. Στάσιμο υπό την ΕΡΡΟ.	Αγνωστο
2. Αυτοκ/δρόμος Πάφου-Πόλης (Φάση Α)	73 εκατ.	141 εκατ. (συνολικά)	Υποβλήθηκαν 2 νέες προσφορές (€125-129 εκατ.) στις 17/4/26. Πολιτική θύελλα για την υπέρβαση.	2029 - 2030
3. Νέο Κυπριακό Μουσείο	144 εκατ.	145,7+ εκατ.	Καθυστερήση λόγω σπάνιων υλικών (γυαλί από ΗΠΑ). Η μουσειογραφία θα πάρει άλλους 18 μήνες.	Τέλη 2028
4. Δικαστικό Μέγαρο Λευκωσίας	119 εκατ.	119+ εκατ.	Ένα από τα ακριβότερα έργα του προϋπολογισμού 2026.	Σε εξέλιξη
5. Σχέδιο «ΚτίζΩ»	130 εκατ.	130 εκατ.	Μαζικό έργο αναδόμησης προσφυγικών πολυκατοικιών.	2026-2028
6. Οδός Δένεια - Αστρομερίτης	129,7 εκατ.	129,7 εκατ.	Κρίσιμο έργο οδικής ασφάλειας, χρηματοδοτούμενο από εθνικούς πόρους.	Σε εξέλιξη
7. Περιμετρικός Λευκωσίας	30,7 εκατ.	31,5 εκατ.	Σχεδόν ολοκληρωμένο, αναμένεται παράδοση εντός Μαΐου 2026.	Μάιος 2026
8. Ιατρική Σχολή (UCY)	15 εκατ.	30,2 εκατ.	Έλεγχος προόδου από Ελεγκτική Υπηρεσία τον Φεβρουάριο 2026.	2026
ΣΥΝΟΛΟ	930,4 εκατ.	1,269 δισ.		

Υπερβάσεις εκατομμυρίων σε οκτώ δημόσια έργα

Η «Κ» ακτινογραφεί τις μεγάλες δημόσιες συμβάσεις, οι οποίες έχουν στοιχίσει στο κράτος ο κούκος απδόνι

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ο διπλασιασμός του κόστους ολοκλήρωσης του δρόμου Πάφου-Πόλης Χρυσόχους που προέκυψε από τις δύο προσφορές που υποβλήθηκαν σε σχέση με την κατακύρωση του έργου το 2021 το οποίο δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει την εξαίρεση αλλά τον κανόνα που έχει εδραιωθεί στη μεγάλη πλειοψηφία των δημοσίων έργων. Η συγκεκριμένη σύμβαση έτσι όπως εξελίχθηκε απλώς ήλθε να επιβεβαιώσει μια πολύχρονη στρέβλωση που μαστιάζει τις δημόσιες επενδύσεις με τεράστιο οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Παρά τις κατά καιρούς προσπάθειες που καταβλήθηκαν κάτω από το βάρος της δημόσιας πίεσης να διαφοροποιηθεί το μοντέλο διαχείρισης των δημοσίων συμβάσεων και να αλλάξει η νοοτροπία που έχει εδραιωθεί στις κρατικές υπηρεσίες που τις διαχειρίζονται, μεγάλα έργα βρίσκονται παγιδευμένα στη δίνη της αβεβαιότητας, αφήνοντας πίσω τους έντονη οσμή κακοδιαχείρισης. Η εδραιωμένη αντίληψη της φθηνότερης προσφοράς αλλά και η κατακύρωση έργων με πολιτικά κριτήρια που εκ των πραγμάτων αγνοούν τις δυνατότητες των αναδόχων να ολοκληρώσουν τα έργα, έχουν οδηγήσει τα τελευταία χρόνια σε αστοχίες των μεγαλύτερων δημοσίων συμβάσεων που έχουν ως αποτέλεσμα την εκτόξευση του τελικού κόστους κατασκευής. Ενδεικτική είναι η εικόνα που επικρατεί στις οκτώ μεγαλύτερες συμβάσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας οι οποίες εμφανίζουν τεράστιες αποκλίσεις σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό τους. Σύμφωνα με έγκυρες τεκνοοικονομικές αναλύσεις που έχει στη διάθεσή της η «Κ», η τρύπα που έχει δημιουργηθεί, μέχρι σήμερα, υπολογίζεται στα €340 εκατ. ποσό που θεωρείται βέβαιο ότι θα διογκωθεί ανάλογα με τον χρόνο ολοκλήρωσής τους. Η τρύπα πρέπει να θεωρείται μεγαλύτερη, αν υπολογιστούν και οι επόμενες ζημιές που προκαλούνται από τις μεγάλες καθυστερήσεις όπως στην περίπτωση του τερματικού Φ.Α. στο Βασιλικό και του δρόμου Πάφου-Πόλης Χρυσόχους. Μία άλλη σημαντική παράμετρος είναι το κοινωνικό κόστος το οποίο μεταφράζεται σε απώλειες ανθρώπινων ζωών, εάν πρόκειται για οδικές υποδομές, και

οικονομικό πλήγμα τοπικών κοινωνιών, όπως τα ορεινά της Κύπρου αλλά και η επαρχία Πάφου.

Ο κούκος απδόνι

Τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε εξέλιξη ένα από τα μεγαλύτερα επενδυτικά προγράμματα του δημοσίου το οποίο για τα οκτώ μεγαλύτερα έργα αγγίζει το €1 δισ. Από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η «Κ» από τα οκτώ έργα μόνο τρία δεν παρουσιάζουν, ακόμα, απόκλιση σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό τους. Στα υπόλοιπα τα χάσμα μεταξύ προϋπολογισμού και τρέχουσας εκτίμησης του έργου είναι μεγάλο. Όπως φαίνεται στον πίνακα σύμφωνα με στοιχεία μέχρι και τις 22 Απριλίου 2026 το αρχικό κόστος για οκτώ δημόσια έργα ανέρχεται σε €930,4 εκατ. Σε αυτά μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται το τερματικό στο

Στα δημόσια έργα ως γάγγραινα για τα δημόσια οικονομικά φγινούραει το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό. Οι επίσης ζημιές λόγω μη έλευσης του Φ.Α. φθάνουν στις 350.000 χωρίς να υπολογιστεί η υπέρβαση του αρχικού προϋπολογισμού κατασκευής του έργου.

Βασιλικό, ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσόχους, το νέο Κυπριακό Μουσείο, οδικά έργα πνοής και κτηριακές υποδομές. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις κόστους παρατηρούνται στο τερματικό του Βασιλικού, στο δρόμο Πάφου-Πόλης Χρυσόχους, και σε έργα που αφορούν το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στη λίστα με τα οκτώ μεγάλα έργα τα μοναδικά που η απόκλιση είναι μηδενική είναι το Σχέδιο «ΚτίζΩ» και ο δρόμος Δένεια - Αστρομερίτης.

Τερματικό Βασιλικού

Οι υποδομές για την εισαγωγή Φ.Α. στην Κύπρο για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, σε πρώτη φάση, είναι ένα από τα φιλόδοξα επενδυτικά προγράμματα σε υποδομές της Κυπριακής Δημο-

Με βάση εκτιμήσεις και επίσημα στοιχεία η οικονομική ζημιά που έχουν υποστεί τα δημόσια οικονομικά μέχρι σήμερα σε οκτώ μεγάλα δημόσια έργα ανέρχεται σε €1,388 δισ.

κρατίας. Το συγκεκριμένο έργο ναυάγησε τον Ιούλιο του 2024 με την καταγγελία της σύμβασης που είχε κατακυρωθεί στην κινεζική κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd - CMC στις 13 Δεκεμβρίου 2019. Με βάση στοιχεία που υπάρχουν η κοινοπραξία εκτέλεσε το 60% του συνολικού έργου για το οποίο η ΕΥΦΑ, ιδιοκτήτης του τερματικού, κατέβαλε το ποσό των €542 εκατ. Ωστόσο η μεγαλύτερη αποκάλυψη του Απριλίου 2026 είναι ότι το πάγωμα του Βασιλικού δεν κοστίζει μόνο τα €542 εκατ. της κατασκευής, αλλά επιβαρύνει την οικονομία με €350 εκατομμύρια ετησίως λόγω των ρύπων και της αδυναμίας χρήσης φθηνότερου φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή. Με τα δεδομένα αυτά το μισοτε-

λειωμένο ενεργειακό έργο έχει στοιχίσει μέχρι σήμερα €1,592 δισ. Η εκτίμηση για το τερματικό του Βασιλικού βασίζεται σε οικονομική μελέτη του 2026 που αναλύει τις συνέπειες της εμπλοκής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (ΕΡΡΟ). Το ποσό των €542 εκατ. περιλαμβάνει τις πληρωμές που έχουν ήδη γίνει στη διεθνή κοινοπραξία συν τις εγγυητικές που έχουν δεσμευτεί. Η εκτίμηση για τα €350 εκατ. ετησίως (έμμεσο κόστος) προκύπτει από υπολογισμό με βάση τις τρέχουσες τιμές των δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων που πληρώνει η ΑΗΚ, τα οποία θα είχαν μειωθεί κατά 25-30%, αν το Φ.Α. ήταν διαθέσιμο στην εσωτερική αγορά. Για το συγκεκριμένο έργο όπως έχει αποκαλύψει η «Κ» έχει παρέμβει η

Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η οποία διεξάγει ποινική έρευνα για διασπάθιση ευρωπαϊκών πόρων.

Δρόμος της οργής

Ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσόχους είναι το δεύτερο δημόσιο έργο που το συνοδεύει έντονη οσμή κακοδιαχείρισης. Το έργο βρίσκεται παγωμένο από το 2024, όταν το υπουργείο Μεταφορών προχώρησε σε καταγγελία της σύμβασης που είχε κατακυρωθεί στην εταιρεία Intrakat το 2021. Η εταιρεία ολοκλήρωσε το 30% του έργου και το ποσό που τις καταβλήθηκε ανέρχεται στα €16 εκατ. Τα Δημόσια Έργα επαναπροκήρυξαν το έργο. Υποβλήθηκαν δύο νέες προσφορές (Cyfield €125 εκατ., Araco-Geostroy €129 εκατ.) που είναι σχεδόν διπλάσιες της αρχικής σύμβασης (€73 εκατ.). Αν συνυπολογιστούν τα €16 εκατ. που ήδη πληρώθηκαν καθώς και οι δύο νέες προσφορές (€125 εκατ.-€129 εκατ.) το έργο εκτοξεύεται στα €141 εκατομμύρια. Στις δύο νέες προσφορές που υποβλήθηκαν στις 17 Απριλίου 2026, η αγορά «τιμολόγησε» το ρίσκο του έργου πολύ ψηλότερα από το 2021, λόγω της αύξησης του κόστους των αδρανών υλικών. Επίσης στο κόστος που ενδεχομένως να επιβαρύνει τα δημόσια ταμεία θα πρέπει να συνυπολογιστούν και άλλα €36 εκατ. που αφορούν αξιώσεις της Intrakat.

Εισ διπλούν

Ο αρχικός προϋπολογισμός για έργα που αφορούν το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι σαφώς μικρότερος σε σχέση με άλλα δημόσια συμβόλαια, ωστόσο αυτό που τραβά την προσοχή κάποιου είναι ο διπλασιασμός του αρχικού προϋπολογισμού. Για την Πολυτεχνική Σχολή η εκτίμηση των €68,7 εκατ. και η καθυστέρηση των έξι ετών προκύπτει από την καταγραφή των 1.702 ημερών παράτασης που δόθηκαν επίσημα, καθώς και από τις απαιτήσεις που έχουν ήδη γίνει για αυξήσεις υλικών που έγιναν αποδεκτές από την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ). Για την Ιατρική Σχολή ο διπλασιασμός του κόστους (€15 εκατ. σε €30,2 εκατ.) επιβεβαιώθηκε από τον έλεγχο του Φεβρουαρίου 2026, όπου διαπιστώθηκε ότι οι αρχικές μελέτες ήταν ελλιπείς, οδηγώντας σε σωρεία νέων εργασιών. Οι εκτιμήσεις για τα έργα του Πανεπιστημίου Κύπρου (Πολυτεχνική και Ιατρική Σχολή) δεν είναι υποθετικές, αλλά βασίζονται στα ευρήματα του Γενικού Ελεγκτή.

Μουσείο από χρυσάφι

Το Νέο Κυπριακό Μουσείο, αν και το εμβληματικότερο έργο πολιτισμού, αντιμετωπίζει προβλήματα εφοδιαστικής αλυσίδας. Η χρήση εξειδικευμένου αρχιτεκτονικού γυαλιού που παράγεται μόνο σε ελάχιστες χώρες και οι απαιτητικές προδιαγραφές για προστασία από πλημμύρες (πρόβλεψη για 200 χρόνια) έχουν μεταθέσει την παράδοση του κτηρίου για το τέλος του 2027 και το άνοιγμα για το 2028. Για το Νέο Κυπριακό Μουσείο, η πρόβλεψη για το 2028-2029 βασίζεται στο αίτημα του εργολάβου για παράταση 500+ ημερών. Ωστόσο, η εμπειρία από παρόμοια έργα (π.χ. Μουσείο Ακρόπολης ή Λούβρο Abu Dhabi) δείχνει ότι μετά την κτηριακή παράδοση απαιτούνται τουλάχιστον 18 μήνες για τη μεταφορά, συντήρηση και έκθεση των αρχαιοτήτων σε ελεγχόμενες συνθήκες κλίματος. Στο οικονομικό σκέλος του έργου για την ώρα η απόκλιση δεν είναι μεγάλη (+€1,7 εκατ.) ωστόσο το ενδεχόμενο να ξεπεράσει τον αρχικό προϋπολογισμό των €144 εκατ. θεωρείται ισχυρό.

Στην κόψη

Και αν έργα όπως το τερματικό του Βασιλικού αλλά και ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσόχους αποτελούν προίκα της προηγούμενης κυβέρνησης, στη λίστα των οκτώ μεγάλων υπάρχουν και έργα όπως το Δικαστικό Μέγαρο Λευκωσίας και ο δρόμος Δένεια-Αστρομερίτης όπου το κράτος επενδύει πάνω από €700 εκατ. από εθνικούς πόρους (εκτός Ταμείου Ανάκαμψης) για την τριετία 2026-2028. Οι αναφορές/εκτιμήσεις για το Δικαστικό Μέγαρο Λευκωσίας και τον δρόμο Αστρομερίτης προέρχονται από το «Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2026-2028». Το Υπουργείο Οικονομικών έχει εντάξει αυτά τα έργα ως «υψηλού κινδύνου» για υπερβάσεις, κάτι που οδήγησε στην πρόταση του Δημοσιονομικού Συμβουλίου για την κεντρική πλατφόρμα παρακολούθησης. Για το Δικαστικό Μέγαρο Λευκωσίας η απόκλιση σε σχέση με τον αρχικό προϋπολογισμό θεωρείται πιθανή χωρίς να μπορεί να υπολογιστεί με σχετική ακρίβεια. Για τον περιμετρικό της Λευκωσίας η απόκλιση κινείται στις €800 χιλιάδες.

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη
δισαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

NEO
ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

MPC MEDOCHEMIE

5 ΜΑΪΟΥ 2026
The Royal Hall

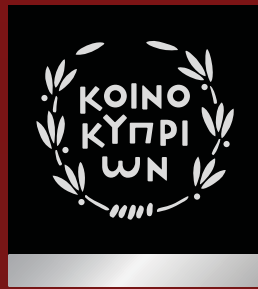
24ⁿ ΑΠΟΝΟΜΗ

Τράπεζα Κύπρου

MAN

OF THE YEAR

2025

Ἄρετή
ἐπιστήμη
ἐστίν

Σωκράτης

ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

cablenet

BOSS
BOTTLED BEYOND

αλφάμεγα

TIMINIS

ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ
Deloitte.

MAN
MAGAZINE

Στον δρόμο προς την κάλπη

Γιατί διεκδικούν μία θέση στο Κοινοβούλιο και τι είναι αυτό που τους ξεχωρίζει από τους συνυποψηφίους τους

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τρεις υποψήφιοι βουλευτές βρίσκονται απέναντι στις προκλήσεις της

εποχής, ένα μήνα πριν από τις εκλογές. Στις συνεντεύξεις τους στην «Κ» αναφέρονται στα φαινόμενα διαφθοράς και την έλλειψη διαφάνειας. Η

υποψήφια του ΔΗΣΥ στην επαρχία Λευκωσίας Αναστασία Ανθούση, ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ στη Λάρνακα Ανδρέας Πασιουρτίδης και ο υποψή-

φιος του ΕΛΑΜ στη Λευκωσία Ανδρέας Παπακαραλάμπος, εξηγούν την πρώτη πρόταση νόμου που θα καταθέσουν αν εκλεγούν, ενώ δεν

διστάζουν να απαντήσουν και αν θα έφρευαν εκτός κοιμματικής γραμμής σε περίπτωση που αντιτίθεται στα πιστεύω τους.

1

Πού στέκεστε σήμερα σε ό,τι αφορά τα φαινόμενα διαφθοράς και έλλειψης διαφάνειας;

2

Υποστηρίζετε τη χρήση apps για να έχουν οι πολίτες άμεσο λόγο στη διαμόρφωση της νομοθεσίας;

3

Ποια θα θέλατε να είναι η πρώτη πρόταση νόμου που θα καταθέσετε στη βουλή αν εκλεγείτε;

4

Πώς σκοπεύετε να λύσετε το πρόβλημα της έλλειψης προσιτής κατοικίας, ειδικά για τους νέους;

5

Θα ψηφίζατε ποτέ εκτός κοιμματικής γραμμής αν ερχόταν σε σύγκρουση με τα πιστεύω και τις αξίες σας;

6

Σε τι διαφέρετε από τους συνυποψηφίους σας ώστε οι πολίτες να επιλέξουν εσάς για να τους εκπροσωπήσετε στο κοινοβούλιο;

Ανδρέας Παπακαραλάμπος
Υποψήφιος Βουλευτής ΕΛΑΜ Λευκωσίας
Τέως δήμαρχος Στροβόλου

Ανδρέας Πασιουρτίδης
Βουλευτής ΑΚΕΛ
Υποψήφιος βουλευτής ΑΚΕΛ Λάρνακας

Αναστασία Ανθούση
Τέως υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας
Υποψήφια βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας

1 Δυστυχώς, από ιδρύσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας υπήρχαν τέτοια φαινόμενα. Παρά την ωρίμανση της Κυπριακής Δημοκρατίας, και παρά την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν και στις μέρες μας και προκαλούν έντονη απογοήτευση και αγανάκτηση στους πολίτες. Η διαφθορά μπορεί να έχει πάρει άλλη μορφή, πιο επικίνδυνη θα έλεγα, αλλά η ουσία παραμένει ίδια. Υπάρχει απογοήτευση από τους θεσμούς και από τους πολιτικούς. Η λύση, όμως, δεν είναι η ισοπεδωτική απαξίωση των πάντων, ούτε η αδιαφορία για τα κοινά. Η λύση είναι η ενίσχυση των θεσμών μέσω της επιλογής εκείνων των προσώπων που με το έργο και την πορεία τους εμπνέουν κύρος, εμπιστοσύνη και αξιοπιστία.

2 Δεν βλέπω πώς μια τέτοια μέθοδος θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην πράξη. Γνωρίζω πώς λειτουργεί η Βουλή και τον μεγάλο όγκο μελέτης και ευθύνης που απαιτείται από κάθε βουλευτή για τη σωστή άσκηση του νομοθετικού έργου. Η ιδέα των apps μπορεί να ακούγεται ελκυστική, αλλά θεωρώ πως είναι ένα επικοινωνιακό παιχνίδι, που δύσκολα μπορεί να ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες της διαδικασίας. Αυτή δεν είναι μια προσέγγιση που με εκφράζει. Αντίθετα, προτρέπω τους πολίτες να ενημερωθούν ουσιαστικά πριν προσέλθουν στην κάλπη και να επιλέξουν συνειδητά ποιον και τι στηρίζουν.

3 Δεν ξέρω αν θα είναι η πρώτη, αλλά μια πολύ σημαντική πρόταση νόμου που θα καταθέσω θα αφορά την οργάνωση, τη λειτουργία και τη διαφάνεια της δημόσιας υπηρεσίας, με στόχο την περαιτέρω μείωση της γραφειοκρατίας και τη μετεξέλιξη της δημόσιας διοίκησης στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.

Προτείνω μια ιδέα πρακτική και εφαρμόσιμη: να θεσπιστεί υποχρέωση για το κράτος και τη δημόσια υπηρεσία να εξοικονομούν χρόνο για τον πολίτη με μετρήσιμους στόχους. Θα προβλέπονται ανώτατοι χρόνοι εξυπηρέτησης και θα υπάρχουν αποζημιώσεις για τυχόν καθυστερήσεις.

4 Το φαινόμενο δεν είναι μόνο Κυπριακό, αλλά αποτελεί μια ευρύτερη Ευρωπαϊκή πρόκληση που απαιτεί συντονισμένες παρεμβάσεις. Κεντρικός άξονας πρέπει να είναι η ενίσχυση των πολιτικών που στοχεύουν στην προσιτή στέγαση. Η αντιμετώπιση του θέματος περνά μέσα από την αύξηση της προσφοράς κατοικιών μέσω συνεργασίας κράτους και ιδιωτικού τομέα. Απαιτούνται στοχευμένα κίνητρα για ανάπτυξη προσιτής κατοικίας, καθώς και ενίσχυση της αγοράς πρώτης κατοικίας για νέους και νέα ζευγάρια.

5 Η συμπεριλήψη μου στο ψηφοδέλτιο του ΕΛΑΜ βασίζεται σε κοινές αρχές και αξίες, όχι σε πρόσκαιρες προεκλογικές σκοπιμότητες. Υπάρχει ουσιαστική ταύτιση απόψεων, τόσο στα μεγάλα υπαρκτά ζητήματα, όπως η διαχείριση του Κυπριακού, η λαθρομετανάστευση, η τυφλή ισοπέδωση των νθών, όσο και στα καθημερινά ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία μας. Κατά συνέπεια, δεν βλέπω να προκύπτουν συγκρούσεις με την κοιμματική γραμμή, καθώς η πορεία μου είναι ήδη εναρμονισμένη με τις θέσεις και τη φιλοσοφία του κόμματος.

6 Το ΕΛΑΜ κατέρχεται στις εκλογές με ένα ιδιαίτερα ισχυρό ψηφοδέλτιο, με αξιόλογους ανθρώπους από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, που μας ενώνει η αγωνία για το μέλλον της πατρίδας μας. Εκτιμώ ότι οι πολίτες θα μας δώσουν την ευκαιρία για μια πιο ενισχυμένη και ποιοτική παρουσία στη Βουλή. Μέσα από τα χρόνια, έχω κατανοήσει ότι η πολιτική οφείλει να γίνει καθήκον προς τον άνθρωπο, την οικογένεια, την πατρίδα μας. Ως δήμαρχος Στροβόλου έζησα την καθημερινότητα των πολιτών, άκουσα τις ανάγκες τους και πάλεψα για να βελτιώσω την ποιότητα ζωής τους. Από τα ζητήματα της γειτονιάς μας μέχρι τις μεγάλες αποφάσεις που αφορούν την πατρίδα, η εμπειρία μου με διδάξε να ενεργώ με αίσθημα ευθύνης. Με καθαρές θέσεις, εντιμότητα και ειλικρίνεια, ζητώ την εμπιστοσύνη των πολιτών για να συνεχίσω να προσφέρω στον τόπο.

1 Η διαφθορά και η έλλειψη διαφάνειας αποτελούν από τα πιο σοβαρά προβλήματα που υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς. Σήμερα βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σημείο, όπου απαιτείται ουσιαστική σύγκρουση με τη διαπλοκή, αλλά και τα μεγάλα συμφέροντα που επηρεάζουν πολιτικές αποφάσεις. Όπως για παράδειγμα, σε σχέση με την πρόταση νόμου που καταθέσαμε για τη φορολόγηση των τραπεζών. Δεν αρκούν επικοινωνιακές εξαγγελίες. Χρειάζονται ισχυροί μηχανισμοί ελέγχου, λογοδοσία και πολιτική βούληση για πραγματική κάθαρση. Για εμάς, η διαφάνεια δεν είναι σύνθημα αλλά πρόθεση δημοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

2 Η τεχνολογία μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί για την ενίσχυση της δημοκρατίας. Εργαλεία όπως εφαρμογές συμμετοχής των πολιτών μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά, δίνοντας φωνή στην κοινωνία και ενισχύοντας τη διαβούλευση. Ωστόσο, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τη θεσμική διαδικασία και την αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Μπορεί στη θεωρία κάποια πράγματα να ακούγονται όμορφα και να χαϊδεύουν αφτιά, όμως στην πράξη δεν είναι πλήρως εφαρμόσιμα. Είναι πρακτικά αδύνατο να λαμβάνονται αποφάσεις για όλες τις νομοθεσίες μέσω ενός app. Και εδώ τίθενται και άλλα ζητήματα, π.χ. ασφάλειας, προσωπικών δεδομένων, διασφάλισης της διαδικασίας κτλ. Θέλουμε την τεχνολογία και την συμμετοχή των πολιτών, με σοβαρότητα, διαφάνεια και ουσιαστικό διάλογο όχι όμως με επιφανειακές διαδικασίες.

3 Στο ΑΚΕΛ λειτουργούμε συλλογικά. Έχουμε ήδη παραθέσει τις προτάσεις μας για μια σειρά από ζητήματα. Για τα εργασιακά, τις συντάξεις, το στεγαστικό, τις εκποιήσεις, την οικογένεια και τα νέα ζευγάρια, την κατάργηση της διπλής φορολογίας στα καύσιμα, τη φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών και πολλά άλλα. Δεν διεκδικούμε την ψήφο των πολιτών με συνθήματα, αλλά με ένα ανθρωποκεντρικό πρόγραμμα προς όφελος της κοινωνίας. Συνεπώς ζητήματα που αφορούν την κοινωνία θα τεθούν ως προτεραιότητα την επόμενη μέρα. Είναι ασφαλώς και τα πιο τοπικά ζητήματα που αφορούν τη Λάρνακα, για τα οποία θα συνεχίσουμε να διεκδικούμε.

4 Με στοχευμένες προτάσεις όπως μεταξύ άλλων, η δημιουργία ενιαίου φορέα στεγαστικής πολιτικής, με ευθύνη για στρατηγικό σχεδιασμό, συντονισμό και αξιολόγηση όλων των σχετικών Σχεδίων. Αξιοποίηση κρατικής γης και συνεργασία με Δήμους και ΤΚΑ για ανέγερση κοινωνικών κατοικιών με χαμηλό ενοίκιο ή μέσω ενοικιαγοράς. Διαμόρφωση στοχευμένης πολιτικής κοινωνικής στέγης για χαμηλά εισοδήματα και ευάλωτες ομάδες, με ενοίκια αποσυνδεδεμένα από τα δεδομένα της αγοράς. Παροχή πολεοδομικών κινήτρων και φορολογικών απαλλαγών για ακίνητα που αξιοποιούνται για κοινωνική στέγαση. Χρειάζεται ολοκληρωμένη πολιτική με κοινωνικό προσανατολισμό.

5 Η πολιτική δράση έχει συλλογικό χαρακτήρα και στηρίζεται σε κοινές αρχές και θέσεις. Ωστόσο, η ουσία της πολιτικής είναι η συνέπεια αξιών. Όσο η κοιμματική στάση δεν είναι αποκομμένη από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της υπεράσπισης των πολιτών δεν τίθεται θέμα. Σε κάθε περίπτωση, η ευθύνη είναι να υπηρετείται το δημόσιο συμφέρον με συνέπεια και εντιμότητα.

6 Το ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ στη Λάρνακα περιλαμβάνει ικανότητες προσωπικότητες, που ξεχωρίζουν για το ήθος και την προσφορά τους στην κοινωνία. Είναι ένα ψηφοδέλτιο που δίνει φωνή και δύναμη σε αυτούς που δεν έχουν. Με άτομα με εμπειρίες, γνώσεις και εξειδίκευση και προπαντός όρεξη για προσφορά, για να πάει μπροστά ο τόπος και η κοινωνία μας. Απ' εκεί και πέρα οι πολίτες είναι που κρίνουν. Σε προσωπικό επίπεδο, προσπαθώ για το καλύτερο, με συνέπεια λόγων και πράξεων, με εργατικότητα και υπευθυνότητα. Είμαι κοντά στους πολίτες της Λάρνακας και επιδιώκω μέσα από μεθοδική δουλειά να συμβάλω στη διαμόρφωση πολιτικών που να υπηρετούν την κοινωνική πλειοψηφία.

1 Με ανησυχούν εξίσου δύο απαράδεκτα φαινόμενα: το πρώτο, η διαφθορά που προφανώς υπάρχει και πρέπει να καταπολεμηθεί με αξιοπιστη διερεύνηση και εκδίκαση υποθέσεων μέσα από προϋποθέσεις διαφάνειας, λογοδοσίας, ελέγχου και απλών και ψηφιακών διαδικασιών. Το δεύτερο που επίσης υπάρχει είναι η προσπάθεια αποδόμησής και ισοπέδωσης των πάντων που γίνεται προφανώς για πολιτικές σκοπιμότητες και έχει δημιουργήσει τη λανθασμένη αντίληψη ότι όλοι είναι διεφθαρμένοι. Οι θεσμοί χρειάζονται σοβαρές αλλαγές για να αντιμετωπίσουν αυτά τα φαινόμενα.

2 Στην πολιτική χρειάζεται πάντα ισορροπία. Και εδώ πρέπει να ισορροπούμε μεταξύ της ανάγκης να υπάρχει ηγεσία στη χώρα και ταυτόχρονα οι πολίτες να είναι και να αισθάνονται συμμετοχικοί. Πρόσφατα ψηφίστηκε η πρόταση νόμου της λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας και θα δοθεί η δυνατότητα εγγραφής θέματος στη βουλή με 5.000 υπογραφές, πράγμα πολύ θετικό. Η Βουλή πρέπει να ανοίξει στον κόσμο και γι' αυτό υποστηρίζω έντονα την απευθείας μετάδοση των συνεδριών των κοινοβουλευτικών επιτροπών για να μπορεί ο κόσμος να συμμετέχει στον δημόσιο διάλογο. Ταυτόχρονα όμως, οι πολίτες αναμένουν από τους πολιτικούς να αναλαμβάνουν ευθύνη και να παίρνουν ακόμα και δυσάρεστες αποφάσεις όταν πρέπει.

3 Κοινωνική εργασία χωρίς αμοιβή αντί της φυλάκισης για μικροπαραβάτες. Είναι παράλογο και οικονομικά ασύμφορο για το κράτος να οδηγούνται στη φυλακή άνθρωποι για μικρά οικονομικά αδικήματα, όπως πτωχεύσεις μικρής κλίμακας ή μη καταβολή κοινωνικών ασφαλίσεων για χαμηλά ποσά. Αυτή η πρωτοβουλία θα αποτελέσει τη φυσική συνέχεια της δουλειάς που ξεκίνησα στο υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας. Ο μικροπαραβάτης θα προσφέρει πίσω στο κοινωνικό σύνολο, θα παραμένει παραγωγικός και δεν θα στιγματίζεται ανεπανόρθωτα, με ανυπολόγιστες επιπτώσεις και στην οικογένειά του. Παράλληλα, αποσυμφορούνται και οι φυλακές μας.

4 Ασφαλώς δεν μπορεί ένας βουλευτής από μόνος του να λύσει αυτό το ζήτημα, μπορεί όμως να βοηθήσει για να αντιμετωπιστούν οι αιτίες που το προκαλούν σε δύο επίπεδα. Το πρώτο, για να πέσουν οι τιμές, θα πρέπει να αυξηθεί η προσφορά σπιτιών για αγορά ή ενοίκια. Το δεύτερο, είναι οι κοινωνικές κατοικίες και οικόπεδα, που πρέπει να διατίθενται σε πολύ μεγαλύτερους αριθμούς και πολύ πιο γρήγορα στις νέες οικογένειες που έχουν πραγματικά ανάγκη. Να φύγουν πολλές αχρείαστες διαδικασίες και γραφειοκρατία που δεν επιτρέπουν πολλές φορές στο κράτος να λειτουργήσει έγκαιρα.

5 Η κοιμματική γραμμή δεν έρχεται από τον ουρανό, διαμορφώνεται από το πολιτικό γραφείο και την κοινοβουλευτική ομάδα. Εκεί, ως εκλεγμένοι, οφείλουμε να έχουμε αποφάσεις που θα υπηρετούν τις αρχές και τις αξίες της παράταξής μας και να σεβόμαστε την πλειοψηφία όταν αυτή λέει κάτι διαφορετικό. Θα ψηφίζα όμως εκτός γραμμής, εάν αισθανόμουν ότι μια θέση του ΔΗΣΥ είναι αντίθετη με τις αρχές του και ενάντια στο εθνικό συμφέρον, γιατί η πατρίδα είναι πάνω από τα πρόσωπα και πάνω από τα κόμματα.

6 Θέλω να πιστεύω ότι η εμπειρία μου όλα αυτά τα χρόνια είτε ως γυναίκα που έστησε το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, είτε ως τεχνοκράτης φαρμακοποιός και στην πρώτη γραμμή του υπουργείου Υγείας σε πολύ κρίσιμες στιγμές όπως το ΓεΣΥ ή η πανδημία, είτε ως ένας άνθρωπος που αισθάνεται από μικρή ηλικία την ανάγκη να συμμετέχει στα κοινά, με έφερε στο σημείο να αντιλαμβάνομαι την τεράστια ευθύνη ενός δημόσιου αξιωματούχου αλλά και να έχω την πλήρη συνείδηση πώς οι πολιτικές αποφάσεις επηρεάζουν τους ανθρώπους μας σε κάθε βήμα της καθημερινότητάς τους. Η πολιτική δεν μπορεί να λειτουργεί μακριά από την κοινωνία, ούτε η κοινωνία μακριά από την πολιτική. Θέλω να πιστεύω ότι μπορώ να βοηθήσω σημαντικά για να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα.

Ευρωατλαντική μετεξέλιξη της Εθνικής Φρουράς

Με τη βοήθεια των ΗΠΑ η Κύπρος αναβαθμίζει στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ενισχύοντας τον ρόλο της στην Αν. Μεσόγειο

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν την περασμένη εβδομάδα ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ανακοίνωσε διαμέσου της πλατφόρμας X πως ο πρώτος Κύπριος υποψήφιος γίνονταν δεκτός από την Αμερικανική Ναυτική Ακαδημία η είδηση μπορεί να περνούσε στα ψιλά ωστόσο κάτι τέτοιο αποτελεί κομβικό σημείο. Κι αυτό διότι μετά την ιστορική απόφαση, το 2022, άρσης του αμερικανικού εμπάργκο προς την Κύπρο η προοπτική της σταδιακής εναρμόνισης της κυπριακής άμυνας με δυτικά, νατοϊκά, πρότυπα δεν έχει μόνο, κατά το προσφιλές δημοσιογραφικό κλισιέ, εξοπλιστική διάσταση αλλά και την πτυχή της προτυποποίησης (γνώση και εκπαίδευση), της επιμόρφωσης ως προς το στρατιωτικό επάγγελμα και φυσικά της διπλωματικής τοποθέτησης. Η Εθνική Φρουρά πριν από τον επανεξοπλισμό της με νέα οπικά συστήματα –μια δυναμική διαδικασία υπό εξέλιξη αλλά με αργούς ρυθμούς– δείχνει να ποντάρει και στη σταδιακή της ένταξη, και εναρμόνιση, σε δυτικά στρατιωτικά πρότυπα –χωρίς αυτό φυσικά να εγγυάται τη δεδομένη ένταξη στο NATO, πτυχή που εξ ορισμού «περνά» και μέσα από άλλα επίπεδα.

Αρχή με τη βάση στην Πάφο

Με τη βοήθεια των Ηνωμένων Πολιτειών, η Κύπρος αναβαθμίζει βασικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ενισχύοντας τον ρόλο της στην Ανατολική Μεσόγειο ως δύναμη ειρήνης και σταθερότητας αλλά και ως κόμβος ανθρωπιστικής βοήθειας. Αρχικά η αεροπορική βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» θα επεκταθεί ώστε να περιλαμβάνει νέα πύλα στάθμευσης ικανή να δεχτεί στρατιωτικά μεταγωγικά αεροσκάφη (κυρίως μεγαλύτερο αριθμό μεταγωγικών αεροσκαφών Hercules C-130 και

Με τη βοήθεια των Ηνωμένων Πολιτειών, η Κύπρος αναβαθμίζει βασικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ενισχύοντας τον ρόλο της στην Ανατολική Μεσόγειο ως δύναμη ειρήνης και σταθερότητας αλλά και ως κόμβος ανθρωπιστικής βοήθειας.

Πέραν της συζήτησης για τα οπικά συστήματα της Ε.Φ., η εναρμόνιση και ολοκλήρωση της Κ.Δ. με δυτικά πρότυπα συνεχίζεται με ουσιαστικούς τρόπους.

ελικοπτέρων τύπου Chinook). Η κύρια ναυτική βάση της Κύπρου, «Ευάγγελος Φλωράκης», θα αποκτήσει νέο ελικοδρόμιο που θα μπορεί να εξυπηρετεί μεγάλα μεταγωγικά ελικοπτερα τύπου Chinook για τη μεταφορά εκτοπισμένων από ζώνες συγκρούσεων. Παράλληλα, η βάση θα μπορεί να εξυπηρετεί και μεγαλύτερα πολεμικά πλοία –αρχής γενομένης από στρατιωτικά πλοία επιφανείας κλάσσης κορβέτας κι άνω. Τα

έργα θα ξεκινήσουν το 2027 και το αρχικό κόστος υπολογίζεται σε 500.000 ευρώ. Το σκεπτικό της αναβάθμισης των δύο κυριότερων αεροναυτικών βάσεων της Κύπρου συνδέεται αμιγώς με τον ρόλο που διεκδικεί και αναλαμβάνει η Κυπριακή Δημοκρατία ως κόμβος για ανθρωπιστικές εκκενώσεις καθώς και αεροδιακομιδές με σαφές αποτύπωμα ειρηνικής συνεργασίας και όχι στρατιωτικής χρήσης για επιθετικούς σκοπούς. Η κατάσταση στην περιοχή μετά τον Οκτώβριο του 2023 αλλά και οι πρόσφατες εξελίξεις με το Ιράν ανέδειξαν τον ρόλο της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο με τον χρονικό ορίζοντα 2027-2030 αναβάθμισης των δύο βάσεων να αποτυπώνεται και μεταξύ μεγάλων εταιρών της Ε.Ε. και φυσικά του στρατιωτικού apparatus των Ηνωμένων Πολιτειών, που διαβλέπουν στη

γεωγραφική περιοχή της Κύπρου έναν ασφαλή κόμβο, ασχέτως των εξελίξεων στο Κυπριακό και των σχέσεων Ουάσινγκτον-Αγκυρας.

Δύση αλλά όχι μόνο ΗΠΑ

Κατά την Άτυπη Σύνοδο της Παρασκευής, στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας, η Λευκωσία, σε πλήρη εναρμόνιση με την Αθήνα, δεν παρέλειψαν σε μια περίοδο «τραμπικής όξυνσης» να υπενθυμίσουν και τον φιλοευρωπαϊκό/ευρωατλαντικό προσανατολισμό της Ευρώπης, σε μια εποχή που το NATO αμφισβητείται από τις ίδιες τις ΗΠΑ. Οι γηγέτες Κύπρου και Ελλάδας αναφέρθηκαν στο άρθρο 42.7 και την εκπόνηση προσχεδίου από την Κομισιόν για το πλάνο δράσης της Ε.Ε. σε περίπτωση επίθεσης εναντίον κράτους μέλους. Συγκεκριμένα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης και ο Κυριάκος Μπ-

τσούτσάκης έχουν βάλει σε πρώτο πλάνο στην άτυπη Σύνοδο Κορυφής των ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 42.7, για την αμοιβαία αμυντική βοήθεια, πτυχή που αναδείχθηκε και με τη στοχοποίηση της Κύπρου διαμέσου των Βάσεων, μετά τον πρόσφατο πόλεμο με το Ιράν. Η εν λόγω προσέγγιση όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» θα έχει αποτύπωμα και στα εξοπλιστικά προγράμματα της Εθνικής Φρουράς που ναι μεν, εντάσσει σταδιακά αμερικανικά πρότυπα αλλά και διάφορα παρελκόμενα αλλά παράλληλα στοχεύει σε μεγάλες ευρωπαϊκές πλατφόρμες για κύρια οπικά συστήματα (κύρια άρματα μάχης, ελικόπτερα, αναβάθμιση ατομικών όπλων, κοκ).

Συνεχείς εκπαιδεύσεις

Υπενθυμίζεται πως στο νομοσχέδιο για τον αμυντικό προ-

ϋπολογισμό των ΗΠΑ (NDAA), του 2024, είχε ενταχθεί τροπολογία η οποία προβλέπει για πρώτη φορά την ένταξη της Κύπρου στη λίστα των χωρών που μπορούν να επιλεγούν για να συμμετέχουν σε προγράμματα στρατιωτικής εκπαίδευσης για την Ανατολική Ευρώπη. Σε αυτό το πλαίσιο, η Εθνική Φρουρά απέκτησε δικαίωμα συμμετοχής σε πολυμερείς ασκήσεις έως το 2027, επιτρέποντας με αυτό τον τρόπο στην Κύπρο να συμμετάσχει σε στρατιωτικές εκπαιδευτικές ασκήσεις υπό τις Ηνωμένες Πολιτείες μαζί με άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η τροπολογία 1233 προβλέπει δύο βασικές αλλαγές στον νόμο του 2016 σχετικά με τα προγράμματα στρατιωτικής εκπαίδευσης, καθώς επεκτείνεται από το 2026 ως το 2027 τη δυνατότητα εκπαίδευσης των δυνάμεων ασφαλείας χωρών της Ανατολικής Ευρώπης κατά τη διάρκεια κοινών ασκήσεων με τον αμερικανικό στρατό.

Η Εθνική Φρουρά δείχνει να κινείται με γοργούς ρυθμούς ως προς την εναρμόνισή της με αυτά τα πρότυπα με την επόμενη διετία να αναμένεται, ανεξαρτήτως Τραμπ και πολιτικών του αριθμού εισακτέων Κύπριων σε προγράμματα εκπαίδευσης παραγωγικών σχολών των ΗΠΑ πτυχή που σηματοδοτεί την εκ βάθρων αλλαγή νοοτροπίας της Εθνικής Φρουράς από τα εκπαιδευτικά προγράμματα άλλων δεκαετιών ή τη μονόπλευρη προσαρμογή στα δυτικά πρότυπα. Η εκπαίδευση σε αυτό το επίπεδο όπως αναφέρουν πηγές της «Κ» δεν επιφέρει μόνο σταδιακή εναρμόνιση και εκσυγχρονισμό με τα νατοϊκά πρότυπα αλλά «αγοράζει και συμμαχίες και διπλωματική τοποθέτηση» εκτός από νέα όπλα.

ΣΤΟ ΚΟΥΡΕΙΟΝ

Με τον **Στέλιο Ειουρή**

Spotify, Podcast, DOOS

24NEWS

Οι άγγελοι του FBI

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Το προβληματικό –εκτός των άλλων– με τους θεσμούς είναι ότι αρνούνται πεισματικά να κατανοήσουν πως η δυσπιστία του κόσμου απέναντί τους δεν προέκυψε από κάποια αφηνίδια συλλογική παρανόηση. Και ότι είναι το αποτέλεσμα μακράς φθοράς που προκλήθηκε από σωρεία σκανδάλων τα οποία δεν αντιμετωπίστηκαν με την απαιτούμενη διαφάνεια και αποφασιστικότητα. Έτσι καλλιεργήθηκε σταδιακά η αίσθηση ότι οι θεσμοί είτε αδυνατούν είτε –ακόμα χειρότερα– δεν επιθυμούν να αυτοκαθαρθούν.

Αυτή λοιπόν η διάβρωση της θεσμικής αξιοπιστίας, που έπεισε ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας ότι ουσιαστική λογοδοσία δεν πρόκειται να υπάρξει, διέυρνε το χάσμα ανάμεσα στους πολίτες και την Πολιτεία. Και αυτό το χάσμα δεν είναι θεωρητικό, είναι βιωμένο. Πόσω μάλλον μετά τις αποκαλύψεις του

Όταν, λοιπόν, μια κοινωνία βρίσκεται σε κατάσταση γενικευμένης δυσπιστίας, τότε οι θεσμοί οφείλουν να είναι τριπλά προσεκτικοί.

κ. Δρουσιώτη οι οποίες –ανεξαρτήτως της τελικής έκβασης των ερευνών– έχουν ήδη ενισχύει στην πεποίθηση ότι λειτουργούν παραδικαστικά κυκλώματα και άλλοι μηχανισμοί που όχι μόνο δεν υποκρίνονται στον αναγκαίο θεσμικό έλεγχο αλλά έχουν μέχρι και σκοτεινή δράση.

Όταν, λοιπόν, μια κοινωνία βρίσκεται σε κατάσταση γενικευμένης δυσπιστίας, η οποία τροφοδοτείται τόσο από την τοξικότητα της εποχής όσο και από μικροκομματικά παιχνίδια που αντί να εκτονώνουν, δυναμιτίζουν το κλίμα, τότε οι θεσμοί οφείλουν να είναι τριπλά προσεκτικοί. Όχι μόνο στο τι λένε, αλλά και στο πώς το λένε, αν όντως επιδιώκουν να προσεγγίσουν τους πολίτες και όχι απλώς να οχυρωθούν απέναντί στη δυσπιστία τους. Με άλλα λόγια, όταν ο διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, Βίκτωρας Παπαδόπουλος, καλείται να εξηγήσει την απόφαση για πρόσκληση ειδικών του FBI ώστε να συνδράμουν στις έρευνες της Αστυνομίας και συνάμα να απαντήσει στις επικρίσεις που δέχεται μια τέτοια απόφαση, δεν νοείται να απαντά ότι «και αγγέλους να κατεβάσει ο

Πρόεδρος, κάποιος θα έλεγε πως δεν θέλουν τον παράδεισο». Τέτοια τοποθέτηση αποκαλύπτει προβληματική νοοτροπία που πηγάζει από μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη: ότι η κριτική είναι εκ προοιμίου κακόπιστη, ότι όσοι διαφωνούν το κάνουν από ιδιοτέλεια ή εμμονή, ότι η κοινωνία ή τουλάχιστον το μέρος της που δυσπιστεί απέναντι στην κυβέρνηση, είναι προκατειλημμένη και άδικη.

Το έχουμε δει επανειλημμένα αυτό το μοτίβο: ο Πρόεδρος να εμφανίζεται ως ο διαρκώς αδικημένος και στο Προεδρικό να βλέπουν παντού εχθρούς που υπονομεύουν την αξιοπιστία και την επάρκειά του. Ακόμη ωστόσο κι αν δεχτούμε ότι υπάρχουν «άπστοι Θωμάδες» που αρνούνται τον «παράδεισο» του Προέδρου μας, η απάντηση και πάλι δεν μπορεί να αναπαράγει μια ρητορική που παρουσιάζει την εξουσία ως θύμα και τους πολίτες ως δύσπιστους από ιδιοτροπία ή κακόπιστους από εμμονή. Κι αυτό γιατί οφείλει να αντιλαμβάνεται και να κατανοεί πως ο πολίτης έχει κάθε λόγο να είναι επιφυλακτικός όχι μόνο γιατί είδε και έπαθε, αλλά και γιατί ακόμα και τώρα η αντιμετώπιση της θεσμικής κρίσης βρίθει από αντιφάσεις. Από τη μία η κυβέρνηση δηλώνει ότι έχει «πλήρη εμπιστοσύνη» στην Αστυνομία και από την άλλη επιστρατεύει μια ξένη υπηρεσία για να ενισχύσει την αξιοπιστία της έρευνας, υποστηρίζοντας ότι αυτή η κίνηση θα «διαλύσει την καχυποψία του κόσμου».

Πώς είναι δυνατόν να διαλυθεί η καχυποψία μέσα από ένα τόσο αντιφατικό μήνυμα: «Εμπιστευτείτε τους θεσμούς μας, αλλά καλού κακού καλούμε και το FBI». Και πώς έκρινε ο Πρόεδρος ότι απαιτείται η επικουρική βοήθεια του FBI αφού λέει πως «δεν υπάρχουν κενά στην έρευνα της αστυνομίας»;

Και γιατί δεν διορίστηκε ανεξάρτητος ποινικός ανακριτής ώστε να δοθεί το μήνυμα ότι μπορεί αυτός ο τόπος να στέκεται στα πόδια του; Και ότι υπάρχουν ακόμα άνθρωποι καθαροί και άμεμπτοι που κάνουν σωστά τη δουλειά τους; Η εμπιστοσύνη είναι με την εκ των έσω συνέπεια, διαφάνεια και λογοδοσία που θα χτιστεί και όχι με «εισαγόμενες» λύσεις. Και καλά κάνουν οι θεσμοί να πάψουν να βλέπουν φαντάσματα και αγέλους και να αρχίσουν να βλέπουν την κοινωνία όπως πραγματικά είναι: επιφυλακτική και κουρασμένη και δικαιωματικά δυσκολόπιστη απέναντι στους ελάχιστους «παραδίδους» που της προτείνονται.

elenixenou11@gmail.com

Ο Ισραηλινός επιχειρηματίας είχε παραδεχθεί ενοχή για την ανέγερση συνολικά έξι τουριστικών συγκροτημάτων στα κατεχόμενα χωριά Άγιος Αμβρόσιος Κερύνειας, Τρίκωμο, Ακανθού και Γαστριά Αμμοχώστου.

«Ούτε παθητικά ούτε με ανοχή». Συγκραταβικά

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Η υπόθεση του Ισραηλινού επιχειρηματία, Σιμόν Αϊκούτ, ήταν η πρώτη υπόθεση που εκδικάστηκε σε δικαστήριο

της Δημοκρατίας εναντίον φυσικού προσώπου, το οποίο «συμμετείχε ενεργά στην παράνομη ιδιοποίηση ακινήτων στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές, διά τής ανοικοδόμησής κτιρίων σε αυτά, καταδολιεύοντας τους νόμιμους ιδιοκτήτες».

Και πώς ήταν, η καταδίκαση του τον περασμένο Οκτώβριο σε πέντε χρόνια φυλάκιση, προσέλαβε πανηγυρικό χαρακτήρα με την κυβέρνηση να διακηρύσσει ότι στέλνει ηχηρό μήνυμα σε όσους εμπλέκονται σε υποθέσεις σφετερισμού κατεχομένων ελληνοκυπριακών περιουσιών. Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, «Ο σφετερισμός ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα εδάφη της Δημοκρατίας δεν αντιμετωπίζεται ούτε παθητικά ούτε με ανοχή».

Ο Σιμόν Αϊκούτ είχε συλληφθεί στις 7 Ιουνίου 2024 στο οδοφράγμα της Δερύνειας, καθώς προσπαθούσε να περάσει από τα κατεχόμενα στις ελεύθερες περιοχές. Σύμφωνα με τα γεγονότα που εξέθεσε η Κατηγορούσα Αρχή στην εκδίκαση της υπόθεσης, η οποία είχε αρχίσει τον Μάιο του 2025, ο επιχειρηματίας μεταξύ των ετών 2014 και 2024 συμμετείχε στον όμιλο «Afik», ο οποίος δραστηριοποι-

είται έντονα στην κατασκευή και πώληση ακινήτων στα κατεχόμενα εδάφη, προβαίνοντας σε παράνομες αναπτύξεις και σφετερισμό ελληνοκυπριακών περιουσιών στην ευρύτερη περιοχή της Αμμοχώστου. Και πιο συγκεκριμένα, στην κατασκευή και πώληση ακινήτων, τα οποία ανεγέρθηκαν σε 40 τεμάχια γης συνολικής έκτασης 394.969 τ.μ.,

Η αξία των 40 επίδικων τεμαχίων, σύμφωνα με εκτίμηση του Κτηματολογίου, ξεπερνά τα €36 εκατομμύρια ευρώ. Ως εκ τούτου, στις 24 Οκτωβρίου 2025, το Κακουργιοδικείο Λευκωσίας του επέβαλε ποινή φυλάκισης 5 ετών.

που ανήκουν σε Ελληνοκύπριους πρόσφυγες.

Αφού προδικαστικά οι δικηγόροι του Ισραηλινού επιχειρηματία είχαν αμφισβητήσει τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου της Δημοκρατίας να εκδικάσει αδικήματα που διαπράττονται στα κατεχόμενα, ένσταση η οποία απορρίφθηκε, τον Οκτώβριο του 2025, και ενώ η ακροαματική διαδικασία βρισκόταν σε εξέλιξη, ο Αϊκούτ ζήτησε και άλλαξε την απάντησή σε 40 κατηγορίες, παραδεχόμενος ενοχή

για την ανέγερση συνολικά έξι τουριστικών συγκροτημάτων στα κατεχόμενα χωριά Άγιος Αμβρόσιος Κερύνειας, Τρίκωμο, Ακανθού και Γαστριά Αμμοχώστου χωρίς οποιοσδήποτε από τους νόμιμους ιδιοκτήτες των τεμαχίων να δώσει, άμεσα ή έμμεσα, συγκατάθεση για τη χρήση και την εκμετάλλευσή τους. Η συνολική αξία των 40 επίδικων τεμαχίων, σύμφωνα με εκτίμηση του Κτηματολογίου, ξεπερνά τα €36 εκατομμύρια ευρώ. Ως εκ τούτου, στις 24 Οκτωβρίου 2025, το Κακουργιοδικείο Λευκωσίας του επέβαλε ποινή φυλάκισης 5 ετών.

Τον περασμένο Φεβρουάριο, ένα μήνα μετά τη διαρροή του γνωστού βίντεο, πίσω από το οποίο όπως αποκαλύφθηκε μόλις πρόσφατα, στις 10 Απριλίου, βρίσκεται Ισραηλινή ιδιωτική εταιρεία πληροφοριών, το Ισραήλ υπέβαλε αίτημα μεταφοράς του προκειμένου να εκτίσει την ποινή στη χώρα καταγωγής του. Παρόλο που η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Μεταφορά Καταδικών επιτρέπει την άρνηση, η κυπριακή κυβέρνηση, μέσω του υπουργού Δικαιοσύνης Κώστα Φυτιρή, έσπευσε να δηλώσει ότι η Δημοκρατία «οφείλει» να ανταποκριθεί στο αίτημα του Ισραήλ βάσει των διεθνών συμφωνιών που έχει κυρώσει.

Θυμίζω ότι η πολύκροτη υπόθεση δεν είχε περιοριστεί στις δικαστικές αίθουσες. Αλλά, κατά στην επίσκεψη του Νίκου Χριστοδουλίδη στη γειτονική

χώρα, τον Απρίλιο του 2025, η οικογένεια Αϊκούτ γέμισε τους δρόμους του Ισραήλ με γιγαντοαφίσες που απεικόνιζαν τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και αναγραφόταν στα εβραϊκά στο μήνυμά: «Η Κύπρος είναι επικίνδυνη για τους Ισραηλινούς». Θυμίζω επίσης ότι τον περασμένο Φεβρουάριο, παράλληλα με το αίτημα του Ισραήλ και την «οφειλή» της Κύπρου, τα δημοσιεύματα στον τύπο ανέφεραν ότι οι αναπτυξιακές εργασίες της εταιρείας στις κατεχόμενες περιοχές είχαν επαναρχίσει.

Παρόλα αυτά, ο Σιμόν Αϊκούτ μεταφέρθηκε τελικά στη χώρα εντός Απριλίου, μια βδομάδα μετά την ανάληψη ευθύνης από την Ισραηλινή Black Cube για τον ρόλο της πίσω από το περίβλοπο βίντεο, και το πιθανότερο είναι ότι θα εξέλθει των φυλακών συντομότερα απ' ό,τι εάν παρέμενε στην Κύπρο. Διότι ο Κώστας Φυτιρή μπορεί να δηλώνει «καμία ανοχή στον σφετερισμό» και ο Κωνσταντίνος Λετυμιωίτης να τονίζει ότι «ο σφετερισμός ελληνοκυπριακών περιουσιών δεν αντιμετωπίζεται ούτε παθητικά ούτε με ανοχή», αντιμετωπίζεται όμως με συγκραταβία.

Και το «σχυρό μήνυμα» αρκεί που διατυπώθηκε στη δικαστική αίθουσα. Όπως θα έλεγε από το μακρινό 1994 ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος, «Ε, όχι και να πέσει η κυβέρνηση για ένα κωλόσπιτο!».

photiouth@kathimerini.com.cy

29 ώρες και 52 λεπτά

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο Βίκτωρας Παπαδόπουλος, διευθυντής του Γραφείου Τύπου του προέδρου Χριστοδουλίδη, δήλωσε στον Πολίτη, ότι το υλικό που «συνέλεξε» η Ισραηλινή εταιρεία Black Cube, που οργάνωσε το σκάνδαλο «videogate», ανέρχεται συνολικά σε 30 ώρες. Ενώ, όπως όλοι θυμόμαστε, δημοσιοποίησε μόλις 8 λεπτά, τα οποία είχαν αποδειχθεί αρκετά, εκθέτοντας την κυβέρνηση διεθνώς. Αν και όπως υποστήριξε ο κ. Παπαδόπουλος, η Ισραηλινή εταιρεία δεν συνεργάζεται με την κυπριακή κυβέρνηση, εντούτοις παρέδωσε το υλικό των 30 ωρών στις κυπριακές αρχές, για τους σκοπούς της έρευνας που διεξάγεται.

Με άλλα λόγια, η Ισραηλινή εταιρεία Black Cube, που εξέθεσε τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, προκάλεσε κραδασιμούς στο κυβερνητικό οικοδόμημα και οδήγησε τον Χαράλαμπο Χαραλάμπους διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου σε παραιτήση, ξαφνικά, αποφάσισε για λόγους που κανείς δεν ξηγήει να παραδώσει το

επιμαχο υλικό 30 ωρών στην ίδια κυβέρνηση, το κύρος της οποίας καταρράκωσε διεθνώς. Η Ισραηλινή εταιρεία Black Cube εξέδωσε μάλιστα και ανακοίνωση, επιβεβαιώνοντας τον Πολίτη, και καθιστώντας σαφές ότι βρισκόταν πίσω από τη δημοσιοποίηση του επιμαχου βίντεο, διάρκειας μόλις 8 λεπτών που στάθηκαν ικανά να προκαλέσουν πολιτικό σεισμό. Καταδεικνύοντας ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη παρείχε υποσχέσεις αργής σε ξένους επιχειρηματίες και επενδυτές, νοουμένου ότι θα καταβάλουν «προς την κυβέρνηση, προς τη χώρα» εισφορά «για σκοπούς εταιρικής κοινωνικής ευθύνης». Ενίοτε και με μετρητά.

Έτσι λοιπόν, με πολύ απλά λόγια, έχουμε τον «δράστη», μέσω δικής του παραδοχής, δηλαδή την Ισραηλινή εταιρεία Black Cube, αλλά δεν γνωρίζουμε τον εντολέα-πθικό αυτουργό, ο οποίος παραμένει μυστικός. Αλλά, πλέον, απομακρυνθήκαμε από τα αφηγήματα της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη που αμέσως μετά τη δημοσιοποίηση του επιμαχου βίντεο, παρέπεμπε σε κάποιους ειδικούς

που επικαλούνταν το πληροφοριοδότη που χρησιμοποιήθηκε, με αποτέλεσμα να γίνεται λόγος για ενδεχόμενο «τουρκικό δάκτυλο». Ενώ λίγο πριν από τα δελετία ειδήσεων των τηλεοπτικών σταθμών, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη επικαλείτο πληροφορίες των «αρχών ασφαλείας», αφήνοντας να διαρρεύσει με κάθε επισημότητα ένα αφήγημα «για ρωσικές μεθόδους υβριδικού πολέμου», φωτογραφίζοντας τη Μόσχα.

Όμως, όπως από την πρώτη στιγμή είχαμε επισημάνει στην «Κ», η Ρωσία δεν συνήθιζε να «συστίνεται» στις πολλές υβριδικές επιθέσεις που εκδηλώσε, περιλαμβανομένων στη Δανία, τη Γερμανία, την Πολωνία και στην Τσεχία. Η Μόσχα λοιπόν δρούσε με απόλυτη μυστικότητα, ενώ αντίθετα στο videogate, στην Κύπρο, οι δράστες λειτούργησαν εντελώς διαφορετικά. Παρουσιάστηκαν, συστήθηκαν και μπήκαν στο Προεδρικό Μέγαρο, έστω μέσω κάμερας, κάνοντας τηλεδιασκέψεις με την κυπριακή κυβέρνηση. Άρα, αν και η Ρωσία θα μπορούσε και θα έπρεπε να θεωρείται μεταξύ των πολλών

υπόπτων, εντούτοις το πρότυπο της ρωσικής υβριδικής επίθεσης δεν υπήρχε, παρά τους ισχυρισμούς της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, η οποία προφανώς προσπαθούσε να επιπλεύσει, επιστρατεύοντας ό,τι έβρισκε πρόχειρο. Άλλωστε, εάν η επίθεση προερχόταν αποδεδειγμένα από τη Ρωσία, τότε η Ε.Ε. θα εξέδιδε ανακοίνωση και θα στήριζε τη Λευκωσία, όπως έκανε σε πολλές άλλες περιπτώσεις ρωσικών υβριδικών επιθέσεων σε κράτη της Ε.Ε.

Κι έτσι τρεις περίπου μήνες μετά την προβολή των 8 λεπτών που ντρόπασαν την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και τη χώρα ολόκληρη, η Ισραηλινή εταιρεία Black Cube παρέδωσε το σύνολο του υλικού 30 ωρών που συνέλεξε. Γεγονός, το οποίο χρονικά, συνέπεσε με την παράδοση από την κυπριακή κυβέρνηση στις αρχές του Ισραήλ, του Ισραηλινού Σιμόν Αϊκούτ, ο οποίος είχε καταδικασθεί στην Κύπρο σε πέντε χρόνια φυλάκιση για τον σφετερισμό ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα. Ο κ. Αϊκούτ που ζήτησε την έκτιση της ποινής του στο Ισραήλ είχε

επικαλεστεί ανθρωπιστικούς λόγους, ενώ ο γιος του καταδικασθέντος είχε πραγματοποιήσει εκστρατεία εναντίον του Νίκου Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ, με πανό και γιγαντοαφίσες, απαιτώντας την απελευθέρωση του πατέρα του.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, το κενό εξακολουθεί να υφίσταται και κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ποιος ήταν ο εντολέας της Ισραηλινής εταιρείας Black Cube, στο βίντεο οκτώ λεπτών που κλυδώνισε την κυπριακή κυβέρνηση. Αν όμως ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η ομάδα του, στο πλαίσιο της δέσμευσής τους για διαφάνεια, αποφασίσουν να προβάλουν τις υπόλοιπες 29 ώρες και 52 λεπτά, από το σύνολο του υλικού 30 ωρών που τους παρέδωσε η Ισραηλινή εταιρεία, θα το εκτιμούσα ιδιαίτερα να μου κρατήσουν μια θέση, για να θαυμάσω όλους όσους συμμετείχαν, πρωταγωνιστές και κομπάρσους. Έστω και δίπλα στον Βίκτωρα Παπαδόπουλο. Νοουμένου βεβαίως, ότι δεν θα μιλά και την ώρα της προβολής.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Εν αναμονή του επόμενου λαϊκιστή ηγέτη

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο Ντόναλντ Τραμπ εξέφρασε την αγωνία και τον θυμό μιας μεσαιάς τάξης που ένιωθε ότι δεν ήταν πια τόσο μεσαιά. Η ζωή είχε γίνει πολύ ακριβή λόγω του πληθωρισμού, το αμερικανικό όνειρο μιας πρώτης κατοικίας ή ενός πανεπιστημιακού διπλώματος άπαστο για τα νέα γενιά. Οι Δημοκρατικοί δεν μπόρεσαν να αλλάξουν κάτι από αυτά στην πράξη αλλά, το κυριότερο, δεν έδειχναν να αντιλαμβάνονται τα προβλήματα του μέσου Αμερικανού και βούλιαξαν στον βάλτο της ασυγκράτητης πολιτικής ορθότητας. Ο Τραμπ έπεισε ότι θα διορθώσει τις αδικίες της παγκοσμιοποίησης, θα καταφύγει στον προστατευτισμό και στο δόγμα «πρώτα η Αμερική!».

Το ερώτημα είναι τι θα κάνουν οι Αμερικανοί ψηφοφόροι όταν νιώσουν ότι η ακρίβεια είναι πια δομική, ειδικά μετά την τεράστια ενεργειακή κρίση που προκάλεσε ο πόλεμος στο Ιράν. Ή όταν νιώσουν ότι οι δουλειές τους απειλούνται άμεσα λόγω της επέλασης της τεχνολογίας, και ειδικότερα της τεχνητής νοημοσύνης (AI). Οι προβλέψεις για το πώς θα αλλάξουν βασικοί τομείς της οικονομίας, όπως οι τράπεζες, η βιομηχανία και οι συμβουλευτικές υπηρεσίες είναι τρομακτικές, όπως φαίνεται ήδη από τις απολύσεις σε εταιρείες-κολλοσούς.

Στην Αμερική υπάρχουν τώρα στην πράξη τέσσερα κόμματα. Οι Ρεπουμπλικανοί είναι δύο, το αυθεντικό Ρούμπιν και ο πιο mainstream ψηφοφόρος, που πήγαν στον Τραμπ με αρκετούς διασταγμούς και που βρίσκονται ίσως πιο κοντά στον μετριοπαθή Ρούμπιν. Το ίδιο και οι Δημοκρατικοί, που είναι από τη μία το κόμμα του Μπέρι Σάντερς και του Ζοχράν Μαμντάνι και από την άλλη το κεντρικό κόμμα που αναζητεί πεντακτικό εκπρόσωπο. Οποιοσδήποτε βλέπει

πιο μακριά αντιλαμβάνεται ότι οι συνθήκες είναι πολύ ώριμες για ένα αντισυστημικό πολιτικό κίνημα, που μπορεί να ενώσει τους οπαδούς του MAGA με τους Δημοκρατικούς οπαδούς του λαϊκισμού, αν καταφέρουν να ξεπεράσουν τις πολιτισμικές διαφορές τους. Τι χρειάζεται; Ένας προφανής «κακός», κάποιος ή κάποιιοι που θα γίνουν ο βασικός στόχος. Πιθανότερος υποψήφιος οι εταιρείες τεχνολογίας, οι οποίες καταγράφουν ασύλληπτα κέρδη και απειλούν υπαρκτά πλέον τις δουλειές εκατομμυρίων πολιτών. Λείπει ακόμη

Οι αλγόριθμοι των εταιρειών τεχνολογίας έχουν εξασφαλίσει το «οπλοστάσιο», που μπορεί επιδέξια να χρησιμοποιήσει ένας χαρισματικός διάδοχος του «μοντέλου Τραμπ» για να βάλει φωτιά στο σκηνικό.

ο χαρισματικός διάδοχος του «μοντέλου Τραμπ», που θα πετάξει τους κανόνες της πολιτικής επικοινωνίας από το παράθυρο και θα πείσει ότι μάχεται υπέρ του αδύναμου πολίτη. Οι αλγόριθμοι, χάρη στους οποίους θησαύρισαν οι εταιρείες τεχνολογίας, έχουν εξασφαλίσει πάντως το «οπλοστάσιο» που μπορεί επιδέξια να χρησιμοποιήσει ένας νέος λαϊκιστής ηγέτης για να βάλει φωτιά στο σκηνικό. Πριν από σχεδόν έναν αιώνα το πέτυχε ο Ρούσβελτ, έχοντας στο στόχαστρο τη Γουόλ Στρίτ. Δημιούργησε μία ετερόκλητη πολιτική συμμαχία, που διατήρησε το κόμμα του στην εξουσία δύο δεκαετίες. Οι συνθήκες είναι ώριμες για να το δοκιμάσει κάποιος άλλος τώρα, είτε από αριστερά είτε από δεξιά.

Τρικυμία εν κρανίω

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Εάν υποθεθεί ότι η άποψη της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν πως «πρέπει να επιτύχουμε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έτσι ώστε να μην επηρεάζεται από τη Ρωσία, την Τουρκία και την Κίνα», εκφράζει –έστω μερικώς– μία κυρίαρχουσα τάση περί του νέου προσανατολισμού του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, θα ήταν ίσως σκόπιμο να παύσει κάποιος να ασχολείται με το θέμα.

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνέχισε προεξοφλώντας ότι «το προηγούμενο μοντέλο της Ευρώπης, που βασιζόταν σε φθηνή ενέργεια από τη Ρωσία, σε εργατικό δυναμικό χαμηλού κόστους από την Κίνα και σε υποστήριξη ασφαλείας από τις ΗΠΑ έχει φτάσει στο τέλος του».

Αυτό που μάλλον διέφυγε την προσοχή της Φον ντερ Λάιεν είναι ότι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης η δημιουργία μιας Ευρώπης στα πρότυπα ενός «κάστρου» του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα είναι απλώς ανέφικτη. Το ουσιαστικό είναι ότι ενώ στις μέρες μας διαμορφώνεται μια νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων από τις τρεις μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις του πλανήτη –ΗΠΑ, Ρωσία και Κίνα– η Ευρώπη εκ των πραγμάτων είναι απύουσα.

Οι σχέσεις της Ευρώπης με τη Ρωσία είναι θέμα ιδιαίτερα περίπλοκο. Δύο μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις, η Γαλλία του Ναπολέοντος Βοναπάρτη και η Γερμανία του Αδόλφου Χίτλερ, προσπάθησαν να την καθυποτάξουν στρατιωτικά και συνειδητήσαν. Η Βρετανία, πάλι, με κάθε μέσον επιχειρούσε επί δύο αιώνες να αποτρέψει την καθόδο των Ρώσων στη Μεσόγειο. Ο λόρδος Πάλμερστον στα μέσα του 19ου αι. είχε προτείνει τον ακρω-

τηριασμό της Αυτοκρατορίας των Τσάρων. Αλλά όπως επεσήμανε ο Χένρι Κίσιγκερ σε ομιλία του το 2017, «η Ρωσία συνέβαλε στη διατήρηση της παγκόσμιας ισορροπίας, ακυρώνοντας τις αυτοκρατορικές φιλοδοξίες των Μογγόλων, των Σουβόν, των Γάλλων και των Γερμανών».

Καθ' όσον αφορά στην Κίνα, οι εξελίξεις στο δεύτερο ήμισυ του περασμένου αιώνα υπήρξαν συγκλονιστικές. Ο Μάο Τσε Τουνγκ αποκατέστησε την ενότητα, ο Ντενγκ Χιάο Πιγκ εισήγαγε μεταρρυθμίσεις και ο σημερινός πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ φιλοδοξεί να ολοκληρώσει τον Δρόμο του Μεταξίου, που θα συνδέει την Κίνα με την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη.

Η απεξάρτηση της Ευρώπης από την Τουρκία που προτείνει η Φον ντερ Λάιεν, της μόνης μουσουλμανικής χώρας του ΝΑΤΟ με βαθιά ιστορική αίσθηση μιας περιοχής από την οποία εξαρτάται ενεργειακά η Ε.Ε., είναι τόσο εκτός πραγματικότητας ώστε παρέλκει κάθε σχολιασμός.

Το μείζον, όμως, θέμα παραμένει η σχέση της Ευρώπης με τις ΗΠΑ. Το 1997, η Μάργκαρετ Θάτσερ σε ομιλία της στο Φούλτον της πολιτείας Μισούρι των ΗΠΑ είχε χαρακτηρίσει την Αμερική «κυρίαρχη δύναμη, περισσότερο ζωντανή από συμμαχικές χώρες που ακολουθούν την ηγεσία της». Στις μέρες μας, το αξίωμα εκείνο έπαυσε να ισχύει.

Και επειδή το ΝΑΤΟ δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει a la carte ανάλογα με τα ειδικότερα συμφέροντα και τις επιδιώξεις της Ουάσινγκτον ή των Ευρωπαίων, οι ευρωατλαντικές σχέσεις θα πρέπει να επαναπροσδιορισθούν και να διευρυνθούν. Τα υπόλοιπα απλώς υποδηλώνουν μια τρικυμία εν κρανίω.

Ελλάς - Γαλλία, πάντα συμμαχία

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο πρόεδρος Τραμπ δήλωσε ότι θεωρεί την Ελλάδα «φανταστική χώρα» και τον Κυριάκο Μητσοτάκη φοβερό τύπο. Δεν έχω αντίρρηση. Αν και περνάει μια ιστορική φάση, κατά την οποία το ενδιαφέρον του Αμερικανού προέδρου για οποιαδήποτε χώρα στον κόσμο μάλλον ανησυχία προκαλεί παρά ανακούφιση. Αλήθεια, τι σημαίνει να σε αγαπάει ο Τραμπ; Πρώτον, σημαίνει ότι έχει αντιληφθεί την ύπαρξή σου. Και δεν είναι λίγο να μην περνάς απαρατήρητος από το μυαλό ενός ανθρώπου που κουβαλάει μέσα στους νευρώνες του την οικουμενική ολόκληρη ως ιδιοκτησία του. Δεύτερον, σημαίνει ότι κάτι έχεις που του γυάλισε. Είναι γνωστή η αγάπη του για ό,τι λάμπει. Αυτό βέβαια μπορεί να μας κολακεύει, όμως καλόν θα ήτο να κρατάμε λίγο τις αποστάσεις μας, διότι αν τον τυφλώσει η λάμψη μας μπορεί να μας πνίξει με την πληθωρική αγάπη του. Ως γνωστόν, ο Τραμπ είναι άνθρωπος των άκρων. Λατρεύει τους πάγους της Γροιλανδίας, οπότε είναι πολύ πιθανό να αγαπάει και τους βράχους του Αιγαίου. Σε γενικές γραμμές είναι σαφώς περισσότερο ο σκέσις σου μαζί του να τηρούν τους κανόνες της καλής συμπεριφοράς, αλλά να καταλήγουν σε μια θερμή καληνύχτα. Είναι καλύτερο να νομίζει ότι η Ελλάδα είναι μια αρχαία χώρα γεμάτη ερείπια και σοφούς που μιλούν μερδεμένα. Δεν χρει-

άζεται να ξέρει ότι η χώρα αυτή είναι υπαρκτή και δεν κατοικείται μόνον από αρχαίους Έλληνες. Ασφροντίσθουν, όταν με το καλό μας επισκεφθεί, να τον υποδεχθούν ως αρχαίοι, με την κατάλληλη ενδυμασία. Είμαι βέβαιος ότι θα το διασκεδάσει.

Τώρα σε ένα πιο σοβαρό επίπεδο, ξέρετε, αυτό που απασχολεί τους γεωστρατηγικούς αναλυτές, τους σύγχρονους επημερολόγους, σκέφτομαι μήπως δεν είναι τυχαίο ότι η διαχυτική δήλωση του Τραμπ συνέπεσε με την επίσκεψη του προέδρου Μακρόν και των υποβρυχίων του. Και μάλιστα, σε μια περίοδο όπου οι σχέσεις της Ευρώπης με τον Τραμπ δεν περνούν και τις καλύτερες στιγμές τους. Μου κάνει, δε, εντύπωση πώς η σύμπτωση πέρασε απαρατήρητη από τις ευαίσθητες κεραιές των αναλυτών.

Και τώρα για να σοβαρευτώ. Είμαι παιδί των σχέσεων της Ελλάδας με τη Γαλλία. Θέλω να πω, δεν μπορώ να αγνοήσω τον ρόλο που έπαιξε η Γαλλία το θεαλωδες εκείνο καλοκαίρι του 1974 προστατεύοντας τη διαλυμένη από τη χούντα Ελλάδα. Δεν μπορώ να αγνοήσω επίσης τον ρόλο που έπαιξε ο Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν στην ένταξη της Ελλάδας στην τότε ΕΟΚ. Αλήθεια, γιατί δεν υπάρχει πουθενά στη χώρα μας μια αναφορά, μια προτομή, μια επιγραφή, για να μας θυμίζει τον άνθρωπο που συμπαραστά-

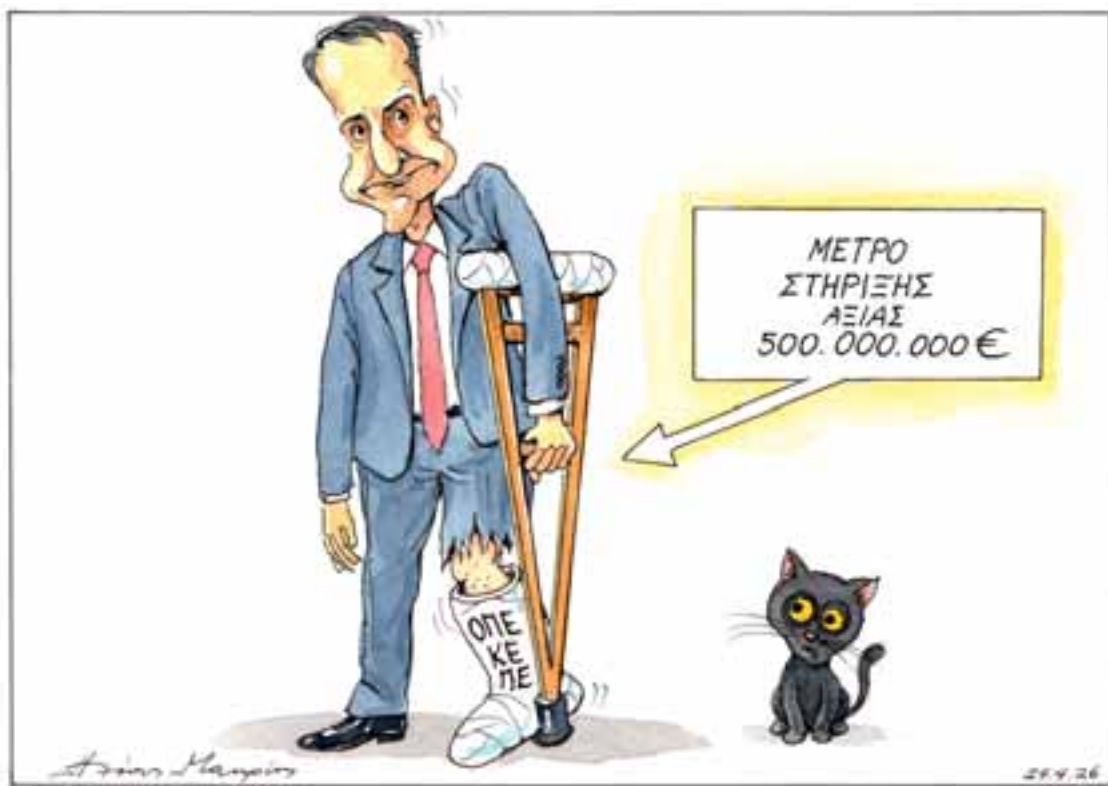
θηκε ενεργά στη χώρα μας στις πιο κρίσιμες στιγμές της. Ήταν δεξιάς, δεν λέω, αλλά και ο Καραμανλής δεξιάς ήταν. Σε αντίθεση με τον Μιτεράν, που δεν ήθελε να δει ούτε ζωγραφιστό τον Παπανδρέου.

Ας είμαστε ρεαλιστές. Προχθές στη Ρωμαϊκή Αγορά ο πρόεδρος Μακρόν μίλησε για την ανάγκη ενότητας της Ευρώπης και διατύπωσε χωρίς περιστροφές ότι αυτήν τη στιγμή η Κίνα, η Ρωσία και οι ΗΠΑ στρέφονται εναντίον της. Δεν είπε τίποτε πρωτότυπο ούτε κάτι καινούργιο. Απλώς μίλησε για αυτό που λείπει περισσότερο από την Ένωση, την πολιτική προοπτική. Η Γερμανία μπορεί να είναι η ισχυρότερη οικονομική δύναμη στην Ευρώπη, τη Γαλλία μπορεί να τη βραβαίνει το χρέος της, αλλά αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι η Γαλλία πάντα έβλεπε την Ευρώπη ως πολιτική προοπτική. Μην ξεχνάμε ότι ο πρώτος που συνέλαβε μια Ευρώπη ενωμένη ήταν ο Ναπολέων. Την έπνιξε στο αίμα, όμως, για να επιβάλει τις ιδέες της επανάστασης και όχι για να την υποτάξει στην ανωτερότητα του γερμανικού έθνους.

Από το πολιτικό μέλλον της Γαλλίας εξαρτάται το πολιτικό μέλλον της Ευρώπης. Με το κοινωνικό πρόβλημα που έχουν προκαλέσει οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί, με την αδυναμία ένταξης τους, με την οικονομική εξάντλη-

ση των μεσαιών στρωμάτων, με ένα κοινωνικό κράτος που κάνει την ισχύ του κι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που υπονομεύει η ιδεολογία του προοδευτισμού, η Γαλλία σήμερα μοιάζει να έχει χάσει τον εαυτό της. Παρ' ό' αυτά, πάντως, παραμένει η πιο αξιόμαχη ευρωπαϊκή δύναμη – και δεν εννοώ μόνο στρατιωτικά. Η Ευρώπη παραμένει η πιο βιώσιμη περιοχή του κόσμου, η μόνη βιώσιμη για εμάς τους Ευρωπαίους. Και οφείλει να κάνει μια γερή επανεκκίνηση. Οπως είπε ο Σουμάν, αν δεν κάνω λάθος –ή μήπως ο Μονέ;– αν ξαναεξικινήσουμε το ευρωπαϊκό πείραμα θα πρέπει να το αρχίσουμε απ' τον πολιτισμό μας. Κοινώς, να αφήσουμε τις σακλαμάρες του προοδευτισμού που σπάει καρτέλες και πετάει γάτες για να κάνει τέχνη και να γυρίσουμε στον Μπιετόβεν και στον Πικάσο. Μόνον έτσι η Ευρώπη θα αποκτήσει ξανά την αυτοπεποίθησή της. Αυτή που της λείπει σαν να έχει κουραστεί από τους αιώνες της Ιστορίας και της δημιουργίας που κουβαλάει στην πλάτη της.

Μπορεί το ενδιαφέρον της Γαλλίας για τη Μεσόγειο και τον Νότο να μας φαίνεται συγκυριακό ή και ευκαιριακό, όμως αν ξεκινήσει ξανά η Ευρώπη από εκεί θα ξεκινήσει. Οσο για την Ελλάδα, η συμμαχία της με τη Γαλλία είναι ο φυσικός δρόμος της ιστορίας της.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

«Από βλακεία»...

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Μία από τις σημαντικότερες, αλλά συνάμα πιο παραγνωρισμένες, κινητήριες δυνάμεις της Ιστορίας δεν είναι άλλη από την ανθρώπινη ανοησία. Η ελλιπίς προετοιμασία, τα λάθη, οι εσφαλμένες εκτιμήσεις, οι ατυχείς υπολογισμοί, η απερισκεψία, η επηλοαιότητα, η πνευματική ακαμψία, η εμμονική ιδεοληψία, ο ναρκισσισμός, η παραφορά είναι ορισμένες μόνον από τις πτυχές που μπορούν να συνθέσουν μια συνταγή αποτυχίας, ιδίως όταν συμπίπτουν σε ένα πρόσωπο.

Είναι παρηγορητικός μύθος ότι όλες οι μεγάλες πολιτικές αποφάσεις λαμβάνονται πάντα κατόπιν ενδελεχών αναλύσεων ή ότι αποτελούν κομμάτια ενός καλά επεξεργασμένου σχεδίου. Η αλήθεια (επιβεβαιωμένη πικρά μέσα από πολλά ιστορικά παραδείγματα) είναι ότι δεν υπακούει όλα στο υπόδειγμα του ορθολογισμού, όπου το κόστος και το όφελος (υποτίθεται ότι) σταθμίζονται προσεκτικά και οι ενέργειες δρομολογούνται μόνον όταν το δεύτερο εικάζεται βέβαια ότι υπερτερεί εμφανώς του πρώτου. Υπάρχει, εξάλλου, και η λογική του παραλόγου, η οποία, όπως διδάξαν συγγραφείς σαν τον Ευγένιο Ιονέσκο και τον Σάμιουελ Μπέκετ, στο εσωτερικό της μπορεί να

έχει μεγάλη συνοχή για εκείνους που την ασπάζονται – η κατάσταση ζορίζεται επικίνδυνα όταν από τη θεατρική σκηνή μεταφερόμαστε σε εκείνη της διεθνούς πολιτικής, όπου τα θύματα και οι απώλειες έχουν πραγματική υπόσταση.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμα μεγαλύτερο στις περιπτώσεις που η εξουσία ασκείται με τρόπο αφύσικα συγκεντρωτικό. Όταν, δηλαδή, ένας άνθρωπος (για παράδειγμα, ένας αυτοκράτορας) λαμβάνει (σχεδόν) μόνος του όλες τις μειζόνες αποφάσεις, χωρίς να ενδιαφέρεται για τη γνώμη ακόμη και των πλέον ειδικών. Μένει ικανοποιημένος ακούγοντας την ηχώ των δικών του σκέψεων, όπως αναπαράγεται από τους αυστηρά ομοιοδείτες αυλικούς του. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οποιαδήποτε αντίρρηση εκλαμβάνεται ως αμφισβήτηση της αυθεντίας του ηγέτη και σχεδόν αναπόφευκτα οδηγεί στον εξοβελισμό εκείνου που την έχει διατυπώσει. Ο μαγκαισμός δεν λογίζεται ως απόκλιση ή πνευματική παγίδα (όπως στην πραγματικότητα είναι), αλλά ως απαράβατος και αυταπόδεικτος κανόνας: όποιος δεν είναι μαζί μας είναι εναντίον μας, όποιος δεν συμμερίζεται τις πεποιθήσεις μας είναι αιρετικός (ή ακόμη και προδότης), όποιος δεν ακο-

λουθεί την πορεία μας οδηγείται μοιραία στην (αυτο)καταστροφή.

Πόσες πιθανότητες έχει ένα τέτοιο μοντέλο άσκησης διοίκησης (αλλά και αντίληψης του κόσμου) να βρει σημείο ισορροπίας που να το καθιστά λιγότερο χασομικό και περισσότερο «κανονικοποιημένο»; Τα πάντα είναι πιθανά, αλλά δύσκολα θα μπορούσε ένας ουδέτερος παρατηρητής να εκφραστεί με μεγάλη αισιοδοξία. Η «αλλαγή παραδείγματος» (όπως θα το έθετε ο Τόμας Κουν) προϋποθέτει ότι όσοι λειτουργούν μέσα στο υφιστάμενο πλαίσιο αντιλαμβάνονται κάποια στιγμή ότι το δικό τους «παράδειγμα» (δηλαδή, η δική τους κοσμοθεωρία) δεν επαρκεί για να εξηγήσει τα συμβαίνοντα. Με άλλα λόγια, προϋποθέτει την παραδοχή και μιας δικής τους μεθοδολογικής αστοχίας. Όμως, πώς να συμβεί κάτι τέτοιο όταν ο ιθύνων νους είναι αδύνατον καν να διανοηθεί ότι κάπου υπάρχει λάθος; Στο γνωστό παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, ακόμη και όταν ο αυτοκράτορας μένει γυμνός, δεν διστάζει να εκτεθεί στα μάτια του πλήθους, αφού αρκεί η πίστη του ότι τα ανύπαρκτα ρούχα του είναι καμωμένα από το καλύτερης ποιότητας ύφασμα.

Με τη συμπλήρωση 59 χρόνων από την επέτειο του πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου 1967, η σκέψη μου πηγαίνει στον Γιώργο Σεφέρη. Τα Χριστούγεννα του 1968, ευρισκόμενος στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον όπου είχε προσκληθεί προκειμένου να δώσει διαλέξεις, έγραψε ένα μικρό ποίημα, στο οποίο αποδομούσε ένα από πιο γνωστά συνθήματα της δικτατορίας των συνταγματαρχών: «Ελλάς: πυρ! Ελλήνων: πυρ! Χριστιανών: πυρ! / Τρεις λέξεις νεκρές. Γιατί τις σκοτώσατε;». Ο τίτλος του ήταν «Από βλακεία» και αποτελούσε την προκαταβολική απάντηση στο ερώτημα που έθετε ο τελευταίος στίχος. Αναρωτιέμαι εάν ο Σεφέρης ζούσε σήμερα κατά πόσον θα κρατούσε τον ίδιο τίτλο και απλώς θα άλλαζε λίγο τους στίχους, ώστε να περιγράψει την κατάσταση που επικρατεί στην παγκόσμια πολιτική (στο κάτω κάτω, διπλωμάτης καριέρας ήταν κι εκείνος)...

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Το βιβλίο του «Ενας κόσμος χωρίς κανόνες; Το διεθνές σύστημα στη συγκυρία της απορρύθμισης» θα κυκλοφορήσει στις 19/5 από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Τα συντρίμια ενός αφηγήματος

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Πριν από λίγο καιρό, είχα την ευκαιρία να βρεθώ στο κοινό την ώρα της βιντεογράφησης ενός podcast ή για να ακριβολογώ με ενός vodcast, του Αντώνη Πολυδώρου, με καλεσμένο τον Γιώργο Παμπορίδη, έναν δημοφιλή πολιτικό, η δημοτικότητα του οποίου σίγουρα ξεπερνάει τα στενά όρια της δικής του παράταξης. Έχοντας κατακτήσει το παράσημο του doer πολιτικού, που ως υπουργός Υγείας κατάφερε να εφαρμόσει το Γε-ΣΥ, ο κ. Παμπορίδης δικαιολογημένα χαιρεί εκτίμησες από μεγάλο αριθμό πολιτών που όχι μόνο μπορεί να μη στηρίζουν αλλά ενδέχεται να στέκονται και εντελώς απέναντι από τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

Στο πλαίσιο λοιπόν της συγκεκριμένης συνέντευξης και με το αλάνικο ενίοτε και τσαμπουκαλεμένο στυλ που τον χαρακτηρίζει, ο Γιώργος Παμπορίδης αναφέρθηκε ανάμεσα σε άλλα στο μεγάλο κατόρθωμά, όπως είπε, της δεξιάς παράταξης και ειδικότερα της διακυβέρνησης Αναστασιάδη «να βγάλει πριν από μια δεκαετία τη χώρα από τη χρεοκοπία» μέσω του αμφιλεγόμενου, όπως ομολόγησε, προγράμματος πολιτογραφίσεων. Ο συγκεκριμένος ισχυρισμός δεν είναι φυσικά επινόηση του συμπαθούς και καταφερτζή Παμπορίδη.

Πρόκειται για ένα «ναί μεν αλλά» αφήγημα που στελέχη του ΔΗΣΥ έχουν υιοθετήσει από την πρώτη στιγμή της κατάρρευσης του σκανδαλώδους προγράμματος, μετά το περιβόητο ντοκιμαντέρ του Αλ Τζαζίρα που οδήγησε στα γνωστά ήλαροτραγικά γεγονότα. Γενικώς, το αφήγημα ότι «εμείς οι συναγερμικοί κουμαντάρουμε την οικονομία» έχει κυρίαρχο στη δημόσια σφαίρα της όχι και τόσο νεαρής πια δημοκρατίας μας. Είναι ένα αφήγημα με πέραση, όχι μόνο ανάμεσα σε ακραιφνείς συναγερμικούς.

Μια δεκαετία ωστόσο μετά και διαθέτοντας πλέον μια ασφαλή απόσταση από τα τότε γεγονότα, θα ήταν ωφέλιμο να τεθεί με νηφαλιότητα και με τον κυνικό ρεαλισμό στον οποίο αρέσκεται να κάνει επίκληση ο κ. Παμπορίδης και οι όμοιοί του ένα προφανές ερώτημα: Πόσο δικαιολογημένο έχει αποδειχθεί σε βάθος χρόνου το συγκεκριμένο αφήγημα και ποιος και πόσους έχει τελικά ωφελήσει, τόσο τα αμέσως επόμενα χρόνια μετά το 2013 όσο και το διάστημα που μεσολάβησε μέχρι σήμερα.

Οι παραπάνω σκέψεις δεν ήρ-

θαν ως κεραυνός εν αιθρία, ούτε γράφονται, πιστεύω, με την επιπολαιότητα ενός μεροληπτικού επαναστάτη χωρίς αιτία. Γράφονται λιγότερο από δεκαπέντε μέρες μετά που ένα κτίριο στην πόλη που γεννήθηκε και μεγάλωσε, κατέρρευσε ξαφνικά σαν χάρτινος πύργος, σκοτώνοντας δύο ανυποψίαστους ανθρώπους, η μία εκ των οποίων χρειάστηκε να περάσουν και έντεκα μέρες από την τραγωδία για να ταυτοποιηθεί. Γράφονται ένα χρόνο μετά, που άλλοι συμπολίτες μας, συμπεριλαμβανομένης μιας ολόκληρης οικογένειας, πέθαναν –όχι τυχαία και πάλι στη Λεμεσό– από τη φτώχεια και το κρύο, και κυρίως, γράφονται σε μια εποχή όπου ακριβώς ως αποτέλεσμα της «νοικοκυρεμένης πολιτικής που μας έβγαλε από τη χρεοκοπία» έχει από τη μία δημιουργήσει πρωτόγνωρες και μοναδικές ευκαιρίες για να πλουτίσει μια ισχυρή μειοψηφία –όχι απαραίτητα με νομότυπους τρόπους– και από την άλλη έχει οδηγήσει στη φτωχοποίηση και στην εξαθλίωση μια άλλη, πολύ μεγαλύτερη, αριθμητικά μιλώντας, μερίδα του πληθυσμού.

Δεν είναι στο μεταξύ μόνο το πρόγραμμα πολιτογραφίσεων είναι και η αναμφίβολα ευπρόσδεκτη προσέλευση ξένων εταιρειών και επενδύσεων, η οποία, έχει μεν δημιουργήσει εξαιρετικά καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας, την ίδια ώρα όμως έχει εκτοξεύσει και τα ενοίκια ιδιώς στη Λεμεσό «στον Θεό», με ό,τι αυτό συνεπάγεται για όλους όσοι είτε δεν έχουν στην ιδιοκτησία τους ικανοποιητική ακίνητη περιουσία, είτε πολύ απλά εργοδοτούνται σε οποιοδήποτε άλλο τομέα πλν της fintech βιομηχανίας, για να μπορούν με τους μισθούς που εκεί δίνονται να ανταποκρίνονται στα ενοίκια σε τιμές Μανχάταν.

Συμπερασματικά, δεκατρία χρόνια μετά την κατάρρευση των τραπέζων και της οικονομίας, οι συμπολίτες μας που έχουν τελικά ζημιώσει από τη λύση που θα μας έβγαζε από τη χρεοκοπία είναι αριθμητικά πολύ περισσότεροι από όλους όσοι έχουν επωφεληθεί. Με εξαίρεση ίσως τη διαχρονικά ανεπρόσδεκτα από τα τεκταινόμενα δημόσια υπηρεσία, η κοινωνία των δύο μέτρων και δύο σταθμών και των χαοτικών ανισοτήτων έχει γίνει κανόνας στην Κύπρο.

Η σημειολογία γύρω από τα σκοραριστικά συντρίμια της Γερμανοδόξης είναι ενδεικτικά. Με απλά λόγια, δεν είναι μόνο ένα παραμελημένο κτήριο που έχει καταρρεύσει σαν χάρτινος πύργος. Είναι κι άλλα, πολλά,

demetriadsp@sppmedia.com

Η φωτογραφία που επανακυκλοφόρησε στις 23 Απριλίου 2026 είναι η φινελίστ του βραβείου World Press Photo of the Year 2026, του Mohammed Saber, EPA Images, που απεικονίζει Παλαιστίνιους να σκαρφαλώνουν σε ένα φορτηγό βοήθειας καθώς εισέρχεται στη Λωρίδα της Γάζας μέσω του περάσματος Zikim, στις 27 Ιουλίου 2025.

Ζηγκ ζαγκ στις διελεύσεις

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Οι ημερομηνίες που έχουν ουσία και επετείου: 16 και 23 Απριλίου 2003: «Πάνω από 190 εκατομμύρια

διελεύσεις έχουν καταγραφεί στα οδοφράγματα της Κύπρου από τον Απρίλιο του 2003 μέχρι τον Μάρτιο του 2026, σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάζει σε ανάλυση του ο δημοσιογράφος Τζενκ Μουτλουγιακαλί στην εφημερίδα «Γενί Ντουζέν». Συνολικά κινήματα φτάνει τα 190.281.960 περάσματα, με περίπου 95,9 εκατομμύρια εισόδους και 94,3 εκατομμύρια εξόδους» («Πολίτης», 14/4). Η συνέχεια στο ίδιο ρεπορτάζ: «Τα στοιχεία για τις διελεύσεις στο 2003 από το 2026 αποτυπώνουν μια πραγματικότητα που δύσκολα μπορεί να αγνοηθεί. Από περίπου 4,5 εκατομμύρια διελεύσεις το 2003, ο αριθμός εκτοξεύθηκε σε επίπεδα που αγγίζουν τα 15 εκατομμύρια ετησίως τα τελευταία χρόνια. Τα δεδομένα των ετών 2003, 2004, 2019, 2024 και 2025 δείχνουν ότι υπήρχε αυξημένη κίνηση προς τα κατεχόμενα. Τα πρόσφατα στοιχεία: «Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2026, καταγράφεται για πρώτη φορά σαφής αύξηση των μετακινήσεων προς την ΚΔ, με 1.404.608 διελεύσεις, έναντι 1.400.480 προς τα κατεχόμενα».

16 Απριλίου 2003. Στην Στοά του Αττάλου, η υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης 10 νέων κρατών μελών στην Ε.Ε., μεταξύ αυτών και η Κύπρος. Η κυρίαρχη τάση «έξω η Κύπρος» μέχρι να επιλυθεί το Κυπριακό έγινε «μέσα η Κύπρος» για να αλλάξει το πλαίσιο κίνησης των πραγμάτων. Έτσι η Κύπρος μέλος, η

Τουρκία εισιτήριο για να αρχίσει ενταξιακές, πολιτικές αμοιβαίου οφέλους με «διατιπτή» την Ε.Ε. Μια εβδομάδα μετά, 23 Απριλίου, η Τουρκία επέβαλε στον Ρ. Ντενκτάς διανομή οδοφραγμάτων, έτσι η κίνηση των πολιτών μέσω τους. Η Ε/κ ηγεσία τα έχασε, σιάπησε, άφησε τους πολίτες να κάνουν ό,τι νομίζουν. Δεν άλλαξε και πολύ η κατάσταση από τότε. Οι Ε/κ είχαν κάθε λόγο να συμβάλουν στο να πυκνώσουν τη γραμμή «μπορώ να κτίω γέφυρες, να επικοινωνώ, να μεγαλώνω τις δυνατότητες». Σε ομάδες Ε/κ αυτά φαίνονται ακατανόητα, πώς είναι δυνατόν κ.λπ. Οι ομάδες αυτές δεν θέλουν να κατανοήσουν ότι αυτό είναι μια δύσκολη διαδικασία, ωστόσο, αναγκαία, γιατί βήμα βήμα κτίζει μία κινήματα η οποία συντελεί (ως δευτερογενές «υλικό») στην γενικότερη προσπάθεια. Αντίθετα, η αγέρωχη ακινησία, βαθαινει την καχυποψία και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις κατευθύνσεις και τις δραστηριότητες ΟΗΕ-Ε.Ε. Εξαιρετικά μεγάλοι αριθμοί, μιλούν δυνατά από μόνοι τους: 2003-2026, 190 εκατομμύρια διελεύσεις. Ωστόσο, η μεγάλη εικόνα και οι αριθμοί δεν συμβάδισαν. Οι Κύπριοι πολίτες πήραν πρωτοβουλίες, ζήτησαν από τις ηγεσίες «κάντε και εσείς ό,τι σας αναλογεί, σας παρέχουμε υλικό στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, αξιοποιήστε το!»

Όμως για να φτάσεις στην αλλαγή, μελετάς 1996, 1999, 2003/4. Έτσι, μαθαίνεις πώς να κερδίζεις. Τότε γιατί αποτυγχάνουμε; Γιατί η ηγετική ομάδα αξιοποιεί την ένταξη, κυρίως για να απολαύβαν ταξίδια στην ποικιλία υλών «στοά» της Disneyland. Απίστευ-

το, αλλά κυπριακό: η Κύπρος ως υποψήφιο μέλος σημείωσε πολύ σημαντικότερες επιτυχίες σε σχέση με τα 22 χρόνια της κανονικής συμμετοχής της ως μέλος της, 2004-2026!

Παράδειγμα 1: Συνθήκη Προσχώρησης, 2003, με την οποία καθορίζεται η μορφή συμμετοχής της Κύπρου στην Ε.Ε. Ένταξη όλης της επικράτειας, αναστολή στην εφαρμογή του κεκτημένου «στην περιοχή στην οποία δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο» η κυβέρνηση, άρα χωρίς δεύτερη φορά διαπραγματεύσεις.

Παράδειγμα 2: Κανονισμός Πράσινης Γραμμής. Από τις 28 Απριλίου 2004, τρεις μέρες πριν από την ένταξη (1η Μαΐου 2004) τέθηκε σε ισχύ ο ΚΠΠ.

Αναπαράδειγμα: Η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε. από την 1η Μαΐου 2004. Στη Σύνοδο Κορυφής στις 17 Δεκεμβρίου 2004, η Κύπρος ψήφισε έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με την Τουρκία, χωρίς κανένα αντάλλαγμα. Μούχτιν. Αν η Ε/κ ηγεσία διεκδικούσε 2-3 μείζονος σημασίας ανταλλάγματα (χρονοδιάγραμμα για αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων, νέο σύστημα ασφάλειας, στο πλαίσιο, βέβαια, της συνολικής επίλυσης), θα τα κέρδιζε σε μια μέρα. Βγήκε η ομάδα απόφαση από τους «25», η Κύπρος κέρδισε το τίποτα και η Τουρκία άρχισε ενταξιακές συνομιλίες στις 4/10/05! Ηγεσία απουσία στα μεγάλα, ανυποχώρητη στα μικρά, σωληπλή εκτός, πικρή εντός.

Ό,τι χρειάζεται η Κύπρος για να λύσει το κυπριακό το έχει η Ε.Ε., ισχύει αυτό για το «μέγεθος» της Κύπρου και του Κυπριακού. Μερικά από τα σημαντικότερα: Εγγυήσεις Ασφαλείας μαζί με τα Η.Ε. Κάλυψη του κόστους της

λύσης από τον νέο Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό 2028-2034/δημιώσεις δηλώσεις Γιοχάνες Χαν. Προγράμματα σύγκλισης της οικονομίας-περιφερειακές ανισότητες. Ευρώ και πλαίσιο ΕΚΤ. Ανοικοδόμηση Αμμοχώστου. Προγράμματα επανεγκαταστάσεων. Υποδομές. Τεχνονομία. Πάρκα ηλιακής ενέργειας. Φθινοί υδάτινοι πόροι βθάμιας επεξεργασίας. Προγράμματα συμφιλίωσης, όπως έγιναν στην Ιρλανδία.

Η ευρωπαϊκή διπλωματία αξιοποιεί την ευρωτουρκική σχέση, πέτυχε την ένταξη και άνοιξε τον δρόμο για τον «καταλύτη». Ε/κ ηγεσίες έσβησαν τις μηχανές που κερδίζουν τις δύσκολες μάχες, έτσι παγιώνεται η σημερινή κατάσταση πραγμάτων. Αν μπλοκάρεις την ευρωτουρκική σχέση, μπλοκάρεις εξελίξεις στο βασικό πυρήνα του Κυπριακού, όπως τον προσδιόρισε ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες στο από Έξι Σημεία Πλαίσιο του, 30 Ιουνίου 2017. Σημείο 1. «Τερματισμός του μονομερούς επεμβατικού δικαιώματος και, Σημείο 2, «Αποχώρηση στρατευμάτων... μια δραστηρική μείωση από την πρώτη ημέρα, χρονοδιάγραμμα για να φτάσουμε στα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960».

Ηγεσίες κατώτερες των περιστάσεων, εμφανίζονται στην κοινή γνώμη ως ασυμβίβαστοι ρήτορες, την ίδια στιγμή που θεωρούν το σημερινό στάτους κβο σαν την «αναπόφευκτη κατάσταση». Για μερικές ηγεσίες η άγνοια παραλέυση του χρόνου δεν σημαίνει και κάτι, φτάνει που η μισή Κύπρος «διασφαλίζει» το εκρηκτικό μείγμα ανυποβόητων και ματαιοδοξίας!

www.larkoslarkou.org.cy

Οι πιο βουβές εκλογές

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Μιχάλη, μπορείς να μου εξηγήσεις γιατί δεν έχω καμία αγωνία για αυτές τις εκλογές; Αυτό με ρωτούσε μια πολύ πολιτικοποιημένη αλλά καθόλου κομματικοποιημένη φίλη τις προάλλες. Απορούσε η ίδια με τον ίδιο τον εαυτό της, όπως φαντάζομαι και πολλούς κόσμους που δεν αισθάνεται καμία ψυχική σύνδεση με όσα συμβαίνουν σήμερα στην πολιτική μας ζωή. Μην ανησυχείς, της απάντησα, εσύ είσαι ενεργός πολίτης, είναι λογικό να μη σε ενθουσιάζουν εκλογές χωρίς διακυβεύματα...

Διότι, αυτή είναι η πραγματικότητα. Καμία πολιτική δύναμη δεν έχει καταφέρει να θέσει κάποιο δίλημμα σε αυτές τις εκλογές που να αφορά τη ζωή των πολιτών ή την πορεία του τόπου. Καμία έντονη συζήτηση δεν γίνεται πάνω σε κάποιο κορυφαίο ζήτημα, παρά το ότι τα θέματα υπάρχουν και απασχολούν κάθε πολίτη και κάθε οικογένεια.

Η οικονομία κινδυνεύει να μπει σε νέες περιπέτειες, λόγω και του δεύτερου πολέμου στο Ιράν. Η μεσαία τάξη,

το 60-65% των πολιτών συνεχίζουν να πάζονται, αισθανόμενοι το βιοτικό επίπεδο να υποχωρεί αργά αλλά σταθερά, παρά τις επιδόσεις των μακροοικονομικών δεικτών της χώρας. Στην ενέργεια ο χρόνος πάγωσε εδώ και χρόνια, με αποτέλεσμα ούτε φυσικό αέριο να έχουμε, αλλά και να καταστούν προβληματικές ακόμα και οι επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές. Η χώρα δεν διαθέτει ούτε ενεργειακή, ούτε υδατική ασφάλεια.

Ο οικογενειακός προϋπολογισμός, ήδη πιεσμένος από δόσεις δάνειων, εφόσον έχουμε τα πιο δανεισμένα νοικοκυριά στην Ευρώπη, επιβαρύνεται περαιτέρω από τα έξοδα για το ρεύμα, το φραγτό, την όποια ψυχαγωγία, τα χρήματα που απαιτούνται για την παιδεία και γενικά την ανατροφή των παιδιών, σε ένα κόσμο όπου πλέον πληρώνεις για κάθε δραστηριότητα.

Η Κύπρος, ως χώρα, έχει καλές επιδόσεις στην οικονομία, αλλά υστερεί δραματικά σε τομείς όπως η παιδεία, η ψηφιακή μετάβαση, η πράσινη ανάπτυξη. Όλες οι μεγάλες αναπτυξιακές, διοικητικές και κοινωνικές μεταρρυθ-

μίες έχουν σταματήσει. Βαφτίζονται όμως μεταρρυθμίσεις κάποιες αυξημένες επιδομάτων και άλλα επηνοήματα χωρίς ουσία. Το ίδιο συμβαίνει και με τα μεγάλα έργα, που έπαψαν να γίνονται, αφού αντί να τροφοδοτούμε τα πλεονάσματα στην ανάπτυξη και τη βελτίωση των θεμελίων της κοινωνίας, τα μεταφράζουμε σε αυξήσεις και ΑΤΑ στο Δημόσιο αλλά και παροχές που λειτουργούν ως ασπιρίνη σε ουσιαστικά προβλήματα.

Στο Κυπριακό άφησαν όλοι την κλεψύδρα να ρέει μέχρι να στερέψει, σαν στρουθοκάμηλοι που κρύβουν το κεφάλι στο χώμα για να μην αναλάβουν ευθύνες, ακόμη και αν απειλείται η εθνική επιβίωση. Στην εξωτερική πολιτική, πράγματι η Κύπρος συνεχίζει σωστά και ήταν πολύ σημαντικές στιγμές οι τελευταίες μέρες με την κάθοδο στη χώρα μας των Ευρωπαίων ηγετών. Θα πρέπει όμως κάποια στιγμή να δούμε και πώς αυτή η στάση μας θα έχει έμπρακτα αντανάκλαση τόσο στο εθνικό μας θέμα, όσο και στην οικονομία. Διότι μέχρι σήμερα αυτό που πετυχαίνουμε είναι

πρωτοβουλίες αποτροπής, όπως η σημαντική στήριξη μετά το κτύπημα του drone στις βάσεις και η συζήτηση που ο Πρόεδρος άνοιξε για το άρθρο 42.7 της Ευρωπαϊκής συνθήκης. Δεν υποτιμά καθόλου αυτές τις εξελίξεις, δεν είναι όμως αρκετές για να μας φέρουν τις αναγκαίες εξελίξεις.

Μπροστά λοιπόν σε αυτό το πολύπλοκο και απαιτητικό σκηνικό όμως, όλα τα κόμματα δείχνουν το καθένα να βρίσκεται στη δική του νηβάνη. Οι παραδοσιακές πολιτικές δυνάμεις έχουν μετατρέψει τους εαυτούς τους από πρωταγωνιστές της πολιτικής ζωής σε φοβισμένους σχολιαστές κυβερνητικών αποφάσεων. Τα δε νέα κόμματα, περιμένουν απλά ένα επόμενο σκάνδαλο, με την ελπίδα να αποκομίσουν οφέλη.

Το μόνο δίλημμα που επιχειρείται να τεθεί ακροθιγώς είναι εάν η κυπριακή κοινωνία θα επιτρέψει την πολιτική ζωή να διολισθήσει στα άγνωστα νερά νέων πολιτικών που, επενδύουν αποκλειστικά στον θυμό και την αγανάκτηση. Σωστό ερώτημα από την ώρα που το ΕΛΑΜ, το Άλμα και η Άμεση Δημοκρατία δεν

έχουν πείσει ότι μπορούν να διαχειριστούν την χώρα με επιτυχία. Το ερώτημα όμως παραμένει αδύναμο όσο ούτε το ΔΗΣΥ, ούτε το ΑΚΕΛ ή το ΔΗΚΟ δίνουν στην κοινωνία κάποια ελπίδα για ένα διαφορετικό και καλύτερο μέλλον. Έχουν αφοσιωθεί αποκλειστικά στη μάχη να διασώσουν ό,τι διασώζεται, με μόνο στόχο να κρατήσουν ζωντανές τις προσωπικές φιλοδοξίες των ηγεσιών τους. Κάτι που ασφαλώς δεν ενθουσιάζει κανέναν και δεν δημιουργεί καμία ταύτιση με τους πολίτες.

Σήμερα, όσο κατευθυνόμενο θόρυβο επιχειρούν στα κοινωνικά δίκτυα τα τρώλα και οι κομματικοί στρατοί, άλλο τόσο εκκωφαντικά σωληπλό παρακολουθούν οι πολίτες μια εκλογική μάχη που δεν αφορά κανένα κοινό σκοπό, παρά μόνο το πως θα παραταχθούν οι πολιτικές δυνάμεις εν όψη προεδρικών. Με την πλειοψηφία των πολιτικών μας να μην αντιλαμβάνονται ότι πολύ χειρότερο από την οργή, είναι η απογοήτευση και η αδιαφορία.

michalis@michalis.com

Πονηρές αδελφότητες

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Κάθε μύθος και μια αλήθεια. Οι καλές, οι κακές, αλλά και οι πονηρές αδελφότητες, ξεκινούν από τα βάθη των αιώνων και πορεύονται μεταξύ αγάπης και μίσους, μεταξύ προσφορών και εκμετάλλευσης, μεταξύ πονηρίας και αλήθειας και τελικά μεταξύ ζωής και θανάτου. Αδελφότητες έχουμε από την εποχή των Αρχαίων Ελλήνων, του Χριστού με τους Αποστόλους, αργότερα τις Μοναστικές Αδελφότητες, μέχρι και σήμερα με τις «δύσκολες» αδελφότητες των μασόνων, των τεκτόνων, των ροδοσταυριτών και άλλων πολλών αδελφοτήτων, οι οποίες είτε εδραιώθηκαν, είτε χάθηκαν, στην πορεία του χρόνου. Ένα είδος «αδελφοτήτων» είναι οι κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια, τα συμβούλια εταιριών, οι συντεχνίες, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, σωματεία, οργανώσεις και άλλες πολλές ομάδες. Η σοφία των πολλών σίγουρα είναι καλύτερη από τη σοφία του ενός. Ωστόσο, πάντα υπάρχει ο πειρασμός, η συλλογική προσπάθεια για το «καλό», να μεταπίπτει σε συλλογική επικειρήση για το «κακό».

Κομβικό σημείο στις αδελφότητες, από τη μία η μυστικότητα και από την άλλη η διαφάνεια. Από εδώ ξεκινούν τα «δύσκολα», με τους σκοπούς των ανθρώπων, οι οποίοι εντάσσονται σε αυτές τις αδελφότητες. Από τη μία η «αγαθή» επιλογή, για προσφορά προς τους άλλους ανθρώπους και η «καλή» αλλαγή του κόσμου. Από την άλλη, η «πονηρή» επιλογή, για επιβολή και η εκμετάλλευση των άλλων ανθρώπων. Σε οργανωμένες πολιτείες υπάρχουν οι νόμοι, οι οποίοι επιχειρούν να αποτρέψουν την «κακία» των ανθρώπων και να αναδιανέμουν τον πλούτο μιας Πολιτείας. Ωστόσο, τους νόμους συντάσσουν άνθρωποι, γι' αυτό και πάντα υπάρχουν «παραθώρακια». Έτσι από τους αρχαίους Έλληνες έχουμε την έννοια της «θείας δικής» και από τους Χριστιανούς τον πνευματικό νόμο, ως ένα αόρατο πνευματικό «εφετείο», το οποίο δεν κάνει λάθος και πάντα εφαρμόζεται στην κατάλληλη ώρα και πάντα με θαυμαστό τρόπο.

Οι «επίμαχες» και επικαίρες αδελφότητες των μασόνων, των ροδοσταυριτών και άλλων, αποτελούνται από άντρες, συνήθως μορφωμένους και με ειδικές ικανότητες, οι οποίοι συνεργάζονται, μυστικά και φανερά μεταξύ τους και ουσιαστικά ασκούν εξουσία, δίπλα στην εκάστοτε βασιλική ή εκλεγμένη εξουσία και αποτελούν ένα είδος «εφεδρικής» εξουσίας. Λέγεται ότι είναι γεννήματα της βιομηχανικής επανάστασης, όταν άρχισε

να δημιουργείται η αστική τάξη. Οι αδελφότητες απέκτησαν βαθμούς και τελετουργίες, αλλά χωρίς να απορρίπτουν τις υπόλοιπες, πάντα μονοθεϊστικές θρησκείες. Έτσι μασόνοι και τέκτονες, μπορεί να είναι ταυτόχρονα και Χριστιανοί, ακόμη και δεσποτάδες. Οι στολές των μασόνων, των τεκτόνων και άλλων αδελφοτήτων, ακολουθώντας παλαιά πρότυπα, κυρίως βυζαντινά, περιλαμβάνουν και ποδιές. Στους υψηλούς βαθμούς, βρίσκονταν συνήθως μεγάλοι άντρες στην ηλικία. Και επειδή οι αδελφότητες ασκούν πραγματική εξουσία, κυρίως περιόδους φτώχειας, όσοι προσεγγίζουν για ρουσφέτι και βοήθεια, αλλά την αρχαία συνήθεια να ενταχθεί πόνια των αρχόντων, φιλούσαν κατά κανόνα κατουρημένες ποδιές...

Μασόνος σε ύψιστο βαθμό, μακαρίτης σήμερα, έλεγε σε νεαρό συγγενή του, ο οποίος είχε μεγάλη επιθυμία να ασχοληθεί με την πολιτική, ότι δεν χρειάζεται να ενταχθεί στους μασόνους, γιατί θα δεσμευτεί για μια ζωή. Στην Κύπρο, έλεγε, είναι καλύτερα να ενταχθεί σε μεγάλο κόμμα, ή να προσεταιριστεί την Εκκλησία και ευκολότερα θα ανέβει τα δώματα της εξουσίας. Τότε ήταν η εποχή Μακαρίου και η δύναμη της εθναρχουσας εξουσίας ήταν ουσιαστικά βασιλική. Πολλές είναι οι περιπτώσεις «μέτρων σε ικανότητες» ανθρώπων, οι οποίοι εντασσόμενοι σε αδελφότητες, ανέβηκαν και οικονομικά και κοινωνικά. Αλλά και πολλές είναι ιστορίες, ανθρώπων οι οποίοι δεν άντεξαν τους κανόνες και την «αλαζονεία» της μυστικής εξουσίας και εγκατέλειψαν τις αδελφότητες, με πολλές θλιβερές συνέπειες.

Πέραν από όλα αυτά, όταν ένας άνθρωπος χωρίς αντικειμενικές δυνατότητες, επιχειρεί να ανέβει οικονομικά και κοινωνικά, φιλώντας «κατουρημένες ποδιές», τότε αυτόματα καθίσταται απλώς «θύμα», τόσο του εαυτού του, όσο και των διπλών του. Τα χειρότερα ξεκινούν, από την στιγμή κατά την οποία «το θύμα» αποκτάσει εξουσία, γιατί τότε, όπως λέει η εμπειρία, τα χειρότερα αφεντικά είναι αυτά τα οποία «βασανίστηκαν», είτε ως υπάλληλοι ή είτε ως δούλοι, τα παλαιότερα χρόνια. Και τότε «γαία πυρί μιχθήτω». Η μόνη θεραπεία, όταν το «κακό» ξεπεράσει τα όρια, είναι ο «πατήρ πάντων πόλεμος» κατά τον Ηράκλειτο, ο οποίος με χίλιους δύο τρόπους ξέρει να «καίει» και να διορθώνει. Και το μαγκανοπήγαδο της ζωής κάνει τους δικούς του κύκλους, πάντα χωρίς νόμους και αστυνόμους, αλλά με την δύναμη της θείας δικής, του πνευματικού νόμου.

kaparispan@yahoo.gr

Καταρρεύσεις πολυκατοικιών και ευθύνες

Του ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗΣ

Οι πρώτοι που έκαναν αδιάβροχο μετόν ήταν οι αρχαίοι Ρωμαίοι. Κατασκεύασαν την οροφή του Πανθέου στη Ρώμη με μετόν, η οποία βρίσκεται σήμερα μετά από 2000 χρόνια σε άριστη κατάσταση χωρίς διαρροές νερού.

(συμπύκνωσης), αλλά δεν έχει τη δυνατότητα να παραλαμβάνει τάσεις εφελκυσμού. Για τον λόγο αυτό τοποθετούνται σίδηρα οπλισμού στο κάτω μέρος της πλάκας για να παραλαμβάνουν αυτές τις τάσεις εφελκυσμού. Από τη στιγμή που ο σιδερένιος οπλισμός είχε αποκολληθεί από το μετόν, οι τάσεις εφελκυσμού δεν μπορούσαν να παραληφθούν από το μετόν και η κατάρρευση ήταν επόμενο να συμβεί. Οι πλάκες οροφής κατέπεσαν με δύναμη στο πιακάτω πάτωμα και προκάλεσαν την κατάρρευση του υπόλοιπου οικοδομήματος.

Είναι απορίας άξιο γιατί η πολιτεία, οι τοπικές διοικήσεις και το ΕΤΕΚ, αρνούνται να αντιμετωπίσουν τον κύριο λόγο του

κινδύνου καταρρεύσεων και επιμένουν να χρησιμοποιούν μετόν που δεν είναι αδιάβροχο, και να προσπαθούν με άλλους δευτερευούσης σημασίας τρόπους (ΜΟΤ κτηρίων, καταγραφική επικίνδυνων κατασκευών και εξώσεις κατοίκων) να σώσουν την κατάσταση. Ακόμη μεγαλύτερης απορίας άξιο είναι το γεγονός ότι μπροστά στα μάτια μας, στα κέντρα των παλιών πόλεων, βρίσκονται μπαλκόνια και οροφές από μετόν που κτίστηκαν τη δεκαετία του '50 και '60, σε άριστη κατάσταση, χωρίς υγραμόνωση και χωρίς επιθεωρήσεις από μηχανικούς και επιδιορθώσιες.

Εντυπωσιασμό προκαλεί η αποκάλυψη του τρόπου που γίνονταν αδιάβροχο το μετόν

από τους παλαιούς Κυπρίους. Οι πρώτοι που έκαναν αδιάβροχο μετόν ήταν οι αρχαίοι Ρωμαίοι. Κατασκεύασαν την οροφή του Πανθέου στη Ρώμη με μετόν, η οποία βρίσκεται σήμερα μετά από 2000 χρόνια σε άριστη κατάσταση χωρίς διαρροές νερού.

Θλίψη προκαλεί στον ανθρωπινό του (όχι του τύπου που προκαλεί θλιπτικές τάσεις στο μετόν), η ανακάλυψη της απλής μεθόδου που χρησιμοποιήσαν οι Ρωμαίοι και οι πρόγονοί μας Κύπριοι. Πρόσθεταν στο μείγμα του μετόν ασβέστη! Η μέθοδος αυτή αποδείχτηκε και επιστημονικά μελέτη που παρουσίασε με άρθρο μου στην Καθημερινή πριν από τρία χρόνια εδώ.

Η έρευνα δημοσιεύτηκε στις 6 Ιανουαρίου 2023 στο «Science Advances», το περιοδικό της Αμερικανικής Ένωσης για την Προώθηση της Επιστήμης (AAAS). Για τους μηχανικούς που ενδιαφέρονται υπάρχει και επιστημονική μελέτη για τις μειώσεις στην αντοχή του μετόν, που προέρχονται με τη χρήση ασβέστη στο μείγμα του μετόν. Οι μειώσεις αυτές μπορούν να λαμβάνονται υπόψη από τους μηχανικούς των έργων στις στατικές τους μελέτες.

Ο κ. Πέτρος Κρόνης είναι μηχανολόγος/ερευνητής μηχανικός, petros.kronis@gmail.com

Ένας παντοδύναμος τύραννος αλυσοδένει τον νου και το κορμί, ο φόβος (στέρχνος του κινητού), νομοφοβία τον λένε (no-mobile-phone phobia). Ηρθε και σάρωσε όλα τ' άλλα πάθη. Δεν ξέρουν πώς να πουν τη σωτηρία λέξη: «Φτάνει!».

Οι αρχές του ευρωπαϊκού κράτους

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Μέχρι πολύ πρόσφατα, μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα, η ιδέα ότι η Ευρώπη αποτελεί οντότητα με κρατική διακυβέρνηση και οιονεί συνταγματικές αρχές έμοιαζε ασύστατη υπόθεση ή απλά ευσεβής πόθος. Σήμερα, μετά τη διέλευση του ενός τετάρτου του 21ου αιώνα, ακόμη και αυτοί που πολεμούν την ιδέα μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης αναγνωρίζουν την παρουσία μιας οντότητας, η οποία, αν και στερείται συνταγματικής νομιμοποίησης, απολαμβάνει την εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών και κυρίως τον σεβασμό των μη ευρωπαϊκών κρατών. Πώς συνέβη αυτή η αλλαγή και ποιοι είναι οι πυλώνες του ευρωπαϊκού κράτους;

Η ουσιαστική αρχή της Ευρώπης είναι η πολιτισμική της ομοιογένεια. Η ομοιογένεια αυτή δεν είναι προϊόν ενός Λεβιάθαν, όπως συμβαίνει στα εθνικά κράτη που αποτελούν την Ευρώπη, αλλά μάλλον μια δυναμική παρουσία ενός πνεύματος με καταβολές από τον ελληνιστικό και τον χριστιανικό πολιτισμό και κατόπιν από τα καιρία πολιτισμικά κινήματα, όπως η Αναγέννηση, ο Διαφωτισμός και η Νεωτερικότητα. Σημαντική συμβολή στη μελέτη της ευρωπαϊκής πολιτισμικής οντότητας αποτελεί το έργο του Husserl για την κρίση του ευρωπαϊκού πολιτισμού και τη φιλοσο-

φία. Παρότι το 1938 η Ευρώπη έμοιαζε κατακεραματισμένη, να άγεται και να φέρεται από εθνικισμούς, οι οποίοι μέσω ιστορικών μύθων είχαν καταφέρει να πείσουν τους λαούς ότι τα έθνη κράτη είναι πολιτισμικά αυτόνομες ιστορικές οντότητες, ο Έντμουντ Χούσερλ απέδειξε ότι η ταυτότητα της Ευρώπης είναι ένα δυναμικό στοιχείο, ένας πολιτισμικός μηχανισμός, τον οποίο ταύτισε με τη «φιλοσοφία», δηλαδή την έγκυρη και κριτικά ελεγχόμενη παραγωγή γνώσης. Με τον τρόπο αυτό ο Χούσερλ έδειξε ότι τα ευρωπαϊκά έθνη είναι κλαδιά με κοινό κορμό και κοινές ρίζες. Δεν είναι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί το προϊόν συναισθησών μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, αλλά οι θεσμοί των ευρωπαϊκών κρατών το προϊόν του πολιτισμικού μηχανισμού της «φιλοσοφίας». Οι ρίζες που θρέφουν τους ευρωπαϊκούς θεσμούς είναι ίδιες με αυτές που θρέφουν τους θεσμούς των ευρωπαϊκών κρατών. Το ευρωπαϊκό πνεύμα έχει δομηθεί στη στέρεη βάση των διαφορετικών εποχών και εκφάνσεών του.

Η δεύτερη αρχή είναι αυτή της διάκρισης των εξουσιών. Δεν πρόκειται όμως για την κλασική αρχή του Μοντεσκιέ, επειδή όπως έχει αποδειχθεί η αρχή αυτή είναι δύσκολο να διατηρηθεί και να εφαρμοστεί προς στη λαίλαπα της μαζικής κοινωνίας και της δύναμης της πλειοψηφίας. Το ίδιο ισχύει και για τη δεύτερη μορφή της φιλελεύθερης αρχής της διάκρισης των εξου-

σιών, τον πολυκομματισμό. Η άμβλυση των ιδεολογιών και η δημιουργία ενός ουδέτερου κέντρου πολιτικά ανυποψίαστων αν όχι αδιάφορων πολιτών επιτρέπει τη δημιουργία ενός ήπιου ολοκληρωτισμού, όπου το κόμμα της πλειοψηφίας ταυτίζεται με όσους έχουν συμφέρον και όφελος από την εκμετάλλευση της κρατικής μηχανής (Πουλιαντζάς). Όπως πολύ σωστά είχαν

Οι πολίτες της Ε.Ε. αντιλαμβάνονται πλέον ότι η ευημερία τους και το μέλλον τους εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από τις αποφάσεις που λαμβάνονται και από τα μέτρα που υιοθετούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

από πολύ νωρίς παρατηρήσει στοχαστές σαν τον Μπερκ και τον Τοκβίλ, για να γίνει ουσιαστική η διάκριση των εξουσιών πρέπει οι δυνάμεις των συνιστώσων του όλου να μην προέρχονται από την ίδια πηγή. Ο Μπερκ και ο Τοκβίλ όμως δεν είχαν άλλο να προτείνουν πέρα από μια αδύνατη επιστροφή στο Παλαιό Καθεστώς, όπου ο διαχωρισμός των φεουδαρχικών τάξεων τους επέτρεπε να ελέγχουν η μία τις άλλες. Η ευρωπαϊκή αρχή της διάκρισης

των εξουσιών βασίζεται πλέον στον διαχωρισμό των εθνών κρατών της Ευρώπης, των οποίων τα συμφέροντα αποτρέπουν τη συγκέντρωση όλων των εξουσιών σε έναν ευρωπαϊκό Λεβιάθαν. Για τον λόγο αυτό δεν κινδυνεύει η Ευρώπη από τα γνωστά φαινόμενα που τυραννούν αυτή τη στιγμή τις ΗΠΑ του κόμματος του Τραμπ.

Η τρίτη αρχή δεν είναι αποτέλεσμα θεωρητικού στοχασμού αλλά εμπειρικής παρατήρησης. Η αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών θεσμών και του ευρωπαϊκού κράτους αποδείχθηκε από την ουσιαστική συμβολή τους στις διαδοχικές κρίσεις που ταλάνισαν τους λαούς της Ευρώπης. Κρίση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, πανδημία, πόλεμος στην Ουκρανία και ενεργειακή κρίση, πόλεμος στο Ιράν και νέα πετρελαϊκή κρίση, αθέμιτος εμπορικός ανταγωνισμός από την Αμερική του Τραμπ αποτελούν τα σημαντικότερα από τα παραδείγματα αποτελεσματικότητας των ευρωπαϊκών μηχανισμών για την προστασία των ευρωπαίων πολιτών. Οι πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιλαμβάνονται πλέον ότι η ευημερία τους και το μέλλον τους εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από τις αποφάσεις που λαμβάνονται και από τα μέτρα που υιοθετούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αντιλαμβάνονται ότι οι εμπόρους χωρίς τους βρίσκονται σε μια διαρκή διαπραγμάτευση με τους εταίρους με μοναδικό σκοπό την προστασία όλων. Εκ των πραγμάτων έχει

επιβληθεί στην Ευρώπη μια δημοκρατία της συναίνεσης, όπου η κάθε μειοψηφία ακούγεται και συμπεριλαμβάνεται στην απόφαση της πλειοψηφίας.

Οι τρεις πρώτες αρχές αποτελούν μέσα, η τέταρτη, η ελευθερία, αποτελεί σκοπό. Πολιτισμική ομοιογένεια, αποτελεσματικότητα και πολιτική εμπειρία των μηχανισμών δημοκρατικής συναίνεσης καθορίζουν το φιλελεύθερο πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται οι ατομικότητες των ευρωπαίων πολιτών. Μετά την έξοδο της Ευρώπης από τον κοινωνικό ολισμό κατά την Αναγέννηση κάτω από την ώθηση του ατομοκεντρισμού, παρατηρούμε σήμερα μια αλλαγή στο πνεύμα των καιρών (Zeitgeist). Μια νέα ώθηση ατομοκεντρισμού γίνεται αισθητή σε κάθε χώρα μέλος ως κρίση αξιών, στην οικογένεια, στην εκπαίδευση, στο έθνος, ακόμη και στη θρησκεία και τα πολιτικά κόμματα. Η βασική αίσθηση είναι αυτή της χαλάρωσης και της αποσυγκρότησης των θεσμών αυτών, οι οποίοι έρχονται πλέον σε αντίθεση με το νέο πνεύμα. Αντίθετα, το ευρωπαϊκό σύστημα, λόγω της απόστασής του και της ντε φάκτο αδυναμίας του να επιβληθεί κυρίαρχα στον πολίτη, εναρμονίζεται απόλυτα με το πνεύμα των καιρών μας, του οποίου αποτελεί τον πολιτικό καρπό.

* Ο Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Εμανουέλ Μακρόν στη Ρωμαϊκή Αγορά της Αθήνας συζητήσαν με τον Αλέξη Παπαχελά για το παρόν και το μέλλον της Ευρώπης. «Προχωρήσαμε στην ενιαία αγορά, πετύχαμε ευημερία, τώρα πρέπει να δώσουμε σάρκα και οστά στο γεωπολιτικό μας όραμα», δήλωσε ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Λίγο πριν δύσει ο ήλιος το απόγευμα της Παρασκευής, ο αρχαιολογικός χώρος της Ρωμαϊκής Αγοράς της Αθήνας γέμισε με τριακόσιους προσκεκλημένους, οι οποίοι ανέμεναν καρτερικά την έλευση του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν και του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Οι δύο ηγέτες συζητήσαν στη σκιά της Ακρόπολης για το παρόν και το μέλλον της Ευρώπης, με συντονιστή τον διευθυντή της «Κ», Αλέξη Παπαχελά.

Από το βήμα αυτό ο κ. Μακρόν έστειλε ένα απερίφραστο μήνυμα στηρίξης στην Ελλάδα. «Θα είμαστε εδώ», απάντησε ενστικτωδώς, χωρίς να το σκεφτεί, στην ερώτηση του κ. Παπαχελά για το τι θα έκανε η Γαλλία αν «ο αναθεωρητικός γείτονας» στο Αιγαίο απειλούσε την κυριαρχία της Ελλάδας. «Δείτε τι κάναμε το 2021. Δείτε τι κάναμε μαζί πριν από μερικούς μήνες στην Κύπρο. Αυτό είναι ο ορισμός της φιλίας, η περίφημη συμμαχία Γαλλίας - Ελλάδας», τόνισε. «Αν η κυριαρχία σας απειληθεί», συμπλήρωσε ο Γάλλος πρόεδρος, «θα είμαστε εδώ».

«Η στιγμή μας»

Παρά τις αμφιβολίες για τη θέση της Ευρώπης σε μια εποχή σεισμικών γεωπολιτικών αλλαγών, ο κ. Μακρόν υπογράμμισε επανειλημμένως την πίστη του στην ισχύ και στον ρόλο της Ενωσης. «Αυτή η στιγμή μπορεί να είναι η στιγμή της Ευρώπης», δήλωσε, εξηγώντας ότι, σε έναν κόσμο αταξίας, η Ευρώπη αποτελεί χώρο αξιοπιστίας και προβλεψιμότητας. «Αυτό έχει μεγάλη αξία», σημείωσε, «όταν έχουμε εταίρους, είμαστε μαζί τους – η Ελλάδα και η Γαλλία, τους τελευταίους μήνες, έδρασαν από την πρώτη ημέρα όταν το Ιράν επιτέθηκε στις χώρες του Κόλπου».

Η Ευρώπη, συμπλήρωσε, αντιπροσωπεύει περίπου το 16% του παγκόσμιου εμπορίου – «το ίδιο με την Κίνα. Οι ΗΠΑ είναι το 15%». Το θέμα, υπογράμμισε, «είναι να γίνουμε πραγματική δύναμη, να χρησιμοποιούμε το βάρος μας στην παγκόσμια τάξη».

Πρέπει να εστιάσουμε στην ανταγωνιστικότητά μας, αλλά και στη στρατηγική αυτονομία, συμπλήρωσε ο κ. Μητσοτάκης. «Η Γαλλία και η Ελλάδα είναι προπύργια αυτής της προσπάθειας», είπε, αναφερόμενος στην αμυντική συμφωνία που υπέγραψαν οι δύο χώρες το 2021 και ανανέωσαν χθες. «Πρέπει να αναλάβουμε μεγαλύτερη ευθύνη όσον αφορά την άμυνα, να ξεδεύουμε περισσότερο, αλλά και να είμαστε πιο έξυπνοι όσον αφορά τον τρόπο που ξεδεύουμε», τόνισε ο Έλληνας πρωθυπουργός.

Ταυτόχρονα, δήλωσε ότι πρέπει να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί στην ενέργεια, να κάνουμε τα λόγια πράξεις σε ό, τι αφορά την αποταμίευση, τις επενδύ-

σεις, να ενεργοποιηθεί το ιδιωτικό κεφάλαιο.

«Να ξυπνήσουμε»

Σύμφωνα με τον κ. Μακρόν, η Ευρώπη πρέπει να ξυπνήσει. «Δεν πρέπει να υποτιμάμε ότι είναι μια μοναδική στιγμή για εμάς – ένας Αμερικανός πρόεδρος, ένας Ρώσος πρόεδρος κι ένας Κινέζος πρόεδρος είναι κατά της Ευρώπης», υπογράμμισε. «As αποκτήσουμε λίγη αυτοπεποίθηση, να προτείνουμε μια ατζέντα», είπε.

Αναφερόμενος στην Ουκρανία, τόνισε ότι η Ευρώπη αντέδρασε από την πρώτη μέρα. «Η Ουκρανία», συμπλήρωσε, «αντιστέκεται πολύ καλά, πολύ καλύτερα από ό, τι πίστευαν πολλοί. Με τον ίδιο τρόπο αμφιβάλουμε για την ικανότητα των Ευρωπαίων». Αλλά, εξήγησε, η Συμμαχία των Προθύμων ξεκίνησε τον περασμένο Φεβρουάριο ως αντίδραση στην επισοδικική επίσκεψη του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμ Ζελένσκι στο Οβάλ Γραφείο.

«Ήταν ένα σαφές μήνυμα ότι

είμαστε έτοιμοι να αναλάβουμε το δικαίο μέρος αυτού του βάρους και να αποφασίζουμε μόνοι μας», είπε. Εκτός από τους Ευρωπαίους συμμάχους, συμμετέχουν το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία, η Αυστραλία, η Νορβηγία. «Οι ΗΠΑ είναι ευπρόσδεκτες», σημείωσε, «αλλά αυτό που αποφάσισα για τη Γαλλία δεν εξαρτάται από την αμερικανική συμβολή».

Υπερ-ρύθμιση

Ο Γάλλος πρόεδρος αναγνώρισε ότι η Ευρώπη, λόγω κανονισμών που συχνά δεν ευνοούν τους εθνικούς παίκτες με τον τρόπο που συμβαίνει στις ΗΠΑ και στην Κίνα, έχει αργοπορήσει – πρέπει να γίνουν περισσότερα για να υπερασπιστούν οι Ευρωπαίοι, στη βιομηχανία, στη γεωργία, στα χρηματοοικονομικά. Στο πόσο εξαρτηθήκαμε από την Κίνα και τις ΗΠΑ για τις σπάνιες γαίες και την τεχνολογία.

Οι δύο ηγέτες αναφέρθηκαν επίσης στην υλοποίηση της τραπε-

ζικής ένωσης, στην απλούστευση της νομοθεσίας, στις επενδύσεις στην πυρηνική ενέργεια, στην τεχνητή νοημοσύνη, στις εταιρικές σχέσεις με χώρες όπως η Ινδία και ο Καναδάς, στην ευρωπαϊκή αμυντική παραγωγή.

«Πιστεύω στον ευρωπαϊκό πυλώνα του ΝΑΤΟ – ο στόχος είναι η στρατηγική αυτονομία, δεν θα αποδυναμώσουμε το ΝΑΤΟ, αλλά οι Ευρωπαίοι πρέπει να γίνουν πιο δυνατοί», δήλωσε ο κ. Μακρόν. «Ο σημερινός Λευκός Οίκος δεν αποτελεί συνέχεια των προηγούμενων αμερικανικών κυβερνήσεων – βάζουν πολύ περισσότερο μπροστά τα εθνικά τους συμφέροντα, παρ' όλα αυτά οι διατλαντικές σχέσεις επιβιώνουν, παραμένουν ισχυρές», τόνισε ο Κυριάκος Μητσοτάκης, «υπάρχουν δυνατότητες αμοιβαίας, επωφελούς συνεργασίας με τις ΗΠΑ».

Σύμφωνα με τον κ. Μακρόν, οι ΗΠΑ έχουν εδώ και 15 χρόνια αποφασίσει να προτάξουν τα συμφέροντα της Αμερικής και αυτό δεν θα αλλάξει ακόμη κι όταν απέλθει η τωρινή κυβέρνηση. Συμφώνησε όμως με τον Έλληνα πρωθυπουργό ότι η Ευρώπη μπορεί να συνομιλεί με τις ΗΠΑ για διάφορα θέματα, όπως τα κρίσιμα ορυκτά.

Κι αφότου συζητήθηκαν οι προκλήσεις, η συζήτηση έκλεισε με νότα αισιοδοξίας. Ο Γάλλος πρόεδρος υπογράμμισε ότι στην Ευρώπη, μια ήπειρος με μακρά ιστορία στους εμφυλίους πολέμους, έχει επιτευχθεί η ειρήνη μεταξύ των «27». «Κοιτάξτε μας!», είπε. «Μετά την ειρήνη, προχωρήσαμε στην ενιαία αγορά, πετύχαμε ευημερία, τώρα πρέπει να δώσουμε σάρκα και οστά στο γεωπολιτικό μας όραμα», δήλωσε ο κ. Μακρόν. «Όταν προκύψουν κρίσεις», τόνισε ο Έλληνας πρωθυπουργός, «όταν έρχονται τα δύσκολα, παίρνουμε τις σωστές αποφάσεις».

Αν η Ελλάδα μας χρειαστεί, θα είμαστε εδώ

Τα μηνύματα που έστειλε ο Εμανουέλ Μακρόν συζητώντας στη σκιά της Ακρόπολης με τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Τι είπε για τον Τραμπ, το μέλλον της Ε.Ε. και τις σχέσεις με την Κίνα

Πρέπει να γίνουμε πιο δυνατοί

Πιστεύω στον ευρωπαϊκό πυλώνα του ΝΑΤΟ – ο στόχος είναι η στρατηγική αυτονομία, δεν θα αποδυναμώσουμε το ΝΑΤΟ, αλλά οι Ευρωπαίοι πρέπει να γίνουν πιο δυνατοί.

Εμανουέλ Μακρόν

Εξυπνες δαπάνες για την άμυνα

Πρέπει να αναλάβουμε μεγαλύτερη ευθύνη όσον αφορά την άμυνα, να ξεδεύουμε περισσότερο, αλλά και να είμαστε πιο έξυπνοι όσον αφορά τον τρόπο που ξεδεύουμε.

Κυριάκος Μητσοτάκης

Ο ελληνικός οδικός χάρτης για τα Δυτικά Βαλκάνια

Ποια βήματα προβλέπει η Διακήρυξη των Δελφών για την προσέγγιση των γειτόνων με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΩ**

Τον στόχο στο δεύτερο εξάμηνο του 2027, κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας στην Ε.Ε., να έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένα βήματα προς την κατεύθυνση της προώθησης κάποιων από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων προς την Ε.Ε., αποσκοπεί η πρωτοβουλία που έλαβε πριν από λίγες ημέρες ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης συνυπογράφοντας με υπουργούς, υφυπουργούς και

άλλους αξιωματούχους (Σερβίας, Μαυροβουνίου, Αλβανίας, Κοσόβου, Βόρειας Μακεδονίας και Βοσνίας-Ερζεγοβίνης) τη Διακήρυξη των Δελφών. Τους επόμενους μήνες μέχρι την ελληνική προεδρία, το υπουργείο Εξωτερικών σχεδιάζει, με σκοπό να στηρίξει τις μεταρρυθμιστικές ατζέντες των χωρών της περιοχής, να προβεί, τόσο διμερώς όσο και με συμπράξεις με την Κομισιόν και άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., σε παροχή τεχνικής βοήθειας. Στόχος είναι η στηρίξη

των μεταρρυθμίσεων στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, καθώς και η παροχή τεχνολογίας εκ μέρους της χώρας μας στην υιοθέτηση του ευρωπαϊκού κεκτημένου.

Όπως αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιες διπλωματικές πηγές, ένα από τα στοιχεία που διευκολύνουν τον ρόλο της Αθήνας στην παρούσα φάση είναι η μετατροπή της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια σε ενεργειακό, αλλά και διαμετακομικό κόμβο. Η χώρα μας, κυρίως μέσω των κόμβων Αλεξανδρούπο-

λης, Καβάλας και Θεσσαλονίκης, μπορεί να αναδειχθεί σε κρίκο διασύνδεσης των Δυτικών Βαλκανίων με σημαντικούς διαδρόμους μεταφορών και αλυσίδων παραγωγής.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ακολουθήσει σειρά αντίστοιχων δράσεων, όπως αυτή των Δελφών, αλλά και πολιτικών συναντήσεων, ο κ. Γεραπετρίτης προγραμματίζει δύο περιόδους στις πρωτεύουσες των Δυτικών Βαλκανίων το προσεχές διάστημα, ενώ ήδη γίνονται προετοιμασίες για εκ νέου συνάντησή

του με τους ομολόγους του από τα Δυτικά Βαλκάνια, αυτή τη φορά στην Αθήνα, προς το τέλος του έτους. Από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αυτή τη στιγμή εκείνη που βρίσκεται πιο κοντά στην πόρτα της Ε.Ε. είναι το Μαυροβούνιο. Μοιάζουν να είναι πιο μακριά, για λόγους πολιτικούς, η Βόρεια Μακεδονία και, βεβαίως, η Σερβία. Η Αλβανία, που ενδιαφέρει την Αθήνα ιδιαίτερα λόγω των αρκετών διμερών διαφορών που υπάρχουν και πρέπει να επιλυθούν πριν από την

ένταξη, φαίνεται να κάνει βήματα, ωστόσο ο πάγια απρόβλεπτος χαρακτήρας του Εντι Ράμα δυσκολεύει οποιαδήποτε αξιόπιστη πρόβλεψη. Υπενθυμίζεται πως μόλις προ ολίγων ημερών διπλωματική πηγή διέψευσε την πρόβλεψή του περί οριοθέτησης ΑΟΖ πριν από το τέλος του 2026, στέλνοντας και ένα μήνυμα ότι πριν από οποιαδήποτε εξαγγελία θα πρέπει να έχει προηγηθεί η απαραίτητη δουλειά και όχι απλώς κενές περιεχομένου διακηρύξεις.

Την Κυριακή 29 Μαρτίου
με την *Καθημερινή*

Το Μεσολόγγι του Νίκου Αλιάγα

Ένα συλλεκτικό βιβλίο
με φωτογραφίες
σπάνιας ομορφιάς

“

Το Μεσολόγγι δεν είναι απλώς ο τόπος καταγωγής μου. Ενσαρκώνει μια ιδέα. Ανάμεσα στη γη και τη θάλασσα, ανάμεσα στην Ιστορία και τη μνήμη, ανάμεσα στο φως και στη σκιά που κατοικεί μέσα στον άνθρωπο.

”

επιστροφή στο πρώτο φως
ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΑΛΙΑΓΑ

ΤΗΝ
ΚΥΡΙΑΚΗ

3/5

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Επιστροφή στην παρενόχληση

Πώς διαβάζει η Αθήνα τις τουρκικές κινήσεις με το ολλανδικό σκάφος και τον χάρτη για την αλιεία

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Δήλωσαν παρουσία

Η τουρκική ηγεσία επιδίωξε να υπενθυμίσει τα σχέδιά της και τον ρόλο που θέλει να διαδραματίσει στην περιοχή, ιδιαίτερα μετά την αναβάθμιση της θέσης της Αθήνας στο ΝΑΤΟ, λόγω της επιχειρησιακής ετοιμότητας που επέδειξαν οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις.

Ος πκρηή υπενθύμισαν ότι η υποστήριξη των ΗΠΑ και των Ευρωπαίων συμμάχων για τις κινήσεις ενίσχυσης της άμυνας του ΝΑΤΟ και της Κύπρου δεν πρόκειται να αλλοιωθεί κατά κανένα τρόπο την αποφασιστικότητα της Τουρκίας να υπερασπιστεί το σύνολο των διεκδικησών της στα ανατολικά της Κρήτης, γίνεται αντιληπτή από την Αθήνα η πρόσφατη αυξημένη κινητικότητα της Αγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο. Εν ολίγοις, η Αγκυρα μεταδίδει ότι οι οποίοι «πόντοι» έχει κερδίσει η Αθήνα έναντι των δυτικών συμμάχων, λόγω της ετοιμότητας των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και, κυρίως, των δυνατοτήτων παροχής αεράμυνας σε μεγάλο τμήμα της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ, δεν είναι αρκετοί ώστε να ανατρέψουν τον βασικό σχεδιασμό της Τουρκίας, που έχει στο επίκεντρό του τη θέση ότι δεν πρόκειται να υπαναχωρήσει από το τουρκοκλιβικό μνημόνιο.

Η παρενόχληση του ολλανδικού πλοίου «Maasvlief» στην

ανοικτή θάλασσα ανατολικά της Κρήτης, γεωγραφικά, δηλαδή στα νότια της Κάσου και της Καρπάθου, αποτελεί μια κίνηση αυτού του χαρακτήρα. Η περίπτωση του «Maasvlief», όπως και παλαιότερα το γεγονός της διακοπής των ερευνών για την ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου (Great Sea Interconnector - GSI) μπορεί να μην έχουν κάποια αιτιώδη συνάφεια μεταξύ τους, αλλά συνδέονται από μια πολύ σαφή στρατηγική επιλογή που έχει κάνει η Αγκυρα. Η στρατηγική επιλογή είναι αυτή της παρενόχλησης οποιουδήποτε έργου διεξάγεται στα διεθνή ύδατα, αν αυτό δεν γίνεται έστω μέσω της τυπικής γνωστοποίησης στις τουρκικές αρχές. Υπενθυμίζεται ότι και στην περίπτωση της Κάσου, τον Ιούλιο του 2024, οι φρεγάτες του τουρκικού Ναυτικού παρενέβησαν τη στιγμή που το ερευνητικό πλοίο «Ievoli Relume» επιχειρούσε να πλεύσει στο 1,5 ναυτικό μίλι διεθνών υδάτων που μεσολαβούσε ανάμεσα στα χωρικά ύδατα της Κάσου και της Καρπάθου. Και, βεβαίως, από τους υπολογισμούς των αρμοδίων στην Αθήνα δεν ξεφεύγει ούτε το

γεγονός ότι οι Τούρκοι έχουν παρενοχλήσει και πλοία που διεξήγαν έρευνες για την πόντιση καλωδίων ηλεκτρικού ρεύματος στο Ανατολικό Αιγαίο, συγκεκριμένα ανατολικά του 25ου μεσημβριού. Δίκως, βέβαια, να παρεμποδίσουν στο πεδίο, σε αυτές τις περιπτώσεις, έρευνες ή πόντιση καλωδίων.

Στην Αθήνα αντιλαμβάνονται, επίσης, και την επιλογή του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας να προχωρήσει στην αμφισβήτηση ενός χάρτη για την περιοδική απαγόρευση αλιείας ανά περιοχή ευθύνης λιμεναρχείων της Ελληνικής Ακτοφυλακής (Λιμενικό Σώμα), μέσα από το πρίσμα των πάγιων τουρκικών αντιλήψεων. Για λόγους οι οποίοι συνδέονται με τους χώρους ευθύνης έρευνας και διάσωσης (SAR, Search and Rescue) στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, κάθε ελληνική αρχή, ανάμεσα σε αυτές και το Λιμενικό Σώμα, συντηθεί να χρησιμοποιεί ένα χάρτη που απεικονίζει το FIR Αθηνών. Με βάση τις διεθνείς συμβάσεις, υπεύθυνες για επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης εντός του FIR Αθηνών είναι οι ελληνικές αρχές, κάτι που

η Αγκυρα αμφισβητεί ήδη από τη δεκαετία του '80. Υπενθυμίζεται ότι και το επεισόδιο που οδήγησε στην κρίση των μίλων το 1996 ξεκίνησε από μια συζήτηση περί ευθύνης για την έρευνα και διάσωση, ώσπου, βέβαια, μεταφέρθηκε στο κυρίαρχο έδαφος των δύο νησιδών.

Η Αθήνα απάντησε, προφανώς, σε όλα όσα ισχυρίζονται οι τουρκικές αρχές με τη γνωστή γραμμή περί κατίσχυσης του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας. Είναι απολύτως προφανές όμως ότι σε έργα τα οποία δεν σχετίζονται με ελληνικούς φορείς, όπως για παράδειγμα η ανέλευση του καλωδίου από το ολλανδικό «Maasvlief» για λογαριασμό αμερικανικής εταιρείας, η πρωτοβουλία βρίσκεται εκτός Ελλάδος. Ζητώντας την έκδοση ΝΑΥΤΕΧ για περιοχές που η Αγκυρα θεωρεί ότι βρίσκονται εντός της δικής της δικαιοδοσίας είτε σε περιοχή που ακόμη δεν έχει οριοθετηθεί, ουσιαστικά εμφανίζεται να ζητάει την ουδετερότητα των τρίτων. Αν και η ελληνική διπλωματία επαγρυπνεί, ο βαθμός παρέμβασης της Ελλάδας σε αυτές τις περιπτώσεις είναι

μάλλον περιορισμένος. Και υπενθυμίζεται πως σε όλη την περιοχή ανάμεσα στην ακτή του Λεβάντε, της Αιγύπτου και της Λιβύης, αλλά και της Κρήτης και της νότιας Τουρκίας, περνούν δεκάδες υποθαλάσσια καλώδια διαφόρων ειδών.

Περιμένοντας τον Τραμπ

Στην Αθήνα εκτιμούν ότι οι Τούρκοι έχουν επενδύσει πολλά στην επικείμενη επίσκεψη του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ στην Αγκυρα για τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ (7-8 Ιουλίου), όπου θα γίνει συνάντηση με τον πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Οι Τούρκοι έχουν επενδύσει πολλά σε αυτή την επίσκεψη, έχοντας, βεβαίως, κατά νουν τον κύριο στόχο, την απεμπλοκή του προγράμματος των F-35 από τις κυρώσεις CAATSA. Για λόγους διπλωματικούς αλλά και πολιτικούς, στην Αθήνα θα ήθελαν ο κ. Τραμπ να κάνει και μια στάση στην Αθήνα εφόσον θα βρίσκεται στην περιοχή, ωστόσο γνωρίζουν καλά ότι μια τέτοια απόφαση έχει αποκλειστικά αμερικανική ιδιοκτησία.

Έρευνα και διάσωση

Η επιλογή του τουρκικού υπ. Εξωτερικών να αμφισβητήσει τον χάρτη για την περιοδική απαγόρευση αλιείας ανά περιοχή ευθύνης λιμεναρχείων, συνδέεται με τις πάγιες τουρκικές θέσεις για τους χώρους ευθύνης έρευνας και διάσωσης που συνδέονται με το FIR Αθηνών.

Πλοία που συμμετείχαν στην πολυεθνική άσκηση ναρκοπολέμου «Αριάδνη 26», η οποία πραγματοποιήθηκε τον προηγούμενο μήνα στο Κρητικό Πέλαγος. Η συγκεκριμένη περιοχή βρίσκεται στο επίκεντρο των τουρκικών αμφισβητήσεων, όπως αυτές περιγράφονται στο τουρκοκλιβικό μνημόνιο, από τις οποίες η Αγκυρα με τη στάση της καθιστά προφανές ότι δεν προτίθεται να μετακινήθει.

ΑΠΟΨΗ

Η Τουρκία δεν μπορεί να ελέγξει τις εξελίξεις

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Παρά το γεγονός ότι το βλέμμα της παγκόσμιας κοινότητας είναι αυτονόητα στραμμένο στις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, παρατηρείται αύξηση της έντασης της ρητορικής της Τουρκίας εις βάρος της Ελλάδας, η οποία ενίοτε συνοδεύεται και από ενέργειες επί του πεδίου, όπως οι πιο συχνές σποραδικές παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου και η προσπάθεια παρεμπόδισης ολλανδικού ερευνητικού πλοίου ανοικτά της Κάσου. Είναι, λοιπόν, παροδικοί οι λόγοι που οδηγούν την Αγκυρα να στοχοποιεί την Ελλάδα ή είναι βαθύτερες οι αιτίες; Σημειώτεον πως ο Ερντογάν, ο οποίος κρατά την μπαγκέτα, για την ώρα είναι προσεκτικός στις δημόσιες τοποθετήσεις του για την Ελλάδα και αποφεύγει την πυροδότηση του κλίματος, πέραν του προσωπικού καμμού του, που δεν είναι άλλος από τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη.

Πριν απαντήσουμε στο ερώτημα, ασυμφωνούμε τους άξονες πάνω στους οποίους κινείται η τουρκική πολιτική έναντι της Ελλάδας μόλις δύο μήνες μετά τη συνάντηση των δύο ηγετών στην Αγκυρα. Επισημαίνεται ότι αυτός που το τελευ-

ταίο χρονικό διάστημα δίνει τον τόνο είναι ο Φιντάν, που θεωρείται εκ των πιθανών διαδόχων του Ερντογάν και μάλιστα τοποθετούμενος έναντι του γιου του, ο οποίος διατηρεί το κληρονομικό δικαίωμα να είναι τελικά ο εκλεκτός, γεγονός που υποχρεώνει τον υπουργό Εξωτερικών να κρατά, τουλάχιστον δημόσια, μια σκληρή στάση στα εθνικά θέματα, αναζητώντας το πιστοποιητικό πατριωτισμού που ο Ερντογάν έχει εξασφαλισμένο και θα μπορούσε να μεταβιβάσει στον γιο του.

Η Τουρκία έχει εστιαστεί στην αποστολή μαχητικών και φρεγατών στην Κύπρο, στην ενίσχυση της αεράμυνας σε Κάρπαθο και Λήμνο και λιγότερο στην ελληνική αμυντική συνδρομή που ζητήθηκε από πλευράς Βουλγαρίας. Η πρόσκληση της Σόφιας προς την Αθήνα ενόχλησε την Αγκυρα και σε επίπεδο εικόνας, υπό την έννοια ότι, παρά την πολύ ισχυρή και αποτελεσματική αμυντική βιομηχανία της, η επικράτεια της αποδείχθηκε εξαιρετικά ευάλωτη σε πυραυλικές επιθέσεις, με αποτέλεσμα η πρώτη να στραφεί στη δεύτερη για την κατοχύρωσή της έναντι ενδεχόμενων επιθέσεων. Ως προς την Κύπρο και τα νησιά, οι Τούρκοι είναι ξεκάθα-

ροι: επιζητούν την επιστροφή στο status quo ante ώστε να μη δημιουργηθεί κάποιο τετελεσμένο ισχυροποίησης των ελληνικών θέσεων. Το πρόβλημα της Τουρκίας, εξ ου και ο θόρυβος τον οποίο τεχνικά προκαλεί και συντηρεί, είναι ότι δεν μπορεί να ελέγξει τις εξελίξεις. Επιχείρησε μέσω ΝΑΤΟ να διασφαλίσει ότι μετά τη λήξη του πολέμου στη Μέση Ανατολή η αμυντική διάταξη του Βορειοατλαντικού Συμφώνου αλλά και της Ευρώπης

Όσο η σχέση Ισραήλ - Ηνωμένων Πολιτειών παραμένει συμπαγής, και όσο το αμερικανοεβραϊκό λόμπι διατηρεί την επιρροή του, η Αγκυρα θα κινείται σε τεταμένο σκοινί.

θα επιστρέψει στην προτέρα κατάσταση, και προσώρας απέτυχε. Μάλιστα, αδυνατώντας έστω να υποδεχθεί τις συνομιλίες μεταξύ Ιρανών και Αμερικανών, πολλώ δε μάλλον να διαμεσολαβήσει, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είχε κά-

ποιο ρόλο, αλλά πάντως σίγουρα όχι σημαντικό, αποδυναμώνεται το επιχειρήμα περί δήθεν πανίσχυρου παίκτη στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, ο οποίος πάση θυσία πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο κομμάτι της ευρωπαϊκής άμυνας. Αντιθέτως, πάντως, με τη νοτιοανατολική της πτέρυγα, στη βόρεια, στον Καύκασο, ο ρόλος της είναι αναβαθμισμένος, ενώ συνολικά με την παρουσία της σε διάφορα σημεία στην ευρύτερη γειτονιά της Ευρώπης προβάλλει την εικόνα του χρήσιμου και κρίσιμου εταίρου.

Παράλληλα, όμως, υπάρχουν σοβαρές αντιτάσεις και μεγάλα εμπόδια στις ηγεμονικές της βλέψεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Η επικαιροποίηση της αμυντικής συμφωνίας Ελλάδας - Γαλλίας, στην οποία υπάρχει σχετική πρόνοια για συνδρομή του Παρισίου σε περίπτωση αμφισβήτησης της ελληνικής κυριαρχίας, μαρτυρά τη διάθεση της Γαλλίας να αποτελέσει το ευρωπαϊκό σημείο αναφοράς στην περιοχή, έχοντας αναδιπλωθεί από τις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης, η Γαλλία είναι αυτή με την οποία η Τουρκία έχει τις μικρότερες συγκλίσεις, ενώ δεν υφίσταται

συνεργασία στον αμυντικό τομέα.

Η πλέον προβληματική κατάσταση από την οπτική της Τουρκίας είναι η σχέση Ελλάδας και Κύπρου με το Ισραήλ, εντούτοις το επιχειρήμα ότι δήθεν οι τρεις χώρες αναπτύσσουν ένα αντιμουσουλμανικό μέτωπο είναι έωλο στη βάση του, κάτι που καταδεικνύει μια σπασμωδικότητα από μεριάς της Αγκυρας. Μπορεί βέβαια με αυτόν τον τρόπο να προσπαθεί να αποτραβήξει Αθήνα και Λευκωσία από το Τελ Αβιβ ή να τις εκθέσει στα μάτια κάποιων αραβικών κρατών, επειδή συνεργάζονται με μια χώρα της οποίας η ηγεσία περιθωριοποιείται ολοένα και περισσότερο. Όσο πάντως η σχέση Ισραήλ - Ηνωμένων Πολιτειών παραμένει συμπαγής, παρά την αρνητική εικόνα του πρώτου στα μάτια της πλειονότητας των Αμερικανών, και όσο το αμερικανοεβραϊκό λόμπι διατηρεί την επιρροή του, η Αγκυρα θα κινείται σε τεταμένο σκοινί και θα πρέπει να κάνει σημαντικούς συμβιβασμούς (και διόλου εύκολους), αν θέλει να εξασφαλίσει την πρόσβαση στα αμερικανικά οπτικά συστήματα και την υπό όρους επαναφορά της στο πρόγραμμα των F-35. Ενώ παράλληλα η Ελλάδα θα εξαργυρώνει την εδραιωμένη σχέση της με το

Ισραήλ και την αξιόπιστη εικόνα της στην Ουάσινγκτον.

Τελικά, η πίεση που νιώθει η τουρκική ηγεσία έχει «πειράξει» τον σκληρό δίσκο της διπλωματίας της. Το φαινόμενο μπορεί να είναι προσωρινό, οι λόγοι, ωστόσο, δεν θα εκλείψουν προσεχώς. Γιατί η Ελλάδα -όχι πάντα με επιτυχία- αξιοποιεί στα μάτια κάποιων αραβικών κρατών, επειδή συνεργάζονται με μια χώρα της οποίας η ηγεσία περιθωριοποιείται ολοένα και περισσότερο. Όσο πάντως η σχέση Ισραήλ - Ηνωμένων Πολιτειών παραμένει συμπαγής, παρά την αρνητική εικόνα του πρώτου στα μάτια της πλειονότητας των Αμερικανών, και όσο το αμερικανοεβραϊκό λόμπι διατηρεί την επιρροή του, η Αγκυρα θα κινείται σε τεταμένο σκοινί και θα πρέπει να κάνει σημαντικούς συμβιβασμούς (και διόλου εύκολους), αν θέλει να εξασφαλίσει την πρόσβαση στα αμερικανικά οπτικά συστήματα και την υπό όρους επαναφορά της στο πρόγραμμα των F-35. Ενώ παράλληλα η Ελλάδα θα εξαργυρώνει την εδραιωμένη σχέση της με το

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Η μπόρα πέρασε, τα υπόγεια ρεύματα μένουν

Ο απολογισμός των εσωκομματικών κλυδωνισμών στη Ν.Δ. για τον ΟΠΕΚΕΠΕ. Ποιοι φώναξαν, ποιοι σιώπησαν και ποιες αιζέντες έχουν για το μέλλον

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΩΝΙΟΥ

Οι Κασσάνδρες διαφεύστηκαν και αυτή τη φορά. Η κοινοβουλευτική ανταρσία δεν εκδηλώθηκε. Το Μέγαρο Μαξίμου βλέπει τις «αναρτήσεις» του κοιμματικού οχήματος να αντέχουν, παρά την επταετή καταπόνηση. Οι διαρροές που πολλοί είχαν σχεδόν προδικάσει στην ψηφοφορία που αφορούσε τις άρσεις ασυλίας των βουλευτών οι οποίοι ελέγχονται για το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, δεν ήρθαν ποτέ και έτσι η κυβέρνηση την περασμένη Τετάρτη «κέρδισε πολιτικό χρόνο», βγαίνοντας συμπαγής από μια δύσκολη διαδικασία. Η σχετικά ήρεμη θάλασσα στην επιφάνεια δεν σημαίνει, πάντως,

ότι από κάτω δεν υπάρχουν πολλά υπόγεια ρεύματα, που αναδειχθηκαν έντονα το προηγούμενο διάστημα και εξακολουθούν να είναι ενεργά. Αντίθετες στρατηγικές, προσωπικά κίνητρα, όλο και χαλαρότεροι δεσμοί με το «κεντρικό σύστημα» του Μαξίμου συνθέτουν ένα πολύ δύσκολο παζλ για την κυβέρνηση.

Ασφαλείς αποστάσεις

Δεν μπορεί, άλλωστε, να περάσει απαρατήρητο ότι η πλειονότητα των κορυφαίων υπουργών όλο το προηγούμενο διάστημα επέλεξε τη σιωπή και την απόσταση, αντί να μπει στο καμίνι της εσωκομματικής αντιπαράθεσης για το αν το

κόμμα στηρίζει όσο θα έπρεπε τα θιγόμενα στελέχη του. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι ο Νίκος Δένδιας και ο Κυριάκος Πιερρακάκης. Οι δύο προβεβλημένοι υπουργοί είχαν υποχρεώσεις στο εξωτερικό, κάτι που τους έδωσε και τη θεσμική δυνατότητα να μείνουν «εκτός του τοξικού κάδρου» που πλαισίωσε καθημερινά τα τηλεοπτικά πάνελ και τη Βουλή.

Οι τεκτονικές πλάκες της Ν.Δ., όμως, από κάτω έχουν συσσωρευμένη ενέργεια. Το κλίμα στην κοινοβουλευτική ομάδα «δεν είναι καλό», όπως ομολογούσε αρμόδια πηγή, και ο φόβος ότι αυτό θα φανεί στη συνεδρίαση της 30ής Απριλίου είναι μεγάλος. Εκεί, καθώς η συζήτηση θα είναι «οικογενεια-

κού» χαρακτήρα, κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος ότι οι βουλευτές δεν θα εκφράσουν ανοιχτά τις αντιρρήσεις τους.

Όπως σχολιάζει αρμόδια πηγή, «για έναν βουλευτή το πιο σημαντικό θέμα στον κόσμο είναι η επανεκλογή του». Οι προσπάθειες συναισθηματικής διαχείρισης έχουν ήδη ξεκινήσει.

Κανονικά στις λίστες

Την Πέμπτη ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Παύλος Μαρινάκης δήλωσε δημοσίως ότι οι εμπλεκόμενοι βουλευτές θα περιληφθούν στα ψηφοδέλτια του κόμματος κανονικά, καθώς το τεκμήριο της αθωότητας επιτάσσει να μην υποστούν κοι-

ματικές κυρώσεις προτού κριθούν από τη Δικαιοσύνη. Αυτό αναμένεται να πει και ο ίδιος ο πρωθυπουργός στη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας, καθυποχάζοντας τους βουλευτές και κερδίζοντας εσωτερική νηνεμία. Το Μαξίμου ξέρει, ωστόσο, πως οι ισορροπίες είναι δύσκολες, μιας και η απόφαση έχει πολιτικούς κινδύνους: πρώτον, προβλέπεται ότι θα ασκηθεί πίεση από την αντιπολίτευση για συμπερίληψη «υποδίκων» στα ψηφοδέλτια. Δεύτερον, θα αφευθεί πεδίο ελεύθερο για εσωκομματικά μαχαρώματα, καθώς θεωρείται βέβαιο ότι η δικαστική εκκρεμότητα θα αποτελέσει όπλο και στον εσωτερικό ανταγωνισμό των «γαλάζιων» υποψηφίων για τον σταυρό.

Τα ντεσιμπέλ του Αδωνίδου

Κεντρικό πρόσωπο των τελευταίων ημερών είναι αδιαμφισβήτητα ο υπουργός Υγείας Αδωνις Γεωργιάδης. Ο αντιπρόεδρος της Ν.Δ. σήκωσε εξ αρχής πολύ ψηλά τους τόνους. Ανέλαβε ρόλο συννηγού για όλους τους ελεγχόμενους βουλευτές της Ν.Δ., διατυμπανίζοντας από τηλεπαράθυρο σε τηλεπαράθυρο ότι δεν βλέπει κάτι το μεμπτό στη δικογραφία. Δεν έμεινε όμως εκεί. Έγινε και ο δημόσιος εκφραστής της υπόγειας δυσανεξίας για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αμφισβητώντας τους χειρισμούς αλλά και την ίδια τη θεσμική της υπόσταση. Αρθρωσε έτσι μια καχυποψία, αυτό που άλλοι στη Ν.Δ. ψιθύριζαν ιδιωτικά, παρά το γεγονός ότι γνώριζε ότι η τοποθέτηση αυτή θα προκαλούσε αντιδράσεις, όπως και έγινε. Φαίνεται ότι ο αντιπρόεδρος της Ν.Δ. εκτίμησε πως η πόλωση (και) στο συγκεκριμένο μέτωπο τον συνέφερε εσωκομματικά, περισσότερο απ' ό,τι τον έπλητταν οι αντιδράσεις της αντιπολίτευσης. Το ερώτημα είναι κατά πόσον ο Αδωνις ήταν σε συνεννόηση με το Μαξίμου. Οι πληροφορίες λένε πως υπήρχαν διάφοροι κυματισμοί. Αρχικώς ο κ. Γεωργιάδης εξέφρασε προσωπικές απόψεις που έτυχαν της σιωπηρής κάλυψης του Μαξίμου. Σε δεύτερο χρόνο, βέβαια, ο κ. Γεωργιάδης φαίνεται ότι βγήκε πολύ εκτός γραμμής, δίνοντας την εντύπωση ότι η Αθήνα είναι διατεθειμένη να ανοίξει μέτωπο με έναν ευρωπαϊκό θεσμό, αμφισβητώντας τη νομιμότητά του. Ο Αδωνις όμως δεν αναδιπλώθηκε. Η τακτική του, λένε πολιτικοί του φίλοι, έχει φέρει εκτόξευση της δημοφιλίας του στους κόλπους της Ν.Δ., καθώς πολλοί βουλευτές που δεν ήταν ποτέ του περιβάλλοντός του, θεωρούν πως «βγήκε μπροστά» για χάρη τους «όσο κανείς άλλος». Πολλοί, ερμηνεύοντας τον υπουργό Υγείας, ο οποίος δείχνει να αδιαφορεί για το τι λέει το Μαξίμου ή η κ. Κοβέσι, σημειώνουν ότι δουλεύει ήδη για την επόμενη ημέρα.

Οι στόχοι του Βορίδη

Έκανε το ίδιο με τον Αδωνι Γεωργιάδη ο Μάκης Βορίδης; Πολλοί θεωρούν, βλέποντας τη σκληρή κριτική του πρώην υπουργού στους χειρισμούς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, πως ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας ένας διαγωνισμός για την πρωτοκαθεδρία στο δεξί κέρασ της Ν.Δ., με το βλέμμα στο μέλλον. Η πραγματικότητα είναι ότι εάν δεν υπήρχε στο θέμα του ΟΠΕΚΕΠΕ η εμπλοκή και του κ. Βορίδη, που του κόστισε τη θέση του στην κυβέρνηση, ο πρώην υπουργός Επι-

κρατείας μάλλον θα διατηρούσε τα νηία του χώρου. «Ο Αδωνις βλέπει το κενό και το καλύπτει», τονίζει αρμόδια πηγή. Ο κ. Βορίδης ωστόσο έχει μια ποιοτική διαφοροποίηση από τον κ. Γεωργιάδη. Αν κοιτάξει κανείς τις δηλώσεις του δεν θα βρει καμία κριτική απευθείας στις εισαγγελίες, καμία επίθεση δηλαδή στον θεσμό. Η κριτική του, όπως υποστηρίζει ο ίδιος, είναι «εντός των ορίων της κοινοβουλευτικής ιδιότητας». Με αυτήν την ιδιότητα, εξάλλου, ο Βορίδης «εκπροσώπησε» το αίσθημα των συναδέλφων του και κατά του εξωκοινοβουλευτικού Ακκ Σκέρτσου. Ο πρώην υπουργός, εξηγούν όσοι τον γνωρίζουν, έχει το αίσθημα της αυτοσυντήρησης, καθώς

έχει βρεθεί και ο ίδιος υπόλογος στην υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ. Δεύτερον, ο Βορίδης λόγω και της νομικής του συγκρότησης, έχει επίγνωση των ορίων, αλλά και πιο ψυχρή πολιτική ιδιοσυγκρασία από τον άλλοτε συνοδοιπόρο του στον ΛΑΟΣ, που πολλές φορές λόγω και του παρορμητικού χαρακτήρα του εκτροχιάζεται σε πιο αντισυστημικά μονοπάτια. Ακόμη κι έτσι, ο πρώην υπουργός Επικρατείας πάτησε σε μια περιόχ όπου «ο Αδωνις ως υπουργός δεν μπορεί να προωθηθεί». Μιλώντας στο ραδιόφωνο των «Παραπολιτικών», εξαπέλυσε ευθεία επίθεση κατά του Ακκ Σκέρτσου, λέγοντας ότι «σε αυτούς που μάχονται κάθε μέρα και είναι στον αγώνα, στο ρινγκ λασπωμένοι,

μπαρουτοκαπνισμένοι και μερικοί τραυματισμένοι, καλό είναι να μην κάνει (ο Σκέρτσος) κριτική απ' υψηλού».

Ο ρόλος του Σκέρτσου

Η ευθεία επίθεση του Μάκη Βορίδη στον Ακκ Σκέρτσο δεν είναι μεμονωμένη. Είχε προηγηθεί η ευθεία κριτική του πρώην κυβερνητικού εκπροσώπου Γιάννη Οικονόμου και του επίσης πρώην κυβερνητικού εκπροσώπου Στέλιου Πέτσα. Αμφότεροι επέστρεψαν τα βέλη που θεώρησαν πως έστειλε ο κ. Σκέρτσος στους βουλευτές για τις «πελαταιακές σχέσεις» στον παραλήπτη τους. Αν

πάντως κάποιος διαβάσει προσεκτικά την επίμαχη ανάρτηση του Ακκ Σκέρτσου, θα διαπιστώσει ότι ο υπουργός Επικρατείας έχει τοποθετηθεί προσεκτικά και δεν λέει κάτι που δεν έχει πει και παλαιότερα. Η αποστροφή του, δε, πως «τιμω και σέβω και τον ρόλο των βουλευτών μας» γιατί «πρόκειται για μια εξαιρετικά απαιτητική και δύσκολη δουλειά», δεν δικαιολογεί για πολλούς την έντονη κριτική προς το πρόσωπό του. Και εδώ αποκαλύπτεται ίσως ένα άλλο υπόγειο ρεύμα. Η ανάρτηση Σκέρτσου ήταν η αφορμή και όχι η αιτία. Πολλοί βουλευτές βλέπουν στο πρόσωπο του «ισόβιου υπουργού» όλα όσα τους ενοχλούν. Την «εξωκοινοβουλευτική εξουσία» που μένει στο απυρόβλητο, αλλά και την «πολιτική προσέγγιση» που «ασκεί υψηλή πολιτική». Ουσιαστικά ο Σκέρτσος, όπως συμβαίνει σε όλα τα συστήματα εξουσίας, είναι το αλεξίκεραυνο που απορροφά τη συσσωρευμένη δυσανεξία των βουλευτών, η οποία δεν μπορεί να εκτονωθεί απευθείας προς την κορυφή. Το γεγονός, δε, ότι δεν προέρχεται από τη Ν.Δ. «κάνει πιο εύκολη την κριτική», όπως υπογραμμίζει βουλευτής του κόμματος, καθώς παρά την παρουσία του στο Μαξίμου εδώ και επτά χρόνια, θεωρείται ακόμη «ξένο σώμα».

Οι πίκρες των δύο πρώην εκπροσώπων

Οι δύο πρώην κυβερνητικοί εκπρόσωποι, ο Γιάννης Οικονόμου και ο Στέλιος Πέτσας, άσκησαν δημοσίως κριτική στον υπουργό Επικρατείας, ενώ το προηγούμενο διάστημα πρωτοστάτησαν στην υπεράσπιση των βουλευτών, όπως και άλλοι συναδέλφοί τους. Το γεγονός ότι Οικονόμου και Πέτσας δεν είναι φύσει και θέσει «αντιμνηστοτακικά στελέχη», μιας και έχουν επιλεγεί από τον πρωθυπουργό για τη θέση του «αντ' αυτού», αποτυπώνει τον αναβρασμό εντός της Ν.Δ. Καλά πληροφορημένη πηγή αναφέρει στην «Κ» ότι αυτήν τη στιγμή η Κ.Ο. της Ν.Δ. έχει δύο βασικά προβλήματα: πρώτον, υπάρχει δυσανεξία για κεντρικές επιλογές, η οποία όμως δεν είναι ενιαία, αλλά πολυκατακερματισμένη και, δεύτερον, η μάχη της βουλευτικής επιβίωσης έχει βγάλε τα μαχαίρια και μεταξύ των βουλευτών, όπως φάνηκε από τη δημόσια τοποθέτηση του Μακάριου Λαζαρίδη, που φωτογράφησε για την υπόθεσή του και εσωκομματικούς αντιπάλους. Το παζλ για το Μαξίμου δεν είναι εύκολο, ωστόσο θεωρείται ότι το πολιτικό κεφάλαιο της κυβέρνησης και η μεγάλη δημοσκοπική διαφορά αποτελούν τον πολιτικό μοχλό για να υπάρξει ξανά αποσυμπίεση και έλεγχος της κατάστασης.

Τι «κρύβουν» οι επιθέσεις

Σταδιακά, οι επιθέσεις του Αδωνίδη Γεωργιάδη προς την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία φαίνεται ότι βγήκαν κατά πολύ εκτός γραμμής Μαξίμου. Πολλοί, ερμηνεύοντας τον υπουργό Υγείας, λένε ότι δουλεύει ήδη για την επόμενη ημέρα.

Η δύσκολη συνεδρίαση

Το κλίμα στην Κ.Ο. «δεν είναι καλό», όπως ομολογεί αρμόδια πηγή, και ο φόβος αυτό να φανεί στη συνεδρίαση της 30ής Απριλίου είναι μεγάλος. «Για έναν βουλευτή το πιο σημαντικό θέμα στον κόσμο είναι η επανεκλογή του».

Η καθημερινότητα έχει ανακτήσει τους ρυθμούς της στην Τεχεράνη μετά την παράταση της εκκευρίας. Η ιρανική ηγεσία πιστεύει ότι παρά τις καταστροφές από τους βομβαρδισμούς, οι αντοχές της χώρας, της οικονομίας και των πολιτών είναι μεγαλύτερες από του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος έχει μπροστά του τις ενδιάμεσες εκλογές.

Στρατηγικό έμφραγμα

Το μπρα-ντε-φερ των αποκλεισμών στα Στενά του Ορμούζ από ΗΠΑ και Ιράν. Ποιος θα λυγίσει πρώτος;

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Στο αποκορύφωμα του πολέμου στο Βιετνάμ, ο Ρίτσαρντ Νίξον είχε λανσάρει τη «θεωρία του τρελού προέδρου»: παρότρυνε στενούς συνεργάτες του να διαμνύσουν στο Ανόι ότι είχε τέτοια ψύκωση με την κομμουνιστική απειλή, που θα μπορούσε να φτάσει μέχρι τη χρήση πυρηνικών όπλων. Ένας τρελός που κρατάει χειροβομβίδα έχει μεγάλη διαπραγματευτική δύναμη απέναντι στους γύρω του, σκεφτόταν ο Νίξον, αλλά η εξέλιξη των πραγμάτων δεν τον δικαιώσε. Μισό και πλέον αιώνα αργότερα, ο Ντόναλντ Τραμπ έρχεται να δοκιμάσει κι αυτός την τύχη του, εφαρμόζοντας τη θεωρία του παρανοϊκού προέδρου στον πόλεμο με το Ιράν. Αν και οφείλουμε να του αναγνωρίσουμε ότι παίζει τον ρόλο του με τρομερή πιστικότητα –για λόγους που όλοι υποψιαζόμαστε– τίποτα μέχρι τώρα δεν δείχνει ότι θα έχει καλύτερη τύχη από τον Νίξον.

Εννέα εβδομάδες

Έχοντας πεισθεί από τον Νετανιάχου, ο Τραμπ ξεκίνησε τον πόλεμο στις 28 Φεβρουαρίου, εκτιμώντας ότι θα κρατούσε το πολύ «τέσσερις έως πέντε εβδομάδες» και ότι οι ΗΠΑ θα εκπλήρωναν εύκολα και τους τέσσερις στόχους τους: αλλαγή καθεστώτος, λουκέτο στο πυρηνικό πρόγραμμα, παραιτήση από τους βαλλιστικούς πυραύλους μεγάλου βελπνεκούς και διακοπή κάθε βοήθειας προς Χεζμπολάχ, Χαμάς και Χούθι. Καθώς διανύουμε την ένατη εβδομάδα της σύγκρουσης, οι Αμερικανοί δεν έχουν πετύχει κανέναν από αυτούς τους στόχους. Αντιθέτως, έχουν να αντιμετωπίσουν ένα πέμπτο, πελώριο πρόβλημα, καθώς στη διάρκεια της σύγκρουσης το Ιράν κατέκτησε τον έλεγχο των Στενών του Ορμούζ, απειλώντας με «Αποκάλυψη» την παγκόσμια οικονομία.

Η εξέλιξη αυτή πυροδότησε σχιζοειδείς μεταπτώσεις το Αμερικάνο προέδρου. Στις 21 Μαρτίου έδωσε στο Ιράν προθεσμία δύο ημερών για να ανοίξει τα Στενά, απειλώντας ότι σε αντι-

θετη περίπτωση θα ισοπεδώσει όλα τα ηλεκτροπαραγωγικά του εργοστάσια. Στη συνέχεια παρέτεινε την προθεσμία μέχρι τις 28 Μαρτίου και ύστερα μέχρι τις 6 Απριλίου, παρότι ο εχθρός δεν είχε υποκύψει στον εκβιασμό του, επικαλούμενος «καλές συννομιλίες» με την ιρανική ηγεσία. Στις 31 Μαρτίου προσέθεσε στη λίστα των απειλών του το νησί Χαργκ, τις πετρελαιοπηγές και τα εργοστάσια αφαλάτωσης νερού, ενώ την επομένη δήλωσε ότι θα γυρίσει το Ιράν «στη Λίθινη Εποχή». Ανήμερα του Πάσχα (5 Απριλίου για τους Αμερικανούς) εξερράγη σε γλώσσα καταγωγικού και στις 7 Απριλίου απείλησε ότι «έναν ολόκληρο πολιτισμό θα πεθάνει απόψε». Λίγες ώρες αργότερα, ανακοίνωσε εκκευρία δύο εβδομάδων ενόψει ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων με το Ιράν στο Πακιστάν.

Μετά την κατάρρευση των διαπραγματεύσεων, κήρυξε ναυτικό αποκλεισμό του Ιράν και απείλησε ότι θα ανατινάξει «μία προς μία όλες τις γέφυρες και όλα τα εργοστάσια ηλεκτρισμού» της χώρας. Στις 21 Απριλίου δήλωσε ότι δεν επρόκειτο να παρατείνει την εκκευρία και ότι ο στρατός του «ανυπομονούσε να βομβαρδίσει». Ωστόσο, λίγες ώρες πριν από την εκποινή της εκκευρίας ανακοίνωσε μονομερώς την επ' αόριστον παράτασή της, υποχωρώντας για τρίτη συνεχής φορά μπροστά στην αδιαλλαξία του αντιπάλου του, αν και διατήρησε τον ναυτικό αποκλεισμό ως μέσο πίεσης.

Αμφιταλαντεύσεις

Αν θέλαμε να συνοψίσουμε τις πρώτες οκτώ εβδομάδες αυτής της σύγκρουσης, θα λέγαμε ότι σε πρώτη φάση οι Αμερικανοί επένδυσαν στην αεροπορική ισχύ, αλλά, παρά τις καταστροφές που προκάλεσαν και την εξόντωση Ιρανών ηγετών από το Ισραήλ, δεν κατάφεραν τους στόχους τους. Σε δεύτερο χρόνο ταλαντεύθηκαν για το ενδεχόμενο χερσαίων επιχειρήσεων, αλλά το πολύ μεγάλο ρίσκο, συν τα αποθαρρυντικά αποτελέσματα της επιχειρήσεως στο Ισραήλ

με στόχο τα ιρανικά αποθέματα εμπλουτισμένου ουρανίου έβγαλαν αυτά τα σενάρια στο συρτάρι. Εντέλει, στράφηκαν στο ναυτικό τους, ελπίζοντας ότι ο αποκλεισμός των ιρανικών λιμανιών θα οδηγήσει σε ασφύξια την ήδη πάσχουσα οικονομία του Ιράν και θα κάμψει την αδιαλλαξία της ηγεσίας του.

Τούτων δοθέντων, ο πόλεμος των πυραύλων μετεξελίχθηκε σε πόλεμο των δύο αποκλεισμών του Ορμούζ, του ιρανικού και του αμερικανικού, με διακύβευμα το ποιος θα λυγίσει πρώτος. Τα

Σε πρώτη φάση οι Αμερικανοί επένδυσαν στην αεροπορική ισχύ, σε δεύτερο χρόνο ταλαντεύθηκαν για το ενδεχόμενο χερσαίων επιχειρήσεων και εντέλει, στράφηκαν στο ναυτικό τους, ελπίζοντας ότι ο αποκλεισμός των ιρανικών λιμανιών θα οδηγήσει σε ασφύξια την οικονομία του Ιράν.

μέχρι στιγμής δεδομένα δεν είναι ενθαρρυντικά για την Ουάσινγκτον. Σύμφωνα με τις λίστες της Lloyd's, από τις 2 Μαρτίου μέχρι τις 19 Απριλίου είχαν περάσει από τα Στενά 308 πλοία ιρανικών συμφερόντων και μόνο 90 πλοία εταιριών των ΗΠΑ. Μετά την κατάρρευση δύο ιρανικών πλοίων από τις αμερικανικές δυνάμεις, οι Ιρανοί ανταπέδωσαν τα ίσα, με την κατάσχεση δύο πλοίων. Όλα δείχνουν ότι αν τα αμερικανικά πολεμικά πλοία συνεχίσουν να περιπολούν 400 μίλια και πλέον μακριά από τα Στενά για να μη ρισκάρουν απώλειες, δεν θα έχουν μεγάλες πιθανότητες να πετύχουν την αποστολή τους. Η πρόσφατη αποπομπή του υπουργού Ναυτικού Τζον Φίλαν από το Πεντάγωνο, λίγο καιρό μετά την εκδίωξη του αρχηγού του Στρατού Ξηράς, μάλλον δεν

είναι άσχετη με τις πολεμικές αποτυχίες.

Σε αυτό το ιδιότυπο μπρα-ντε-φερ, ο χρόνος μετράει διαφορετικά για τις δύο πλευρές. Ο Τραμπ αγωνίζεται σαν παλαιστής του σούμω, όπου κάθε γύρος κρίνεται μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα: πασχίζει να επιβληθεί με τον τεράστιο όγκο και την ορμή του πάνω στον αντίπαλο πολύ γρήγορα, μια και ο εκτροχιασμός της παγκόσμιας οικονομίας στην ατραπό του Ορμούζ, του ιρανικού και είναι υπόθεση λίγων εβδομάδων. Την Τετάρτη, ο επίτροπος Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ενωσης Νταν Γιόργκενσον δήλωσε ότι η αποσταθεροποίηση που φέρνει το Ιρανικό «είναι πιθανόν τόσο σοβαρή όσο οι κρίσεις του 1973 και του 2022 συνδυασμένες» και ότι μας περιμένουν «πολύ δύσκολοι μήνες, ίσως και χρόνια».

Όπως ο Μοχάμεντ Αλι

Το Ιράν, αντιθέτως, ακολουθεί την πιο μακροπρόθεσμη τακτική του Μοχάμεντ Αλι, το περίφημο gore-a-dore, στους ιστορικούς πυγμαχικούς αγώνες του με τον Τζο Φρέιζερ και τον Τζορτζ Φόρμαν, όπου άφηνε τον αντίπαλο να εξαντλείται χτυπώντας τον πάνω στα σκονιά, μέχρι να εμφανιστεί η ευκαιρία για τον χτυπήσει εκείνος στο αδύνατο σημείο του. Πέρα από την πίεση στην παγκόσμια οικονομία, που είναι το βασικό του χαρτί, ο ρυθμός εξάντλησης των οπλοστασίων του είναι μικρότερος από εκείνον των Αμερικανών. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς των αμερικανικών υπηρεσιών, εξακολουθεί να διαθέτει το 70% των πυραύλων του, το 60% των εκτοξευτήρων και το 50% των drones, κάτι που σημαίνει ότι μπορεί να συνεχίσει να πολεμάει για τουλάχιστον πέντε ή έξι μήνες.

Είναι αλήθεια ότι σε αυτές τις οκτώ εβδομάδες το Ιράν έχει υποστεί οδυνηρά πλήγματα. Σύμφωνα με τον τελευταίο απολογισμό της κυβερνητικής εκπροσώπου στην Τεχεράνη, έχουν πληγεί 125.000 κτίρια, μεταξύ των οποίων 339 υγειονομικές εγκαταστάσεις, 31 πανεπιστήμια, 857 σχολεία, 20.000 βιομηχανίες και

βιοτεχνίες, με το συνολικό κόστος να υπολογίζεται σε 270 δισ. δολάρια. Η γαλλική Le Monde ανέφερε ότι τρία έως τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι έχουν μείνει χωρίς δουλειά.

Πα' όλα αυτά, μέχρι τώρα το Ιράν δείχνει μεγάλες δυνατότητες απορρόφησης πόνου. Κάθε βράδυ οι κεντρικοί δρόμοι των πόλεων γεμίζουν από διαδηλωτές εναντίον του αμερικανοϊσραηλινού πολέμου. Η κρατική τηλεόραση παρουσιάζει συνεντεύξεις με μακιγιαρισμένες γυναίκες χωρίς μαντίλα, που συσπειρώνονται γύρω από τη σημαία, ενώ φοιτητές και φοιτήτριες από την ανωτάτη σχολή καλών τεχνών της Τεχεράνης, έπαλξη της αντιπολίτευσης, δημιουργούν γκράφιτι εναντίον των επιδρομών.

Το αδιέξοδο και η στροφή

Σε αυτό το φόντο, είναι αδύνατο να προβλέψει κανείς αν τα πράγματα θα εξελιχθούν προς ένα ιστορικό συμβιβασμό –πυρήνας του οποίου θα είναι ο επώδυνος συμβιβασμός της Τεχεράνης στο πυρηνικό, με αντάλλαγμα την άρση του βασικού όγκου των κυρώσεων– ή προς την υποτροπή του πολέμου, σε ακόμη μεγαλύτερη κλίμακα. Για την ώρα, τα αδιέξοδα του Τραμπ προκαλούν αδιανόητους μέχρι χθες τρανταγμούς στις αμερικανοϊσραηλινές σχέσεις.

Σαράντα από τους 47 Δημοκρατικούς γερουσιαστές ψήφισαν πρόταση για την αναστολή παράδοσης στρατιωτικού υλικού στο Ισραήλ. Την ίδια ώρα, ο εβραϊκός καταγωγής πρώην προσωπάρχης του Ομπάμα και νυν δήμαρχος Σικάγο Εμάνουελ Ραμ (το δεύτερο όνομα του οποίου είναι Ισραήλ), ο οποίος μάλιστα έχει φιλοδοξίες για το προεδρικό χρίσμα του κόμματος, ζήτησε να διακοπεί διά παντός η ετήσια στρατιωτική βοήθεια της χώρας του προς το Ισραήλ, ύψους 3,8 δισ. δολαρίων. Ασχημα προμνήματα για τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, την ώρα που οι δημοσκοπήσεις τον εμφανίζουν να κάνει τις εκλογές του Οκτωβρίου.

Το οπλοστάσιο των ΗΠΑ αδειάζει

Πυρομαχικά που έχουν αναλωθεί μέχρι στιγμής στη σύγκρουση:

1.100 πύραυλοι cruise μεγάλης εμβέλειας.

1.000+ πύραυλοι cruise τύπου Tomahawk.

1.200+ αντιαεροπορικοί πύραυλοι Patriot.

13.000+ στόχοι έχουν πληγεί από τις ΗΠΑ.

28-35 δισ. δολάρια εκτιμάται το συνολικό κόστος του πολέμου.

5,6 δισ. δολάρια χρησιμοποιήθηκαν μόνο στις πρώτες δύο ημέρες του πολέμου.

ΠΗΓΗ: NYTIMES

Οι αντοχές του καθεστώτος της Τεχεράνης

Στο ιρανικό οπλοστάσιο παραμένουν:

70% των πυραύλων

60% των εκτοξευτήρων

50% των drones

125.000 κτίρια, μεταξύ των οποίων 339 υγειονομικές εγκαταστάσεις, 31 πανεπιστήμια, 857 σχολεία, 20.000 βιομηχανίες και βιοτεχνίες, έχουν καταστραφεί.

3-4 εκατ. άνθρωποι έχουν μείνει χωρίς δουλειά, σύμφωνα με πηγές της γαλλικής εφημερίδας Le Monde.

Ο ένας πόλεμος μετά τον άλλον

Οι πρώτοι εκτοπισμένοι επέστρεψαν στον νότιο Λίβανο. Αλλά δεν ελπίζουν ότι η εκκευρία θα κρατήσει

Αποστολή στον ΛΙΒΑΝΟ
ΑΛΕΞΙΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Ο Αμπάς Χαζάλα απομακρύνει με μια σκούπα τα συντρίμια από το μαγαζί του. Ελάχιστα στοιχεία προδίδουν πως πριν από δύο περίπου μήνες στον χώρο λειτουργούσε ένα από τα ομορφότερα ανθοπωλεία της πόλης Ναμπατίγιε, στον νότιο Λίβανο. «Είναι επώδυνο να βλέπω το μαγαζί κατεστραμμένο. Στεναχωριέμαι να βλέπω την πηγή χαράς και εισοδήματός μου έτσι. Είμαστε δυνατοί όμως άνθρωποι, θα τα ξαναφτιάξουμε». Ο ιδιοκτήτης του ανθοπωλείου, το οποίο παρέλαβε από τον πατέρα του, θα κληθεί για δεύτερη φορά να στήσει την επιχείρησή του από την αρχή. Την ίδια αγωνία μοιράζονται οι περισσότεροι καταστηματάρχες της κεντρικής και ακριβότερης οδού της πόλης, που είδαν τις περιουσίες τους να καταστρέφονται πολλές φορές.

Η Ναμπατίγιε είναι από τις περιοχές του Λιβάνου η οποία δέχθηκε το ισχυρότερο πλήγμα από τον ισραηλινό στρατό και στις δύο φάσεις του πολέμου τους τελευταίους 17 μήνες.

«Ανθοπωλείο έχουμε. Θα ανθήσουμε ξανά όπως τα λουλούδια», λέει ο κ. Χαζάλα, τονίζοντας πως απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτευχθεί αυτό είναι να υπάρξει μια μακρά περίοδος εκκευρίας, η οποία θα γίνει σεβαστή από κάθε

πλευρά. «Εμείς επιστρέψαμε μέσα σε λίγες ώρες μετά την κατάπαυση πυρός. Αν η εκκευρία κρατούσε για ένα μήνα χωρίς προβλήματα θα είχαν γυρίσει όλοι πίσω. Η πόλη θα ήταν γεμάτη ζωή». Αυτό όμως φαντάζει ακόμα μακρινό σενάριο. Σταματάμε τη συνομιλία μας όταν έρχονται τρεις γυναίκες να αγοράσουν τα πρώτα λουλούδια τα οποία κατάφερε να φέρει στο μαγαζί του ο ανθοπώλης. Τα θέλουν για την κηδεία δύο μαχητών της Χεζμπολά που σκοτώθηκαν ακριβώς την προηγούμενη ημέρα σε ισραηλινή επίθεση. Μέσα σε λίγα λεπτά ο κεντρικός δρόμος της Ναμπατίγιε γεμίζει από υποστρικτικές τις παραστρατιωτικές σιτικικές οργάνωσης που μεταφέρουν τα φέρετρα των δύο ανδρών στους ώμους τους ανάμεσα στα ισοπεδωμένα κτίρια που βρίσκονται εκατέρωθεν του κεντρικότερου δρόμου της πόλης. Πυροβολούν στον αέρα και τραγουδούν ύμνους της Χεζμπολά, με σπικωμένες τις γροθιές τους.

«Δεν αντέχουμε άλλο να σκοτώνονται οι νέοι μας, να σκοτώνονται οι συγγενείς μας. Ζούμε τον έναν πόλεμο μετά τον άλλον. Ελπίζουμε να δοθεί τελική λύση», αναφέρει ο άνδρας, προσθέτοντας ωστόσο πως δεν μπορεί να εμπιστευτεί το Ισραήλ να τηρήσει οποιαδήποτε συμφωνία.

Η ιστορία της πόλης είναι συνυφασμένη με τη δυσπιστία αυτή. Κεντρικό σύμβολο της Ναμπατίγιε

είναι ένα μπρούντζινο άγαλμα το οποίο δείχνει τρεις νέους να αναποδογυρίζουν ένα ισραηλινό άρμα μάχης. Μνημονεύει τη μαζική διαμαρτυρία των κατοίκων κατά του ισραηλινού στρατού, που πραγματοποιήθηκε την περίοδο που η Ναμπατίγιε ήταν υπό ισραηλινή κατοχή τη δεκαετία του '80. Ως αντίδραση σε εκείνη την περίοδο καταχθής, γεννήθηκε και δυναμώσε η Χεζμπολά.

Στη Ναμπατίγιε είναι έντονο το στοιχείο της σιτικικής οργάνωσης: δεξιά και αριστερά στην είσοδο της πόλης κυματίζουν σημαίες της Χεζμπολά, ενώ σε πολλά σημεία υπάρχουν αναρτημένες φωτογραφίες μαχητών που σκοτώθηκαν στον πόλεμο. Παρότι δεν υποστηρίζουν όλοι την οργάνωση, η πλειοψηφία συμφωνεί στην ανάγκη της αντίστασης εναντίον οποιασδήποτε επέκτασης του Ισραήλ σε λιβανικό έδαφος.

«Αντίσταση είναι και που ερχόμαστε και ζούμε εδώ κάτω από αυτές τις συνθήκες, τη στιγμή που γίνονται συνέχεια επιθέσεις. Ο Λίβανος είναι 10.452 τετραγωνικά χιλιόμετρα, και δεν θα αφήσουμε κανέναν να πάρει ούτε ένα μέτρο», αναφέρει η 35χρονη Σάζα Μοκαντέμ, που απολαμβάνει τον καφέ της στο μπαλκόνι του σπιτιού της, την ίδια στιγμή που από το πρώι κάθε μία ώρα ακούγεται και μια καινούργια έκρηξη. Η γυναίκα γεννήθηκε και μεγάλωσε στη

Ναμπατίγιε. Καθώς τα τελευταία χρόνια εργάζεται στη Βηρυτό πηγαίνει συνεχώς μεταξύ των δύο πόλεων. «Μετά την εκκευρία ήρθαμε και πήραμε τα κειμήλια και τις φωτογραφίες μας σε περίπτωση που συνεχιστεί ο πόλεμος. Πήραμε μέχρι και τα καλοκαιρινά μας ρούχα. Ποιος ξέρει πότε θα τελειώσει αυτό», διερωτήθηκε, λέγοντας πως μια ζωή θυμάται να μεταφέρει τα πράγματα της σε βαλίτσες.

Παρότι και η ίδια συντάσσεται με τη συντριπτική πλειοψηφία του Λιβάνου που επιθυμεί να βιώσει την ειρήνη, δεν πιστεύει πως η λύση αυτή θα έρθει μέσω των διπλωματικών συνομιλιών. «Αντιμετωπίζουμε έναν εκθρό που δεν έχει όριο. Σκοτώνει διασώστες, δημοσιογράφους, πολίτες. Δεν σέβεται τους όρους». Σε αντίθεση με τη Σάζα και την οικογένειά της, υπάρχουν αυτή τη στιγμή χιλιάδες Λιβανέζοι που δεν έχουν πού να επιστρέψουν, καθώς οι κατοικίες τους βρίσκονται εντός της λεγόμενης κίτρινης γραμμής που έχει δημιουργήσει το Ισραήλ εντός Λιβάνου. Η ζώνη περιλαμβάνει τουλάχιστον 55 οικισμούς, πόλεις και χωριά και ο ισραηλινός στρατός απαγορεύει, με αλληπάλλες ανακωχώσεις του, την πρόσβαση Λιβανέζων σε αυτήν ή περίγυρής.

Οι χριστιανοί

«Έχουμε φαγητό και νερό. Ειρήνη δεν έχουμε», αναφέ-

ρει στην «Καθημερινή» ο Σάρι Γκολμέ, δήμαρχος της περιοχής Μαρζαγιούν, η οποία βρίσκεται εντός των ορίων της λεγόμενης κίτρινης γραμμής και κατοικείται κυρίως από χριστιανούς. Ο δήμαρχος της είπε ότι δεν εξουσιοδοτείται να αναφέρει τίποτα άλλο πλν του ότι οι περίπου 450 οικογένειες που βρίσκονται στην πόλη διαθέτουν τα απαραίτητα. «Το νοσοκομείο λειτουργεί. Κάποιοι λειτουργούν και τα μαγαζιά τους». Πηγή ωστόσο που για λόγους ασφαλείας θέλει να παραμείνει ανώνυμη, αναφέρει πως οι πολίτες υποφέρουν καθώς βρίσκονται υπό συνεχή φόβο. «Το Ισραήλ βομβαρδίζει και καταστρέφει σπίτια».

Διαφορετική εικόνα έδωσε στην «Κ» ο δήμαρχος του Ερμές, μιας μικρής πόλης πολύ κοντά στα σύνορα, οι κάτοικοι της οποίας επίσης είναι χριστιανοί και αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή. «Λιγοστεύουν τα τρόφιμα, τα καύσιμα και το νερό. Στο σημείο επιτρέπεται να προσεγγίσουν μόνο ανθρωπιστικές οργανώσεις, ενώ ήρθε και μια χριστιανική αποστολή που μας έφερε τα απαραίτητα. Κανείς άλλος! Όλοι οι κάτοικοι είναι ανήσυχοι για το τι θα γίνει», σημείωσε ο Χάνα Αλμίλ, προσθέτοντας ωστόσο ότι στην κωμόπολη δεν έχουν γίνει τεράστιες καταστροφές σπιτιών κατοίκων.

Στην κίτρινη ζώνη

«Έχουμε φαγητό και νερό. Ειρήνη δεν έχουμε», λέει ο Σάρι Γκολμέ, δήμαρχος της Μαρζαγιούν, η οποία βρίσκεται εντός των ορίων της κίτρινης γραμμής και κατοικείται κυρίως από χριστιανούς.

Ούτε μέτρο στον εκθρό

«Αντιμετωπίζουμε έναν εκθρό που δεν σέβεται τους όρους. Ο Λίβανος είναι 10.452 τ. χλμ., και δεν θα αφήσουμε κανέναν να πάρει ούτε μέτρο», αναφέρει η 35χρονη Σάζα Μοκαντέμ.

Ο Αμπάς Χαζάλα κοιτάζει τα συντρίμια του μαγαζιού του, ενός από τα ομορφότερα ανθοπωλεία της Ναμπατίγιε, στον νότιο Λίβανο. «Θα ανθήσουμε ξανά όπως τα λουλούδια», λέει ο ίδιος.

ΑΠΟΨΗ

Τουρκία, Ελλάδα και νέοι εμπορικοί διάδρομοι

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Τελικώς το πυρηνικό όπλο του Ιράν απεδείχθη ότι ήταν το κλειδί των Στενών του Ορμούζ. Η Σαουδική Αραβία και τα Εμιράτα προσπάθησαν να παρακάμψουν τα στενά μέσω μικρότερων αγωγών. Διέξοδο βρήκε μόνον το 30% της ημερήσιας παραγωγής τους. Τα υπόλοιπα κράτη του Περσικού Κόλπου δεν είχαν ούτε αυτή τη δυνατότητα. Η Κίνα υπέστη συνέπειες στρατηγικής σημασίας. Είχε επενδύσει στην περιοχή βασισμένη στο διπτυχο: φθηνή ενέργεια και εμπορική σταθερότητα. Πλέον το Ιράν δεν θα μπορεί για ένα ικανό χρονικό διάστημα να είναι τμήμα του Δρόμου του Μεταξίου, ενώ και τα κράτη του Κόλπου δεν εγγυώνται ενεργειακή ασφάλεια. Δίπλα στους ενεργειακούς διαδρόμους που έκλεισαν, διαταράχθηκε και ο ψηφιακός κόσμος της περιοχής. Γιγαντιαίες γραμμές υποθαλάσσιων καλωδίων οπτικών ινών, όπως το FALCON και το IMEWE, υπέστη-

σαν ζημιές από βομβαρδισμούς.

Το αποτέλεσμα είναι ότι ενεργειακοί αγωγοί, υποθαλάσσια καλώδια οπτικών ινών και ηλεκτρικού ρεύματος, σταθμοί για εμπορευματοκιβώτια και σιδηροδρομικά δίκτυα βρίσκονται ξανά στο επίκεντρο. Ο επανασχεδιασμός των εμπορικών δικτύων, η νέα αρχιτεκτονική, εκτείνεται από την Κασπία Θάλασσα μέχρι την Ανατολική Μεσόγειο και από τον Εύξεινο Πόντο μέχρι το Κέρας της Αφρικής. Ολα αυτά επηρεάζουν Τουρκία και Ελλάδα για λόγους που δεν σχετίζονται μόνον με τη γεωγραφική τους θέση.

Ενα βασικό ερώτημα (που προφανώς μας ενδιαφέρει άμεσα) είναι εάν θα μειωθούν οι θαλάσσιες μεταφορές. Παρά τα προβλήματα, η μεταφορά διά θαλάσσης παραμένει ο πιο φθηνός δρόμος. Ο περίπλους της Αφρικής έχει αντικαταστήσει σε μεγάλο βαθμό τη διαδρομή μέσω Ερυθράς Θάλασσας και Σουέζ. Κερδισμένη είναι η Ισπανία ως η

πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που συναντούν τα πλοία που φτάνουν πλέον από τον Ατλαντικό. Έχει αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των διακινούμενων εμπορευματοκιβωτίων

Ο Ερντογάν επιδιώκει τη δημιουργία αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν και την αναβάθμιση του υπάρχοντος αγωγού πετρελαίου Κιρκούκ - Τσεϊχάν.

στα λιμάνια της. Αντιθέτως, ο Πειραιάς ήδη υφίσταται τις συνέπειες των νέων διαδρομών.

Παράλληλα θα αναβαθμιστούν οι μεταφορές μέσω Καζακστάν. Αυτές ακολουθούν δύο διαφορετικές διαδρομές. Η μία διαδρομή που αφορά αποκλειστικώς τη μεταφο-

ρά πετρελαίου, παρακάμπτει την Κασπία Θάλασσα και μέσω Ρωσίας καταλήγει στο λιμάνι του Νοβοροσίσκ στη Μαύρη Θάλασσα. Προσφάτως χτυπήθηκαν εκεί ελληνικά πλοία που είχαν φορτώσει καζακικό πετρέλαιο.

Η άλλη διαδρομή είναι ο λεγόμενος «Μεσογειακός Διάδρομος». Με αφετηρία την Κίνα, συνεχίζει στο Καζακστάν, διασχίζει με πλοία την Κασπία Θάλασσα και καταλήγει στο Αζερμπαϊτζάν. Από εκεί περνάει στη Γεωργία και συνεχίζει είτε διά θαλάσσης στη Μαύρη Θάλασσα και στη Μεσόγειο είτε προς την Τουρκία. Κάπου εδώ παρεμβαίνουν τον τελευταίο καιρό οι Αμερικανοί. Θέλοντας να παρακάμψουν εντελώς τη Ρωσία, προσπαθούν να αποκαταστήσουν τις σχέσεις Αρμενίας - Αζερμπαϊτζάν και να δημιουργήσουν έναν διάδρομο ανάμεσα στις δύο χώρες που θα συνεχίζει προς την Τουρκία. Τον ονόμασαν ήδη «Διάδρομο Τραμπ για Διεθνή Ειρήνη και Ευημερία»

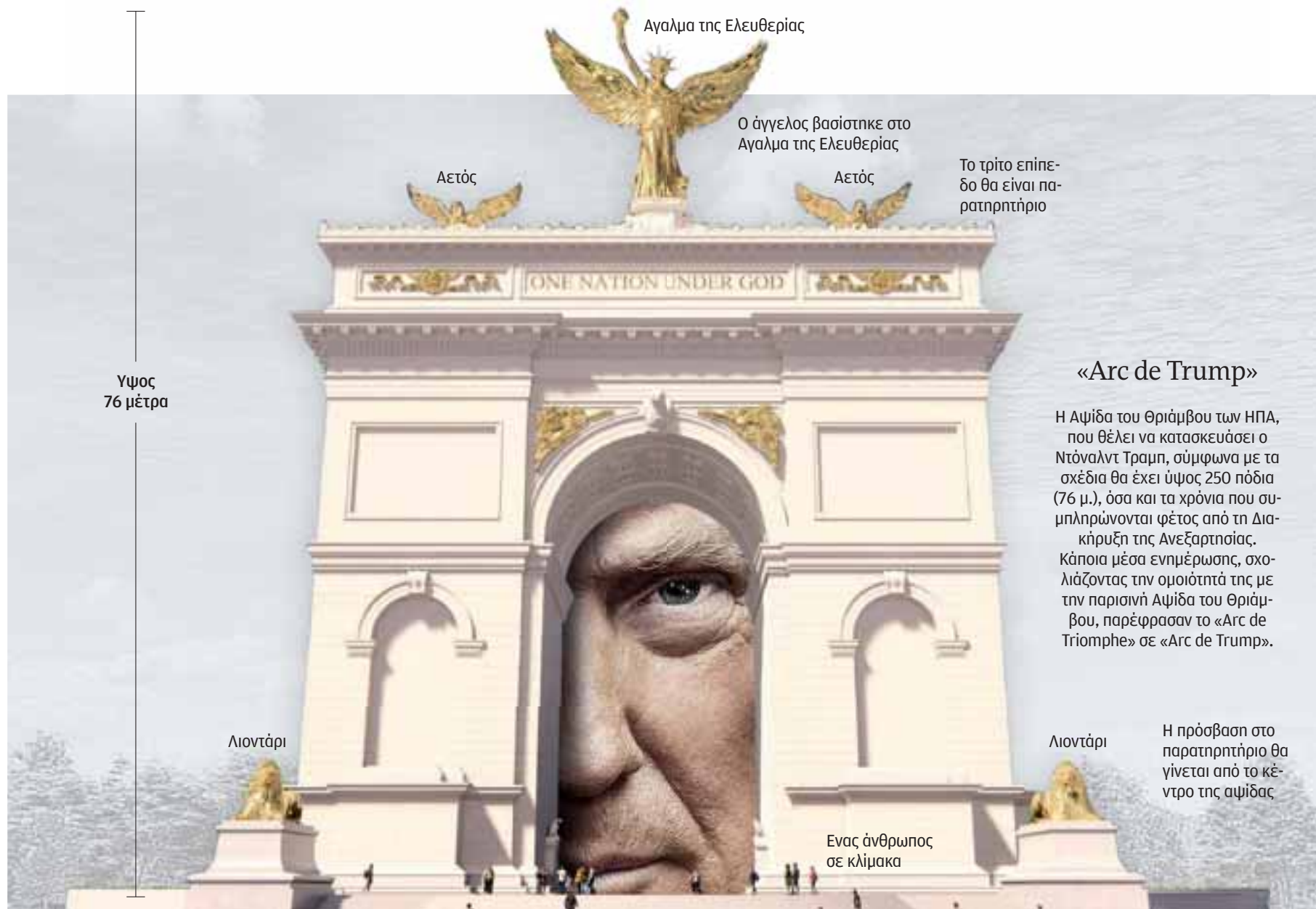
(TRIPP). Υπάρχουν όμως πολλά προβλήματα. Για αυτόν τον λόγο είναι κρίσιμες οι εκλογές στην Αρμενία στις 7 Ιουνίου 2026. Μόνον εάν επανεκλεγεί ο σημερινός πρόεδρος Πασινιάν υπάρχουν ισχυρές πιθανότητες να προχωρήσει το έργο. Αναβάθμιση του «Μεσογειακού Διαδρόμου» σημαίνει πάντως αναβάθμιση και της Τουρκίας.

Παράλληλα ο Ερντογάν προσπαθεί να πρωταγωνιστήσει στη νέα αρχιτεκτονική των εμπορικών διαδρόμων της περιοχής. Ζητά τη δημιουργία αγωγού για τη μεταφορά φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν, μέσω Κασπίας Θάλασσας στο Αζερμπαϊτζάν και από εκεί στην Τουρκία. Θέλει επίσης να αναβαθμίσει τον υπάρχοντα αγωγό πετρελαίου από το ιρακινό Κιρκούκ στο τουρκικό λιμάνι Τσεϊχάν στη Μεσόγειο. Διεκδικεί να υπάρξουν νέες εναλλακτικές χειρσάις οδεύσεις καλωδίων οπτικών ινών προς τα κράτη του Κόλπου μέσω Τουρκίας. Στις 17 Απριλίου υπέγρα-

ψε συμφωνία για την αναβάθμιση της σιδηροδρομικής συνδέσεως με Συρία και Ιορδανία με σκοπό να φτάσει στη Σαουδική Αραβία. Τα σχέδιά του απαιτούν πολλά χρήματα, αλλά είναι γεγονός ότι τα κράτη του Κόλπου είναι πολύ πιεσμένα και μπορεί να τα διαθέσουν.

Τέλος, προβλήματα έχει και ο εμπορικός διάδρομος IMEC (Ινδία - Εμιράτα, Σαουδική Αραβία - Ιορδανία - Ισραήλ - Ε.Ε. μέσω Ελλάδας). Σχεδιάστηκε ως η απάντηση της Ινδίας στον Δρόμο του Μεταξίου. Υποχρεωτικώς θα καθυστερήσει, ενώ ένα τμήμα του πρέπει να επανακατασκευαστεί. Αυτό μας επηρεάζει άμεσα. Εκεί χρειάζεται να αναλάβουμε πρωτοβουλίες.

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής - Πάντειο Πανεπιστήμιο, Βουλευτής Ν.Δ. στην Α' Αθηνών. Το βιβλίο του «Ελλάδα και Τουρκία: 50 ερωτήματα και απαντήσεις» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

«Arc de Trump»

Η Αψίδα του Θριάμβου των ΗΠΑ, που θέλει να κατασκευάσει ο Ντόναλντ Τραμπ, σύμφωνα με τα σχέδια θα έχει ύψος 250 πόδια (76 μ.), όσα και τα χρόνια που συμπληρώνονται φέτος από τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας. Κάποια μέσα ενημέρωσης, σχολιάζοντας την ομοιότητα της με την παρισινή Αψίδα του Θριάμβου, παρέφρασαν το «Arc de Triomphe» σε «Arc de Trump».

Η πρόσβαση στο παρατηρητήριο θα γίνεται από το κέντρο της αψίδας

Οι αψίδες του αλλοπρόσαλλου

Είναι ο πρόεδρος «καλά»; Τρεις διακεκριμένοι δημοσιογράφοι δίνουν τη δική τους απάντηση στην «Κ»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Την Κυριακή του Καθολικού Πάσχα, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής Ντόναλντ Τραμπ απείλησε τους Ιρανοί με ένα μήνυμα στην πλατφόρμα Truth Social. Εκείνη την Τρίτη, υποστήριξε, θα βομβάρδιζαν γέφυρες και εργοστάσια παραγωγής ενέργειας, απειλώντας τους ότι, αν δεν άνοιγαν τα Στενά του Ορμούζ, η ζωή τους θα γινόταν κόλαση. «Ενας ολόκληρος πολιτισμός θα πεθάνει σήμερα», απείλησε δύο ημέρες αργότερα. Ακολούθησε η επίθεσή του κατά του Πάπα Λέωντος του ΙΔ' και η ανάρτηση μιας εικόνας που παρίστανε τον ίδιο τον Τραμπ ως Ιησού Χριστού.

Οι δηλώσεις και οι πράξεις του Τραμπ έχουν δώσει σε πολύ κόσμο την εντύπωση ότι είναι, κατά κάποιο τρόπο, ανισόρροπος, λέει στην «Κ» ο Πίτερ Μπέικερ, επικεφαλής ανταποκριτής των New York Times στον Λευκό Οίκο.

Επιλογή που εκπορεύεται από «τερατώδη ανικανότητα ή από παραφροσύνη», χαρακτηρίζει τον πόλεμο στο Ιράν ο Μάρτιν Γουλφ, επικεφαλής οικονομικός σχολιαστής των Financial Times.

Η ψυχική υγεία του Αμερικανού προέδρου έχει βρεθεί πολλάκις στο στόχαστρο των ΜΜΕ και των πολιτικών αντιπάλων του. Το τελευταίο διάστημα, όμως, μέχρι και Ρεπουμπλικανοί έχουν αρχίσει να εκφράζουν δημοσίως αμφιβολίες για την αντίληψή του. Σύμφωνα με δημοσκόπηση του Fox News που δημοσιεύθηκε αυτήν την εβδομάδα, 57% των Αμερικανών θεωρούν ότι ο πρόεδρος δεν έχει σωστή κρίση. Είναι ο «πλανητάρχης» διανοητικά ακατάλληλος; Τρεις κορυφαίοι δημοσιογράφοι ξένων μέσων, οι οποίοι βρέθηκαν νωρίτερα αυτήν την εβδομάδα στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών, απαντούν στην «Κ».

«Δεν είμαστε γιατροί»

Στις αρχές Απριλίου, ο επικεφαλής ανταποκριτής των New York Times στον Λευκό Οίκο, Πίτερ Μπέικερ, υπέγραψε ένα ρεπορτάζ με τίτλο «Η αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά και τα ακραία σχόλια του Τραμπ αναβιώνουν τη συζήτηση για την ψυχική του υγεία». Μιλώντας στην «Κ», ξεκαθαρίζει ότι οι

δημοσιογράφοι δεν είναι γιατροί. «Είναι σημαντικό οι άνθρωποι να μην υπερεκτιμούν αυτά που ξέρουμε». Παρ' όλα αυτά, υπογραμμίζει ότι οι δηλώσεις και οι πράξεις του προέδρου έχουν δώσει σε πολύ κόσμο την εντύπωση ότι είναι, κατά κάποιο τρόπο, ανισόρροπος.

Δεν είναι κάτι καινούργιο. Κατά την προεκλογική περίοδο του 2016, Ρεπουμπλικανοί που τότε τον ανταγωνίζονταν κι αργότερα έγιναν σύμμαχοί του τον αποκαλούσαν «τρελό», αναφέρει ο κ. Μπέικερ. Αργότερα, όταν ο ίδιος και η δημοσιογράφος του New Yorker και σύζυγός του, Σούζαν Γκλάσερ, έγραψαν ένα βιβλίο για την πρώτη θητεία Τραμπ, πολλοί πρώην συνεργάτες του προέδρου τους είπαν ότι είχαν σοβαρές ανησυχίες για την ψυχική του υγεία.

«Ο Τζον Κέλι, ο οποίος ήταν ο μακροβιότερος προσοπάρχης του Λευκού Οίκου στην πρώτη θητεία Τραμπ, ανησυχούσε τόσο, που αγόρασε ένα βιβλίο για την ψυχολογία του, γραμμένο από επαγγελματίες ψυχικής υγείας, που είχε τίτλο «The Dangerous Case of Donald Trump» (Η επικίνδυνη περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ), επειδή ήθελε να καταλάβει τον άνθρωπο για τον οποίο εργαζόταν. Κατέληξε ότι ο Τραμπ έπασχε ψυχικά», λέει ο κ. Μπέικερ.

Η Σούζαν Γκλάσερ, η οποία καλύπτει την Ουάσινγκτον του Τραμπ για το New Yorker, αναρωτιέται γιατί τόσοι άνθρωποι εκπλήσσονται από την τωρινή συμπεριφορά του. «Νομίζω ότι, εν μέρει, αυτή η συζήτηση γίνεται τη δεδομένη στιγμή γιατί, μέσα από την αύξηση της ακραίας προσωπικής του δύναμης και τη φαινομενικά αλόγιστη χρήση της, έχει προκαλέσει συνέπειες παγκόσμιας κλίμακας», δηλώνει στην «Κ».

Ταυτόχρονα, όμως, ο Αμερικανός πρόεδρος μεγαλώνει. «Βλέ-

πουμε ότι η προσωπικότητά του καταστολάζει σε βασικά χαρακτηριστικά που δεν είναι πλέον σε θέση να κρύψει με τόσο επιτυχία».

Παρότι, ειδικά μετά την εισβολή στο αμερικανικό Καπιτώλιο το 2021, ήταν πολύ λίγα τα πράγματα που η κ. Γκλάσερ δεν περιμένε από τον Αμερικανό πρόεδρο, «το να εξαπολύσει έναν τεράστιο πόλεμο στη Μέση Ανατολή ήταν κάπως έκπληξη». Δεν πιστεύει ότι ήταν σκοπός του να εξελιχθεί έτσι. «Όπως ο Πούτιν με την Ουκρανία, νομίζω πίστευε ότι θα κέρδιζε μέσα σε δυο-τρεις μέρες – αλλιώς δεν θα το είχε κάνει. Αλλά, ειλικρινά, ο κλιμακούμενος πόλεμος με το Ιράν είναι ακριβώς ένα σενάριο για το οποίο ανησυχούσαν άνθρωποι όπως ο Τζον Κέλι», τονίζει.

Δεν μπορούν να ξεχωρίσουν ένα από τα πράγματα που τους έχει σοκάρει περισσότερο από την αρχή της χρονιάς. «Αυτό είναι το πρόβλημα, κάθε μέρα είναι γεμάτη με παραδείγματα που για να μπορέσεις να τα δεις με ανοικτά μάτια, πρέπει να διατηρήσεις αρκετό από τον εαυτό σου από την προ Τραμπ εποχή – η επιτυχία του εξαρτάται από το κατά πόσον έχουμε διατηρήσει την ικανότητα του σοκ για κάποια πράγματα που είναι αδιανότα για έναν πρόεδρο των ΗΠΑ», λέει η κ. Γκλάσερ.

Φυσικά, υποστηρικτές του θα έλεγαν ότι χρησιμοποιεί τις προκλητικές δηλώσεις και απειλές ως μέσα διαπραγματεύσεως, σημειώνει ο κ. Μπέικερ, αν και μετά τη δημοσίευση του ρεπορτάζ του στους New York Times δεν άκουσε καμία ένσταση από τον Λευκό Οίκο. «Δεν είπαν ότι είναι ψέματα ή αδικία, ότι δεν παρουσιάσαμε την κατάσταση με ακρίβεια, αν και συχνά δεν απαντούν». Αφού δημοσιεύθηκε, ο πρόεδρος επιτέθηκε στους New York Times στα μέσα κοινωνικής δικτύωσής του,

αλλά δεν αναφέρθηκε συγκεκριμένα στο άρθρο.

Αυτό όμως που τρομάζει περισσότερο την κ. Γκλάσερ είναι η μεγαλομανία του προέδρου και οι ολοένα πιο δημόσιες εκδηλώσεις της. «Επικεντρώνεται στη δημιουργία μνημείων του εαυτού του, έχει γεμίσει με χρυσό τον Λευκό Οίκο, βάζει το όνομά του σε ιδρύματα, σχεδιάζει μια «αψίδα του Τραμπ» για την Ουάσινγκτον – προσπαθεί να εγγραφεί στον χάρτη της Ιστορίας. Νομίζω», τονίζει, «ότι απολαμβάνει την εξουσία που έχει – και έχει καταφέρει να συγκεντρώσει πρωτοφανή εξουσία για έναν πρόεδρο–, και φαίνεται ότι σκοπεύει να τη χρησιμοποιήσει για προσωπική δόξα. Αυτή είναι μια συνταγή για πολύ περισσότερη αστάθεια στο μέλλον».

«Δεν έχει σημασία»

Σύμφωνα με τον Μάρτιν Γουλφ, επικεφαλής οικονομικό σχολιαστή των Financial Times, σχεδόν δεν έχει σημασία αν η συμπεριφορά του Ντόναλντ Τραμπ είναι αποτέλεσμα ανικανότητας ή τρέλας. Χαρακτηρίζει τον πόλεμο στο Ιράν ως μια κίνηση που εκπορεύεται είτε από «τερατώδη ανικανότητα ή από παραφροσύνη».

Στο τέλος της ημέρας, όμως, αυτό που έχει σημασία είναι ότι η διακυβέρνηση Τραμπ «δεν λειτουργεί ως μια κανονική κυβέρνηση υπερδύναμης». Έκαναν και στο παρελθόν λάθη οι Αμερικανοί, αλλά υπήρχαν και αξιωματούχοι που ήταν πολύ έξυπνοι και μορφωμένοι, λέει.

«Ο Τραμπ δεν ξέρει τίποτα απολύτως», τονίζει, όπως και ο υπουργός Αμυνας των ΗΠΑ Πιτ Χέγκσεθ. Αλλά στην κυβέρνηση δεν έχουν πλέον γενικά ανθρώπους που να είναι ειδικοί. «Δεν ξέρω αν είναι αλήθεια, αλλά μου έχουν πει ότι

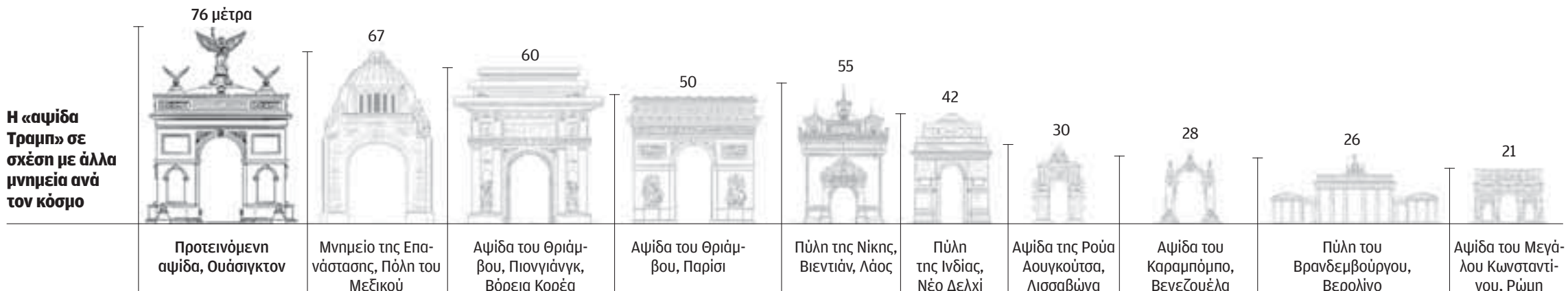
δεν έχουν πλέον άτομα που να μιλούν φαρσί», σημειώνει.

Το κράτος είναι γεμάτο με «πιστούς» στον πρόεδρο – «φανατικούς ή καιροσκοπούς που αναγνωρίζουν ότι είναι μέτριοι και ο μόνος τρόπος να φθάσουν στην κορυφή είναι αν ακολουθήσουν δυνητικούς δικτάτορες», δηλώνει ο κ. Γουλφ. Επομένως, το ίδιο το σύστημα είναι ανίκανο. «Και ένα ανίκανο σύστημα είναι τρομακτικό».

Παρ' όλα αυτά, ο αντίκτυπος που έχουν τα λεγόμενα και οι πράξεις του στις αγορές, σημειώνει, είναι εντυπωσιακά μικρός. «Το μεγαλύτερο σοκ έγινε τον περυσινό Απρίλιο, μετά τη λεγόμενη «Ημέρα Απελευθέρωσης» (σ.σ. όταν ο Τραμπ ανακοίνωσε τους συμβιβασμούς), αναφέρει. Ομως έχουν συμβεί τόσα. «Εμπορικός πόλεμος με την Κίνα, την Ευρώπη, την Ινδία, τη Βραζιλία – τώρα βρισκόμαστε στη μέση ενός μεγάλου πολέμου με τεράστιες, παγκόσμιες οικονομικές επιπτώσεις, και το αξιοσημείωτο είναι το πόσο μικρή επίδραση είχε η απρόβλεπτη συμπεριφορά του στις αγορές». Ο κόσμος, λέει ο κ. Γουλφ, αναμένει ότι ο Τραμπ θα κάνει τέτοια πράγματα, και ταυτόχρονα πιστεύουν ότι θα σταματήσει πριν να γίνουν καταστροφικά για την εκλογική του βάση. Ακόμα και για το Ιράν, οι αγορές θεωρούν ότι ψάχνει τη «διέξοδο». «Κατά την άποψη των αγορών, ο Τραμπ είναι κυρίως μια παράσταση, ένας σόουμαν. Ολο αυτό δεν είναι αληθινό». Ο συνδυασμός της μεγαλομανίας του προέδρου με την ανικανότητά του μπορεί να αποβεί πολύ σοβαρός, συμπληρώνει, γιατί έχει εκνευρίσει όλους τους συμμάχους του («εκτός», τονίζει, «ίσως από τον κ. Πούτιν») και με τις πράξεις του «παράδειδει τον κόσμο στην Κίνα, κι αυτό αποτελεί μεγάλο λάθος».

«Επικεντρώνεται στη δημιουργία μνημείων του εαυτού του, έχει γεμίσει με χρυσό τον Λευκό Οίκο, βάζει το όνομά του σε ιδρύματα, σχεδιάζει μια «αψίδα του Τραμπ» για την Ουάσινγκτον. Προσπαθεί να εγγραφεί στον χάρτη της Ιστορίας», τονίζει η Σούζαν Γκλάσερ, η οποία καλύπτει το ρεπορτάζ της αμερικανικής πρωτεύουσας για το New Yorker.

Η «αψίδα Τραμπ» σε σχέση με άλλα μνημεία ανά τον κόσμο

Το παραλπητήριο γάλακτος το οποίο λειτουργεί στις εγκαταστάσεις του παρασκευαστηρίου ζωοτροφών «Αγροζωή Α.Ε.» συνέχισε να παραλαμβάνει ποσότητες από τους κτηνοτρόφους της περιοχής. Οι παραγωγοί, παραδίδοντας το γάλα, υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση ότι δεν θα λάβουν χρήματα αν δεν δοθεί στήριξη από το κράτος.

Οργή και αφθώδης πλάνη

Ο ιός που έχει καθηλώσει την οικονομία της Λέσβου εξαπλώνεται πιο αργά από την παραπληροφόρηση

Αποστολή στη ΛΕΣΒΟ
ΤΑΝΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η Λέσβος είναι ένα νησί που δεν ζει από τον τουρισμό. Ζει, σε μεγάλο βαθμό, από την κτηνοτροφία. Εκτός από τις 3.500 κτηνοτροφικές μονάδες (κυρίως αιγοπρόβατα), ένα ολόκληρο δίκτυο υποστηρικτικών υπηρεσιών, τυροκομικές επιχειρήσεις που έχουν σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα, παραλπητήρια γάλακτος, μονάδες παραγωγής ζωοτροφών, σύγχρονα σφαγεία, φορτηγά ψυγεία, καταστήματα πώλησης συνθέτουν την παραγωγική βάση του νησιού και στηρίζουν την οικονομία και την τοπική κοινωνία.

Στις 16 Μαρτίου 2026, οπότε το πρώτο κρούσμα αφθώδους πυρετού εντοπίστηκε στο νησί, η κτηνοτροφική παραγωγή βρισκόταν στη μέγιστη απόδοσή της. Περίπου 70.000 αρνιά και κατσίκια είχαν συγκεντρωθεί σε πολλά σημεία από ζωέμπορους ενόψει του Πάσχα και η παραγωγή γάλακτος ήταν στα υψηλότερα επίπεδα λόγω εποχής. Σήμερα, 40 μέρες μετά, εκατοντάδες άνθρωποι έχουν χάσει τις δουλειές τους, ενώ συνεχίζει να ισχύει η απαγόρευση εξαγωγών τυροκομικών προϊόντων εκτός νησιού. Τα αυστηρά μέτρα που προβλέπονται σε απανωτές εγκυκλίους του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης χάνονται στη μετάφραση μέχρι να φτάσουν στους τελικούς αποδέκτες. Το πολιτικό προσωπικό της Περιφέρειας αναλώνεται σε διαγγέλματα και δηλώσεις συμπαράστασης. Επιπλέον, οι κτηνοτρόφοι νιώθουν ότι χάνουν το βίος τους στο όνομα ενός αόρατου εκθροού, αφού τα ζώα, ακόμη και όταν είναι θετικά, δεν έχουν συμπτώματα.

Θεωρίες συνωμοσίας

Κάπως έτσι τα αυστηρά μέτρα που έχουν επιβληθεί δεν βρίσκουν εφαρμογή στην πράξη και η εξάπλωση της ασθένειας δεν έχει αναχαιτιστεί. Η «Κ» βρέθηκε στο νησί όπου οι ιστορίες τρέλας και συνωμοσίας συναγωνίζονται στη διασπορά τον ιό του αφθώδους πυρετού.

«Είχα δύο δουλειές και τώρα δεν έχω καμία», λέει ο Χαράλαμπος Δερεδίνης, κτηνοτρόφος, ζωέμπορος και αντιδήμαρχος στον Δήμο Δυτικής Λέσβου. «Η θέση μου στον δήμο είναι άμισθη», διευκρινίζει.

Συναντηθήκαμε στις εγκαταστάσεις του βιομηχανικού σφαγείου Σελάκας, το οποίο εξάγει αντί περίπου 5 εκατ. ευρώ η εταιρεία «Σφαγεία Λέσβου Κασσιδής Α.Ε.». Η μονάδα, υπό τις νέες συνθήκες, είχε ξεκινήσει να λει-

τουργεί λίγους μήνες πριν από την κρίση του αφθώδους. Σήμερα είναι κλειστή λόγω των μέτρων και της απαγόρευσης των σφαγών που έχουν επιβληθεί στο νησί.

«Μας έχουν βγάλει την πρίζα», λέει ο αντιδήμαρχος. Από τύχη βρέθηκε το πρώτο κρούσμα, διηγείται. «Είχε πάει ένας ιδιώτης κτηνίατρος να ξεγεννήσει ένα ζώο και πρόσεξε συμπτώματα σε ένα άλλο. Έκανε εξέταση και βγήκε θετικό».

Όταν αποφασίστηκε η θανάτωση των ζώων της συγκεκριμένης μονάδας στα μέσα Μαρτίου, η εντολή της κτηνιατρικής υπηρεσίας ήταν να ανοιχτεί ένας λάκκος δίπλα στη μονάδα και να θαφτούν τα ζώα. «Όπως όπως τα πέταξαν μέσα. Τώρα λένε ότι πρέπει να πάνε να ριξουν πάλι χώμα», συμπληρώνει.

Και τώρα καύση

Λίγο πιο πέρα ο διευθυντής του σφαγείου Φώτης Γιαννάκης μιλάει έντονα στο τηλέφωνο. Σε λίγες ώρες ο κλιβανός του σφαγείου θα λειτουργήσει και πάλι έπειτα από δύο μήνες. Εξ εβδομάδες μετά την αρχή της κρίσης του αφθώδους πυρετού και αφού περίπου 10.000 ζώα παραχώθηκαν σε λάκκους στην περιοχή που εντοπιζόταν τα περισσότερα κρούσματα, αποφασίστηκε η καύση των ζώων που θανατώνονται. Η μονάδα του βιομηχανικού σφαγείου έχει αναλάβει το έργο.

Μοιάζει λογική επιλογή, αλλά ο σχεδιασμός έχει δυσκολίες. Κυ-

ρίως γιατί πολλοί παραγωγοί δεν δέχονται να θανατωθεί το κοπάδι τους, ακόμη κι αν οι εξετάσεις βγουν θετικές. «Τα ζώα είναι εντάξει, παράγουν γάλα. Γιατί να τα σκοτώσουμε;», αναρωτιούνται. Δυστυχώς, ο αφθώδης δεν έχει συμπτώματα στα αιμοερίφια. Αυτό είναι και το έδαφος όπου έχει φυτρώσει μια από τις πολλές θεωρίες γύρω από την ασθένεια που κυκλοφορεί στο νησί.

Ο ιός, λένε, υπάρχει εδώ και μήνες. Ηρθε από την Τουρκία μέσω των υλικών κατασκευής που έφτασαν για να γίνει το φράγμα του ποταμού Τσικνιά. Αλλά δεν είχε εντοπιστεί.

Από στόμα σε στόμα στην ιστορία προστίθενται καινούργιες εκδοχές. Μια πολύ διαδεδομένη στο νησί είναι ότι «κάποιος» αποφάσισε να βγάλει την παραγωγή της Λέσβου από την αγορά ώστε να υπάρξει έλλειψη και να ευνοηθούν οι Κρητικοί, που έχουν πληγεί λόγω του σκανδάλου του ΟΠΕΚΕΠΕ. Καθόλου τυχαίο που όλα έγιναν παραμονές Πάσχα, σημειώνουν όσοι αναπαράγουν τη φήμη σχεδόν ως δεδομένο.

Πίσω στο σφαγείο, ο Φώτης Γιαννάκης είναι κάθεται: «Έχω δηλώσει στην κτηνιατρική υπηρεσία ότι αν δεν είναι στη μονάδα που πρέπει να γίνει η σφαγή ο παραγωγός παρών και δεν μου δώσει την άδεια να μπω μέσα, δεν ανακατεύομαι. Είμαι εκπρόσωπος ιδιωτικής επιχείρησης, δεν μπορώ ξαφνικά να μπω μέσα και να σφάζω τα ζώα του άλλου».

Στο πίσω μέρος του σφαγείου υπάρχει στάβλος για τα ζώα που έρχονται στη μονάδα πριν από την επεξεργασία. Λίγο πριν από το Πάσχα ο κ. Γιαννάκης είχε καταφέρει κάτι που τότε θεωρούσε μεγάλη επιτυχία για την επιχείρηση και το οποίο θα έφερνε σημαντικό κέρδος. «Μάζεψα περίπου 3.000 ζώα από 113 παραγωγούς σε όλο το νησί. Τελικά επιβλήθηκε η απαγόρευση σφαγών και μου έμειναν τα ζώα. Το βάρος τους έχει φτάσει στα 40 κιλά, πλέον δεν είναι εμπορεύσιμα, δεν χωράνε στον στάβλο και η διατροφή τους κοστίζει», περιγράφει.

Χωρίς ενημέρωση

Οι δύο άνδρες μου εξηγούν ότι όλα αποφασίζονταν και αποφασίζονται χωρίς να υπάρχει καμία πρόνοια και καμία ενημέρωση. Η Περιφέρεια έκανε μια ανάρτηση για τον αφθώδη πυρετό στο Facebook και έβαλε κάτι αφίσες στο λιμάνι, αλλά χιλιάδες άνθρωποι στη Λέσβο χρειάζεται καθημερινά να αντιμετωπίσουν δυσκολίες και να επινοούν λύσεις χωρίς στήριξη.

Από τη Μεγάλη Τετάρτη τα μεγάλα τυροκομεία του νησιού (έξι είναι οι μεγάλες και μεσαίες μονάδες αλλά υπάρχουν και περίπου δέκα ακόμη μικρότερα) σταμάτησαν να παραλαμβάνουν γάλα από τους παραγωγούς, σε μια προσπάθεια να αποσυμφωρήσουν τις εγκαταστάσεις τους, αλλά και για να πείσουν το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης να επιτρέψει τη

διακίνηση γαλακτοκομικών προϊόντων που έχουν παραχθεί από τις αρχές του χρόνου και βρίσκονται στα ψυγεία των εταιρειών.

«Κανένας δεν σκέφτηκε τι θα γίνει με το γάλα. Στην αρχή είπαν στους παραγωγούς να το βράζουν και μετά να το πετάνε», λέει ο κ. Γιαννάκης. Με απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης φτιάχτηκε ένας χώρος απόθεσης κοντά στον ΧΥΤΑ του νησιού. Κανένας στο νησί δεν λέει πού ακριβώς βρίσκεται, αλλά κυκλοφορούν βίντεο. Λίγες ημέρες μετά, η δασική υπηρεσία έκανε ασφαλιστικά μέτρα και έτσι ο χώρος σταμάτησε να χρησιμοποιείται.

Το παρασκευαστήριο ζωοτροφών «Αγροζωή Α.Ε.» διαθέτει παραλπητήριο γάλακτος, το οποίο συνέχισε να λειτουργεί και να παραλαμβάνει ποσότητες. Το μοντέλο πριν από τον αφθώδη ήταν να δίνουν οι παραγωγοί το γάλα και να λαμβάνουν ζωοτροφές και χρήματα ανάλογα την ποσότητα. Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης, Χρήστος Κουλουδής, αποφάσισε να συνεχίσει να παραλαμβάνει γάλα για να μην αφήσει τους παραγωγούς ξαφνικά στο κενό. «Την οικονομική δύναμη της μονάδας μου την έχω χάσει στους παραγωγούς της Λέσβου», επισημαίνει ο κ. Κουλουδής. Όταν οι παραγωγοί παραδίδουν το γάλα υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση ότι δεν θα λάβουν χρήματα αν δεν δοθεί στήριξη από το κράτος. Προχθές Παρασκευή τα τυροκομεία ξεκίνησαν και πάλι τις παραλαβές. Για τα χρήματα; Το μέλλον θα δείξει.

Η δέσμευση από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης ότι θα επιτραπεί η διακίνηση των γαλακτοκομικών προϊόντων το επόμενο χρονικό διάστημα αναπτέρωσε το πηικό των ανθρώπων στη Λέσβο προς στιγμήν. Αλλά όσο εντοπίζονται νέα κρούσματα η προοπτική απομακρύνεται.

Το πανηγύρι

Τα ίδια τα προϊόντα δεν φέρουν τον ιό, αλλά απαγορεύεται η εξαγωγή «για να μην υπάρξουν μεγάλες μετακινήσεις που θα φέρουν εξάπλωση, αφού ο ιός είναι εξαιρετικά μεταδοτικός», σύμφωνα με τις κτηνιατρικές υπηρεσίες. Πάντως, από χθες χιλιάδες προσκυνητές από όλη τη Λέσβο αλλά και την υπόλοιπη Ελλάδα θα βρεθούν στο Μανταμάδο, για το τρίήμερο πανηγύρι του Ταξιάρχου.

Πρόκειται για την περιοχή όπου κυρίως έχουν εντοπιστεί κρούσματα, υπάρχουν πολλά θάμνα ζώα και τυπικά βρίσκεται υπό επιτήρηση. Η μόνη αλλαγή φέτος είναι ότι το φαγητό στο πανηγύρι δεν θα περιλαμβάνει κρέας.

Στήριξη στους παραγωγούς

Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης «Αγροζωή Α.Ε.», Χρήστος Κουλουδής, συνέχισε να παραλαμβάνει γάλα για να μην αφήσει τους παραγωγούς ξεκρέματους. «Την οικονομική δύναμη της μονάδας μου την έχω χάσει στους παραγωγούς της Λέσβου», αναφέρει.

Σφαγές ζώων υπό όρους

Ο Φώτης Γιαννάκης τόνισε στην κτηνιατρική υπηρεσία ότι τα «σφαγεία Λέσβου» θα πραγματοποιούν σφαγές μόνο με άδεια του παραγωγού. «Είμαι εκπρόσωπος ιδιωτικής επιχείρησης, δεν μπορώ να μπω και να σφάζω τα ζώα του άλλου», εξηγεί.

Αιμοερίφια επρόκειτο να σφαγούν για το Πάσχα, αλλά λόγω της απαγόρευσης ξέμειναν στον στάβλο του βιομηχανικού σφαγείου. «Το βάρος τους έχει φτάσει στα 40 κιλά, πλέον δεν είναι εμπορεύσιμα, δεν χωράνε στον στάβλο και η διατροφή τους κοστίζει», λέει ο Φώτης Γιαννάκης.

Η κούρσα για τον τίτλο

● Νίκες ● Ισοπαλίες ● Ηττες

Μάντσεστερ Σίτι
70 βαθμοί
66-29 γκολ21 7
5

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εβερτον εκτός

Μπρέντφορντ εντός

Μπόρνμουθ εκτός

Κρίσταλ Πάλας εντός

Αστον Βίλα εντός

Αρσενάλ*
70 βαθμοί
63-26 γκολ21 7
5

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Φούλαμ εντός

Γουέστ Χαμ εκτός

Μπέρνλι εντός

Κρίσταλ Πάλας εκτός

Ντέκλαν Ράις

Γκαμπριέλ

Ραγιάν Τσέρκι

● Νίκες ● Ισοπαλίες ● Ηττες

Νότιγχαμ Φόρεστ
36 βαθμοί
36-45 γκολ9 9
15Γουέστ Χαμ
33 βαθμοί
40-57 γκολ9 8
16Τότεναμ
31 βαθμοί
42-53 γκολ10 7
16

• Μπέρνλι και Γουέλβς έχουν ήδη υποβιβαστεί.

Πεπ Γκουαρδιόλα

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

* Δεν περιλαμβάνεται ο χθεσινόβραδινός αγώνας της Αρσενάλ με τη Νιούκαστλ.

Του ΓΙΩΡΓΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ήταν Μάιος του 1989. Η Αρσενάλ, που είχε 18 χρόνια να πάρει πρωτάθλημα, είχε δεί προβάδισμα 11 ολόκληρων βαθμών να εξανεμίζεται και να την προσπερνάει η Λίβερπουλ με τρεις βαθμούς, πριν οι δύο ομάδες συναντηθούν στον τελευταίο αγώνα στο «Ανφίλντ». Η Αρσενάλ χρειαζόταν νίκη εκτός έδρας και μάλιστα με δύο γκολ διαφορά, και το κατάφερε με γκολ στο τελευταίο λεπτό του πρωταθλήματος νικώντας 2-0, για να επικρατήσει όχι στους βαθμούς, όχι στη διαφορά τερμάτων, αλλά στο κριτήριο της καλύτερης επίθεσης.

Η ιστορία εκείνη έγινε βιβλίο και μετά και ταινία, με τίτλο «Fever Pitch». Οντως, το αγγλικό πρωτάθλημα μοιάζει ιδανικό για την έμπνευση σεναρίων ταινιών και όχι ταινιών του Χόλιγουντ που θα έχουν έμφαση στη δράση και στην αγωνία, αλλά εκείνων του βρετανικού κινηματογράφου, που δίνουν συγκριτικά περισσότερη έμφαση στο συναισθηματικό και στην εξέλιξη των χαρακτήρων.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται

Σήμερα, η Premier League των διακατομμυρίων βλέπει την ιστορία εκείνη να βαίνει προς επανάληψη, με άγνωστη βεβαιώς κατάληξη. Φέτος η Αρσενάλ έφτασε τον Φεβρουάριο να έχει προβάδισμα 9 βαθμών στη βαθμολογία και να θεωρείται σχεδόν βέβαιη πρωταθλήτρια ύστερα από 22 χρόνια. Κι όμως, η ήττα την Κυριακή από τη Μάντσεστερ Σίτι έκανε την

ομάδα του Ισπανού τεχνικού Μικέλ Αρτέτα να είναι πλέον δεύτερο φαβορί για τον τίτλο, με τη Σίτι να τη φτάνει την Τετάρτη το βράδυ στη βαθμολογία, υπερτερώντας πια στην ισοβαθμία. Το φάντασμα της δεύτερης θέσης πλανάται και πάλι πάνω από την ομάδα του βόρειου Λονδίνου, όπως και τα προηγούμενα χρόνια.

Εχει ζήσει και η Σίτι στιγμές «Αρσενάλ 1989» και μάλιστα πιο πρόσφατα: το 2012, όταν με δύο γκολ στις καθυστερήσεις στην τελευταία αγωνιστική νίκησε την ΚΠΡ 3-2 και πήρε το πρώτο της πρωτάθλημα μετά 44 χρόνια, σε ισοβαθμία με τη συμπολίτισσα Γιουνάιτεντ. Ήταν η αρχή της δυναστείας της, που φαίνεται ότι μπορεί να συνεχιστεί και φέτος.

Παρά τα προβλήματα τραυματισμών, ντεφορμαρίσματος και πολλαπλών υποχρεώσεων, με αμφισβήτηση στα μισά του έτους, η ομάδα του Πεπ Γκουαρδιόλα ανέκαμψε, έκανε σερί νικών και

έπιασε πια στην κορυφή την Αρσενάλ, ενώ τη νίκησε και στον τελικό του Carabao Cup. Ενα εγκώριο τρεμπλ δεν φαντάζει μακριά πλέον στο ρολοκκόστη των συναισθημάτων που χαρίζει το αγγλικό ποδόσφαιρο.

Τρόμος στο Λονδίνο

«Τρόμος στους δρόμους του Λονδίνου» έγραφε ένα πανό των οπαδών της Σίτι την περασμένη Κυριακή και όχι άδικα. Ο τρόμος έχει καταλάβει στο Λονδίνο όχι μόνο τους φίλους της Αρσενάλ, αλλά και εκείνους της Τότεναμ και κατά δεύτερο λόγο της Γουέστ Χαμ. Μετά τον μαθηματικό υποβιβασμό των Μπέρνλι και Γουέλβς, η τρίτη ομάδα που θα πέσει στην Championship θα πρέπει να είναι μία από τις ιστορικές και δημοφιλείς Τότεναμ, Γουέστ Χαμ και Νότιγχαμ.

Κι αν στις δύο τελευταίες δεν είναι άγνωστες οι μάχες αποφυγής υποβιβασμού, η Τότεναμ φαίνεται

να βιώνει το σοκ της εμπλοκής σε μια διαδικασία που αγνοεί, πληρώνοντας τις αλλεπάλληλες αλλαγές παικτών και προπονητών και την υπερπροσπάθεια συνδυασμού πρωταθλήματος και Champions League. Αν χάσει και αυτόν τον τίτλο η Αρσενάλ και υποβιβαστεί και η Τότεναμ, θα είναι μια πραγματικά τραγική άνοιξη για το βόρειο Λονδίνο, όσο και αν οι οπαδοί της μιας ομάδας θα χαρούν με την αποτυχία της άλλης. Ο, τι και αν γίνει, σίγουρα είναι μια σεζόν που θα τη θυμόμαστε για καιρό. Το κεντρικό πρόσωπο φέτος, όμως, δεν είναι άλλο από τον Αρτέτα. Ο 44χρονος Βάσκος είναι στον έβδομο χρόνο του στο «Emirates» και το μόνο τρόπαιο που έχει φέρει είναι ένα κύπελλο Αγγλίας, και αυτό πριν από έξι χρόνια.

Κάποιοι επικαλούνται την πρόοδο της Αρσενάλ κατά την επταετία Αρτέτα, από τον Δεκέμβριο του 2019, χωρίς ωστόσο να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τη δραματική

αύξηση δαπανών του συλλόγου στο διάστημα αυτό. Η Αρσενάλ βρισκόταν στη 10η θέση όταν την παρέλαβε ο Ισπανός τεχνικός, καθώς ο σύλλογος προσπαθούσε να ορθοποδήσει οικονομικά μετά τη δύσκολη περίοδο στην οποία είχε εισέλθει μετά την ανέγερση του νέου γηπέδου της. Σήμερα η ομάδα του Λονδίνου προσφέρει απλόχερα εκατομμύρια στον Αρτέτα για μεταγραφές, με αποτέλεσμα το παρασμένο καλοκαίρι να είναι η ομάδα με τη μεγαλύτερη καθαρή μεταγραφική διαφορά (έξοδα μείον τα έσοδα) σε όλη την Premier League, στα 280,73 εκατ. ευρώ, ή 17 εκατ. ευρώ περισσότερα από τη δεύτερη Λίβερπουλ, σύμφωνα με το Transfermarkt.

Αρκούν όμως αυτά; Προφανώς όχι. Για μία ακόμη σεζόν, όταν τα πράγματα δυσκολεύουν η Αρσενάλ χάνει τον ρυθμό της και κινδυνεύει να μείνει πάλι με τη δεύτερη θέση, έχοντας ήδη χάσει και τα δύο εγκώρια κύπελλα.

Αγγλικό θρίλερ με την υπογραφή ενός Βάσκου

Θα είναι η Αρσενάλ του Μικέλ Αρτέτα το θύμα μας ακόμα ιστορικής ανατροπής στην Πρέμιερ Λιγκ ή οι «Κανονιέρηδες» θα ξορκίσουν το φάντασμα της αποτυχίας;

Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι έχει προβληματική επίθεση, χωρίς τον παίκτη που θα πάρει στους ώμους του την ομάδα στα πολύ δύσκολα, που τώρα ήρθαν και πλάττουν αλύπτα τους «κανονιέρηδες». Καλοί οι Γιόκερες και Χάρβερτ, καλοί και οι Γκαμπριέλ Ζεσούς και Μαρτινέλι, αλλά τα γκολ δεν μπαίνουν και οι τίτλοι του (κάποτε) στόχου για το quadruple, ή διπλού νταμπλ, πετούν μακριά ο ένας μετά τον άλλο.

Λίνκερ και Ανταμς

Ο «Βασιλιάς είναι γυμνός» και, όπως είπε ο Γκάρι Λίνκερ, είναι ντροπαστικές οι τακτικές που χρησιμοποιεί ο Αρτέτα, ζητώντας του δημοσίως να μην εφαρμόζει στους αγώνες τις ιδέες που πρέπει να περιορίζει μόνο στις προπονήσεις. Δεν αρκούν οι στιγμές φάσεις και η πίεση στην άμυνα, καθώς χρειάζονται και ιδέες στην επίθεση και η μέγιστη ψυχολογική ενίσχυση των παικτών.

Ο θρυλικός αρχηγός της Αρσενάλ, Τόνι Ανταμς, δεν μάζωσε τα λόγια του: διερωτήθηκε γιατί ο Αρτέτα άφησε τους παίκτες να επιλέξουν ποιος θα είναι αρχηγός—πράγμα που αποφασίζει στην Αγγλία ο προπονητής—δείχνοντας κατά τον Τόνι Ανταμς έλλειψη δύναμης. Ετσι οι παίκτες διάλεξαν τον Οντεγκαρντ, που λύγισε μετά την ήττα από τη Σίτι, αντί για κάποιον σαν τον Ντέκλαν Ράις, που πήγε και εμπύχωνε τον Οντεγκαρντ.

Κι όμως, ο επίλογος της φετινής Premier League δεν έχει γραφτεί ακόμη...

ΑΠΟΦΕΙΣ

Οι (ομονοιάτες) μηδενιστές του καλοκαιριού!

Του ΓΙΩΡΓΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόκειται ασφαλώς για τις περιπτώσεις όπου η ανάλυση και η ερμηνεία, με καθαρά ποδοσφαιρικά κριτήρια, για τη φετινή επικράτηση της Ομόνοιας στο πρωτάθλημα δεν χρειάζεται εξειδικευμένες γνώσεις. Επικράτηση επιβλητική, ανωτερότητα πέραν πάσης αμφιβολίας και αριθμοί που ξεκάθαρα λένε την αλήθεια. Σε αντίθεση με τα τελευταία προηγούμενα χρόνια, η διεκδίκηση του φετινού τίτλου δεν είχε το ανάλογο... σασπένς δεν κράτησε μέχρι την τελευταία ή προτελευταία αγωνιστική και η... ευθύνη γι' αυτό πάει στο μεγάλο ποσοστό της διαφοράς σε θέματα ποιότητας μεταξύ της Ομόνοιας και των ανταγωνιστών της.

Περισσότερες, πιο συγκριμένες ή εξειδικευμένες αναλύσεις μπορούν να γίνουν από τους πιο ειδικούς. Η φετινή κατάληξη του πρωταθλήματος διακαίωσε τις εκτιμήσεις των τελευταίων μηνών, όταν το αξιόπιστο δείγμα πρωταθλήματος και ομάδων... έδειχνε ξεκάθαρα Ομόνοια, την ίδια ώρα, ωστόσο, διέψευσε τους βιαστικούς και...

παντογνώστες και του φετινού καλοκαιριού. Εξαιρεση όλοι όσοι απλώς προβληματίστηκαν με την επιστροφή Χένιγκ Μπεργκ. Πολλές φορές τέτοιες επιστροφές δεν αποδείχθηκαν πετυχημένες αποφάσεις.

Διαψεύστηκαν κυρίως οι βιαστικοί και... ξερόλες, οι οποίοι σιγουριά εξέφραζαν και για τη δεδομένη αποτυχία μιλούσαν. Γιατί απλώς διοίκηση και προπονητής δεν έκλεισαν το κεφάλαιο μεταγραφές από την αρχή του φετινού καλοκαιριού! Οι άλλοι ενισχύονταν εμείς στον κόσμο μας. Αποψη που αρχικά εκφράστηκε και όσο ο χρόνος περνούσε έπαιρνε διαστάσεις. Φταίει η διστακτικότητα του Μπεργκ και η τσιγκουνιά του Παπασταύρου. Αυτά ακούγαμε με τόση αποχή και μόνο στην Ομόνοια μπορούσε να έρθει... Και τα γνωστά βέβαια, για τον Νορβηγό τεχνικό, τον πρόεδρο,

τον Σίμο Ταραπουλούζη, ακόμη και τον Δημήτρη Γρηγόρη.

Να το ξεκαθαρίσουμε. Άλλο άποψη, άλλο επιφύλαξη, άλλο κριτική αν και γι' αυτήν το σημείο αναφοράς είναι πάντα το γήπεδο και άλλο μηδενισμός πριν καν προκύψει το πρώτο δείγμα. Κυρίως αποδοχή, πως δεν μπορούμε όλοι να τα ξέρουμε όλα. Άλλο η γνώση περί ποδοσφαίρου σε επίπεδο φιλάθλου και ως θεωρούν οι περισσότεροι στην Κύπρο πως θα μπορούσαν να κάνουν μεγάλη καριέρα είτε ως ποδοσφαιριστές, πολύ περισσότερο ως προπονητές και άλλο η γνώμη του ειδικού, και αυτού που γνωρίζει πρόσωπα και καταστάσεις σε οποιαδήποτε ομάδα.

Η φετινή πορεία των γεγονότων, παράλληλα με την αγωνιστική πορεία της Ομόνοιας, αποτελεί το πιο πικρό χαστούκι των τελευταίων χρόνων σε αυτή τη μερίδα φιλάθλων, σε όλες τις ομάδες και σε μικρότερο ποσοστό συναδέλφων δημοσιογράφων. Των πάντα βιαστικών και... ειδικών για όλα. Από μεταγραφές, αγωνιστικά συστήματα, διοίκηση ομάδων, ακόμη και θεμάτων ιατρικής φύσεως... Λίγες, ωστόσο, οι πιθανότητες του πάθημα να γίνει μάθημα. Το καλοκαίρι πλησιάζει...

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Είναι όντως αδικία για το ποδόσφαιρο, να διαχειριστεί, πολύ περισσότερο, ν' αντιμετωπίσει την ηθική-πνευματική εξαθλίωση που βιώνει η κυπριακή κοινωνία. Ο χώρος του αθλήματος δεν μπορεί να επωμιστεί το βάρος, για να γεφυρωθούν τις χαώδεις διαφορές, ανάμεσα στα αντιπαλεύόμενα πολιτικά κάστρα του νησιού μίτε και έχει την υποχρέωση να επιμωρφώσει το σύνολο της κοινωνίας περί των ιστορικών αντιπαράθεσεων και γεγονότων.

Εντούτοις, εκ της θέσεώς του, ως ένα ισχυρό κοινωνικό φαινόμενο, που λειτουργεί ως κωνευτήρι των κοινωνικών διεργασιών, δύναται να συμβάλει όσο γίνεται στην οποία παρεκτροπή υφίσταται εντός της κοινωνίας. Αναμφισβήτητα, βασικά προτεραιότητα εκείνων που ασχολούνται με το ποδόσφαιρο, είναι να το προστατεύσουν και να αποτρέψουν την οποία ανάρμοστη συμπεριφορά του διαβάσει.

Η δράση έναντι τέτοιων συμπεριφορών, θα πρέπει να είναι έντονη, ξεκάθαρη και χωρίς τα όποια ημίμετρα, όπως μπορεί να θεωρηθεί μια απλή ανακοίνωση,

Τελειώστε (επιτέλους) τη βλακεία

που απλώς επισφαιρίζει την ανάρμοστη συμπεριφορά οπαδού ή οπαδών. Για να αντιμετωπιστούν δραστικά κοινωνικές παρεκλίσεις εντός του ποδοσφαίρου είναι απαραίτητη η συνδρομή της Πολιτείας, κυρίως όμως των σωματείων. Χωρίς τη συμβολή τους, το οποίο επικείμενο καθίσταται αναποτελεσματικό και ανεπαρκές.

Δυστυχώς στην Κύπρο του 2026 τέτοιου είδους γεγονότα αντιμετωπίζονται με τη γνωστή υποκρισία που ταλαιπωρεί το νησί. Στο πρόσφατο ντέρμπι μεταξύ αιωνίων, που λογίζεται κιόλας ως η βιτρίνα του αθλήματος, οπαδός, με ανείπωτο θράσος, χαιρετούσε ναζιστικά, χωρίς ποτέ να λογοδοτήσει για την αποτρόπαια πράξη του. Αντί να εντοπιστεί και να τιμωρηθεί, το θέμα ξεπεράστηκε με μια ελαφρότητα, που μοιάζει επίσης εγκληματική. Ο ΑΠΟΕΛ δεν τοποθετήθηκε επί του θέματος, μήτε προχώρησε στην τιμωρία του οπαδού του, η αστυνομία έτσι και αλλιώς σπάνια ενδιαφέρεται να στείλει τα σωστά μηνύματα διά της δράσης της, η Ομόνοια εκμεταλλεύτηκε το γεγονός με την αίσθηση της ηθικής ανωτερότητας, δακτυλοδεικνύοντας τον αντίπαλο, ενώ η ΚΟΠ ουδέποτε ασχολήθηκε με την περίπτωση. Με αυτά και με αυτά, στην Κύ-

προ, μπορεί κανείς ελέω της ποδοσφαιρικής κόντρας, να υιοθετεί συμβολισμούς που στιγματίζουν το ανθρώπινο είδος, χωρίς ποτέ να του ζητηθούν εξηγήσεις. Ουδείς νιώθει υπεύθυνος να βάλει τα πράγματα σε μια τάξη για να αποσαφηνιστούν ασάφειες που υφίστανται στον νου των ανθρώπων. Άλλο πράγμα η Δεξιά, άλλο η Αριστερά, άλλο πράγμα ο σταλινισμός, άλλο ο ναζισμός, άλλο ο ΑΠΟΕΛ, άλλο η Ομόνοια κυρίως όμως, άλλο πράγμα είναι η ποδοσφαιρική αντιπαλότητα.

Όσο αφήνεται όλο αυτό το συνονθύλευμα να ταλαιπωρεί το μυαλό των ανθρώπων, ενισχύοντας την άγνοια τους... ο ναζιστικός καιρετισμός θα γίνεται από τον οποιοδήποτε, ανεξαρτήτως καταβολών. Και σε μοιάζει με απόγονος των Σαρακηνών. Τα μεγάλα σωματεία του τόπου και η Ομοσπονδία, επιτέλους συλλογικά, χωρίς μεσοβέζικες λύσεις, σε αποτρέψουν τη βλακεία που εισβάλλει από την εξωτερική στο ποδόσφαιρο! Είναι υποχρεωσή τους και προς την κοινωνία, αλλά και προς την ιστορικότητα των σωματείων που υπηρετούν και καμία σχέση δεν έχουν με τέτοιες απεχθείς ιδεολογίες! Φτάνει πια με τη βλακεία- άγνοια, σε την πολεμήσουν!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-2,40%

Χ.Α.
-3,8%

Dow Jones
-0,56%

Nasdaq
1,55%

Nikkei
2,06%

Dax
1,46%

FTSE 100
-1,26%

Πετρέλαιο
14,24%

€/€
-0,71%

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Δεν φρενάρει τη δραστηριότητα ο πόλεμος

Ανακατεύεται ξανά η τράπουλα του επιχειρείν το 2026, καθώς παραμένουν σε ισχύ οι παράγοντες που ευνοούν την δραστηριότητα των επιχειρηματιών και εξαγορών. Παρά την αβεβαιότητα, οι επενδυτές παρακολουθούν τα δεδομένα αναζητώντας ευκαιρίες. Στον τραπεζικό τομέα δεν αναμένεται σημαντική κινητικότητα, καθώς έχουν ήδη πραγματοποιηθεί τα μεγαλύτερα deals. Μεγάλη δυναμική σημειώνουν οι τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της φιλοξενίας και των ακινήτων. **Σελ. 5**

Από τις 21 Μαΐου η Eurobank στην Ινδία

Στόχος η προσέλκυση ινδικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη με την Κύπρο να παίζει κομβικό ρόλο

Λιγότερο από ένας μήνας απομένει για τη λειτουργία του Γραφείου Αντιπροσωπείας της Eurobank στη Μουμπάι, σηματοδοτώντας μια στρατηγική επένδυση χαμηλού κόστους

στην ινδική αγορά. Το εγχείρημα συνδέεται χρονικά με την επίσκεψη του Προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη 20 - 23 Μαΐου στην Ινδία, ενισχύοντας τη γεωοικονομική διάσταση της προ-

τοβουλίας. Η Eurobank στοχεύει όχι στη χρηματοδότηση προς την Ινδία, αλλά στην προσέλκυση ινδικών επιχειρήσεων που επιδιώκουν πρόσβαση στην Ευρώπη, αξιοποιώντας την Κύπρο

ως βάση. Ενισχύεται η θεσμική συνεργασία μέσω πρωτοβουλιών όπως το India - GREECE - Cyprus Business Council, καθώς υπάρχει πολιτική βούληση, ενώ πέρα από την παρουσία

της Eurobank στην Ινδία, εξετάζεται αργότερα η δημιουργία επιπλέον γραφείων αντιπροσωπείας και σε άλλες αγορές όπως του Ισραήλ, Άμπου Ντάμπι και Σαουδική Αραβία. **Σελ. 4**

Κινεζικά brands αποκτούν παγκόσμια παρουσία

Το «ΚΙΝΕΖΙΚΟ» δεν αποτελεί πλέον συνώνυμο της φθηνής απομίμησης. Οι Κινέζοι δεν έμαθαν μόνο πώς να κατασκευάζουν προϊόντα, αλλά και πώς να δημιουργούν brands, να τα διανέμουν και να τα πουλούν σε κλίμακα. Σε εμπορικά κέντρα από το Σίδνεϊ έως το Λος Άντζελες και το Λονδίνο, πελάτες κάνουν ουρές έξω από τα καταστήματα των κινεζικών αλυσίδων bubble tea Chagee, Molly Tea και Mixue. Η BYD ξεπέρασε την Tesla και η Anta άνοιξε 13.000 καταστήματα σε όλο τον πλανήτη. **Σελ. 9**

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ

Πώς θα διαμορφωθεί το τοπίο το 2026

Ανατροπή επικείμενη στις προβλέψεις για την ανάπτυξη το 2026, καθώς κίτρινοι τομείς της οικονομίας επηρεάζονται από εξωτερικούς κλυδωνισμούς που απορρέουν από τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή. Ο τουρισμός και το λιανικό εμπόριο αποτελούν στους τομείς που υφίστανται τις εντονότερες επιπτώσεις και απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κραδασμών. **Σελ. 3**

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΚΑΥΣΙΜΑ

Επαρκούν μέχρι τις αρχές Ιουνίου

Για ένα καλοκαίρι χάους προετοιμάζονται η παγκόσμια βιομηχανία τουρισμού και οι μεγάλοι αερομεταφορείς σε όλο τον κόσμο, καθώς οι επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράν ρίχνουν βαριά σκιά στα ταξίδια. Η παγκόσμια έλλειψη καυσίμων για αεροσκάφη, λόγω του κλεισίματος των Στενών του Ορμούζ, αυξάνει το κόστος. **Σελ. 11**

REAL ESTATE

Τιμές ενοικίων για Ευρωπαίους στην Ελλάδα

Τιμές ενοικίων που μοιάζουν να απευθύνονται σε Ευρωπαίους πολίτες, που διαθέτουν και τα αντίστοιχα εισοδήματα, και όχι σε Έλληνες, των οποίων η αγοραστική δύναμη εξακολουθεί να μην έχει ανακάμψει, καταγράφονται στις ηλεκτρονικές αγγελίες που αφορούν την Αττική. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,46%	0,00%
Γερμανία	3,01%	-0,02%
Γαλλία	3,64%	0,07%
Ιταλία	3,79%	-0,01%
Ισπανία	3,47%	-0,01%
Ιρλανδία	3,23%	0,06%
Ελλάδα	3,76%	0,00%
Ην. Βασίλειο	4,76%	0,12%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Η ενεργειακή ασφάλεια εξαρτάται ακόμη από το πετρέλαιο

Τα τελευταία χρόνια, σημειώθηκαν ιστορικά υψηλές επενδύσεις στις φιλικές προς το περιβάλλον ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ταχείες εξελίξεις στην τεχνολογία μπαταριών και φιλόδοξες δεσμεύσεις για μηδενικές εκπομπές, αξιοποιώντας την κατακόρυφη μείωση των τιμών. Ωστόσο, τα γεγονότα των τελευταίων μηνών υπενθύμισαν ότι το πετρέλαιο παραμένει η ατμομηχανή της παγκόσμιας οικονομίας.

Η παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου έφτασε σε υψηλά επίπεδα το 2023-2025, κυρίως λόγω της ζήτησης στους τομείς της αεροπορίας, των πετροχημικών και των μεταφορών. Τα ηλεκτρικά οχήματα αυξάνουν το μερίδιό τους, αλλά η βαριά βιομηχανία, η ναυτιλία και η αεροπορία εξακολουθούν να εξαρτώνται σχεδόν αποκλειστικά από καύσιμα πετρελαίου. Παράλληλα, τα πε-

τροχημικά παραμένουν κρίσιμα για βιομηχανικές εφαρμογές π.χ. την παραγωγή πλαστικών, λιπασμάτων και φαρμακευτικών προϊόντων.

Η εξάρτηση, έγινε εμφανής όταν οι γεωπολιτικές εντάσεις μπές, αξιοποιώντας την κατακόρυφη μείωση των τιμών. Ωστόσο, τα γεγονότα των τελευταίων μηνών υπενθύμισαν ότι το πετρέλαιο παραμένει η ατμομηχανή της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου μεταφέρονται άμεσα στο κόστος μεταφορών, στις βιομηχανικές εισροές και στις τιμές τροφίμων, δημιουργώντας έντονες πληθωριστικές

πείσεις. Κεντρικές Τράπεζες, που προγραμματίζαν χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, βρέθηκαν αντιμέτωπες με ραγδαία άνοδο των τιμών. Για οικονομίες με υψηλό χρέος και επιβραδυνόμενη ανάπτυξη, ο κίνδυνος ενός νέου πληθωριστικού κύκλου είναι ιδιαίτερα ανεπιθύμητος. Ταυτόχρονα, το υψηλότερο ενεργειακό κόστος μειώνει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων, επιβραδύνοντας την ανάπτυξη και δημιουργώντας συνθήκες στασιμότητας.

Η ιστορία προσφέρει σαφή παραδείγματα. Το πετρελαϊκό εμπόλεμο του 1973 τετραπλασίασε τις τιμές και εκτόξευσε τον πληθωρισμό σε διψήφια επίπεδα, συμβάλλοντας σε παγκόσμια ύφεση. Η Ιρανική Επανάσταση του 1979 προκάλεσε νέα άνοδο,

οδηγώντας σε δεύτερο κύμα στασιμότητας. Πιο πρόσφατα, το 2008 το πετρέλαιο έφτασε τα 147 δολάρια το βαρέλι, συμβάλλοντας στην επιβράδυνση που προηγήθηκε της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Το συμπέρασμα είναι σαφές: οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναπτύσσονται, αλλά δεν μπορούν ακόμη να αντικαταστήσουν το πετρέλαιο και τον κεντρικό του ρόλο στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Επιπλέον, η ίδια η ανάπτυξη της πράσινης υποδομής βασίζεται στο πετρέλαιο, από τον εξοπλισμό εξόρυξης έως τη διεθνή ναυτιλία.

Για μικρές χώρες, με περιορισμένη ενεργειακή διαφοροποίηση, οι διεθνείς αναταράξεις στις τιμές του πετρελαίου έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Η Κύπρος, η οποία εξαρτάται από εισαγόμενα καύσιμα και χρησιμοποιεί

βαρέως τύπου μαζούτ για την παραγωγή της πλειοψηφίας ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνει, βρίσκεται ιδιαίτερα εκτεθειμένη. Κάθε άνοδος στις διεθνείς τιμές μεταφέρεται άμεσα στο κόστος ηλεκτρισμού, επιβαρύνοντας νοικοκυριά και επιχειρήσεις και μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Μέχρι οι εναλλακτικές ενεργειακές λύσεις να αποκτήσουν την απαιτούμενη κλίμακα, το πετρέλαιο θα συνεχίσει να καθορίζει τις μακροοικονομικές εξελίξεις. Ο κόσμος κινείται προς ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά, προς το παρόν, η ενεργειακή ασφάλεια εξακολουθεί να εξαρτάται από το πετρέλαιο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Cyprus Real Estate Market

Year in Review - 2025

Scan to download the publication

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Το αεροπορικό καύσιμο απειλεί την σεζόν

Η κατάσταση όπως έχει δημιουργηθεί από την σύγκρουση ΗΠΑ-Ιράν προβληματίζει ενόψει της τουριστικής περιόδου. Ο ευρωπαϊκός τουριστικός κλάδος ανησυχεί για το αυξημένο κόστος, τις ελλείψεις και την ζήτηση. Η επάρκεια καυσίμων του καλοκαιρινούς μήνες για να λειτουργήσει η τουριστική περίοδος είναι αμφίβολη. Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς η αβεβαιότητα είναι μεγαλύτερο πρόβλημα από τις ελλείψεις. Εκτιμάται ότι ακόμα και να ομαλοποιηθεί η κατάσταση, η περίοδος που θα απαιτηθεί για επιστροφή στην κανονικότητα ξεπερνά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Στις περιοχές που επηρεάζονται από την ζήτηση βρίσκεται και η Κύπρος η οποία βλέπει το ενδιαφέρον φέτος να μετατοπίζεται προς την δυτική μεσόγειο. Σε αυτό το περιβάλλον η Ε.Ε. επεξεργάζεται σχέδια αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης που απειλούν τον τουρισμό και συγκεκριμένα με έλλειψη αεροπορικού καυσίμου.

Επιτέλους ενωμένη αγορά;

Υπογράφηκε στη Λευκωσία ο οδικός χάρτης «μια Ευρώπη, μια αγορά» που περιλαμβάνει 42 νομοθετικές και πολιτικές πρωτοβουλίες, με στόχο να ξεπεραστούν τα εμπόδια που δεν αφήνουν την Ε.Ε. να καταστεί πιο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή. Μέχρι το 2027 υπάρχουν τα εμπόδια που δεν αφήνουν την Ε.Ε. να καταστεί πιο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή. Μέχρι το 2027 υπάρχουν τα εμπόδια που δεν αφήνουν την Ε.Ε. να καταστεί πιο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή. Μέχρι το 2027 υπάρχουν τα εμπόδια που δεν αφήνουν την Ε.Ε. να καταστεί πιο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή.

Η Βουλή αποφάσισε ότι είναι καθόλα συνταγματικό να αναστέλλεται η εκποίηση μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης κατηγορώντας τον πρόεδρο για πολιτικά παιχνίδια.

την μείωση του κόστους ενέργειας και την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Προς τι το τεράστιο κόστος

Σε μια χώρα που εξακολουθεί να μετρά θανατηφόρα δυστυχήματα παρά τις εθνικές στρατηγικές οδικής ασφάλειας θα πρέπει κάποια στιγμή να υπάρξει λογοδοσία. Το Συμβούλιο Οδικής Ασφάλειας έχει συμβουλευτικό ρόλο και λαμβάνει αποφάσεις για εθνικά σχέδια, στρατηγικές και πλαίσια συμμόρφωσης. Στις συνεδριάσεις παρευρίσκονται υπουργοί, γενικοί διευθυντές, διευθυντές, επιθεωρητές και ανώτεροι λειτουργοί από τρία υπουργεία, την αστυνομία, τον δήμο και πάει λέγοντας. Σε πρόσφατη περίπτωση μετρήσα-

με πάνω από 20 παρευρισκόμενους. Μια συνεδρίαση τον μήνα αυτών των ανθρώπων μπορεί να στοιχίζει κάποιες χιλιάδες ευρώ. Και τίθεται το ερώτημα; Αφού η κατάσταση δεν βελτιώνεται αλλά χειροτερεύει ποια η χρησιμότητα επιβάρυνσης του φορολογούμενου με αυτό το τεράστιο κόστος ευκαιρίας; Τουλάχιστον ως συνεδρίαση ψηφιακά ως ένα πρώτο βήμα εξοικονόμησης του κόστους μετακίνησης, του χρόνου μετακίνησης και της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης.

«Μνημείο» κακών χειρισμών

Το τεχνολογικό πάρκο στο Πεντάκωμο θεωρείται το πιο χρονοβόρο και «πανεμέ-

νο» αναπτυξιακό έργο της Κύπρου. Η ιδέα γεννήθηκε πριν από 25 χρόνια για τη δημιουργία ενός κέντρου καινοτομίας. Σε αυτό θα συμμετείχαν πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, εταιρίες υψηλής τεχνολογίας και startups. Η διαθέσιμη κρατική γη στο Πεντάκωμο και η τοποθεσία της περιοχής κρίθηκαν ως ιδανικές επιλογές για τη συγκεκριμένη ανάπτυξη. Το έργο ακυρώθηκε προσωρινά το 2015 και επανήλθε λόγω αντιδράσεων ακολουθώντας μια διετή προσπάθεια επαναφοράς χωρίς αποτέλεσμα. Σήμερα βρίσκεται ενώπιον της τρίτης ακύρωσης αφού ο μοναδικός προσφοροδότης συμφώνησε με πληροφορίες δεν φαίνεται να πληροί τις προϋποθέσεις. Η συγκεκριμένη επένδυση -αν και αναγκαία λόγω της στρατηγικής της φύσεως- έχει καταστεί «μνημείο» κακών χειρισμών και καθυστερήσεων.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή ασφαλείας

Στις περιπτώσεις που το κράτος θεωρεί πως η τιμή που έχει διαμορφωθεί στην αγορά για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία είναι υπερβολικά χαμηλή και «άδικη» για τους προμηθευτές, τότε μπορεί να παρέμβει και να καθορίσει κατώτατο όριο τιμής, το οποίο φυσικά θα είναι ψηλότερο από την τιμή ισορροπίας (αγοραία τιμή). Το κατώτατο αυτό όριο τιμής ονομάζεται επίσης και τιμή ασφαλείας και αποτελεί την ελάχιστη τιμή πώλησης του συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας στην αγορά. Μάριος Χαρολαμπίδης Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Το λανθασμένο Brexit

Ο πρωθυπουργός Στάρμερ λόγω οικονομικών ζητημάτων, θεμάτων ασφαλείας και εσωτερικής πολιτικής, στρέφεται προς τις Βρυξέλλες και την ευρωπαϊκή προοπτική. Εμφανίζεται μάλιστα έτοιμος να πραγματοποιήσει γενναία βήματα προσέγγισης σε έναν επικίνδυνο κόσμο που κανένας δεν μπορεί να «πλοηγηθεί» αυτόνομα. Ο δρόμος της επιστροφής όμως θα είναι μακρύς και δύσκολος. Η βρετανική κοινή γνώμη ξαφνικά συνειδητοποιεί ότι οι δεσμοί με την Ουάσιγκτον έχουν διαρραγεί χωρίς εναλλακτική πλιν της Ε.Ε. Έφτασαν μάλιστα στο σημείο να μιλούν για το κόστος του λανθασμένου Brexit που έχει εκτιμηθεί στο 8% του ΑΕΠ και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά οι δημοσκοπήσεις δίνουν ως φαβορί τον Νάιτζελ Φάρατζ, πρωταγωνιστή του Brexit και θαυμαστή του Τραμπ.

Ο Τιμ Κουκ παραδίδει τα ντάνια της Apple των 4 τρισ. δολαρίων

Η αλλαγή φρουράς στην Apple και το τέλος της θητείας του Τιμ Κουκ στο τιμόνι του κολοσσού των υπολογιστών ανακοινώθηκε μεν χθες, αλλά δεν αποτέλεσε ειδήση για τους επιχειρηματικούς κύκλους. Ήταν γνωστό από τα τέλη του περασμένου έτους ότι η εμβληματική εταιρεία που ίδρυσε ο Στιβ Τζομπς τη δεκαετία του 1970 ετοιμαζόταν να επιλέξει νέο διευθύνοντα σύμβουλο μέσα στο τρέχον έτος. Κι ενώ ο Τζον Τέρνους, που θα αναλάβει από τον Σεπτέμβριο μόλις τρίτος διευθύνων σύμβουλος στην ιστορία της Apple, δήλωνε αισιόδοξος για το μέλλον και τυχερός που συνεργάστηκε με τον Στιβ Τζομπς και είχε «μέντορά του» τον Τιμ Κουκ, πολλοί στη Silicon Valley έκαναν ένα είδος αυτοκριτικής: η αποχώρηση του Κουκ τους θύμιζε τα στερεότυπα που επικρατούσαν όταν ανέλαβε προ 15ετίας, με κυρίαρχη άποψη πως οι μεγάλες επιχειρηματικές επιτυχίες που προκαλούν ανατροπές στην αγορά και συγκεντρώνουν μακροχρόνια αξία κτίζονται μόνον από τους χαρισματικούς ιδρυτές των επιχειρήσεων όπως ο Στιβ Τζομπς και, επομένως, ο Τιμ Κουκ δεν φαινόταν να έχει «άστρο».

Το 2011, οπότε έφυγε από τη ζωή ο Στιβ Τζομπς και ανακοινώθηκε ότι αναλάμβανε ο Κουκ, ειδικός σε θέματα εφοδιαστικής αλυσίδας και λειτουργίας της τεχνολογίας, ένα ερώτημα ψιθυριζόταν στα κεντρικά γραφεία της Apple: «Θα μπορέσει να παρουσιάσει καινοτομίες όπως ο Τζομπς;». Και η αμφισβή-

Ο Τιμ Κουκ θα παραμείνει εκτελεστικός πρόεδρος της Apple.

τηση στο πρόσωπό του διήρκεσε χρόνια. Το 2013, αφιέρωμα της USA Today στον τομέα της τεχνολογίας τον χαρακτήριζε «αποτυχημένο». Ο απερχόμενος διευθύνων σύμβουλος όμως, που θα παραμείνει εκτελεστικός πρόεδρος της Apple, έχει καταγράψει μια άνευ προηγουμένου πορεία επιτυχιών στα 15 χρόνια της θητείας του.

Ανάμεσά τους η εκτόξευση της

Ο απερχόμενος διευθύνων σύμβουλος μετέτρεψε το iPhone σε μία από τις μεγαλύτερες εμπορικές επιτυχίες στην Ιστορία.

χρηματοπιστωτικής αξίας της Apple, που τον Αύγουστο του 2011 ανερχόταν σε 350 δισ. δολ. αλλά υπό τον Κουκ έφτασε στο διαστημικό ύψος των 4,01 τρισ. δολαρίων. Όπως σχολιάζει το Bloomberg, σήμερα η αξία της Apple είναι ίση με την οικονομία της Βρετανίας, δηλαδή της πέμπτης οικονομίας του κόσμου. Εστω και αν η αξία της αυτή δεν την κατατάσσει στην πρώ-

τη θέση ανάμεσα στις ακριβότερες εταιρείες του κόσμου, καθώς οι ομόλογές της Alphabet και Nvidia Corp. έχουν εκτοξευθεί λόγω της τεχνητής νοημοσύνης. Υπό τον Τιμ Κουκ τα κέρδη της Apple οκταπλασιάστηκαν, όπως φανερώνουν τα στοιχεία για το οικονομικό έτος 2025, που φέρουν τα καθαρά έσοδά της να ανέρχονται σε 112 δισ. δολ. καταγράφοντας αύξηση 699% σε σύγκριση με την αρχή της θητείας του Κουκ. Και όλα αυτά ενώ έχουν μεσολαβήσει η πανδημία, τα εμφράγματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες και οι γεωπολιτικές εντάσεις ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Κίνα, κύρια αγορά της Apple.

Η ανάπτυξη της Apple αποτελεί τη ζωντανή απόδειξη του πώς ο Τιμ Κουκ μετέτρεψε το iPhone σε μία από τις μεγαλύτερες εμπορικές επιτυχίες στην Ιστορία. Το δημοφιλές κινητό τηλέφωνο εισήγαγε ο Τζομπς το 2007, εγκαινιάζοντας την επανάσταση των έξυπνων κινητών και αλλάζοντας τον τρόπο που επικοινωνούν οι άνθρωποι στην εργασία τους, στην κοινωνική ζωή τους, αλλά και στα ταξίδια τους. Τότε όμως η Apple πουλούσε μόλις 72 εκατ. iPhone ετησίως. Δύο χρόνια αργότερα ανέλαβε, ο Κουκ έκλεισε συμφωνία με τη μεγαλύτερη εταιρεία κινητών τηλεφώνων της Κίνας, την China Mobile. Μέχρι το τέλος της χρονιάς είχε διπλασιαστεί ο αριθμός των πωλήσεων του iPhone και η Κίνα άρχισε να παγώνει τη θέση της ως η μεγαλύτερη αγορά της εταιρείας μετά την αμερικανική.

BLOOMBERG, THE NEW YORK TIMES

Η διαφάνεια γεννιέται από την πληροφόρηση.

Έχεις το δικαίωμα να ζητάς και να λαμβάνεις πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα. Αξιοποίησέ το!

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Μάθε περισσότερα στο www.informationcommissioner.gov.cy

Οι πολεμικές συγκρούσεις βλάπτουν τα ταμεία

Πώς τα δεδομένα της συνεισφοράς συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας επηρεάζουν το ΑΕΠ της χώρας

Της **ΔΡΑΠΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η συνεχιζόμενη θετική πορεία του ΑΕΠ, καταδεικνύει την ευελιξία και την ανθεκτικότητα της κυπριακής οικονομίας, σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς όπως τον συνεχιζόμενο πόλεμο μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, και τις πρόσφατες συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή. Στα ταμεία του κράτους μπήκαν συνολικά €36,48 δισ. το 2025 και με βάση τα στοιχεία, οι τομείς που κίνησαν την οικονομία και συνεισφεραν περισσότερο στο ΑΕΠ ήταν ο τουρισμός, η ναυτιλία, και το λιανεμπόριο. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο που οι σημαντικότερες ποσοστιαίες αυξήσεις κύκλου εργασιών παρατηρήθηκαν στους τομείς του εμπορίου και των ξενοδοχείων και εστιατορίων. Σε μικρότερο βαθμό, θετικά συνεισφεραν και οι τομείς επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, ενώ από το δευτερογενή τομέα, προς τα πάνω κινήθηκαν οι κατασκευές και η μεταποίηση. Οι τομείς που σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ αναμένεται να συμβάλουν περισσότερο στην ανάπτυξη κατά την περίοδο 2026-2028 περιλαμβάνουν κυρίως εκείνους που σχετίζονται με το εμπόριο, τις μεταφορές, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια και με δραστηριότητες πληροφόρησης και επικοινωνίας και σε μικρότερο βαθμό με χρηματοοικονομικές και επαγγελματικές υπηρεσίες και δραστηριότητες διαχείρισης ακινήτων. Από τον δευτερογενή τομέα, η ανάπτυξη αναμένεται να υποστηριχθεί από τους τομείς των κατασκευών και της μεταποίησης.

Ωστόσο, τα δεδομένα που επικρατούν σήμερα στη χώρα μας υποδεικνύουν ότι οι εκτιμήσεις για ανάπτυξη ενδέχεται

να διαφοροποιηθούν καθώς νευραλγικοί τομείς της οικονομίας μας υπόκεινται σημαντικές πιέσεις. Ειδικότερα ο τομέας του τουρισμού έχει ήδη υποστεί σημαντικές απώλειες με αποτέλεσμα να μην επαληθεύονται οι προσδοκίες των αρμοδίων για αριθμούς ρεκόρ και φέτος. Την ίδια ώρα, αρνητικά κινείται και ο τομέας του λιανεμπορίου και της φιλοξενίας στις αμιγώς τουριστικές περιοχές. Σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους φορείς των, το τελικό ισοζύγιο μεταξύ κερδών και απωλειών θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πορεία της καλοκαιρινής περιόδου και, κυρίως, από την εξέλιξη των τουριστικών αφίξεων.

Η ανάπτυξη

Θετικούς και ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης διατηρεί η κυπριακή οικονομία, με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 3,8% για το σύνολο του 2025 και κατά 4,5% το τέταρτο τρίμηνο, σύμφωνα με επικαιροποιημένα στοιχεία που δημοσιοποίησε η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου.

Σε ετήσια βάση, το ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους αυξήθηκε κατά 3,8% το 2025, ενώ σε τρέχουσες τιμές η άνοδος διαμορφώθηκε στο 4,9%, με την αξία του να ανέρχεται στα €36,48 δισ. Η ανάπτυξη στηρίχθηκε κυρίως στους τομείς των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, των ξενοδοχείων και εστιατορίων, του εμπορίου και των κατασκευών. Σε τριμηνιαία βάση, η οικονομία κατέγραψε αύξηση 4,5% το τέταρτο τρίμηνο του 2025 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024, ενώ σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του ίδιου έτους σημειώθηκε άνοδος 1,4%. Ιδιαίτερα ισχυρή ήταν η επίδοση των κατασκευών, που κατέγραψαν αύξηση 9,4%, ενώ

Ο **τουρισμός** και το λιανεμπόριο συγκαταλέγονται στους τομείς που υφίστανται τις εντονότερες επιπτώσεις και απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κραδασμών.

Μεγάλο το πλήγμα στις αμιγώς τουριστικές περιοχές για τον τομέα της φιλοξενίας - Πυλώνας σταθερότητας η ναυτιλία και οι επενδύσεις.

σημαντική άνοδο παρουσίασαν επίσης ο τομέας πληροφοριών και επικοινωνιών με 8% και ο τομέας εμπορίου και τουρισμού με 7,2%. Από πλευράς δαπανών, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 3,4% και η δημόσια κατανάλωση κατά 4,4% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο, στηρίζοντας την οικονομική δραστηριότητα. Αντίθετα, ο ακα-

θάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου κατέγραψε σημαντική μείωση 15,2%, κυρίως λόγω διακυμάνσεων σε επενδύσεις υψηλής αξίας, όπως πλοία και αεροσκάφη. Θετική ήταν και η συμβολή του εξωτερικού τομέα, καθώς οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 2,9%, ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 4,2%, ενισχύοντας τη συνολική διαμόρφωση του ΑΕΠ.

Ο αντίκτυπος

Ο τουρισμός, που αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς πυλώνες της κυπριακής οικονομίας, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε ζητήματα ασφάλειας και σταθερότητας. Η γεωγραφική εγγύτητα της χώρας σε περιοχές έντασης επηρεάζει αρνητικά τη ζήτηση, οδηγώντας σε λιγότερες κρατήσεις ή ακόμη και ακυρώσεις, ειδικά από αγο-

ρές όπως το Ισραήλ και ευρωπαϊκές χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε περίπτωση κλιμάκωσης των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή, δεν αποκλείεται να σημειωθεί μείωση των τουριστικών εσόδων, επιβαρύνοντας συνολικά την οικονομική δραστηριότητα. Οι ξενοδοχοί μετρούν ήδη σημαντικές απώλειες τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και Μάιο με τη θερινή περίοδο να καθορίζει την όλη κατάσταση. Ταυτόχρονα, με αρνητικό πρόσημο κινείται και ο τομέας του λιανεμπορίου και της φιλοξενίας (καταλύματα, εστίαση, εκδηλώσεις και συνέδρια, ψυχαγωγία) στις αμιγώς τουριστικές περιοχές. Προς το παρόν επικρατεί νέκρα σε ότι αφορά τους συγκεκριμένους τομείς στις τουριστικές περιοχές σημειώνουν χαρακτηριστικά εμπλεκόμενοι του κλάδου στην «Κ».

Την ίδια ώρα, οι γεωπολιτικές εντάσεις συνδέονται συχνά με αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας, κάτι που επηρεάζει άμεσα το κόστος ζωής. Η άνοδος στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων ενισχύει τον πληθωρισμό, μειώνοντας την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Αυτό οδηγεί σε περιορισμό της κατανάλωσης και, κατ'επέκταση, σε χαμηλότερα φορολογικά έσοδα για το κράτος, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο οικονομικής πίεσης. Ήδη οι καταναλωτές ήρθαν αντιμέτωποι με τσουικτερές αυξήσεις τόσο στις τιμές των καυσίμων όσο και στις τιμές της ενέργειας οι οποίες αποδίδονται κυρίως σε έναν συνδυασμό γεωπολιτικής αστάθειας, διαταραχών στην εφοδιαστική αλυσίδα και δομικών αλλαγών στη ζήτηση.

Στον τομέα της ναυτιλίας, η κατάσταση εμφανίζεται πιο

σύνθετη. Η αυξημένη επικινδυνότητα σε βασικές θαλάσσιες διαδρομές, όπως η Ερυθρά Θάλασσα, μπορεί να προκαλέσει καθυστερήσεις και αύξηση του κόστους μεταφοράς. Αν και αυτό ενδέχεται να πιέσει τον κλάδο, δεν συνεπάγεται σημαντικές απώλειες, αλλά μάλλον προσαρμογή στα νέα δεδομένα λειτουργίας.

Ωστόσο, δεν λείπουν και οι αντισταθμιστικές θετικές επιδράσεις που παρουσιάζονται σε κάθε κρίση. Η Κύπρος, ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. μπορεί να προσελκύσει επιχειρήσεις που επιδιώκουν να μετακινήθουν από περιοχές κρίσης όπως είναι το Ιράν, ο Λίβανος, οι χώρες του Κόλπου, το Ιράκ, η Συρία, η Ιορδανία και η Τουρκία. Ως γνωστόν, σε περιόδους διεθνούς αβεβαιότητας, οι επενδυτικά συχνά αναζητούν ασφαλείς προορισμούς για τα κεφάλαιά τους. Ως εκ τούτου η χώρα μας μπορεί να λειτουργήσει ως τέτοιος πόλος, οδηγώντας σε αυξημένη ζήτηση για ακίνητα και ενίσχυση των επενδύσεων, ιδιαίτερα σε αστικά και επιχειρηματικά κέντρα.

Συνολικά το 2026 διαμορφώνεται ως μια χρονιά αυξημένης αβεβαιότητας, χωρίς όμως να προδιαγράφεται απαραίτητα ως περίοδος βαθιάς κρίσης προσθέτοντας φορείς της αγοράς. Οι επιπτώσεις κατανέμονται άνισα μεταξύ των βασικών τομέων της οικονομίας, δημιουργώντας μια μετατόπιση ισορροπιών. Όπως τονίζεται, η κυπριακή οικονομία δεν «πέφτει», αλλά μετασχηματίζεται καθώς η εξάρτηση από τον τουρισμό καθίσταται πιο ριψοκίνδυνη, ενώ οι τομείς των υπηρεσιών και της τεχνολογίας αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη στρατηγική σημασία για την χώρα.

The

INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Κάτι λιγότερο από μήνα χωρίζουν τη Eurobank από το άνοιγμα του Γραφείου Αντιπροσωπείας (Rep-Office) στην Μουμπάι της Ινδίας, ενός μεγαλεπήβολου project που είχε στα σχέδιά της η Eurobank όταν ακόμα ήταν μεγαλομέτοχος στην Ελληνική Τράπεζα και είχε γράψει η «Κ» από τον Μάρτιο του 2024. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, το Γραφείο θα ανοίξει τις πύλες του στις 21 του Μάη, μία ημερομηνία που δεν είναι τυχαία. Και γι' αυτό, διότι, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης θα πραγματοποιήσει επίσημη επίσκεψη στην Ινδία από τις 20 έως τις 23 Μαΐου.

Η Eurobank σχεδιάζει αυτό το άνοιγμα, ορμώμενη από τις επενδυτικές ευκαιρίες που προκύπτουν από μία τόσο μεγάλη αγορά, αλλά και από το μεγαλομέτοχό της, τον Ινδό μεγιστάνα του καναδικού ταμείου της Fairfax, τον Prem Watsa. Το Rep - Office στην Ινδία θα λειτουργεί ως κόμβος, με στόχο να έρχονται επενδυτές και εταιρείες στην Ευρώπη. Το πλάνο -τουλάχιστον όπως έχει μέχρι τώρα διευκρινιστεί από τη Eurobank- δεν προτίθεται να κατευθύνει κυπριακούς πόρους προς επενδυτικά έργα στην Ινδία. Αντίθετα, το βάρος μετατοπίζεται στη χρηματοδότηση ινδικών επιχειρήσεων που επιδιώκουν να διεξάγουν στην ευρωπαϊκή αγορά, αξιοποιώντας την Κύπρο ως ενδιάμεσο σταθμό και επιχειρηματική βάση. Η Eurobank θέλει η Κύπρος να ενισχύει τον ρόλο της ως κόμβου διασύνδεσης μεταξύ Ασίας και Ευρώπης, προσφέροντας πλαίσιο εγκατάστασης και ανάπτυξης για ξένες εταιρείες που

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, το Γραφείο θα ανοίξει τις πύλες του στις 21 του Μάη, μία ημερομηνία που δεν είναι τυχαία.

αναζητούν πρόσβαση στην Ε.Ε., ενώ όπως η ίδια έχει σημειώσει κατά καιρούς, να «διαμορφωθεί ένας σταθερός και αναπτυξιακός χρηματοοικονομικός διάδρομος που θα συνδέει την Ινδία με την Ευρώπη».

Σημειώνεται ότι, πέρα από την παρουσία της Eurobank στην Ινδία, εξετάζεται η δημιουργία επιπλέον γραφείων αντιπροσωπείας και σε άλλες αγορές όπως του Ισραήλ, Άμπου Ντάμπι και Σαουδική Αραβία, για να ενισχύσει ακόμα παραπάνω το δίκτυο διεθνών συνεργασιών. Πάντως, η Eurobank

στις 21 Μαΐου θα γίνει η πρώτη είτε ελληνική, είτε κυπριακή τράπεζα, με φυσική παρουσία στην Ινδία.

Όπως η ίδια η τράπεζα είχε δηλώσει κατά τη διάρκεια του India - Cyprus Summit 2026, κεντρικό άξονα της στρατηγικής της Eurobank για την Ινδία αποτελεί το India - Greece - Cyprus (IGC) Business & Investment Council, που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Τράπεζας σε συνεργασία με το Indian Chamber of Commerce και θεσμικούς φορείς των τριών χωρών. Το IGC λειτουργεί

Στις 21 Μαΐου τα εγκαίνια του Rep-Office της Eurobank

Το Ζετές project παίρνει σάρκα και οστά και συμπίπτει με την επίσκεψη του Προέδρου Χριστοδουλίδη στην Ινδία

Η Eurobank σχεδιάζει αυτό το άνοιγμα, ορμώμενη από τις επενδυτικές ευκαιρίες που προκύπτουν από μία τόσο τεράστια χώρα, αλλά σίγουρα ορμώμενη και από το μεγαλομέτοχό της, τον Prem Watsa.

γι' ως συντονισμένη πλατφόρμα για την ενίσχυση εμπορίου και επενδύσεων σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως υποδομές, τεχνολογία, ενέργεια, ναυτιλία, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τουρισμός και καινοτομία.

Πολιτική Βούληση

Στο πλαίσιο της συνόδου των Ευρωπαίων ηγετών στην Κύπρο την Πέμπτη, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ανέδειξε τη σημασία της στενότερης σύνδεσης της Ε.Ε. με τη Μέση Ανατολή, παρουσιάζοντας την κυπριακή προεδρία ως

ευκαιρία για αναβάθμιση αυτής της συνεργασίας. Επανάλαβε τη στήριξη του στον διάδρομο IMEC, που συνδέει Ινδία, Μέση Ανατολή και Ευρώπη, ενώ στάθηκε και στην ανάγκη ενεργειακής διαφοροποίησης της Ε.Ε., με αξιοποίηση και των κυπριακών κοιτασμάτων φυσικού αερίου.

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε υποδεχθεί στο Προεδρικό Μέγαρο, ένα χρόνο νωρίτερα, τον Ιούνιο του 2025, τον πρωθυπουργό της Ινδίας κ. Ναρέντρα Μόντι. Η επίσκεψη του Ινδού πρωθυπουργού είχε αγκαλιαστεί ιδιαίτερα από τον ΠτΔ, καθώς όπως είχε αναφέρει, αντανακλούσε και την ξεκάθαρη πολιτική βούληση, για να ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, από την οικονομία, το εμπόριο, την άμυνα και την ασφάλεια, την τεχνολογία, τον τουρισμό και τη συνδεδαστικότητα. Την Κύπρο την είχαν χαρακτηρίσει δε, ως, ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελεί την πύλη εισόδου της Ινδίας στην Ευρώπη.

Την ίδια ώρα, ο ΠτΔ είχε συναντήσει τον Σεπτέμβριο του 2025 σε ταξίδι του στο Τορόντο του Καναδά, στο πλαίσιο της στρατηγικής εκστρατείας για την ενίσχυση της διεθνούς εικόνας της Κυπριακής Δημοκρατίας ως αξιόπιστου και ελκυστικού επενδυτικού προορισμού, τον ιδρυτή και διευθύνοντα σύμβουλο της Fairfax Prem Watsa, της Eurobank. Συμμετείχε σε σειρά συζητήσεων στοργυλλής τραπέζης με κορυφαίους επιχειρηματίες και επενδυτές, προσκεκλημένους της Fairfax.

Και η Τράπεζα Κύπρου

Πέραν της Eurobank που είχε τους σχεδιασμούς για Γραφείο Αντιπροσωπείας στη Μουμπάι της Ινδίας από νωρίς, η Τράπεζα Κύπρου έχει «επικοινωνήσει» και αυτή το πλάνο για να ανοίξει Γραφείο Αντιπροσωπείας στην χώρα των 1,4 δισεκατομμυρίων προσώπων. Η Τράπεζα Κύπρου έχει δημιουργήσει εξειδικευμένη μονάδα εξυπηρέτησης της ινδικής αγοράς, του India Business Unit Hub, που σκοπό έχει να φέρει Ινδούς επιχειρηματίες στο πορτοφόλιο της Τράπεζας, εξυπηρετώντας Ινδούς και επιχειρήσεις από την Ινδία που θέλουν να δραστηριοποιηθούν σε ευρωπαϊκό έδαφος. Δεν είναι σαφές αν θα δημιουργήσει Γραφείο με φυσική παρουσία στην Ινδία, ωστόσο είναι κάτι που δεν έχει ιδιαίτερο κόστος. Ούτε η Eurobank, ούτε η Τράπεζα Κύπρου είχαν εξάλλου στα πλάνα τους να ανοίξουν υποκατάστημα, κάτι που πράγματι θα είχε κόστος.

Οι Έλληνες πολυεκατομμυριούχοι αυξήθηκαν κατά 74% σε 5 χρόνια

Στα 20 πιο δυναμικά κέντρα πλούτου της επόμενης 5ετίας διεθνώς η Ελλάδα

Της ΚΟΡΙΝΑΣ ΣΑΜΑΡΚΟΥ

Στα 20 πιο δυναμικά κέντρα του πλούτου ανά τον πλανήτη για την επόμενη 5ετία συγκαταλέγει η Knight Frank την Ελλάδα, καθώς προβλέπει ότι ο αριθμός των πολυεκατομμυριούχων, που ήδη αυξήθηκε κατά 74% την τελευταία πενταετία, θα σημειώσει περαιτέρω αύξηση 25,3% έως το 2031. Σύμφωνα με τη νέα έκδοση του Wealth Report της διεθνούς εταιρείας συμβούλων ακινήτων, ο πληθυσμός των ατόμων πολύ υψηλής εισοδηματικής στάθμης, δηλαδή με περιουσία άνω των 30 εκατ. δολαρίων, ήταν 523 το 2021, αλλά έχει αυξηθεί στα 910 φέτος και αναμένεται να φτάσει στα 1.140 έως το 2031.

Οι προβλέψεις της Knight Frank για την αύξηση του πληθυσμού των ατόμων πολύ υψηλής εισοδηματικής στάθμης τοποθετούν την Ελλάδα ανάμεσα στις 20 πιο δυναμικές αγορές του κόσμου για την επόμενη πενταετία, και συγκεκριμένα στη 18η θέση. Μάλιστα, όπως επισημαίνεται στο

Wealth Report, στην αύξηση του πλούτου τα επόμενα πέντε χρόνια δεν θα πρωταγωνιστήσουν οι «συνθήκες ύποπτοι», αλλά οικονομίες που ωριμάζουν με γρήγορους ρυθμούς. Η Ινδονησία βρίσκεται στην

Στην κατηγορία των πολυεκατομμυριούχων η Knight Frank τοποθετεί φυσικά πρόσωπα με περιουσία άνω των 30 εκατ. δολαρίων.

πρώτη θέση, καθώς ο πληθυσμός των πολυεκατομμυριούχων της αναμένεται να αυξηθεί κατά 82% έως το 2031, ενώ ακολουθούν από κοντά η Σαουδική Αραβία και η Πολωνία, με αύξηση άνω του 60%. Ανάμεσα στα ευρωπαϊκά ανερχόμενα κέντρα του πλούτου, πέραν της Ελλάδας, ιδιαίτερη δυναμική επιδεικνύουν η Σουηδία και η Ρουμανία. «Διαμορφώνεται μια εικόνα γεωγραφικής διεύρυνσης

του πλούτου, έστω και αν αυτός συνεχίζει να συγκεντρώνεται σε μια κοψίτα παγκόσμια υπερδυναμεία», σημειώνουν οι ειδικοί της Knight Frank.

89 εκατομμυριούχοι/μέρα

Τα στοιχεία της Knight Frank δείχνουν ότι ο παγκόσμιος πληθυσμός των ατόμων πολύ υψηλής εισοδηματικής στάθμης αυξήθηκε από 551.435 που ήταν το 2021 σε 713.626 άτομα το 2026.

Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 162.191 άτομα, που σημαίνει ότι, κάθε μέρα που περνά, 89 άνθρωποι, κάπου στον κόσμο, σπάνε το φράγμα των 30 εκατ. δολαρίων με την προσωπική περιουσία τους.

Ασφαλώς οι ΗΠΑ παραμένουν το μεγαλύτερο «εργοστάσιο» παραγωγής πλούτου, αφού εκεί εντοπίζεται το 41% των νέων πολυεκατομμυριούχων, αλλά τόσο η Ινδία όσο και η Κίνα εμφανίζουν δυναμική ανάπτυξη και λειτουργούν σαν δευτερογενείς «μηχανές», που αλλάζουν τον παγκόσμιο χάρτη του χρήματος.

Οι δισεκατομμυριούχοι

Η Knight Frank μέτρησε φέτος 3.110 δισεκατομμυριούχους ανά τον πλανήτη, αλλά διαπιστώνει ότι η γεωγραφική διασπορά τους είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τον πληθυσμό των πολυεκατομμυριούχων. Με 1.116 δισεκατομμυριούχους, η περιοχή της Ασίας - Ειρηνικού ξεπερνά τη Β. Αμερική, που μετρά 965. Το μερίδιο της Μέσης Ανατολής στον παγκόσμιο πληθυσμό των δισεκατομμυριούχων είναι λίγο πάνω από το 4%, μαρτυρώντας τη συγκέντρωση ακραίου πλούτου στην περιοχή. Για την επόμενη 5ετία, η Knight Frank εκτιμά ότι η Σαουδική Αραβία θα είναι η πιο δυναμική αγορά, με αύξηση των δισεκατομμυριούχων της κατά 183%, και θα ακολουθήσουν η Πολωνία (123%), η Σουηδία (81%) και η Αυστραλία (77%).

Η Δανία συμπληρώνει την πρώτη πεντάδα, υπογραμμίζοντας τον ολόενα και πιο παγκόσμιο χαρακτήρα της μελλοντικής ανάπτυξης των δισεκατομμυριούχων.

Οι χώρες όπου προβλέπεται η μεγαλύτερη αύξηση πολυεκατομμυριούχων την επόμενη 5ετία

ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΜΕ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 30 ΕΚΑΤ. ΔΟΛ.

	2026	2031	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
1 Ινδονησία	3.833	6.966	82%
2 Σαουδική Αραβία	4.388	7.162	63%
3 Πολωνία	3.017	4.906	63%
4 Βιετνάμ	1.233	1.960	59%
5 Αυστραλία	16.460	26.095	59%
6 Σουηδία	6.845	10.633	55%
7 ΗΠΑ	251.352	387.422	54%
8 Ρουμανία	749	1.120	50%
9 Φιλιππίνες	1.910	2.844	49%
10 Σιγκαπούρη	7.171	10.495	46%
11 ΗΑΕ	4.851	6.588	36%
12 Νορβηγία	2.460	3.296	34%
13 Καναδάς	12.920	16.796	30%
14 Νέα Ζηλανδία	1.710	2.198	29%
15 Ινδία	19.877	25.217	27%
16 Ισραήλ	5.462	6.889	26%
17 Ταϊλάνδη	2.853	3.582	26%
18 ΕΛΛΑΔΑ	910	1.140	25%
19 Χονγκ Κονγκ	6.788	8.485	25%
20 Γερμανία	38.215	47.004	23%

ΠΗΓΗ: Knight Frank

Ανακατεύεται η τράπουλα του επιχειρείν το 2026

Οι επτά πυλώνες που υποδεικνύουν ότι η επενδυτική δραστηριότητα δεν φρενάρει ούτε φέτος

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Δεν κλείνει τις πόρτες των επενδύσεων και του επιχειρείν στην Κύπρο ο πόλεμος στο Ιράν. Παρά την αβεβαιότητα και τη γενικότερη ανησυχία που επικρατεί στην αγορά οι διεθνείς επενδυτές παρακολουθούν και αξιολογούν τα δεδομένα αναζητώντας τις κατάλληλες ευκαιρίες που μπορούν να τους φέρουν κέρδος μακροπρόθεσμα. Ορισμένοι τομείς συγκεντρώνουν τα βλέμματα επενδυτικών ταμείων από τη Μέση Ανατολή αλλά και την Ευρώπη, ενώ άλλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας θα παραμείνουν σε παύση το 2026 καθώς έχουν επιτευχθεί ήδη οι μεγαλύτερες συναλλαγές. Όπως τονίζουν οι ειδικοί στην «Κ», εντοπίζονται επτά συνολικά παράγοντες οι οποίοι υποδεικνύουν ότι και φέτος η επενδυτική δραστηριότητα θα παραμείνει ισχυρή. Σύμφωνα με καλούς γνώστες της αγοράς, σε ώριμη φάση βρίσκονται σημαντικά deals στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της φιλοξενίας και των ακινήτων τα οποία υπολογίζεται να πάρουν σάρκα και οστά τα επόμενα δυο χρόνια. Την ίδια ώρα, όπως είχε αναφέρει η «Κ» σε προηγούμενο ρεπορτάζ το έτος που διανύουμε θα είναι έντονο σε ό,τι αφορά τις εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών με λιγότερα αλλά συνάμα και πιο «στρατηγικά» deals, επιβεβαιώνοντας την τάση ότι η αγορά περνά από το boom εξαγορών σε μια φάση ωρίμανσης με λιγότερες συμφωνίες σε αριθμό αλλά μεγαλύτερες σε αξία.

Το ενδιαφέρον

Σε ώριμο στάδιο βρίσκονται οι συναλλαγές στους τομείς των ακινήτων και της εκπαίδευσης, ενώ

όσον αφορά την υγεία, οι πληροφορίες αναφέρουν ότι βρίσκονται σε εξέλιξη διεργασίες που εκτιμάται ότι θα αποδώσουν καρπούς το 2027.

Αναφορικά με τον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα αναμένεται να καταγράψει μια περίοδο παύσης και αναμονής το 2026, καθώς η πλειονότητα των συναλλαγών που μπορούσαν να πραγματοποιηθούν έχει ήδη ολοκληρωθεί εντός του

Υγεία, εκπαίδευση, φιλοξενία και ακίνητα «ψήνουν» επενδύσεις και προσελκύουν επενδυτικά ταμεία από Μέση Ανατολή, Ισραήλ και Αγγλία.

2025 και τους πρώτους μήνες του 2026. Οι περιορισμένες κινήσεις που ενδέχεται να δούμε φέτος αφορούν κυρίως την εξαγορά εξυπηρετούμενων ή αναδιρθρωμένων (θεραπευμένων) δανείων από τις τράπεζες. Η στρόφη προς τα ρυθμιζόμενα - εξυπηρετούμενα δάνεια καταγράφεται πλέον και επίσημα ως το επόμενο «στάδιο» για το χρηματοοικονομικό οικοσύστημα της χώρας. Μάλιστα, όπως είχε γράψει η «Κ» η πρώτη μεγάλη απόπειρα στην Κύπρο για οργανωμένη δευτερογενή αγορά «θεραπευμένων» χαρτοφυλακίων επιχειρείται από την Themis Portfolio Management, με πακέτο συνολικής αξίας περίπου €140 εκατ.

Στον τομέα της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρατηρείται έντονο επενδυτικό

Σε παύση μπαίνει το τραπεζικό - ασφαλιστικό κομμάτι φέτος καθώς έχουν ήδη πραγματοποιηθεί τα μεγαλύτερα deals στον τομέα.

ενδιαφέρον, κυρίως από επενδυτικά ταμεία με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο. Σημαντικές προοπτικές εμφανίζει και ο τομέας της φιλοξενίας, με ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια να εξετάζουν ευκαιρίες για ξενοδοχειακές μονάδες τόσο σε ορεινές όσο και σε παραθαλάσσιες περιοχές. Όσον αφορά τον τομέα των ακινήτων, αναμένεται να καταγραφούν σημαντικές επενδύσεις, όπως έργα ανάπτυξης μαρίνων και λοιπών υποδομών στην Κύπρο, υπό την προϋπόθεση ότι η κυβέρνηση θα προχωρήσει σε ορθούς χειρισμούς. Οι επενδύσεις αυτές, εάν πάνε όλα όπως υπολογίζονται, ότι θα προέλθουν κυρίως από επενδυτές της Μέσης Ανατολής και του Ισραήλ. Στον αντίποδα στο μέλλον τοποθετούνται οι επενδύσεις στον τομέα της υγείας καθώς για να πάρουν σάρκα και οστά θα πρέπει να διαμορφωθούν πρωτίστως μια σειρά από προϋποθέσεις. Όπως πληροφορούμαστε, το ενδιαφέρον ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων για νοσηλευτήρια

στην Κύπρο είναι σημαντικό και στοχευμένο.

6 συν 1 παράγοντες

Οι βασικές συνθήκες που ευνοούν τη δραστηριότητα των συγχωνεύσεων και εξαγορών παραμένουν σε ισχύ σύμφωνα με ειδικούς. Ως εκ τούτου, τονίζουν ότι συντρέχουν λόγοι για τους οποίους η κινητικότητα θα μειωθεί ουσιαστικά το 2026. Πιο συγκεκριμένα, κάνουν λόγο για επτά συνολικά παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τη δραστηριότητα των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην Κύπρο.

Η πρώτη παράμετρος αφορά τις οικογενειακές επιχειρήσεις και τη διαδοχή της ηγεσίας τους. Ειδικότερα, πλέον έχει γίνει συνήθως να δίνεται η σκυτάλη των επιχειρήσεων σε τρίτους εκτός δηλαδή της οικογένειας, λόγω κυρίως του ότι δεν υπάρχουν πρόθυμοι μνηστήρες για να αναλάβουν τα νηία. Έτσι, η πώληση γίνεται μια ρεαλιστική και συχνά επιτυχημένη στρατηγική εξόδου. Ταυτόχρονα,

πιο ώριμες οικογενειακές επιχειρήσεις δεύτερης ή τρίτης γενιάς γίνονται πιο ενεργές στο κομμάτι των εξαγορών, επιδιώκοντας να μεγαλώσουν μέσω συγχωνεύσεων στον κλάδο τους.

Η δεύτερη παράμετρος αφορά το ολόένα και πιο απαιτητικό περιβάλλον μέσω του οποίου εντείνεται το άγχος της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Τα κόστη αυξάνονται, τα περιθώρια στενεύουν και νέοι παράγοντες όπως η τεχνολογία και το ΑΙ δημιουργούν επιπλέον ανταγωνισμό.

Παράλληλα, τα ταμεία ιδιωτικών συμμετοχών (Private equity funds) επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την Κύπρο η οποία πριν από λίγα χρόνια δεν αποτελούσε βασική αγορά για επενδύσεις λόγω κυρίως του μεγέθους της και της δυσκολίας στις συναλλαγές. Ωστόσο, σήμερα καθώς οι ευκαιρίες σε μεγαλύτερες ευρωπαϊκές αγορές περιορίζονται, τα ταμεία αυτά αρχίζουν να βλέπουν τη χώρα μας ολόένα πιο ενεργά. Συχνά, αυτό γίνεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης στρατηγικής που περιλαμβάνει και την Ελλάδα, αντιμετωπίζοντας την περιοχή ως ενιαίο επενδυτικό χώρο.

Επιπρόσθετα η τάση της χώρας για εξωστρέφεια τα τελευταία δύο περίπου χρόνια ενεργοποιεί το ενδιαφέρον των επενδυτών από τις ΗΠΑ, το Ισραήλ, του Καναδά αλλά και την Ινδία για αναζήτηση επιχειρήσεων για εξαγορά αλλά και για τη δημιουργία έδρας στη χώρα. Ήδη υπήρξαν απτά αποτελέσματα από την προσπάθεια της χώρας μας για να ενισχύσει τη θέση της ως πύλη προς την Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή.

Την ίδια ώρα, ο παράγοντας της ρευστότητας παραμένει ισχυρός, καθώς διαπιστώνεται η ύπαρξη διαθέσιμου κεφαλαίου στην αγορά. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες συνθήκες, δημιουργεί ευνοϊκό περιβάλλον για την πραγματοποίηση περισσότερων συναλλαγών. Η μεγάλη δυναμική που συγκεντρώνουν ορισμένοι τομείς της οικονομίας αποτελούν μεγάλο δέλεαρ και επιδέχονται έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον. Αυτό είναι ένας ακόμα παράγοντας για τον οποίο οι συγχωνεύσεις και εξαγορές θα συνεχιστούν και το 2026. Πρόκειται ειδικότερα για τους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της ενέργειας, της φιλοξενίας και των τροφίμων. Τέλος, σύμφωνα με τους ειδικούς της αγοράς η χώρα μας ξεκινά από σχετικά χαμηλά επίπεδα συναλλαγών εξαγορών και συγχωνεύσεων ιστορικά. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει συσσωρευμένη ανάγκη, ειδικά λόγω του μεγάλου αριθμού μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Κρίσιμο το momentum

Παρά το γεγονός ότι το περιβάλλον είναι θετικό, ο χρόνος παραμένει καθοριστικός παράγοντας για την ολοκλήρωση των συναλλαγών. Αυτό τονίζουν οι αρμόδιοι σημειώνοντας ότι αν μια συναλλαγή καθυστερήσει, υπάρχει αυξημένη πιθανότητα να μην ολοκληρωθεί, συχνά λόγω ανθρωπίνων παραγόντων, όπως διαφορών και διαφωνιών μεταξύ των δυο μερών ή αλλαγή των προτεραιοτήτων τους. Γι' αυτό, πέρα από τις μακροοικονομικές συνθήκες, το αποτέλεσμα εξαρτάται από την ετοιμότητα των εμπλεκόμενων, την ταχύτητα λήψης αποφάσεων και την ικανότητα να αξιοποιηθεί το θετικό momentum που υπάρχει.

άγχος;

BLACK RANGE EASY DAY

Υπογράφει την ηρεμία

BLACK RANGE EASY DAY
Plus Nutrients
Freeze-dried Selected Herbal Extracts
FREE Lactose 30 capsules
Food Supplement / Συμπλήρωμα Διατροφής

BLACK RANGE EASY NIGHT MELATONIN
Plus Nutrients
Freeze-dried Selected Herbal Extracts
FREE Lactose 30 capsules
Food Supplement / Συμπλήρωμα Διατροφής

αϋπνία;

BLACK RANGE EASY NIGHT MELATONIN

Υπογράφει την ξεκούραση

BLACK RANGE

Υπογράφει ό,τι σου αξίζει!

Freeze Drying

Κάψουλες βραδείας αποδέσμευσης

PHARMALEAD®
VITORGAN

Στις χώρες με τη μεγαλύτερη αύξηση τιμής στο ντιζελ η Ελλάδα

Ανοδος 24,1% τον Μάρτιο σε σχέση με τον Φεβρουάριο, έναντι 19,1% στην Ε.Ε.

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

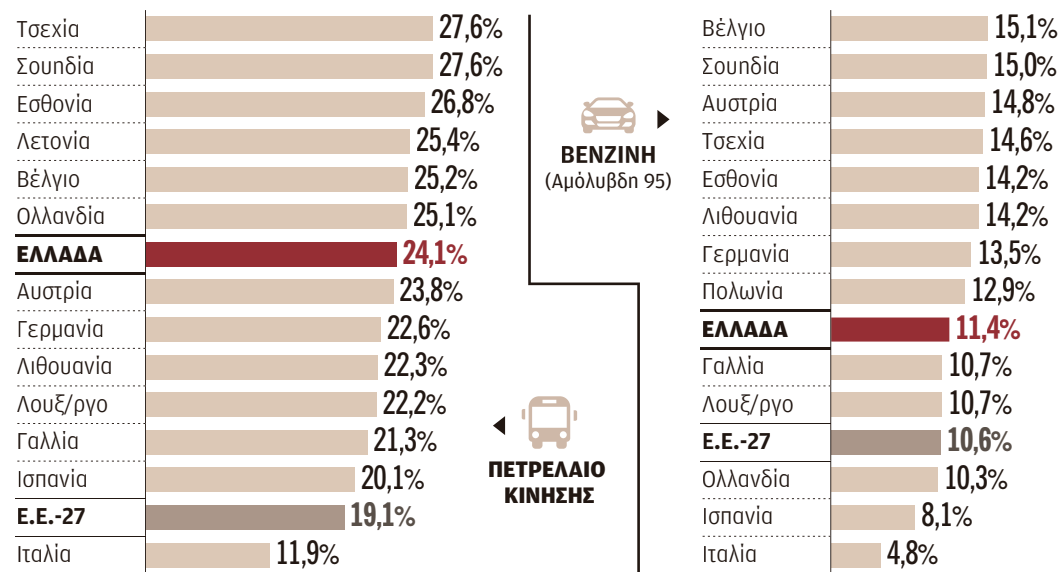
Αυξήσεις σημαντικά υψηλότερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου πλήρωσαν οι Έλληνες καταναλωτές για ντιζελ κίνησης τον Μάρτιο, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat. Τον πρώτο μήνα της πολεμικής σύρραξης στο Ιράν, η τιμή του πετρελαίου κίνησης στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 24,1% σε σχέση με τον Φεβρουάριο, όταν η μέση αύξηση στις 27 χώρες της Ε.Ε. διαμορφώθηκε στο 19,1%.

Ήταν μία από τις μεγαλύτερες αυξήσεις στην Ευρώπη, μετά τη Σουηδία και την Τσεχία (27,6%), την Εσθονία (26,8%) τη Λετονία (25,4%), το Βέλγιο (25,2%) και την Ολλανδία (25,1%) και αντανάκλα την καθυστέρηση στη λήψη μέτρων από την κυβέρνηση σε σχέση με άλλες χώρες, αλλά και την πολιτική επιλογή της μη παρέμβασης στο σκέλος της φορολογίας.

Είναι ενδεικτικό ότι στην Ιταλία, όπου οι τιμές διαμορφώνονται όπως και στην Ελλάδα με βάση την τιμή platts της Μεσογείου, οι αυξήσεις στην τιμή του ντιζελ κίνησης κινήθηκαν πολύ κάτω από τα ευρωπαϊκά μέσα επίπεδα και συγκεκριμένα στο 11,9%, υποδιπλάσια από αυτά της Ελλάδας, αποτέλεσμα των μέτρων μείωσης του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) που προχώρησε εγκαίρως η κυβέρνηση Μελόνι. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επιδότηση των 20 λεπτών ανά λίτρο στην τιμή του ντιζελ που ανακοίνωσε η ελληνική κυβέρνηση, τέθηκε σε εφαρμογή από την 1η Απριλίου και δεν είχε καμία επίπτωση στις τιμές του Μαρτίου. Σε αντίθεση με το ντιζελ κίνησης, στις βενζίνες οι καταναλωτές στην Ελλάδα επιβαρύνθηκαν με αυξήσεις πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 10,6% και συγκεκριμένα με μια επιβάρυνση της τάξης του 11,4%.

Η υψηλή φορολογία καθιστά την Ελλάδα μία από τις ακριβότερες αγορές στις βενζίνες. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, με βάση την τιμή προ φόρων η Ελλάδα κατατάσσεται στη 10η θέση στην Ευρώπη και

Πόσο αυξήθηκαν οι τιμές των καυσίμων τον Μάρτιο σε σχέση με τον Φεβρουάριο

Στη βενζίνη οι Έλληνες καταναλωτές επιβαρύνθηκαν με αυξήσεις πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο - 10,6%.

στην τιμή μετά φόρων ανεβαίνει στην τέταρτη και συγκρατείται η τιμή του πετρελαίου κίνησης. Στις 13.4.2026 η μέση τιμή της βενζίνης 95 οκτανίων στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στα 2,062 ευρώ/λίτρο. Σε υψηλότερα επίπεδα διαμορφώθηκε η τιμή στην Ολλανδία (2,316 ευρώ/λίτρο), στη Δανία (2,232 ευρώ/λίτρο) και στη Γερμανία 2,141 ευρώ/λίτρο).

Η Ελλάδα εφαρμόζει τον τέταρτο υψηλότερο Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης στις βενζίνες (700 ευρώ/χιλιόλιτρο) και σχεδόν διπλάσιο του κατώτατου ορίου των 359 ευρώ/χιλιόλιτρο που έχει θεσπίσει η Ε.Ε. Ελάχιστη υψηλότερη ΕΦΚ εφαρμόζουν η Δανία (710,5 ευρώ) και η Φινλανδία (722,41 ευρώ/χιλιόλιτρο) και αρκετά υψηλότερο οι Κάτω Χώρες (840 ευρώ/χιλιόλιτρο). Σε αντίθεση με τη βενζίνη, ο ΕΦΚ στο πετρέλαιο κίνησης στην Ελλάδα διαμορφώνεται

στα 400 ευρώ/χιλιόλιτρο, αρκετά κοντά στο κατώτατο ευρωπαϊκό όριο των 330 ευρώ/χιλιόλιτρο και κάτω από τα επίπεδα 14 χωρών της Ε.Ε., στο πλαίσιο μιας πολιτικής επιλογής που αξιολόγησε τις πληθωριστικές πιέσεις του συγκεκριμένου καυσίμου λόγω της χρήσης του στη μεταποίηση και στις μεταφορές.

Με τη χαμηλή φορολογία συνδέονται και οι μικρότερες αποκλίσεις μεταξύ τιμής προ και μετά φόρων του πετρελαίου κίνησης. Στις 13.4.2026 η Ελλάδα, με προ φόρων τιμή στα 1,235 ευρώ/λίτρο, συγκρατείται στην ομάδα των φθηνών αγορών ντιζελ κίνησης (βρίσκεται στη 18η θέση). Μετά τους φόρους, η τιμή διαμορφώνεται την ίδια ημέρα στα 2,058 ευρώ/λίτρο, χωρίς να διαφοροποιείται ουσιαστικά η θέση της χώρας σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε., αφού περνάει μόλις στη 15η θέση. Η Ελλάδα εφαρμόζει έναν από τους υψηλότερους ΦΠΑ στην Ευρώπη και στα δύο προϊόντα (24%), με εξαίρεση τη Δανία (25%), τη Φινλανδία (25,5%), την Κροατία (25%) και την Ουγγαρία με τον υψηλότερο ΦΠΑ στην Ευρώπη (27%). Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, τον Μάρτιο αυξήθηκαν οι τιμές καυσίμων σε όλες τις χώρες της Ευρώπης τόσο σε μηνιαία όσο και σε ετήσια βάση,

με εξαίρεση την Ουγγαρία και τη Σλοβενία. Σε ετήσια βάση οι τιμές ντιζελ αυξήθηκαν τον Μάρτιο κατά 19,8% και της βενζίνης κατά 9,4%. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφηκαν στη Γερμανία (19,8%), στη Ρουμανία (19,6%), στην Ολλανδία (18,8%), στη Λετονία (18,5%) και την Αυστρία (17,2%). Στην Ουγγαρία και τη Σλοβενία οι τιμές μειώθηκαν κατά 2,7% και 5,9% αντίστοιχως, σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2025. Σε μηνιαία βάση οι μεγαλύτερες αυξήσεις στο ντιζελ σημειώθηκαν στην Τσεχία και στην Σουηδία (και οι δύο 27,6%), στην Εσθονία (26,8%), στη Λετονία (25,4%), στο Βέλγιο (25,2%) και την Ολλανδία (25,1%), ενώ οι χαμηλότερες αυξήσεις σημειώθηκαν στη Σλοβενία (2,9%), στη Σλοβακία και την Ουγγαρία (και οι δύο 7%).

Όλες οι άλλες χώρες της Ε.Ε. κατέγραψαν αυξήσεις άνω του 10%. Οι αυξήσεις στις τιμές των βενζινών σε μηνιαία βάση δεν ήταν τόσο υψηλές. Εφτασαν στο 15,1% στο Βέλγιο, στο 15% στη Σουηδία, στο 14,8% στην Αυστρία, στο 14,6% στην Τσεχία και στο 14,2% στην Εσθονία και τη Λιθουανία. Και πάλι, οι χαμηλότερες μηνιαίες αυξήσεις καταγράφηκαν στη Σλοβενία (2,4%), στη Σλοβακία (3,8%) και στην Ουγγαρία (4,7%).

Η κίνηση αυξήθηκε, οι καθυστερήσεις πτήσεων επέστρεψαν

Της ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ

Ενα ακόμη δύσκολο καλοκαίρι προμηνύεται και φέτος όσον αφορά τις καθυστερήσεις πτήσεων, με χιλιάδες επιβάτες να αναμένεται να βρεθούν αντιμέτωποι με πολύωρη αναμονή στα αεροδρόμια της χώρας. Επειτα από μια σύντομη ανάπαυλα λίγων μηνών, όσο δηλαδή διήρκεσε η χειμερινή περίοδος, η οποία παραδοσιακά χαρακτηρίζεται από μειωμένη κίνηση και λιγότερα δρομολόγια, ο γνόφος πονοκέφαλος των καθυστερήσεων επανέρχεται.

Αυτό επιβεβαιώνουν και τα πρώτα στοιχεία από την εβδομάδα 6-12 Απριλίου, δηλαδή την περίοδο του Πάσχα, όταν η πτητική δραστηριότητα αυξήθηκε απότομα και το ζήτημα επανήλθε στο προσκήνιο. Το πρόβλημα της περιορισμένης δυναμικότητας των συστημάτων ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας, σε συνδυασμό με τον ανεπαρκή αριθμό ελεγκτών, παραμένει άλυτο. Σε αυτούς τους δύο παράγοντες αποδίδονται κατά κύριο λόγο οι καθυστερήσεις στις πτήσεις, οι οποίες δοκιμάζουν την υπομονή των επιβατών και επιβαρύνουν τη συνολική ταξιδιωτική εμπειρία.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του ευρωπαϊκού οργανισμού Eurocontrol, η Ελλάδα βρέθηκε στην τρίτη θέση μεταξύ των χωρών που επιβάρυναν περισσότερο το ευρωπαϊκό δίκτυο, πίσω από την Ισπανία και τη Γαλλία. Ειδικότερα, η Ελλάδα συνέβαλε στο 12% των συνολικών καθυστερήσεων, με κύρια πηγή το Κέντρο Ελέγχου Περιτοχής Αθηνών. Από αυτό το ποσοστό, το 10% προέρχεται από καθυστερήσεις στο αεροδρόμιο της Αθήνας και το 2% αφορά το αεροδρόμιο «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης. Το Κέντρο Ελέγχου Αθηνών, το οποίο υπάγεται στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον επιβαρυνμένων στην Ευρώπη, με καθυστερήσεις που φτάνουν το 1,24 λεπτό ανά πτήση. Και όλα αυτά ενώ προς το παρόν εξακολουθούν να μην εκτελούνται πάνω από τις μισές πτήσεις προς τη Μέση Ανατολή.

Τη μερίδα του λέοντος στις καθυστερήσεις κατέλαβαν η Ισπανία με 32% και η Γαλλία με 31%. Πρόκειται, ωστόσο, συγκριτικά για πολύ μεγαλύτερες αγορές. Αυτό σημαίνει ότι η συμβολή της Ελλάδας στις καθυστερήσεις δεν δικαιολογείται ούτε από το

μέγεθος της ούτε από τον όγκο των δρομολογίων που διαχειρίζεται.

Την ίδια ώρα, ήδη από τον Μάρτιο έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται σταδιακά το θερινό πρόγραμμα, το οποίο μεταφράζεται σε προσθήκη επιπλέον πτήσεων από τις αεροπορικές εταιρείες. Είναι ενδεικτικό ότι κατά το υπό εξέταση διάστημα η Γαλλία κατέλαβε την τέταρτη θέση μεταξύ των χωρών της Ευρώπης με τη μεγαλύτερη κίνηση, με τον μέσο αεροπορικό αριθμό πτήσεων να διαμορφώνεται στις 4.300 (αύξηση 3% σε σχέση με την προηγούμενη εβδομάδα), άνοδος που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση των ροών προς την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ελβετία. Σε αυτό το πλαίσιο, κερδισμένη βγήκε και η Air France, η οποία κινήθηκε ανοδικά κατά 2%, επίσης ωφελούμενη από την ενίσχυση των δρομολογίων από και προς την Ελλάδα.

Θετικά ήταν επίσης η επίδραση της χώρας μας στην κίνηση τριών αεροδρομίων και πιο συγκεκριμένα του Αμστερνταμ, της

Την περίοδο του Πάσχα η Ελλάδα βρέθηκε στην τρίτη θέση μεταξύ των χωρών που επιβάρυναν περισσότερο το ευρωπαϊκό δίκτυο.

Μαδρίτης και της Βαρκελώνης. Σε γενικές γραμμές, κατά το εξεταζόμενο διάστημα, το ευρωπαϊκό δίκτυο κατέγραψε κατά μέσον όρο 30.236 ημερήσιες πτήσεις, αυξημένες κατά 2% σε σχέση με την προηγούμενη εβδομάδα, αλλά 2,0% χαμηλότερες σε σχέση με το 2025.

Η ετήσια κυκλοφορία αυξήθηκε σε όλες τις περιοχές εκτός από τις ροές μεταξύ Ευρώπης και Μέσης Ανατολής, η οποία συνεχίζει να επηρεάζεται σημαντικά από την κρίση, με την κίνηση μειωμένη κατά 54% σε σχέση με την ίδια εβδομάδα του 2025.

Κατά μέσον όρο, οι 10 πιο πολυσύχναστοι αερομεταφορείς μείωσαν τη χωρητικότητά τους κατά 0,5%, κυρίως λόγω της απεργίας του πληρωμάτος καμπίνας στη Lufthansa στις 10 Απριλίου. Σε επίπεδο κρατών, τα 10 πιο πολυσύχναστα κράτη είδαν τις πτήσεις τους να αυξάνονται κατά 1,9% σε σχέση με την προηγούμενη εβδομάδα.

Αναβάλλουν αγορές λόγω πολέμου

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Οι ανατιμήσεις σε καύσιμα, ενέργεια και τρόφιμα αποτελούν τον εφιάλτη των νοικοκυριών στην Ελλάδα μετά την έναρξη του πολέμου στον Περσικό Κόλπο, με τους περισσότερους καταναλωτές να δηλώνουν ήδη ότι αναβάλλουν αγορές ειδών ένδυσης και άλλων προσωπικών ειδών που δεν θεωρούνται πρώτης ανάγκης, ακυρώνουν εξόδους για διασκέδαση και αναψυχή, αλλά και κυνηγούν τις προσφορές στα σουπερ μάρκετ ακόμη περισσότερο σε σύγκριση με πριν.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Ερευνών Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), το 55% των καταναλωτών θεωρεί αυτή τη στιγμή ως πιο σοβαρή επιβάρυνση το κόστος των καυσίμων για τις μεταφορές και τις ενέργειες - θέρμανσης, ενώ το 40% θεωρεί ως μεγαλύτερη επιβάρυνση αυτή που προέρχεται από τις ανατιμήσεις στα τρόφιμα.

Ήδη από τις πρώτες εβδομάδες του πολέμου οι καταναλω-

τές έχουν αναπροσαρμόσει τη συμπεριφορά τους. Σύμφωνα με την έρευνα του ΙΕΛΚΑ, το 60% δηλώνει ότι έχει αναβάλει αγορές ένδυσης και προσωπικών ειδών, το 54% αναβάλλει δαπάνες διασκέδασης (εστίαση, διακοπές), το 42% αναζητεί περισσότερο προσφορές και εκπτώσεις, το 40% στρέφεται σε φθηνότερα προϊόντα, το 36% περιορίζει αγορές βασικών αγαθών, το 30% μειώνει την κατανάλωση καυσίμων και το 29% μειώνει την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

Περαιτέρω ενίσχυση των

Τα ελληνικά νοικοκυριά κόβουν δαπάνες για ένδυση και διασκέδαση και κυνηγούν τις προσφορές και τις εκπτώσεις.

πληθωριστικών πιέσεων προεξοφλεί και η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία πρόσφατα αναθεώρησε τις προβλέψεις της για

Σύμφωνα με έρευνα, το 60% έχει αναβάλει αγορές ένδυσης και προσωπικών ειδών και το 54% δαπάνες διασκέδασης (εστίαση, διακοπές).

τον πληθωρισμό, εκτιμώντας ότι το 2026 θα διαμορφωθεί σε 3,1% από 2,1% που ήταν η πρόβλεψή της στις αρχές του έτους.

Αναθέωρηση των προβλέψεων για την πορεία του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή υπάρχει από την ΤτΕ και

σε ό,τι αφορά τα έτη 2027 και 2028. Για το 2027 προβλέπει ότι ο πληθωρισμός θα διαμορφωθεί στο 2,4% έναντι 2,2% που ήταν

ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Φόροι, εισφορές ροκανίζουν το εισόδημα εργαζομένων

Υψηλά και το 2025 παρέμειναν
οι επιβαρύνσεις στην εργασία

της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

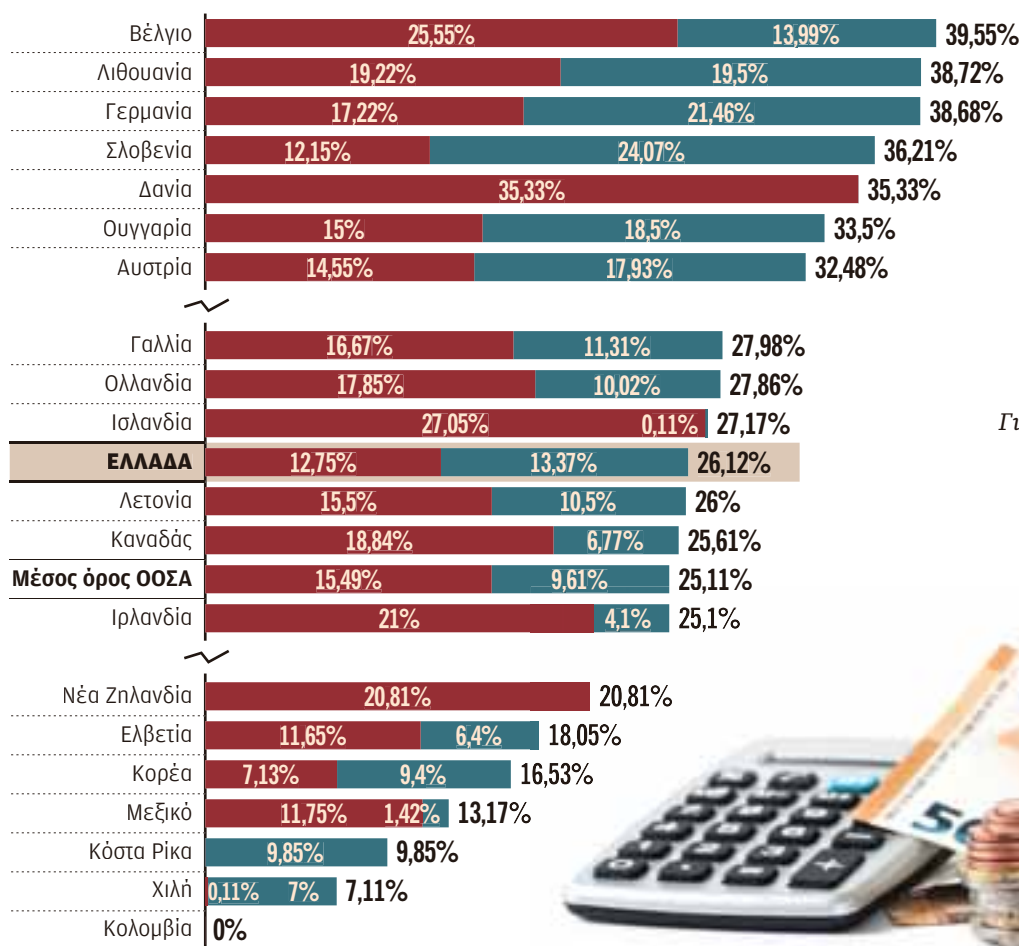
Περιορισμένες παρέμειναν το 2025 οι ελαφρύνσεις σε εισφορές και φόρους για τη μεσαία τάξη και κυρίως τις οικογένειες με παιδιά, που αποτελούν και τη βασική δεξαμενή φορολογικών εσόδων στη χώρα μας, να παραμένει από τα υψηλότερα στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ. Σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού για το 2026 (με στοιχεία του 2025), το σύνολο φόρων και εισφορών που επιβαρύνουν την εργασία ως ποσοστό του συνολικού κόστους (tax wedge) αυξήθηκε στις περισσότερες χώρες, φτάνοντας κατά μέσον όρο το 35,1% για έναν άγαμο εργαζόμενο με μέσο μισθό, από 34,9% το 2024, εξέλιξη που αντανακλά τη μη προσαρμογή των φορολογικών κλιμακίων στις αυξήσεις μισθών.

Στην Ελλάδα η εικόνα εμφανίζει μικρή διαφοροποίηση βραχυπρόθεσμα, αλλά επιδείνωση σε βάθος χρόνου. Συγκεκριμένα, το tax wedge για έναν άγαμο εργαζόμενο με μέσο μισθό διαμορφώθηκε στο 39,3% το 2025, ελαφρώς μειωμένο κατά 0,16 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 39,5% του 2024, ωστόσο παραμένει αισθητά υψηλότερο από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Ετσι, η χώρα κατατάσσεται στη 19η θέση μεταξύ των 38 κρατών-μελών, γεγονός που την τοποθετεί στο άνω μισό της κατάτα-

ξης ως προς τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας. Μάλιστα σε αρκετές χώρες με υψηλότερο ή παρόμοιο tax wedge (π.χ. σε Βόρεια και Κεντρική Ευρώπη) η μεγαλύτερη φορολογία συνοδεύεται συνήθως από υψηλότερα οικογενειακά επιδόματα, εκτεταμένες δημόσιες υπηρεσίες (παιδεία, υγεία, φροντίδα παιδιών) και μεγαλύτερη αναδιανομή εισοδήματος.

Η εικόνα εμφανίζεται πιο επιβαρυντική για τις ελληνικές οικογένειες με παιδιά. Για ένα νοικοκυριό με έναν εργαζόμενο και δύο παιδιά, το tax wedge στην Ελλάδα ανήλθε στο 37,5% το 2025, το τέταρτο υψηλότερο στον ΟΟΣΑ, έναντι μόλις 26,2% κατά μέσον όρο στις χώρες-μέλη. Παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα φορολογικά συστήματα προβλέπουν ελαφρύνσεις για οικογένειες μέσω επιδομάτων και φορολογικών διατάξεων, στην ελληνική περίπτωση η μείωση της επιβάρυνσης λόγω παιδιών περιορίζεται σε μόλις 1,9 ποσοστιαίες μονάδες, όταν ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ φτάνει τις 8,9 μονάδες. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι η στήριξη των οικογενειών μέσω του φορολογικού συστήματος παραμένει συγκριτικά ασθενής.

Και βέβαια δικαιολογεί και τις αποφάσεις που έλαβε η κυβέρνηση και θα φανούν στην έκθεση του ΟΟΣΑ για το 2026, που θα δημοσιευθεί τον Απρίλιο του 2027, για φορολογικές ελαφρύνσεις προς οικογένειες με παιδιά, όπως

ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ, 2025

Φόροι και εισφορές που επιβαρύνουν τον μισθό

Για έναν άγαμο εργαζόμενο με μέσο μισθό

■ Φόρος εισοδήματος
■ Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

η νέα κλίμακα με μειωμένους συντελεστές ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών (18% για ένα παιδί, 16% για δύο, 9% για τρία) και μηδενικός φόρος για εισοδήματα έως 20.000 ευρώ και τέσσερα ή περισσότερα παιδιά. Ενώ για το 2027 έχει ήδη εξαγγελθεί νέα μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά τουλάχιστον μισή ποσοστιαία μονάδα.

Η μακροχρόνια εξέλιξη των δεικτών, άλλωστε, δείχνει πως η χώρα μας αποκλίνει από τη γενική τάση των χωρών του ΟΟΣΑ. Μεταξύ 2000 και 2025 το tax wedge για τον μέσο άγαμο εργαζόμενο αυξήθηκε κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες, την ώρα που στον ΟΟΣΑ συνολικά μειώθηκε κατά περίπου μία μονάδα. Αντιστοίχως, την περίοδο 2015-2025 η επιβάρυνση στην Ελλάδα αυξήθηκε επίσης κατά 0,6 μονάδες, ενώ στον

ΟΟΣΑ παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι, παρά τις επιμέρους παρεμβάσεις, η συνολική φορολογική πίεση στην εργασία δεν έχει αποκλιμακωθεί ουσιαστικά. Ανάλογη εικόνα προκύπτει και από τον δείκτη της καθαρής μέσης φορολογικής επιβάρυνσης του εργαζομένου. Στην Ελλάδα ένας άγαμος εργαζόμενος με μέσο μισθό επιβαρύνθηκε το 2025 με καθαρό φορολογικό συντελεστή 26,1%, τον 16ο υψηλότερο στον ΟΟΣΑ, έναντι μέσου όρου 25,1%. Αυτό μεταφράζεται σε καθαρές αποδοχές που αντιστοιχούν στο 73,9% του μισθού, έναντι 74,9% κατά μέσον όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Για τις οικογένειες με δύο παιδιά, η εικόνα είναι ακόμη πιο δυσμενής: ο καθαρός φορολογικός συντελεστής φτάνει το 23,8%, ο τέταρτος υψηλότερος στον ΟΟΣΑ,

όταν ο μέσος όρος περιορίζεται στο 14,7%. Ως αποτέλεσμα, το καθαρό εισόδημα ενός τέτοιου νοικοκυριού στην Ελλάδα αντιστοιχεί στο 76,2% του μισθού, έναντι 85,3% στον ΟΟΣΑ.

Η δημοσιοποίηση της χθεσινής μελέτης του Οργανισμού για τη λεγόμενη «φορολογική σφήνα», δηλαδή τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που επιβάλλονται στους μισθούς και αυξάνουν το κόστος για τους εργοδότες, συνέπεσε με τις κυβερνητικές εξαγγελίες για νέα μέτρα στήριξης έναντι της ακρίβειας και του ενεργειακού κόστους, στα οποία περιλαμβάνεται και νέα έκτακτη ενίσχυση σε οικογένειες με παιδιά. Πρόκειται για την ίδια κοινωνική ομάδα που σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ επιβαρύνεται περισσότερο από φόρους και εισφορές, με

αποτέλεσμα η Ελλάδα να διατηρεί μια από τις υψηλότερες θέσεις στη σχετική κατάταξη.

Σε επίπεδο ΟΟΣΑ η έκθεση επισημαίνει ότι, παρά την αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, οι πραγματικοί μισθοί ενισχύθηκαν στις περισσότερες χώρες το 2025, οδηγώντας σε αύξηση του καθαρού εισοδήματος σε 28 από τις 38 οικονομίες. Ωστόσο, η ενίσχυση αυτή περιορίστηκε από τη φορολογία, ενώ ιδιαίτερα για τις οικογένειες με παιδιά το σχετικό φορολογικό πλεονέκτημα μειώθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Την ίδια στιγμή, τα φορολογικά συστήματα εμφανίζονται πιο προοδευτικά σε σχέση με το παρελθόν, με μεγαλύτερη στήριξη να κατευθύνεται προς τα χαμηλότερα εισοδήματα, χωρίς όμως σημαντικές αλλαγές για τα μεσαία και υψηλότερα στρώματα.

ΝΕΟ Σχέδιο Ανέγερσης Μονάδων Διαμονής Φοιτητών

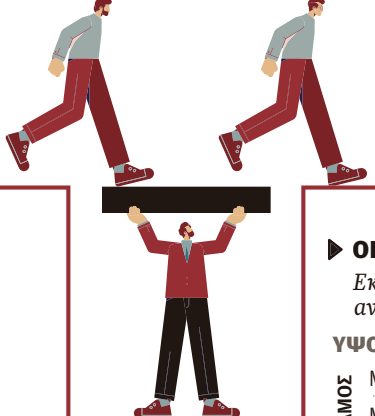
**Επένδυσε στη στέγαση των φοιτητών.
Επένδυσε στο μέλλον!**

Μάθε περισσότερα στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών
www.gov.cy/moi

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

► ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Δυνατότητα άρσης κατάσχεσης τραπεζικού λογαριασμού

Δυνατότητα ένταξης σε εξωδικαστικό και για χρέη **€5.000 - €10.000**

Ρύθμιση για αρρυθμιστές παλιές οφειλές **72 δόσεων**

Τα νέα μέτρα στήριξης

► ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Εκτακτη ενίσχυση 150 ευρώ ανά τέκνο στα τέλη Ιουνίου

ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
Με 1 τέκνο	€150	€150
Με 2 τέκνα	300	300
Με 3 τέκνα	450	450

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
Με 1 τέκνο	€39.000
Με 2 τέκνα	44.000
Με 3 τέκνα	49.000

ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
Με 1 τέκνο	€40.000
Με 2 τέκνα	45.000
Με 3 τέκνα	50.000

► ΕΝΟΙΚΙΟ

Αύξηση ορίων εισοδήματος επιστροφής ενοικίου

ΑΓΑΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΤΕΚΝΑ

ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
€20.000	€25.000

ΕΓΓΑΜΟΣ

ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
€28.000	€35.000

+€4.000 / +€5.000
κάθε τέκνο

ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
€31.000	€39.000

+€5.000 / +€5.000
κάθε τέκνο μετά του πρώτου

► ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

Από 250 σε 300 ευρώ καθαρά κάθε Νοέμβριο

Ορια οικογενειακού εισοδήματος

ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
ΠΡΙΝ €14.000	ΜΕΤΑ €25.000

Ορια ακίνητης περιουσίας

ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
ΠΡΙΝ €200.000	ΜΕΤΑ €300.000

ΕΓΓΑΜΟΣ

ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
€300.000	€400.000

► DIESEL

Επεκτείνεται και τον Μάιο η επιδότηση **20 λεπτών**

► ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

Παρατείνεται έως και τον Αύγουστο η επιδότηση **15%**

Ποιοι και πόσο ενισχύονται από το νέο πακέτο μέτρων

Από τα 500 εκατ., τα 440 εκατ. θα δοθούν σε οικογένειες και συνταξιούχους

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Εκτακτη ενίσχυση σε οικογένειες με παιδιά, αύξηση της ετήσιας ενίσχυσης των χαμηλοσυνταξιούχων, διεύρυνση των εισοδηματικών ορίων προκειμένου το ένα ενοίκιο κάθε χρονιάς να επιστρέφεται σε περισσότερους, άρση κατάσχεσης του τραπεζικού λογαριασμού οφειλών και νέα ρύθμιση οφειλών σε 72 δόσεις περιλαμβάνει το πακέτο των 500 εκατ. ευρώ που ανακοίνωσε χθες η κυβέρνηση. Παράλληλα επεκτείνονται τα μέτρα στήριξης, λόγω της νέας ενεργειακής κρίσης, στο ντιζέλ και στα λιπάσματα.

• Οικογένειες με παιδιά. Στα τέλη Ιουνίου, χωρίς καμία αίτηση από τις οικογένειες, θα πιστωθούν στους τραπεζικούς λογαριασμούς ποσά από 150 ευρώ για ένα παιδί, τα οποία αυξάνονται ανάλογα με τα παιδιά της οικογένειας. Το μέτρο αφορά 975.000 νοικοκυριά με πάνω από 3,3 εκατ. μέλη, καλύπτοντας δηλαδή σχεδόν το 80% των οικογενειών με τέκνα. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν εισοδηματικά όρια προκειμένου να δοθεί η έκτακτη ενίσχυση. Συγκεκριμένα, για τον άγαμο με ένα τέκνο το ποσό ανέρχεται στα 150 ευρώ με οικογενειακό

εισόδημα έως 39.000 ευρώ. Το εισοδηματικό όριο προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ για κάθε παιδί μετά το πρώτο και ως εκ τούτου και το ποσό που θα λάβουν. Έτσι, λοιπόν, ο άγαμος με δύο τέκνα και οικογενειακό εισόδημα 44.000 ευρώ θα λάβει 300 ευρώ. Ο έγγαμος με ένα παιδί και οικογενειακό εισόδημα 40.000 ευρώ θα λάβει

Στα τέλη Ιουνίου, χωρίς καμία αίτηση από τις οικογένειες, θα πιστωθεί η έκτακτη ενίσχυση που ξεκινάει από 150 ευρώ για το πρώτο παιδί.

150 ευρώ, ο έγγαμος με δύο παιδιά και οικογενειακό εισόδημα 45.000 ευρώ θα λάβει 300 ευρώ κ.ο.κ. Η καταβολή θα γίνει αυτόματα με βάση τις φορολογικές δηλώσεις του 2025, χωρίς αίτηση, ενώ απαραίτητη είναι η δήλωση IBAN στην ΑΑΔΕ. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 240 εκατ. ευρώ.

• Ενοίκια. Διευρύνονται τα εισοδηματικά όρια για την επι-

δοτήση ενοικίου. Για άγαμους χωρίς τέκνα, το όριο αυξάνεται από 20.000 σε 25.000 ευρώ. Για έγγαμους, από 28.000 ευρώ συν 4.000 ευρώ ανά παιδί, ανεβαίνει στις 35.000 ευρώ με προσαύξηση 5.000 ευρώ ανά παιδί. Έτσι λοιπόν, μια οικογένεια με εισόδημα 40.000 ευρώ θα λάβει την επιδότηση ενοικίου, ενώ για οικογένεια με δύο παιδιά το όριο φθάνει στις 45.000 ευρώ. Για μονογονεϊκές οικογένειες, από 31.000 ευρώ ανεβαίνει σε 39.000 ευρώ, με προσαύξηση 5.000 ευρώ για κάθε παιδί μετά το πρώτο. Το επιπλέον δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 25 εκατ. ευρώ.

• Συνταξιούχοι. Η ενίσχυση στους συνταξιούχους αυξάνεται από 250 σε 300 ευρώ καθαρά και καταβάλλεται κάθε Νοέμβριο σε μόνιμη βάση. Το εισοδηματικό όριο για άγαμους ανεβαίνει από 14.000 σε 25.000 ευρώ και για έγγαμους από 26.000 σε 35.000 ευρώ. Τα όρια ακίνητης περιουσίας αυξάνονται από 200.000 σε 300.000 ευρώ για άγαμους και από 300.000 σε 400.000 ευρώ για έγγαμους. Με τα νέα δεδομένα, οι δικαιούχοι αυξάνονται κατά 420.000 και φτάνουν συνολικά σε 1,87 εκατομμύρια. Από αυτούς, περίπου 1,66 εκατ. είναι συντα-

ξιούχοι άνω των 65 ετών, ενώ προστίθενται περίπου 61.000 δικαιούχοι αναπηρικών επιδομάτων και 16.900 ανασφάλιστοι υπερηλικοί. Η κάλυψη φτάνει πλέον το 85% των συνταξιούχων άνω των 65 ετών, ενώ για όσους λαμβάνουν αναπηρική σύνταξη δεν ισχύουν εισοδηματικά ή ηλικιακά κριτήρια. Το δημοσιονομικό κόστος της παρέμβασης ανέρχεται σε περίπου 200 εκατ. ευρώ.

• Ντιζέλ, λιπάσματα. Επεκτείνεται η επιδότηση στο ντιζέλ κατά 20 λεπτά το λίτρο (16 λεπτά συν ΦΠΑ) και για τον Μάιο, με δημοσιονομικό κόστος 55 εκατ. ευρώ, προκειμένου να περιοριστούν οι επιπτώσεις από τη μεταβλητότητα των διεθνών τιμών και να συγκρατηθεί το κόστος στην εφοδιαστική αλυσίδα. Παράλληλα, συνεχίζεται έως και τον Αύγουστο η επιδότηση στα λιπάσματα, καλύπτοντας το 15% της αξίας των τιμολογίων αγοράς για την περίοδο από τα μέσα Μαρτίου έως το τέλος καλοκαιριού. Το μέτρο αφορά περίπου 250.000 αγρότες και επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα, με επιπλέον κόστος 23 εκατ. ευρώ και συνολικό κόστος 41 εκατ. ευρώ, καθώς οι διεθνείς τιμές παραμένουν σε υψηλά επίπεδα.

Νέα ρύθμιση 72 δόσεων για χρέη σε εφορία και Ταμεία

Νέα ρύθμιση οφειλών 72 δόσεων για χρέη στην εφορία και στα ασφαλιστικά ταμεία ανακοίνωσε η κυβέρνηση, και ενεργοποιείται τον προσεχή Ιούνιο. Στη ρύθμιση αυτή μπορούν να ενταχθούν χρέη που δημιουργήθηκαν μέχρι και τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Βέβαια, όσοι θέλουν να ενταχθούν στη ρύθμιση θα πρέπει πρώτα να αποπληρώσουν νέα χρέη που έχουν δημιουργηθεί από τον Ιανουάριο του 2024 μέχρι σήμερα ή διαφορετικά να εντάξουν τα νέα χρέη στην πάγια ρύθμιση οφειλών των 24-48 δόσεων.

Γιατί όμως η κυβέρνηση αποφάσισε να ρυθμιστούν χρέη μέχρι τα τέλη του 2023; Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, αφενός οι Βρυξέλλες, παρά τις αντιρρήσεις περί της νέας ρύθμισης, δέχθηκαν να ρυθμιστούν τα παλαιά χρέη. Παράλληλα, σήμερα στα ταμεία του Δημοσίου από την πάγια ρύθμιση εισπράττονται 3,2 δισ. ευρώ. Στην περίπτωση που δινόταν η δυνατότητα να ενταχθούν και όσοι ήδη έχουν ρυθμίσει τα χρέη τους σε 24 δόσεις, θα δημιουργούνταν στον προϋπολογισμό ένα κενό ύψους 2,2 δισ. ευρώ ή διαφορετικά το κράτος θα εισέπραττε μόνο 1 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα λοιπόν με τον σχεδιασμό της κυβέρνησης, η νέα ρύθμιση αφορά 1.300.000 φυσικά πρόσωπα και 284.000 επιχειρήσεις με χρέη 95 δισ. ευρώ. Η νέα ρύθμιση θα ενεργοποιηθεί εντός του Ιουνίου. Το ελάχιστο ποσό κάθε δόσης δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 30 ευρώ, ενώ το επιτόκιο θα ανέρχεται στο 5,84%, όσο είναι δηλαδή και το επιτόκιο της πάγιας ρύθμισης. Όσοι ενταχθούν στη ρύθμιση θα μπορούν να λάβουν φορολογική ενήμερότητα, ενώ ταυτόχρονα σταματούν και οι κατασχέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς και ακίνητα.

Επίσης, δυνατότητα να ενταχθούν θα έχουν και οι οφειλέτες που έχουν απολέσει τις πάγιες ρυθμίσεις για χρέη από το 2024 και μετά και δεν μπορούσαν να επανεντάξουν τα χρέη τους. Δηλαδή είχαν χάσει και τη δεύτερη ευκαιρία. Έτσι, λοιπόν, ακόμη και αυτοί που σήμερα ήταν αποκλεισμένοι, καθώς δεν ήταν συνεπείς στις δόσεις, μπορούν να επανενταχθούν και να ρυθμίσουν ταυτόχρονα και τα χρέη του παρελθόντος σε 72 δόσεις.

Επιπλέον, με τα μέτρα που ανακοινώθηκαν, η κατάσχεση του τραπεζικού λογαριασμού ενός οφειλέτη θα μπορεί πλέον να αίρεται εάν έχει εξοφληθεί το 25% της οφειλής του και έχουν ρυθ-

μιστεί οι λοιπές υποχρεώσεις του προς τη φορολογική διοίκηση.

Ακόμη, παρέχεται η δυνατότητα να ενταχθούν στον εξωδικαστικό μηχανισμό και χρέη από 5.000 μέχρι 10.000 ευρώ, κάτι το οποίο εξυπηρετεί περίπου 300.000 ενδιαφερομένους.

Σημειώνεται ότι αντίστοιχες ρυθμίσεις 36-72 δόσεων είχαν θεσμοθετηθεί τον Ιούλιο του 2021 για τα χρέη που είχαν δημιουργηθεί την περίοδο της πανδημίας. Συγκεκριμένα, η ρύθμιση αφορούσε την περίοδο της πανδημίας και τα χρέη που δημιουργήθηκαν από τον Μάρτιο του 2020 έως και τον Ιούλιο του 2021. Αργότερα θεσμοθετήθηκε μία ακόμη ρύθμιση 36-72 δόσεων για τα χρέη που είχαν δημιουργηθεί την περίοδο της ενεργειακής κρίσης και συγκεκριμένα από το καλο-

Μπορούν να ενταχθούν οφειλές που δημιουργήθηκαν μέχρι και τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

καίρι του 2021 μέχρι και τα τέλη του 2022. Στη ρύθμιση είχαν όμως ενταχθεί μερικές δεκάδες χιλιάδες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, περίπου το 80% του χρέους αφορά οφειλές που δημιουργήθηκαν πριν από το 2020, ενώ πάνω από τα μισά χρέη ανάγονται σε περιόδους πριν από το 2014. Πρόκειται για ένα «απόθεμα» που έχει συσσωρευτεί διαχρονικά, περιλαμβάνοντας χρέη από επιχειρήσεις που έχουν κλείσει ή πτωχεύσει, καθώς και από φυσικά πρόσωπα χωρίς επαρκή εισοδήματα ή περιουσιακά στοιχεία. Σε αυτές τις περιπτώσεις το χρέος έχει ουσιαστικά μετατραπεί σε «νεκρό χρέος», χωρίς ρεαλιστική προοπτική αποπληρωμής. Όπως αναφέρουν από τη φορολογική διοίκηση, όσο το χρέος παλιώνει τόσο πιο δύσκολο να βρεθούν περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη.

Την ίδια στιγμή, η κατανομή των οφειλών παραμένει εξαιρετικά άνιση. Ενα πολύ μικρό ποσοστό οφειλετών, λιγότερο από 1%, συγκεντρώνει τη συντριπτική πλειονότητα των χρεών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, πέρα από τον οικονομικό αδυναμία, παρατηρούνται συχνά και φαινόμενα στρατηγικής καθυστέρησης, νομικών εκκρεμοτήτων ή συσσωρευσης προσαυξήσεων που καθιστούν τη ρύθμιση πιο δύσκολη.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Υπέρβαση 2,9 δισ. ευρώ στον στόχο για το πρωτογενές πλεόνασμα το 2025

Της **ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Σε 2,9 δισ. ευρώ «μεταφράζεται» η υπέρβαση του στόχου για το πρωτογενές πλεόνασμα του 2025, το οποίο σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ανήλθε τελικά στο 4,9% του ΑΕΠ έναντι 3,7%. Το ποσό αυτό, παρά το όριο αύξησης δαπανών που θέτουν οι ευρωπαϊκοί κανόνες και το απόθεμα που θέλει να κρατήσει η κυβέρνηση ως δημοσιονομικό μαξιλάρι, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για επιπλέον μέτρα στήριξης.

Η σημαντική απόκλιση από τον στόχο –που οδήγησε το πρωτογενές αποτέλεσμα από τα 9,2 δισ. στα 12,1 δισ. ευρώ– αποδίδεται περισσότερο στις χαμηλότερες δαπάνες, παρά στα υψηλότερα έσοδα. Σύμφωνα με ανάλυση που έκανε χθες ο Θάνας Πετραλιάς, υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, αρμόδιος για τη δημοσιονομική πολιτική, το 2025 προέκυψε επιπλέον 1,2 δισ. ευρώ σε έσοδα. Εξ αυτών περίπου τα 500 εκατ. αφορούν φορολογικά έσοδα, δηλαδή 250 εκατ. από τον ΦΠΑ μετά τις

επιστροφές, 214 εκατ. από τον φόρο εισοδήματος και 32 εκατ. σε λοιπούς φόρους. Επίσης, 150 εκατ. ευρώ αφορούν σε ασφαλιστικές εισφορές, 463 εκατ. ευρώ σε έσοδα νομικών προσώπων και 117 εκατ. σε λοιπά έσοδα γενι-

Το οικονομικό επιτελείο εκτιμά ότι απομένουν περίπου 150-200 εκατ. για φέτος εντός του στόχου δαπανών, καθώς και 1 δισ. για μόνιμες παροχές το 2027.

κών φορέων της κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, στο σκέλος των δαπανών σημειώθηκε υποεκτέλεση της τάξης του 1,7 δισ. ευρώ. Μεγάλο μέρος αυτών, περίπου 1,1 δισ., αφορά ετεροχρονισμό δαπανών, μεταξύ αυτών 156 εκατ. ευρώ από το ταμείο των φυσικών καταστροφών που δεν χρησιμοποιήθηκαν, 183 εκατ. ευρώ από μειωμένες

Το πρωτογενές πλεόνασμα ανήλθε πέρυσι στα 12,1 δισ. ευρώ έναντι στόχου 9,2 δισ. ευρώ, εξέλιξη που αποδίδεται περισσότερο στις χαμηλότερες δαπάνες, παρά στα υψηλότερα έσοδα.

δαπάνες ΟΤΑ και 138 εκατ. ευρώ από προγράμματα απασχόλησης λόγω μείωσης της ανεργίας. Το ποσό αυτό, όμως, δεν συνιστά μόνιμη εξοικονόμηση, καθώς μεταφέρεται ουσιαστικά ως δαπάνη στο 2026 και συνεπώς δεν δημιουργεί διατηρήσιμο δημοσιονομικό χώρο.

Απεναντίας, τα υπολειπόμενα περίπου 600 εκατ. ευρώ της

υποεκτέλεσης είναι, κατά τους υπολογισμούς του οικονομικού επιτελείου, μόνιμη εξοικονόμηση δαπανών και μαζί με τα 200 εκατ. σε ενεργητικά μέτρα εσόδων δημιούργησαν φέτος δημοσιονομικό χώρο της τάξης των 800 εκατ. ευρώ εντός των ορίων του ευρωπαϊκού κανόνα αύξησης δαπανών. Χάρη σε αυτά δημιουργήθηκε το περιθώριο για το

χθεσινό πακέτο μέτρων και αυτό που ανακοινώθηκε τον περασμένο μήνα για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του πολέμου στη Μέση Ανατολή.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα εν λόγω μέτρα, αλλά και τις αμυντικές δαπάνες, το οικονομικό επιτελείο εκτιμά ότι απομένουν περίπου 150-200 εκατ. ευρώ για φέτος εντός του στόχου δαπα-

νών, καθώς και περίπου 1 δισ. για μόνιμες παροχές το 2027. Σημειώνεται ότι τα ποσά αυτά φαίνεται πως θα διαμορφώσουν και το περιθώριο των παρεμβάσεων στη ΔΕΘ.

Οι προβλέψεις

Στο πλαίσιο των χθεσινών ανακοινώσεων, το ΥΠΕΘΟ αναθεώρησε επίσης τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις του, κατεβάζοντας για φέτος τον πήχυ της ανάπτυξης στο 2% έναντι προηγούμενης εκτίμησης για 2,4%. Ωστόσο, για το χρόνο αναμένεται ανάπτυξη 2% από 1,7% ωριότερα. Υψηλότερα αναμένεται ο πληθωρισμός, στο 3,2% φέτος από 2,4% και στο 2,4% του χρόνου από 2,2%.

Σε ό,τι αφορά το πρωτογενές πλεόνασμα, το οικονομικό επιτελείο προβλέπει να διαμορφωθεί στο 3,2% το 2026 και το 2027 έναντι προηγούμενης εκτίμησης για 2,8% και 2,7% αντίστοιχα. Τέλος, το χρέος προβλέπεται να μειωθεί στο 136,8% του ΑΕΠ έναντι της αρχικής εκτίμησης για 138,2% το 2026 και στο 130,3% από 131,7% προηγούμενως.

Επώνυμα προϊόντα «made in China» εξαπλώνονται σε όλο τον κόσμο

Το «κινεζικό» δεν αποτελεί πλέον συνώνυμο της φθηνής απομίμησης

Για χρόνια, το «made in China» αποτελούσε συνώνυμο της φθηνής απομίμησης. Όμως μια ματιά στις αγορές της Δύσης σήμερα αρκεί για να αντιληφθεί κανείς ότι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου έχει απομακρυνθεί πολύ από το μοντέλο της αντιγραφής, που τη μετέτρεψε στο εργοστάσιο του πλανήτη. Σε εμπορικά κέντρα από το Σίδνι έως το Λος Άντζελες και το Λονδίνο, πελάτες κάνουν ουρές έξω από τα καταστήματα των κινεζικών αλυσίδων bubble tea Chagee, Molly Tea και Mixue. Η BYD ξεπέρασε την Tesla για να γίνει ο μεγαλύτερος κατασκευαστής ηλεκτρικών αυτοκινήτων του κόσμου και η Anta άνοιξε 13.000 καταστήματα σε όλο τον πλανήτη, με αποτέλεσμα να γίνει το τρίτο μεγαλύτερο brand αθλητικών ειδών μετά τη Nike και την Adidas. Η χώρα που ήταν κάποτε γνωστή μόνο για τα χαμηλής ποιότητας προϊόντα της, εξάγει πλέον κάτι πολύ διαφορετικό: τα δικά της brand names.

Οι μάρκες αυτές γεννήθηκαν στη δεύτερη μεγαλύτερη καταναλωτική αγορά του κόσμου, εκεί όπου οι τοπικές επιχειρήσεις εκπαιδεύτηκαν παράγοντας με χαμηλό κόστος τα προϊόντα που πουλούσαν οι εταιρείες της Δύσης στους ανά τον κόσμο πελάτες τους. Με τα χρόνια, όμως,

οι Κινέζοι δεν έμαθαν μόνο πώς να κατασκευάζουν προϊόντα, αλλά και πώς να δημιουργούν brands, να τα διανέμουν και να τα πουλούν σε κλίμακα.

Πλέον, με τον ανταγωνισμό να εντείνεται στην εγχώρια αγορά και την επιβράδυνση της ανάπτυξης να συμπίπτει την εσωτερική ζήτηση, η επέκτασή τους στο εξωτερικό μοιά-

Οι Κινέζοι δεν έμαθαν μόνο πώς να κατασκευάζουν προϊόντα, αλλά και πώς να δημιουργούν brands, να τα διανέμουν και να τα πουλούν σε κλίμακα.

ζει με μονόδρομο. Αυτή η εξωστρέφεια είναι γνωστή στην Κίνα ως «chuhaì», που σημαίνει «πηγαίνοντας στη θάλασσα».

«Η Κίνα έχει κινηθεί πέρα από την οικονομία της αντιγραφής», λέει στο BBC ο Τιμ Πάρκινσον, της συμβουλευτικής εταιρείας Storytellers China. «Τα προϊόντα της ανταποκρίνονται πλέον στις προσδοκίες

μιας νέας γενιάς απαιτητικών παγκόσμιων καταναλωτών».

Η Miniso, κινεζική εταιρεία που πουλάει παιχνίδια και άλλα εμπορεύματα από ταινίες της Disney, της Marvel και της Warner Bros σε περισσότερες από 100 χώρες του κόσμου, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. «Οι καταναλωτές δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την προέλευση της μάρκας», λέει στο BBC ο Βίνσεντ Χουάνγκ, γενικός διευθυντής αγορών του εξωτερικού της Miniso. «Εστιάζουν περισσότερο στην εμπειρία αγορών – στα σχέδια, στην τιμή και στην απόλαυση».

Στον τομέα των αυτοκινήτων, η BYD πόνταρε από νωρίς στις σωστές τεχνολογίες ηλεκτροκίνησης, όμως παράλληλα κατάφερε να αποκτήσει κλίμακα που της επιτρέπει να βελτιώσει την αποδοτικότητα του κόστους της λόγω της τεράστιας κινεζικής αγοράς. Τώρα επεκτείνεται και πέραν των αυτοκινήτων, καθώς αναπτύσσει συστήματα πολύ γρήγορης φόρτισης, στο πλαίσιο της προσπάθειάς της να χτίσει ένα ολόκληρο οικοσύστημα γύρω από τα οχήματά της.

Βέβαια, όλα αυτά γίνονται με τη βοήθεια κρατικών επιδοτήσεων και κινήτρων, για τα οποία η BYD έχει επικριθεί στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Ενώ οι Αρχές στη Δύση κατηγορούν το Πεκίνο ότι δίνει ένα άδικο ανταγωνιστι-

Στον χώρο της εστίασης, η αλυσίδα παγωτού και bubble tea Mixue μετράει πλέον περισσότερα καταστήματα ανά τον κόσμο από τη McDonald's ή τα Starbucks.

κό πλεονέκτημα στις κινεζικές επιχειρήσεις, οι Κινέζοι αξιωματικοί απαντούν ότι η ανάπτυξη τους απλώς αντανακλά την καινοτομία και τη βιομηχανική υπεροχή της χώρας.

Η Anta κατέκτησε πρώτα την τεράστια κινεζική αγορά και στη συνέχεια γιγαντώθηκε στο εξωτερικό μέσω της εξαγωγής καθιερωμένων διεθνών brands, όπως τα Salomon και Wilson. Πιο πρόσφατα απέκτησε ποσοστό 29% στην Puma.

Η κινεζική αλυσίδα εστιατορίων Haidilao άνοιξε το πρώτο κατάστημά της στο εξωτερικό στη Σιγκαπούρη, το 2012. Σήμερα είναι η μεγαλύτερη αλυσίδα hotpot εστιατορίων του κόσμου, με 1.300 καταστήματα σε 14 χώρες.

Στον χώρο της εστίασης, η

αλυσίδα παγωτού και bubble tea Mixue μετράει πλέον περισσότερα καταστήματα ανά τον κόσμο από τη McDonald's ή τα Starbucks.

Τα κινεζικά brands εκμεταλλεύονται τα social media για να γίνουν γνωστά σε όλο τον κόσμο, με τα κουκλάκια Labubu της Pop Mart να εξελίσσονται σε ένα παγκόσμιο φαινόμενο, έχοντας ξεδέψει ελάχιστα για παραδοσιακές διαφημίσεις. Μοιραία, τα δυτικά brands αρχίζουν να αισθάνονται τις επιπτώσεις από αυτές τις αλλαγές.

Στην Κίνα, το μερίδιο αγοράς της Starbucks έχει μειωθεί στο μισό από το 2019, καθώς η ντόπια αλυσίδα Luckin Coffee έχει τέσσερις φορές περισσότερα καταστήματα στη χώρα

και επεκτείνεται στο εξωτερικό. «Brands όπως η BYD συνδυάζουν ανώτερη ποιότητα με μια συναισθηματική αφήγηση και προσαρμογή στις τοπικές αγορές», λέει ο ειδικός του μάρκετινγκ Φου Σιού-Τινγκ.

Παρ' όλα αυτά, οι προκλήσεις παραμένουν. Οι δασμοί, η πολιτική καχυποψία και οι ανησυχίες για την ασφάλεια των δεδομένων συνεχίζουν να περιπλέκουν την επέκταση των κινεζικών brands στη Δύση, όπως φαίνεται σε περιπτώσεις όπως η Huawei και το TikTok. Και βέβαια παραμένει αμφίβολο εάν κινεζικά brands όπως τα Shein και Temu μπορούν να διατηρήσουν τους μετρωτικούς ρυθμούς ανάπτυξης τους στις δυτικές αγορές.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα αεροπορικά καύσιμα επαρκούν μέχρι τις αρχές Ιουνίου

Ελλείψεις αν δεν ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ «βλέπει» ο Απ. Τζιτζικώστας

Για ένα καλοκαίρι χάρους προετοιμάζονται η παγκόσμια βιομηχανία τουρισμού και οι μεγάλοι αερομεταφορείς σε όλο τον κόσμο, καθώς οι επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράν ρίχνουν βαριά σκιά στα ταξίδια. Η παγκόσμια έλλειψη καυσίμων για αεροσκάφη, λόγω του κλεισίματος των Στενών του Ορμούζ, αυξάνει το κόστος για τις αεροπορικές εταιρείες, οι οποίες με τη σειρά τους καταργούν φθηνά εισιτήρια και χιλιάδες πτήσεις για να εξοικονομήσουν χρήματα.

Ακόμη κι αν το Ορμούζ ανοίξει μόλις σήμερα, θα ήταν ήδη πολύ αργά για να σωθούν οι φετινές καλοκαιρινές διακοπές, προειδοποιούν οι ειδικοί. Ο Νταν Γιόργκενσεν, επίτροπος Ενέργειας της Ε.Ε., προειδοποίησε στις αρχές της εβδομάδας ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει μια «πολύ σοβαρή κρίση», καθώς η έλλειψη καυσίμων αεροσκαφών απειλεί να προκαλέσει σημαντική αναστάτωση στα σχέδια εκατομμυρίων ταξιδιωτών. Σε μια προσπάθεια να μειώσει τον αντίκτυπο που έχει ο πόλεμος στην προσφορά καυσίμων αεριωθουμένων, η Ευρώπη θωρακίζεται. «Αν χρειαστεί, μπορούμε να ανακαταεινουμε και να μοιραστούμε τα καύσιμα που έχουμε», δήλωσε ο Γιόργκενσεν.

Ορισμένες αεροπορικές εταιρείες πάντως μετακυλίουσαν ήδη το επιπλέον κόστος στους ταξιδιώτες, αυξάνοντας τις χρεώσεις για τις αποσκευές και άλλα πρόσθετα έξοδα, μέσω υψηλότερων τιμών εισιτηρίων και επιβαρύνσεων.

Βαριά η σκιά του πολέμου στα ταξίδια, με κατάργηση χιλιάδων πτήσεων και αυξήσεις εισιτηρίων.

ων καυσίμων. Η Scandinavian Airlines έχει ακυρώσει περίπου 1.000 αναχωρήσεις, η Lufthansa ακολούθησε το παράδειγμα της, καταργώντας 20.000 δρομολόγια, ενώ η Air France-KLM επιβάλλει επιπλέον χρέωση 100 ευρώ στα εισιτήρια μεγάλων αποστάσεων. Ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έχει συμβάλει στην αύξηση των αεροπορικών εισιτηρίων, με τα φθηνότερα οικονομικής θέσης να κοστίζουν κατά μέσον όρο έως και 24% περισσότερο από ό,τι πριν από έναν χρόνο, σύμφωνα με νέα έρευνα. Η έκθεση, από την εταιρεία συμβούλων Teneo,

Η Scandinavian Airlines έχει ακυρώσει 1.000 αναχωρήσεις, η Lufthansa ακολούθησε το παράδειγμα της, καταργώντας 20.000 δρομολόγια, ενώ η Air France-KLM επιβάλλει επιπλέον χρέωση 100 ευρώ στα εισιτήρια μεγάλων αποστάσεων. Ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έχει συμβάλει στην αύξηση των αεροπορικών εισιτηρίων, με τα φθηνότερα οικονομικής θέσης να κοστίζουν κατά μέσον όρο έως και 24% περισσότερο από ό,τι πριν από ένα χρόνο, σύμφωνα με νέα έρευνα.

αναφέρει ότι οι περιορισμοί στον εναέριο χώρο που προκλήθηκαν από την πόλεμο έχουν αναγκάσει τις αεροπορικές εταιρείες να αναδρομολογήσουν πολλές πτήσεις, αυξάνοντας την ποσότητα καυσίμων που πρέπει να χρησιμοποιούν. Υπήρξε επίσης σημαντική απώλεια χωρητικότητας σε διαδρομές μεγάλων αποστάσεων που συνήθως εξυπηρετούνται από αερομεταφορείς του Κόλπου, οι δραστηριότητες των οποίων έχουν διαταραχθεί σοβαρά. Παρόλο που οι ανταγωνιστικές αεροπορικές εταιρείες έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητές τους σε ορισμένους προορισμούς μεγάλων αποστάσεων, εξακολουθούν να υπάρχουν λιγότερες διαθέσιμες θέσεις από το κανονικό. Οι τιμές των καυσίμων αεροσκαφών έχουν εκτοξευθεί από περίπου 85-90 δολάρια ανά βαρέλι σε 150-200 δολάρια τις τελευταίες εβδομάδες.

Η μεγαλύτερη επίδραση στις τιμές των εισιτηρίων έχει γίνει αισθητή στις διαδρομές μεταξύ Ευρώπης και Ανατολικής Ασίας, αναφέρει η έκθεση. Μια πτήση από το Λονδίνο προς τη Μελβούρνη τον Ιούνιο κοστίζει πλέον 76% περισσότερο από ό,τι πέρυσι, ενώ η τιμή μιας πτήσης από τον Χονγκ Κονγκ προς το Λονδίνο έχει αυξηθεί κατά 72%.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι ακυρώσεις πτήσεων δεν σχετίζονται τόσο με τις ελλείψεις, όσο με την έλλειψη κερδοφορίας των ιδίων των αεροπορικών εταιρειών. Για κάθε ενδεχόμενο, πάντως, εγκαινίασε το AccelerateEU, ένα σχέδιο για τον συντονισμό των προμηθειών καυσίμων έκτακτης ανάγκης και τη διασφάλιση ότι τα κράτη-μέλη θα αρχίσουν να μοιράζονται ό,τι έχει απομείνει στις δεξαμενές τους. Η Ε.Ε. εξετάζει επίσης νέες εισαγωγές από τις ΗΠΑ, αν και τα αμερικανικά καύσιμα αεριωθουμένων ακολουθούν ελα-

φρώς διαφορετικά χημικά πρότυπα. Την περασμένη εβδομάδα ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας προειδοποίησε ότι η Ευρώπη έχει καύσιμα που επαρκούν για περίπου έξι εβδομάδες, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ακυρώσεις πτήσεων.

Από τους Δελφούς, όπου διεξάγεται αυτές τις μέρες το 11ο Οικονομικό Φόρουμ, ο Ευρωπαίος Επίτροπος Μεταφορών και Τουρισμού Απόστολος Τζιτζικώστας διαβεβαίωσε με τη σειρά του χθες ότι τα αποθέματα της αγοράς σε καύσιμα επαρκούν μέχρι τις αρχές Ιουνίου, ενώ έστειλε μήνυμα σιγουριάς για τον τουρισμό τη σεζόν του 2026.

Αποθέματα καυσίμων υπάρχουν, όπως τόνισε, όμως τα αποθέματα έκτακτης ανάγκης που έχει η Ε.Ε. επαρκούν για περίπου 90 ημέρες. Στην παρούσα φάση η αγορά βρίσκει καύσιμα κανονικά, σε πολύ υψηλή τιμή βέβαια, ενώ όπως διευκρίνισε ο κ. Τζιτζικώ-

στας οι όποιες ακυρώσεις πτήσεων γίνονται εξαιτίας της υψηλής τους τιμής, καθώς οι συγκεκριμένες διαδρομές δεν συμφέρουν τις αεροπορικές εταιρείες. Αν η κρίση δεν λήξει και η διέλευση στα Στενά του Ορμούζ δεν έχει αποκατασταθεί μέχρι τις αρχές Ιουνίου, πρόσθεσε, θα υπάρξει έλλειψη στα καύσιμα. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, υπάρχουν προς επεξεργασία διάφορα σενάρια για να γίνει συντονισμένος τρόπος χρήσης των αποθεμάτων πανευρωπαϊκά και σχεδιασμός για να επιλυθούν τα όποια προβλήματα παρουσιαστούν.

Από την πλευρά του, ο υπουργός Υποδομών και Μεταφορών Χρήστος Δήμας επισήμανε για το θέμα των αεροπορικών καυσίμων, ότι υπάρχει άριστος συντονισμός με την Ε.Ε., τα κράτη-μέλη και τις αεροπορικές εταιρείες, καθώς όλα τα αποθέματα γνωστοποιούνται στην Ε.Ε. για να υπάρχει συνολική εκτίμηση του ζητήματος.

Αυξήθηκαν οι Ρώσοι μεγιστάνες παρά τον πόλεμο και τις κυρώσεις της Δύσης

Παρά τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις κυρώσεις που επέβαλε η Δύση κατά της Μόσχας, τις σκληρότερες που έχουν επιβληθεί ποτέ σε μεγάλη οικονομία, ο πλούτος των μεγιστάνων της Ρωσίας εξακολουθεί να αυξάνεται. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει κάθε χρόνο το περιοδικό Forbes, στη διάρκεια του περασμένου έτους κατεγράφη αύξηση 11% στον συνολικό πλούτο των βαθύπλουτων της Ρωσίας, που ανέρχεται πλέον σε 696,5 δισ. δολ. Στον κατάλογο του εν λόγω περιοδικού, που παρακολουθεί σταθερά την πορεία του μεγάλου πλούτου, εμφανίζονται φέτος 155 Ρώσοι, που σημαίνει ότι συγκαταλέγονται ανάμεσα στους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου. Πρόκειται για αριθμό-ρεκόρ για τα δεδομένα της Ρωσίας και είναι η τέταρτη συναπτή χρονιά που αυξάνεται ο αριθμός των Ρώσων στον εν λόγω κατάλογο.

Ανάμεσά τους πρώτος από

όλους ο μεγιστάνας του χάλυβα και πρόεδρος της Severstal Αλεξέι Μορντάσοφ, με εκτιμώμενο πλούτο ύψους 39 δισ. δολ., που αυξήθηκε σε σύγκριση με το περασμένο έτος κατά 8,4 δισ. δολ. Ο Μορντάσοφ εκτόπισε από την πρώτη θέση των Ρώσων βαθύπλουτων τον Βαγκίτ Αλεκπέροφ, καθώς αυτός υποχώρησε στην τρίτη θέση με πλούτο 29,5 δισ. δολ. Δεύτερος ακολουθεί ο πρό-

Πλέον, 155 Ρώσοι συγκαταλέγονται ανάμεσα στους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου.

εδρος της Norilsk Nickel Βλαντιμίρ Ποτάνιν, με πλούτο ύψους 29,7 δισ. δολ. Σύμφωνα με το Forbes Russia, επτά από τους 14 καινούργιους Ρώσους μεγι-

Στην πρώτη θέση των Ρώσων κρσίων είναι ο μεγιστάνας του χάλυβα και πρόεδρος της Severstal Αλεξέι Μορντάσοφ, με εκτιμώμενο πλούτο ύψους 39 δισ. δολ., που αυξήθηκε σε σύγκριση με το περασμένο έτος κατά 8,4 δισ. δολ.

στάνες πλούτισαν χάρη στη γεωργία και στη βιομηχανία των τροφίμων. Είναι, ωστόσο, γνωστό πως οι πλουσιότεροι άνθρωποι της Ρωσίας σχετίζονται όλοι

με τον φυσικό πλούτο της Ρωσίας και το υπέδαφός της, τους πόρους του οποίου εξάγει στις διεθνείς αγορές επί δεκαετίες. Ο πλούτος τους έχει αυξηθεί χάρη

στα διάφορα είδη «εμφράγματα» στις ροές του εμπορίου, που εξώθησαν ανοδικά τις τιμές των εμπορευμάτων.

Οι περισσότεροι Ρώσοι μεγιστάνες πλούτισαν εκμεταλλόμενοι το χάος που επικράτησε στη Ρωσία μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Μολονότι πολλοί από αυτούς εξακολουθούν να συγκαταλέγονται ανάμεσα στους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου, ο πλούτος τους είναι σήμερα πολύ μικρότερος από τον αντίστοιχο των πλουσιότερων ανθρώπων των ΗΠΑ και συγκεκριμένα από τον πλούτο των ιδιοκτητών και επικεφαλής των τεχνολογικών κολοσσών. Ο Ελον Μασκ, που βρίσκεται στην πρώτη θέση στον κατάλογο του Forbes, έχει περιουσία αξίας 839 δισ. δολ. και δεύτερος έρχεται ο Λάρι Πέιτζ της Google με πλούτο 257 δισ. δολ. Στο μεταξύ, οκτώ από τους Ρώσους μεγιστάνες που βρίσκονταν πέρυσι στον κατάλογο του

Forbes, σήμερα δεν εμφανίζονται καθόλου. Ο λόγος είναι ότι ο πλούτος τεσσάρων εξ αυτών υποχώρησε κάτω από το 1 δισ. δολ., τρεις εξ αυτών έχασαν περιουσιακά στοιχεία και ακόμη ένας, ο Αρκάντι Βολότς, αποποιήθηκε τη ρωσική ιθαγένεια.

Επίσης ο Πάβελ Ντουρόφ, ιδρυτής της Telegram, υπέστη μεγάλη υποχώρηση του πλούτου του, που από 17,1 δισ. δολ. περιορίστηκε στα 6,6 δισ. δολ. στη διάρκεια του περασμένου έτους. Παράγοντες της βιομηχανίας αποδίδουν την πτώση 61% του πλούτου του σε «σημαντική επιδείνωση των συνθηκών της αγοράς», στις οποίες και συμπεριλαμβάνουν τους περιορισμούς που υφίσταται η Telegram στη Ρωσία. Σύμφωνα, τέλος, με το Forbes, συνολικά ο πλούτος των μεγιστάνων και δισεκατομμυριούχων του κόσμου έχει φθάσει φέτος στα 20,1 τρις. δολ., ενώ ο κατάλογος των βαθύπλουτων αριθμεί πλέον 3.428 άτομα.

«Βουτιά» επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη

Για πρώτη φορά από τα τέλη του 2024 συρρικνώθηκε η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη, λόγω της μεγάλης πτώσης στον κλάδο των υπηρεσιών, καθώς ο πόλεμος στο Ιράν έχει αρχίσει να ασκεί πιέσεις στους καταναλωτές.

Ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών της S&P Global υποχώρησε απροσδόκιστα τον Απρίλιο στο 48,6 από 50,7 τον προηγούμενο μήνα, πέφτοντας κάτω από το όριο των 50 μονάδων που διαχωρίζει την ανάπτυξη από την ύφεση. Σύμφωνα με το Bloomberg, οι οικονομολόγοι ανέμεναν πτώση μόλις στο 50,1.

Αντίστοιχη τάση καταγράφεται και στη Γερμανία, όπου ο τομέας της βιομηχανίας συκράτηθηκε, ενώ ο κλάδος των υπηρεσιών δέχθηκε ισχυρό πλήγμα. Στη Γαλλία, η μεταποίηση ξεπέρασε τις

προσδοκίες, σημειώνοντας την καλύτερη επίδοση από το 2022, ενώ οι υπηρεσίες «βούλιαξαν». Οι πιέσεις στις τιμές συνέχισαν να σημειώνονται σε ολόκληρο το μπλοκ.

«Η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει όλο και ισχυρότερες οικονομικές πιέσεις από τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, που αποτελεί μεγάλο ποσοκέφαλο για τους υπευθύνους της νομισματικής πολιτικής», είπε ο Κρις Γουίλιαμσον, επικεφαλής οικονομολόγος της S&P Global Market Intelligence. «Στο μεταξύ, οι διευρυνόμενες ελλείψεις στην αλυσίδα προμηθειών απειλούν να επιδεινώσουν περαιτέρω την ανάπτυξη, φέρνοντας ανοδικές πιέσεις στις τιμές τις επόμενες εβδομάδες», συμπλήρωσε.

Η αιφνιδιαστική αδυναμία στην επιχειρηματική δραστηρι-

ότητα αναμένεται να προκαλέσει ανησυχία στην ΕΚΤ, η οποία κατά πάσα πιθανότητα θα κρατήσει αμετάβλητα τα επιτόκια και στη συνεδρίαση αυτού του μήνα. Ενώ το μπλοκ βιώνει ήδη άνοδο του πληθωρισμού αρκετά πάνω από τον στόχο του 2%, οι αξιωματούχοι θέλουν να δουν κι άλλα στοιχεία προκειμένου να διαπιστώσουν τυχόν επιμονή των πληθωριστικών πιέσεων, προτού κάνουν οποιαδήποτε κίνηση.

Οι υψηλότερες τιμές ενέργειας που ευθύνονται για την άνοδο του πληθωρισμού επιβαρύνουν τη δραστηριότητα, για την οποία υπάρχουν προσδοκίες ανάπτυξης πριν από τον πόλεμο. Τα έξοδα εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ευρώ που δρομολογούνται σε άμυνα και υποδομές, ιδίως στη Γερμανία, προβλέπεται να βοηθήσουν στην αντιστάθμιση των

πληθωριστικών πιέσεων έχουν ήδη ανακοινώσει και επιπλέον μέτρα στήριξης.

Σημειώνεται ότι η ΕΚΤ προέβλεψε τον Μάρτιο ανάπτυξη 0,9% το 2026 και 1,3% το 2027, αν και οι αξιωματούχοι ανέφεραν ότι υπάρχει και το ενδεχόμενο χειρότερου σεναρίου αν παραταθεί ο πόλεμος.

Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό, ο Γουίλιαμσον σημείωσε ότι τα κόστη εισαγωγής και οι τιμές πώλησης εκτινάχθηκαν, όχι μόνο εξαιτίας των υψηλότερων τιμών ενέργειας, αλλά και λόγω της γενικότερης άνοδου στο κόστος εμπορευμάτων και τις αναντιστοιχίας της ζήτησης έναντι περιορισμένης προμήθειας. «Εξαιρώντας την πανδημία, πρόκειται για τη μεγαλύτερη αύξηση σε πιέσεις τιμών που έχουμε καταγράψει από το 2000», πρόσθεσε.

Η αιφνιδιαστική αδυναμία στην επιχειρηματική δραστηριότητα και ενώ το μπλοκ βιώνει ήδη άνοδο του πληθωρισμού αρκετά πάνω από τον στόχο του 2%, αναμένεται να προκαλέσει ανησυχία στην ΕΚΤ, η οποία κατά πάσα πιθανότητα θα διατηρήσει αμετάβλητα τα επιτόκια και στη συνεδρίαση αυτού του μήνα.

Ο Τραμπ απέτυχε να αλλάξει την εμπορική πολιτική της Κίνας

Με όπλο μόνο τους δασμούς, δεν οδήγησε το Πεκίνο σε υποχωρήσεις

Όταν ο Ντόναλντ Τραμπ επέστρεψε στον Λευκό Οίκο, στις αρχές του περασμένου έτους, υποσχέθηκε πως επιβάλλοντας δασμούς θα θέσει σε άλλη βάση τις σχέσεις της υπερδύναμης με την Κίνα, η οποία, κατά δήλωσή του, «σκοτώνει» τις ΗΠΑ με την εμπορική πολιτική της. Έχει παρέλθει περισσότερο από ένα έτος της δεύτερης θητείας του και οι επιθετικές κινήσεις του δεν έχουν αλλάξει ουσιαστικά την εμπορική πολιτική του Πεκίνου. Φαίνεται, αντιθέτως, να έχει αποτύχει πλήρως η πολιτική της Ουάσιγκτον προς την Κίνα, που έχει, άλλωστε, προκαλέσει σύγχυση σε κυβερνητικά στελέχη και έχει οδηγήσει σε αλληλοσυγκρουόμενες αποφάσεις.

Και καθώς πλησιάζει η επίσκεψη του προέδρου Τραμπ στο Πεκίνο, ο απολογισμός της πολιτικής του προς την Κίνα είναι αρνητικός. Δεν έχει αλλάξει στο ελάχιστο την επιθετική εμπορική πολιτική της Κίνας ούτε έχει επιτύχει τον επαναπαρισμό των βιομηχανιών που αναζητήσαν φθηνά εργατικά χέρια στην Κίνα. Αντιθέτως, ο μεταποιητικός κλάδος των ΗΠΑ έχασε 91.000 θέσεις εργασίας μέσα σε μόνο δέκα μήνες, και συγκεκριμένα από τον Φεβρουάριο έως τον Δεκέμβριο του 2025. Η μοναδική επιτυχία της πολιτικής των δασμών ήταν η μείωση του εμπο-

ρικού ελλείμματος των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο με την Κίνα, καθώς μειώθηκε πράγματι κατά 32% σε σύγκριση με το 2024 και περιορίστηκε το περασμένο έτος στα 202 δισ. δολ.

Οι παλινοδοξίες της κυβέρνησης Τραμπ στη στάση της προς το Πεκίνο εντυπωσιάζουν τους τελευταίους μήνες. Ανάμεσα τους η απόφαση που έλαβε η Ουάσιγκτον τον Φεβρουάριο να προσθέσει και άλλες κινεζικές εταιρείες τεχνολογίας στη μαύρη

Συνεχείς παλινοδοξίες της αμερικανικής κυβέρνησης για θέματα που αφορούν κινεζικές εταιρείες τεχνολογίας και τις εξαγωγές μικροτσιπ.

λίστα, κατηγορώντας τις ότι συνδέονται με τις ένοπλες δυνάμεις της Κίνας. Μία ώρα αργότερα, όμως, τις απέσυρε εντελώς μυστηριωδώς χωρίς να δώσει ουσιαστικά κάποια εξήγηση. Ομοίως και η απόφαση του Τραμπ να δώσει το πράσινο φως στις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών τεχνητής νοημοσύνης στην Κίνα, συγκεκριμένα τους H200

Η μοναδική επιτυχία της πολιτικής των δασμών Τραμπ ήταν η μείωση του εμπορικού ελλείμματος των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο με την Κίνα, καθώς μειώθηκε κατά 32% σε σύγκριση με το 2024 και περιορίστηκε το περασμένο έτος στα 202 δισ. δολάρια.

της Nvidia λίγα λεπτά αφότου η κυβέρνησή του είχε τονίσει ότι απειλείται η εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ αν η Κίνα έχει πρόσβαση σε αυτήν την τεχνολογία. Το φθινόπωρο, το αμερικανικό υπουργείο Εμπορίου ανακίνησε νέους κανόνες, με τους οποίους διευρύνει τους ελέγχους στις εξαγωγές αμερικανικών τεχνολογικών εταιρειών. Δικαιολόγησε την κίνηση, υποστηρίζοντας πως έτσι εκλείπει σημαντικά «παραθυράκια» από τα οποία μπορούσαν οι ξένες εταιρείες να έχουν πρόσβαση σε ευαίσθητες τεχνολογίες. Η Ουάσιγκτον όμως «πάγωσε» το μέτρο, όπως και το σχέδιο για επιβολή προμηθειών σε όσα κινεζικά πλοία θέλουν να έχουν πρόσβαση στα λιμάνια της υπερδύναμης και το οποίο υποτίθεται ότι είχε σχεδιασθεί

για να ενισχύσει τα αμερικανικά ναυπηγεία. Τώρα που ο Τραμπ ετοιμάζεται για την προγραμματισμένη για τις 14 και 15 Μαΐου επίσκεψή του στην Κίνα, όπου θα συναντηθεί με τον πρόεδρο Σι Τζινπίνγκ, οι επικριτές του επιστημαίνουν πως αυτές οι παλινοδοξίες και οι αντιφάσεις, σε συνδυασμό με τον αυθαίρετο τρόπο με τον οποίο συνάπτει συμφωνίες, έχουν υπονομεύσει τις ΗΠΑ στην αντιπαλότητά της με το Πεκίνο. Ο Τραμπ εγκαινίασε την προσέγγισή του στην Κίνα για τη δεύτερη θητεία του με μια δραματική εμπορική επίθεση, ανακοινώνοντας δασμούς στα κινεζικά προϊόντα που έφταναν στο 145%. Το Πεκίνο αντέδρασε επιβάλλοντας δικούς του δασμούς. Οι δύο χώρες κατέληξαν τελικά σε μια ασαφή εκκευρία, όταν η Κίνα απείλησε να κάνει χρήση

του σχεδόν παγκόσμιου μονοπωλίου της στις σπάνιες γαίες και να αποκλείσει τις αμερικανικές βιομηχανίες από κάθε πρόσβαση στα αναγκαία αυτά μέταλλα. Ακολούθησε, τον Φεβρουάριο, η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, που ακύρωσε πολλούς από τους δασμούς του Τραμπ εξουδετερώνοντας σε μεγάλο βαθμό τη στρατηγική της Ουάσιγκτον. Όπως σχολίασε σχετικά ο Σκοτ Κένεντι, ειδικός επί θεμάτων Κίνας στο Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών, «όλη η στρατηγική του είχε επικεντρωθεί στη χρήση των δασμών με σκοπό να εξωθήσει την Κίνα σε μεγάλες υποχωρήσεις, αλλά η προσπάθεια απέτυχε και δεν υπήρχε κανένα Σχέδιο Β».

Ο υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ και ο εκπρόσωπος Εμπορίου Τζέιμσον Γκριφ,

που έχουν αναλάβει την πολιτική έναντι της Κίνας, φαίνεται να έχουν μειώσει τις προσδοκίες τους για μια πλήρη αναδιάρθρωση των εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες. Και μάλλον επιδιώκουν πλέον ένα «εμπόριο υπό διαχείριση». Μιλώντας σε δημοσιογράφους τον περασμένο μήνα, ο κ. Γκριφ δήλωσε ότι η Ουάσιγκτον θέλει σταθερές σχέσεις με την Κίνα και διευκρίνισε ότι «θέλουμε να είναι πιο ισορροπημένες οι εμπορικές σχέσεις μας και το θέλουμε αυτό για το εμπόριο προϊόντων που δεν άπτονται ευαίσθητων θεμάτων». Εν μέσω όλων αυτών των παλινοδοξιών και των αντιφάσεων της κυβέρνησης Τραμπ, η Κίνα έχει επωφεληθεί και αυτοπαρουσιάζεται στη διεθνή κοινότητα ως η αξιόπιστη δύναμη.

REUTERS

Γιατί οι γερμανικές εταιρείες αυτοκινήτου χάνουν το στοίχημα στην κινεζική αγορά

Έχουν περάσει τουλάχιστον 40 χρόνια από τότε που η Volkswagen τράβηξε όλα τα βλέμματα στην πρώτη της συμμετοχή σε έκθεση αυτοκινήτου στην Κίνα. Τώρα έχει χάσει την αίγλη της στη χώρα, καθώς οι νέοι και όσοι αποζητούν καλύτερα τεχνολογικά χαρακτηριστικά στρέφονται πια στις τοπικές μάρκες.

Η ισχύς του «made in Germany» έχει αποδυναμωθεί στη μεγαλύτερη αγορά αυτοκινήτων του πλανήτη, όπου οι ντόπιες αυτοκινητοβιομηχανίες λανσάρουν φανταχτερά και προσιτά ηλεκτρικά αυτοκίνητα, τα οποία θυμίζουν περισσότερο smartphones με ρόδες.

«Ίσως κάποιοι νεότεροι πελάτες μάς αντιλαμβάνονται ως τη μάρκα για τους γονείς», είπε στο Reuters ο διευθύνων σύμβουλος της Volkswagen για την Κίνα, Ρόμπερτ Κίσεκ. Μετά τη μετεωρική άνοδο των κινεζικών μαρκών, οι πωλήσεις της Volkswagen, της BMW και της Mercedes-Benz καταρρέθηκαν, με αποτέλεσμα να προσπαθούν να σταματήσουν την «αιμορραγία» σε μια αγορά που άλλοτε αποτελούσε το

ένα τρίτο των πωλήσεών τους. Υστερα από 25 χρόνια στην κορυφή της Κίνας, η Volkswagen εκθρονίστηκε από την BYD το 2024 και πέρασε στην τρίτη θέση μετά την Geely το 2025.

Όταν η Volkswagen έλαβε μέρος στην πρώτη της έκθεση αυτοκινήτου στη Σαγκάη το 1985, οι ντόπιοι εντυπωσιάστηκαν από την ποιότητα του πρωτοπονητικού της υλικού. «Είχαμε αδιανόητα μεγάλο κοινό και τα φυλλάδιά μας έφευγαν γρήγορα... Για τον κόσμο τότε ήταν αρκετό απλώς να θαυμάζει την ποιότητα του χαρτί και της εκτύπωσης και να ονειρεύεται να έχει ένα αυτοκίνητο», σημειώνει ο Καρλ Χαν, ο οποίος

κάνει από την ποιότητα του πρωτοπονητικού της υλικού. «Είχαμε αδιανόητα μεγάλο κοινό και τα φυλλάδιά μας έφευγαν γρήγορα... Για τον κόσμο τότε ήταν αρκετό απλώς να θαυμάζει την ποιότητα του χαρτί και της εκτύπωσης και να ονειρεύεται να έχει ένα αυτοκίνητο», σημειώνει ο Καρλ Χαν, ο οποίος

Η Volkswagen σκοπεύει να λανσάρει 20 οχήματα στην Κίνα φέτος, μεταξύ αυτών ηλεκτρικά μοντέλα, υβριδικά και με μικρές μηχανές εσωτερικής καύσης.

τότε επέβλεπε την είσοδο της εταιρείας στην Κίνα. Πλέον, ο γερμανικός όμιλος χρειάζεται πολύ περισσότερα στοιχεία για να προκαλέσει ενθουσιασμό στη φρενιτή έκθεση αυτοκινήτων του Πεκίνου, που ξεκινάει την Παρασκευή.

Αυτοκινητοβιομηχανίες σαν τη Volkswagen, που πρωτοστά-

τησαν στους κινητήρες εσωτερικής καύσης, προσπαθούν να προφτάσουν τις ντόπιες μάρκες σε μια αγορά όπου ένα στα τέσσερα αυτοκίνητα είναι πλήρως ηλεκτρικό.

Οι πωλήσεις των γερμανικών αυτοκινητοβιομηχανιών στην Κίνα έπεσαν κατά 25%, στα 3,9 εκατ. οχήματα την πε-

ντασία μέχρι το 2025, σύμφωνα με στοιχεία της S&P Global Mobility. Οι δυσκολίες αυξήθηκαν περαιτέρω φέτος, καθώς οι κινεζικές εταιρείες εισέρχονται στον τομέα της πολυτελείας, στοχεύοντας προς πλουσιότερους πελάτες οι οποίοι άλλοτε μαγνητιζόνταν από την ποιότητα των γερμανικών αυτοκινήτων. «Δεν είδαν αυτή τη μεγάλη αλλαγή να έρχεται και δεν είδαν την ταχύτητά της», είπε στο Reuters ο Φελίπε Μινόζ, σύμβουλος στον κλάδο των αυτοκινήτων.

Οι παραδοσιακές αυτοκινητοβιομηχανίες οφείλουν είτε να ανεβάσουν ταχύτητα είτε να χάσουν μια αγορά που θεωρείται από πολλούς πεδίο δοκιμής για την ανάπτυξη των αυτοκινήτων του μέλλοντος. Σημειώνεται ότι η Volkswagen σκοπεύει να λανσάρει 20 οχήματα στην Κίνα φέτος, μεταξύ αυτών ηλεκτρικά μοντέλα, υβριδικά και με μικρές μηχανές εσωτερικής καύσης.

Ο Γέλν Ζανγκ, γενικός διευθυντής στην ερευνητική Automotive Foresight, υπογράμμισε ότι η ίδια τους η κληρονομιά είναι αυτή που «σκο-

τώνει» τις γερμανικές μάρκες, αποθαρρύνοντας τη γρήγορη αλλαγή. «Δεν μπορείς να βασίζεσαι ιδιαίτερα στις λεπτομέρειες χρωμίου, στα καθίσματα από δέρμα Nappa και στην εκατονταετή ιστορία σου για να πείσεις τους καταναλωτές», δήλωσε.

Εξάλλου, οι γερμανικές εταιρείες δυσκολεύονται να υιοθετήσουν νέες τεχνολογίες. Τώρα, η Volkswagen, η Mercedes και η BMW βασίζονται όλο και περισσότερο στους Κινέζους προμηθευτές για να καλύψουν το χαμένο έδαφος στην τεχνολογία.

Μολονότι το «made in Germany» παραμένει διεθνώς ένα αξιόπιστο σήμα ποιότητας, οι νεότεροι καταναλωτές είναι πιο επιφυλακτικοί απέναντι στα γερμανικά αυτοκίνητα, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα καταναλωτών της Berylls by Alix Partners. «Το θετικό είναι, βεβαίως, ότι υπάρχει αυτή η αξιοπιστία όσον αφορά την ασφάλεια και την ποιότητα της Volkswagen», δήλωσε ο Κίσεκ. «Ταυτόχρονα, όμως, αποτελεί και ένα μικρό βάρος», συμπλήρωσε.

Εως 6 δισ. το κόστος για Γαλλία από τον πόλεμο στο Ιράν

Αρνητικό αντίκτυπο έως και 6 δισ. ευρώ θα έχει ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή για τα δημόσια οικονομικά της Γαλλίας, υπολόγισε ο υπουργός Οικονομικών της χώρας, Ρολάν Λεσκίρ.

«Η πορεία αυτής της κρίσης, οι οικονομικές επιπτώσεις της και ο αντίκτυπός της στα δημόσια οικονομικά παραμένουν εξαιρετικά αβέβαια», ανέφερε ο Λεσκίρ σε συνέντευξή του στον ραδιοφωνικό σταθμό RTL.

«Σε αυτό το στάδιο, ο πιθανός αντίκτυπος της κρίσης εξακολουθεί να είναι πολύ μεγάλος», όπως είπε, τοποθετώντας τον ανάμεσα σε 4 με 6 δισ. ευρώ.

Μέσα στον Απρίλιο, η κυβέρνηση μείωσε τις προβλέψεις της για την οικονομική ανάπτυξη του 2026 στο 0,9% από το 1% που είχε συμπεριλάβει στο νομοσχέδιο για τον προϋπολογισμό.

Ο πληθωρισμός αναμένεται επίσης να είναι υψηλότε-

ρος από ό,τι είχε προβλεφθεί προηγουμένως, στο 1,9% αντί για 1,3%.

Ο πρωθυπουργός Σεμπαστιέν Λεκορνί έστειλε επιστολή στους υπουργούς του, αναφέροντας ότι τα υπουργεία θα πρέπει να προβούν σε περικοπές για να αντισταθμίσουν τις επιπτώσεις του πολέμου και να διατηρήσουν το δημοσιονομικό έλλειμμα σε πορεία προς τον στόχο του 5% για το 2026, σύμφωνα με την εφημερίδα

Le Monde. Η κυβέρνηση σχεδιάζει να «παγώσει» δαπάνες ύψους περίπου 6 δισ. ευρώ, εκ των οποίων σχεδόν 4 δισ. ευρώ αφορούν την κεντρική κυβέρνηση και 2 δισ. ευρώ την κοινωνική ασφάλιση, σύμφωνα με το δημοσίευμα.

«Θα λάβουμε προληπτικά μέτρα», δήλωσε ο Λεσκίρ. «“Παγώνουμε” τις δαπάνες. Μπορούμε στη συνέχεια να τις “ξεπαγώσουμε” αν η κατάσταση βελτιωθεί», υπογράμμισε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Το Γενικό Χημείο του Κράτους (ΓΧΚ) ζητά την υποβολή δήλωσης ενδιαφέροντος από άτομα ή Εταιρείες, που διαθέτουν προς ενοικίαση κτίριο στη Λευκωσία για τη μεταστέγαση των εργαστηρίων/ γραφείων/ αποθηκών κ.ά. χώρων του, μέχρι την ολοκλήρωση της ανέγερσης του Νέου Κτιρίου του.

Ολόκληρη η πρόσκληση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του ΓΧΚ:
<https://www.moh.gov.cy/Moh/SGL/SGL.nsf/All/878E211C04E48F3C2258DE10036F2BE?OpenDocument>

«Ευρωπαϊκά» ενοίκια, «ελληνικοί» μισθοί

Σε μεγάλο ποσοστό αγγελιών τα μισθώματα που ζητούνται υπερβαίνουν τις δυνατότητες του μέσου νοικοκυριού

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΠΟΥ**

Τιμές ενοικίων που μοιάζουν να απευθύνονται σε Ευρωπαίους πολίτες ανεπτυγμένων οικονομιών, που διαθέτουν και τα αντίστοιχα εισοδήματα, και όχι σε Έλληνες, των οποίων η αγοραστική δύναμη εξακολουθεί να μην έχει ανακάμψει μετά την πολυετή οικονομική κρίση, καταγράφονται στις ηλεκτρονικές αγγελίες που αφορούν την Αττική. Στις περισσότερες περιοχές υψηλής ζήτησης, όπως το κέντρο της Αθήνας, τα νότια, τα βόρεια και τα δυτικά προάστια, το κόστος ενοικίασης, με βάση τις ζητούμενες τιμές, επιβεβαιώνει ότι απαιτούνται τουλάχιστον δύο μισθοί, και μάλιστα από τον μέσο όρο και πάνω, προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί οικονομικά –μετά βίας– ένα μέσο νοικοκυριό που δεν διαθέτει ιδιόκτητο ακίνητο.

Για παράδειγμα, στα Εξάρχεια, στην οδό Νοταρά, διαμέρισμα 70 τ.μ., πρώτου ορόφου, χωρίς κάποια ανακαίνιση, αναζητά ενοικιαστή έναντι 1.800 ευρώ, χωρίς μάλιστα να διαθέτει θέρμανση. Στην ίδια περιοχή, διαμέρισμα 104 τ.μ. που ανακαινίστηκε πέρυσι ενοικιάζεται έναντι 1.500 ευρώ.

Στις περισσότερες περιοχές υψηλής ζήτησης, όπως το κέντρο της Αθήνας, τα νότια, τα βόρεια και τα δυτικά προάστια, το κόστος ενοικίασης, με βάση τις ζητούμενες τιμές, επιβεβαιώνει ότι απαιτούνται τουλάχιστον δύο μισθοί, και μάλιστα από τον μέσο όρο και πάνω, προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί οικονομικά –μετά βίας– ένα μέσο νοικοκυριό που δεν διαθέτει ιδιόκτητο ακίνητο.

Ενοικιαστές σε απόγνωση

Οι αντιδράσεις ενδιαφερόμενων ενοικιαστών είναι εύλογες και μάλιστα δεν περιορίζονται μόνο στο ύψος των ενοικίων, αλλά και στα υπόλοιπα έξοδα. Για παράδειγμα, ακόμη και σε περιπτώσεις πιο προσιτών ακινήτων σε πιο φθηνές περιοχές, που ζητούν π.χ. 650-750 ευρώ, στην πράξη ο ενοικιαστής μπορεί να χρειαστεί να διαθέσει έως και τέσσερα ενοίκια, χωρίς να υπολογιστεί και το κόστος της μετακόμισης, που συχνά αντιστοιχεί σε ακόμη ένα μίσθωμα. Μια ενοικιαστήρια σημειώνει: «Ζητάτε ενοίκιο 650-700, δεν είναι λογικό, αλλά ok, η αγορά είναι ελεύθερη. Αλλά πέραν αυτού, χρειάζονται δύο ενοίκια για εγγύηση, ένα ενοίκιο για τον μισήτη, ένα τρέχον ενοίκιο και το κόστος της μετακόμισης. Χρειάζομαστε 3.000-3.500 ευρώ να νοικιάσουμε σπίτι ... σε καλό δρόμο είμαστε!».

Αντίστοιχα, στην αγορά θα βρει κανείς και πληθώρα επι-

Στην πλ. Βικτωρίας, διαμέρισμα τέταρτου ορόφου, κατασκευής 1965 και επιφανείας μόλις 65 τ.μ., ενοικιάζεται έναντι 1.500 ευρώ.

πλωμένων διαμερισμάτων, που αποτελούν, κατά κανόνα, πρώην καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, τα οποία οι ιδιοκτήτες τους προτίμησαν να τα αξιοποιήσουν μέσω μακροχρόνιων μισθώσεων, θέλοντας να επωφεληθούν και της τριτοϋς φοροαπαλλαγής από τον φόρο εισοδήματος από ενοίκια. Για παράδειγμα, επιπλωμένο διαμέρισμα στην Κυψέλη επιφανείας 125 τ.μ., με δύο υπνοδωμάτια, με έτος κατασκευής το 1953, το οποίο ανακαινίστηκε πέρυσι,

ενοικιάζεται έναντι 2.000 ευρώ (!). Σημειωτέον ότι το διαμέρισμα δεν διαθέτει αυτόνομη θέρμανση, καθώς οι ανάγκες θέρμανσης και ψύξης καλύπτονται αποκλειστικά από κλιματιστικά.

Αντίστοιχα, στην πλατεία Βικτωρίας διαμέρισμα μόλις 65 τ.μ. ενοικιάζεται έναντι 1.500 ευρώ (23 ευρώ/τ.μ.). Πρόκειται για ακίνητο του 1965, επιπλωμένο, στον τέταρτο όροφο, το οποίο μάλιστα ο αγγελιοθέτης χαρακτηρίζει «κατάλληλο για επένδυση».

Στα Κάτω Πετράλωνα, μη επιπλωμένο διαμέρισμα 90 τ.μ. του 1985 εκμισθώνεται έναντι 1.550 ευρώ τον μήνα, παρότι βρίσκεται στον τέταρτο όροφο οικοδομής που δεν διαθέτει ανελκυστήρα! Διαθέτει όμως κεντρική θέρμανση φυσικού αερίου... Το ίδιο ποσό ενοικίασης, δηλαδή 1.500 ευρώ, ζητείται για διαμέρισμα 80 τ.μ. στο Ζωγράφου, κατασκευασμένο το 2003. Πιο... οικονομικά μπορεί

να μισθώσει κανείς διαμέρισμα 80 τ.μ. στην περιοχή των Σεπολίων, καθώς ζητούνται μόλις 1.000 ευρώ. Το ακίνητο βρίσκεται στον τέταρτο όροφο, οικοδομής του 1984.

Στην περιοχή του Κεραμεικού, ρετιρέ 91 τ.μ. σε κτίριο του 2008 ενοικιάζεται έναντι 2.500 ευρώ, καθώς η ανεμπόδιση θέα προς την Ακρόπολη θα πρέπει να «πληρωθεί». Το συγκεκριμένο ακίνητο βρίσκεται κοντά στον σταθμό μετρό του Κεραμεικού. Στο Ζωγράφου ξεχωρίζει περίπτωση διαμερισματος 80 τ.μ. του 2003, το οποίο ενοικιάζεται έναντι 1.500 ευρώ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η συγκεκριμένη αγγελία χρονολογείται από το 2024, δείγμα ότι ο ιδιοκτήτης δεν προτίθεται να μειώσει τις απαιτήσεις του προκειμένου να βρει ενοικιαστή.

Οι παραπάνω αγγελίες δεν αποτελούν εξαιρέσεις, αλλά μια μικρή επιλογή από εκατοντάδες αντίστοιχες και μάλιστα σε ένα μεγάλ-

Στα Εξάρχεια, για διαμέρισμα πρώτου ορόφου 70 τ.μ., που δεν διαθέτει θέρμανση, ζητείται ενοίκιο 1.800 ευρώ.

λο εύρος περιοχών του κέντρου της Αθήνας, εξαιρώντας μάλιστα περιοχές όπως το Κολωνάκι, ο Λυκαβηττός, ή το ιστορικό κέντρο, όπου οι τιμές είναι πολύ υψηλότερες και δεν αφορούν τον μέσο Έλληνα ενοικιαστή. Για παράδειγμα, διαμέρισμα 125 τ.μ. του 1967 στον Λυκαβηττό, το οποίο μάλιστα είναι και χαμηλής κατάταξης, με βάση την ενεργειακή απόδοση (Z), ενοικιάζεται έναντι 4.400 ευρώ ή 35 ευρώ/τ.μ. Αντίστοιχα, στο Κολωνάκι ακίνητο 105 τ.μ.,

πρώτου ορόφου, του 1974, ενοικιάζεται έναντι 2.500 ευρώ.

Ακόμη χειρότερη είναι η εικόνα σε ό,τι αφορά την ακρίβεια στα νότια προάστια, τα οποία πλέον κρίνονται απρόσιτα για τους περισσότερους. Οι επιλογές διαθέσιμων κατοικιών άνω των 50 τ.μ. που να μην υπερβαίνουν σε κόστος τα 800-900 ευρώ είναι ελάχιστες, με την πλειονότητα των κατοικιών να ξεπερνούν τα 1.000 ευρώ. Αν μάλιστα πρόκειται για νεόδμητο ακίνητο, το κόστος εκτοξεύεται, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση ισόγειου διαμερισματος 88 τ.μ. στην Άνω Γλυφάδα, το οποίο «ζητάει» 2.750 ευρώ. Το ποσό των 4.000 ευρώ μηνιαίως ζητάει ιδιοκτήτης διαμερισματος 96 τ.μ. στην περιοχή Γκόλφ της Γλυφάδας, που έχει κατασκευαστεί το 2006.

Στα Σούρμενα, διαμέρισμα 72 τ.μ. του 1974 «ζητάει» 1.100 ευρώ ή 15,3 ευρώ/τ.μ., που μπορεί να θεωρηθεί και ευκαιρία, συγκριτικά με άλλα ακίνητα. Για παράδειγμα, στον Αλιμο (Κεφαλληνίων) διαμέρισμα του 2001, επιφανείας 90 τ.μ., ενοικιάζεται έναντι 1.500 ευρώ. Στην περίπτωση, μάλιστα, που οι ιδιοκτήτες έχουν προβεί σε ανακαινίσεις ευρείας κλίμακας –π.χ. για να αξιοποιηθεί το ακίνητο μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης και ως εκ τούτου τα διαμερίσματα διατίθενται επιπλωμένα–, το κόστος ενοικίασης εκτοξεύεται. Για παράδειγμα, στον Αλιμο, στο κέντρο της περιοχής (Κυθηρίων - Πανί), διατίθεται προς ενοίκιο επιπλωμένο διαμέρισμα 102 τ.μ., έναντι ενοικίου 2.000 ευρώ. Το ακίνητο είναι κατασκευής του 1990, που έχει όμως ανακαινιστεί το 2024 και διατίθεται και με κλιματιστικά.

Στα βόρεια προάστια επίσης αρχίζουν να παγιώνονται ενοίκια από 1.000 ευρώ και πάνω, με τις επιλογές κάτω από το ποσό αυτό να είναι περιορισμένες και να αφορούν διαμερίσματα μεγάλης ηλικίας, χωρίς κάποια ανακαίνιση. Στο Νέο Ψυχικό, διαμέρισμα 100 τ.μ. του 1970, χωρίς ανακαίνιση, επιχειρείται να ενοικιαστεί έναντι 1.900 ευρώ. Στο Μαρούσι, σε ακίνητο του 2008, διατίθεται διαμέρισμα 104 τ.μ., έναντι 1.620 ευρώ. Επίσης, στην Αγία Παρασκευή θα απαιτηθούν 1.500 ευρώ για να μισθωθεί διαμέρισμα 80 τ.μ. σε κτίριο του 1998.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Μαρτίου 2026

Ομολογούμενως τα αποτελέσματα του Μαρτίου προκάλεσαν θετική έκπληξη επειδή με τον πόλεμο στην περιοχή να τρέχει κατά την περίοδο του Μαρτίου δεν περιμέναμε να καταγράφονται ιδιαίτερα θετικές επιδόσεις δεδομένης της πτώσης της ζήτησης από ξένους. Φαίνεται όμως πως η εγχώρια ζήτηση κράτησε την αγορά σε γενικά δυνατά επίπεδα, προκαλώντας μια νότα αισιοδοξίας για το επόμενο διάστημα.

Πάμε να δούμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τι μας είπαν οι αριθμοί. Τον Μάρτιο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (Παγκύπρια) 1.719 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.559 πωλήσεις σημειώνοντας έτσι μια αύξηση φέτος της τάξης του 10,3%.

Σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Μάρτιος σημείωσε μια αύξηση 18%, με 1.761 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.491 πέρυσι. Έτσι η χρονιά συνέχισε με θετικό πρόσημο σε ό,τι αφορά τις καταθέσεις νέων πωλητηρίων εγγράφων.

Η συνολική αξία συναλλαγών

σημείωσε αύξηση, γεγονός που αντιστρέφει την αρνητική βύθιση του Φεβρουαρίου. Τον Μάρτιο του 2026 κυμάνθηκε περίξ των €414,7 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Μάρτιο του 2025 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €402,6 εκατ., βλέπουμε μια αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 3%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Η Λευκωσία κατέγραψε 551 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2026 έναντι 485 πωλήσεων τον Μάρτιο του 2025 σημειώνοντας μια σεβαστή αύξηση 13,6%. Η συνολική αξία συναλλαγών μειώθηκε κατά 8,7% εφόσον τον Μάρτιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €115 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 32% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 25,3% επί της αξίας συναλλαγών. Μεγάλη αύξηση 30% είχε η Λευκωσία στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 442 νέα πωλητήρια τον Μάρτιο του 2026 σε αντίθεση με 341 τον Μάρτιο του 2025. Χωρίς ιδιαίτερες εκπλήξεις η Λευκωσία λοιπόν.

Τον Μάρτιο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (Παγκύπρια) 1.719 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων.

Η Λεμεσός κατέγραψε 433 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2026 έναντι 378 πωλήσεων τον Μάρτιο του 2025 σημειώνοντας επίσης μεγάλη αύξηση της τάξης του 14,6%. Πτώση κατά 10,2% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Μάρτιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €137,1 εκατ. ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €152,6 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 25,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 33% επί της αξίας συναλλαγών. Εντελώς διαφορετική εικόνα είχε η Λεμεσός στα πωλητήρια έγγραφα εφόσον κατέγραψε 572 νέα πω-

λητήρια έγγραφα που είναι κατά 20% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2025. Παράλληλα με τη Λευκωσία ήταν η πορεία της Λεμεσού τον Μάρτιο.

Η Λάρνακα κατέγραψε 382 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2026 έναντι 334 πωλήσεων τον Μάρτιο του 2025 σημειώνοντας αύξηση 14,4%. Η συνολική αξία συναλλαγών αυξήθηκε κατά 14,1% εφόσον τον Μάρτιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €68,6 εκατ. ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 επενδύθηκαν περίξ των €60,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 22,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,5% επί της

αξίας συναλλαγών. Υπολογισμένη αύξηση 16% είχε η Λάρνακα στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 365 νέα πωλητήρια τον Μάρτιο του 2026 σε αντίθεση με 316 τον Μάρτιο του 2025. Η Λάρνακα κατέγραψε άνοδο σε όλες τις μεταβλητές σε αντίθεση με τις δύο μεγάλες επαρχίες.

Η Πάφος κατέγραψε 249 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2026 έναντι 265 πωλήσεων τον Μάρτιο του 2025 σημειώνοντας πτώση 6%. Εκρηκτική αύξηση της τάξης του 35,2% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Μάρτιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €80,2 εκατ. ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €59,3 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 14,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19,3% επί της αξίας συναλλαγών. Μείωση 4% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα αφού τον Μάρτιο του 2026 κατατέθηκαν 282 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 294 τον Φεβρουάριο του 2025. Με λιγότερες συναλλαγές η Πάφος πέτυχε μεγαλύτερα κεφάλαια αντικατοπτρίζοντας ενδεχομένως πιο ακριβό real estate.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 104 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2026 έναντι 97 πωλήσεων τον Μάρτιο του 2025 παραμένοντας πρακτικά σχετικά στάσιμη με αύξηση της τάξης του 7,2%. Εκρηκτική αύξηση όμως σημειώθηκε στην συνολική αξία συναλλαγών, με 54,5%, αφού τον Μάρτιο του 2026 έλκυσε €23,8 εκατ. ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχε ελκύσει €15,4 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 6,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 5,7% επί της αξίας συναλλαγών. Στα νέα πωλητήρια έγγραφα η επίδοση της Αμμοχώστου ήταν αποθεωτική αφού κατέγραψε συνολική αύξηση 59%, με 100 τον Μάρτιο του 2026 έναντι 63 τον Μάρτιο του 2025. Παρόλες τις εκρηκτικές επιδόσεις της Αμμοχώστου, αυτές υποδηλώνουν περισσότερο το πόσο άσχημος ήταν ο περηνός Μάρτιος, παρά το πόσο καλός ήταν ο φετινός, δεδομένου ότι συνολικά η Αμμοχώστος επανήλθε στις πιο νορμάλ επιδόσεις της.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Κυριακή 26 Απριλίου 2026

Επιτυχίες όπως το «Κράτα με» (2026) της Μυρσίνης Αριστέιδου, το οποίο έλαβε την ιστορική διάκριση του Βραβείου Κοινού στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Sundance, αποτελούν εγγυήσεις για ένα ελπιδοφόρο μέλλον, ανοίγοντας ένα γόνιμο πεδίο δημιουργικότητας μπροστά.

Τα γενναία βήματα του κυπριακού σινεμά

Από την εσωστρέφεια και τις πρώτες δειλές προσπάθειες έως τα διεθνή κινηματογραφικά φεστιβάλ και την καταξίωση

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Κυπριακή Δημοκρατία ιδρύθηκε το 1960, σε μια εποχή που η εγχώρια κινηματογραφική παραγωγή βρισκόταν σε πολύ πρώιμο στάδιο. Το μέγεθος της χώρας δεν μπορούσε να υποστηρίξει ούτε μεγάλης κλίμακας παραγωγές ούτε φιλόδοξα κινηματογραφικά έργα. Παρ' όλα αυτά, υπήρξαν προσπάθειες για κινηματογραφική παραγωγή, με το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου να αποτελεί τον κύριο χρηματοδότη και σχεδόν τον μοναδικό παραγωγό.

Οι θεματικές που εξερευνήθηκαν από τους πρωτοπόρους του κυπριακού κινηματογράφου –στο βαθμό που μπορεί κανείς να μιλήσει για έναν γνήσιο κυπριακό κινηματογράφο ή ακόμα και για κινηματογράφο με καλλιτεχνικές φιλοδοξίες εκείνα τα χρόνια– επικεντρώνονταν κυρίως στον λαϊκό πολιτισμό και την απεικόνιση της αγροτικής ζωής στο νησί, ή σε σημαντικές ιστορικές στιγμές και προσωπικότητες της ελληνοκυπριακής κοινότητας, κυρίως με τη μορφή ντοκιμαντέρ. Υπήρξαν βέβαια και προσπάθειες αντίκρισης και κοινωνικών ζητημάτων, με πιο αξιοσημείωτη την ταινία «Επικοινωνία» του Γιώργου Λανίτη, παραγωγής του ΡΙΚ το 1970, η οποία στη συνέχεια κέρδισε το πρώτο βραβείο στο Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Θεσσαλονίκης.

Μετά το 1974

Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974, απότοκο του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου, αποτέλεσε ένα κρίσιμο σημείο καμπής για την τοπική κινηματογραφική παραγωγή, καθώς το τραύμα του πολέμου και οι συνέπειές του θα μονοπωλούσαν σχεδόν τις θεματικές ανησυχίες της κινηματογραφικής παραγωγής της χώρας για δεκαετίες.

Πράγματι, ο περιορισμένος αριθμός Κυπρίων κινηματογραφιστών, καθώς και ο μοναδικός κρατικός φορέας χρηματοδότησης της χώρας, δηλαδή το ΡΙΚ, θα επικεντρώνονταν σχεδόν εξ ολοκλήρου στις ταινίες τους –κυρίως ντοκιμαντέρ– στο τραύμα του εκτοπισμού και του διχασμού, στους αγνοούμενους και στις κατεχόμενες πόλεις, κωμωπόλεις και χωριά του νησιού (παρομοίως επηρεάστηκαν και οι άλλες μορφές τέχνης, με καθοριστικό αντίκτυπο στην πολιτιστική παραγωγή της χώρας).

Σταθερή ανάπτυξη

Η σύσταση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Κινηματογράφου (ΣΕΚ) το 1994 έθεσε τον κυπριακό κινηματογράφο σε μια νέα πορεία, με τον τομέα να αναπτύσσεται προοδευτικά έκτοτε, τόσο σε παραγωγές (σε υφολογικό και τεχνικό επίπεδο) όσο και σε επιτυχίες σε διεθνή φεστιβάλ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ταινία «Η Σφαγή του κόκορα» (1996) του Ανδρέα Πάντζη, ταινία-ορόσημο για την κυπριακή κινηματογραφική βιομηχανία, ήταν η πρώτη ταινία που έκανε πρεμιέρα στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Βερολίνου, πριν κερδίσει το βραβείο Καλύτερης Ταινίας στο 37ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Η εξέλιξη

Με την πάροδο των ετών και στη νέα χιλιετία και ταυτόχρονα με τις αλλαγές που συνεπλούνται σταδιακά και στον κινηματογράφο, ανά τα χρόνια, παρατηρείται και η μετανάστευση των θεματικών του, η Κυπριακή άρχισε να απασχολεί τους Ε/κ κινηματογραφιστές με πιο διακριτικούς τρόπους, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών να προσεγγίσουν την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η ταινία «Ακάμας» (2006) του Πανίκου Χρυσάνθου, η οποία ήταν η πρώτη κυπριακή ταινία που συμμετείχε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Βενετίας και βραβεύτηκε με το βραβείο Καλύτερης Ταινίας στο Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου του Λος Άντζελες το 2007, ήταν πράγματι μια τέτοια προσπάθεια για το άνοιγμα του ιστορικού διαλόγου και τη δημιουργία διόδων για συμφιλίωση.

Η δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα βρίσκει την κυπριακή κινηματογραφική παραγωγή σε μεταίχμιο. Οι θεματικές των Κύπριων κινηματογραφιστών προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ νέων θεματικών που δεν σχετίζονται με το μείζον πολιτικό ζήτημα της Δημοκρατίας και με ιστορίες που έχουν αφορμή τα γεγονότα του 1974. Για παράδειγμα, το «Fish n Chips» (2011) του Ηλία Δημητρίου ασχολείται με την επιθυμία ενός Κύπριου μετανάστη να επιστρέψει στην πατρίδα του. Λίγα χρόνια αργότερα, η ταινία του Πανίκου Χρυσάνθου «Η Ιστορία της Πράσινης Γραμμής» (2016) παρουσιάζει δύο Κύπριους στρατιώτες –έναν Ελληνοκύπριο και έναν Τουρκοκύπριο– να υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία

σε αντίθετες πλευρές της Νεκρής Ζώνης. Η ταινία «Ρόζμαρι» (2017) του Άδωνη Φλωρίδη, που βραβεύτηκε ως Καλύτερη Ελληνική Ταινία στο 58ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, ακολουθεί μια εντελώς διαφορετική πορεία, συνδυάζοντας το εγχώριο δράμα με στοιχεία από την κωμωδία και το θρίλερ.

Νέες θεματικές

Την τελευταία δεκαετία, η κυπριακή κινηματογραφική παραγωγή σε όλες τις μορφές της –ταινίες μεγάλου και μικρού μήκους, ντοκιμαντέρ– έχει επιδείξει σημαντικές επιτυχίες, αποτέλεσμα και της αύξησης της κρατικής χρηματοδότησης, αν και η ανάγκη για περαιτέρω

Την τελευταία δεκαετία, η κυπριακή κινηματογραφική παραγωγή σε όλες τις μορφές της έχει επιδείξει σημαντικές επιτυχίες, αποτέλεσμα και της αύξησης της κρατικής χρηματοδότησης, αν και η ανάγκη για περαιτέρω υποστήριξη παραμένει επιτακτική, δεδομένης της ανάπτυξης του τομέα σε όλα τα επίπεδα.

Ανανέωση θεματικών

Οι δημιουργοί έχουν αρχίσει να εξερευνούν νέα θεματικά πεδία, (στυλιστικά και ως προς το είδος), κοινωνικά ζητήματα, φύλο, σεξουαλικότητα, ανθρωπότητα, δικαιοσύνη, πολιτική διαφθορά, μετανάστευση και προσφυγική κρίση, άνοδος του εθνικισμού και του φονταμενταλισμού, αναδύονται ως νέες ανησυχίες για πολλούς Κύπριους σκηνοθέτες και παραγωγούς. Σαφώς, το μείζον πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου και οι συνέπειές του για την κοινωνία στο σύνολό της ούτε παραγκωνίζονται ούτε αγνοούνται, αλλά μάλλον αντιμετωπίζονται δημιουργικά μέσω νέων προσεγγίσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, της ανανέω-

σης θεματικών και genre, μπορούν να συμπεριληφθούν ταινίες όπως το «Πολίτης Τρίτης Ηλικίας» (2020) του Μαρίνου Καρτίκη, το οποίο έλαβε αρκετές διακρίσεις σε διεθνή φεστιβάλ, καθώς και τα προηγούμενα έργα του «Μέλος Οικογένειας» (2015) και «Από Θαύμα» (2010), ταινίες που τοποθετούν το άτομο στο επίκεντρο, εξερευνώντας την ανθρωπότητα, τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της. Ταινίες όπως το «Dog» (2021) της Γιάννας Αμερικάνου, το «Παύση» (2018) της Τόνιας Μισιαλή, το οποίο έλαβε σημαντικά διεθνή βραβεία, καθώς και η μικρού μήκους ταινία της «Δάφνη» (2022), η οποία επίσης βραβεύτηκε σε μεγάλα φεστιβάλ σε όλο τον κόσμο, καθώς και η πρόσφατη ταινία «Σμαράγδα» (2024) του Αιμίλιου Αβραάμ, οι οποίες εξερευνούν το φύλο και τη σεξουαλικότητα, δοκιμάζοντας τα όρια της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας εντός των αυστηρών πατριαρχικών δομών της κυπριακής κοινωνίας. Η φιλοσοφική φαντασία του Κύρου Παπαβασιλείου «Κάμια Νύμφη Πεταλούδα» (2023), η οποία έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα της στο διαγωνιστικό τμήμα του Κάρλο-βι Βάρι, καταδεικνύει την άνοδο του σύγχρονου κυπριακού κινηματογράφου σε νέες θεματικές και είδη.

Βραβευμένες ταινίες μικρού μήκους, όπως το «Tsikitigklon the Fairy and the Man» (2024) του Μάριου Μεττή, «Buffer Zone» (2023) του Σάββα Σταύρου, «A Summer Place» (2021) της Αλεξάνδρας Ματθαίου, και «The Hunt» (2020) των Kamil Saldun και Sholeh Zahraei, εξερευνούν τη σεξουαλικότητα από διάφορες οπτικές γωνίες, συχνά με φόντο τη διαίρεση και την πολιτική ιστορία του νησιού.

Η ιστορική μνήμη

Η διαλεκτική σχέση του κυπριακού κινηματογράφου με την ταρκαχώδη ιστορία του νησιού καταδεικνύει πως οι ιστορικές προκλήσεις βιώνονται στο παρόν, καθώς η μνήμη, αναβιώνοντας γεγονότα, εμψυχώνει το παρελθόν να γίνει ένα μακρινό ιστορικό παρελθόν (βλ. για την έννοια αυτή Σπύρος Λ. Βρεττός, «Μια κάποια λύση (3+1) δοκίμια για τον Κ.Π. Καβάφη»). Ίσως, τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της σχέσης είναι οι ταινίες μεγάλου μήκους «Smuggling Hendrix» (2018) του Μάριου Πιπερίδη και «Affica Star» (2024) του Άδωνη Φλωρίδη (για την ερμηνεία της στην τελευταία, η πρωταγωνίστρια της ταινίας Μαρίνα Μακρή επιλέχθηκε

ως μία από τους/τις 10 κορυφαίους/ες ανερχόμενους/ες ηθοποιούς της Ευρώπης, κατά τη διάρκεια του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Βερολίνου το 2025.

Οι συμπαραγωγές

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2020, οι διεθνείς συμπαραγωγές με άλλες ευρωπαϊκές χώρες (το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ κυριαρχούν στις χρηματοδοτήσεις των τοπικών κινηματογραφικών παραγωγών), διευρύνουν τόσο τις αντιλήψεις όσο και την εμβέλεια του κυπριακού κινηματογράφου. Αξιοσημείωτα παραδείγματα είναι το «Find Me Falling» (2024) της Stellana Kliris – η πρώτη κυπριακή ταινία που αποκτήθηκε μέσω του Netflix, καθώς και το «Ο Άνθρωπος με τις Απαντήσεις» (2021) του Στέλιου Καμμίση. Οι διεθνείς συμπαραγωγές όχι μόνο έχουν βάλει την Κύπρο στον διεθνή κινηματογραφικό χάρτη, αλλά έχουν συμβάλει και στο εγχώριο κινηματογραφικό οικοσύστημα, επιτρέποντας στους Κύπριους επαγγελματίες όλων των ειδικοτήτων να αποκτήσουν διεθνή εμπειρία σε πολλαπλά επίπεδα.

Την τελευταία δεκαετία, ο κυπριακός κινηματογράφος έχει σημειώσει πολυάριθμες επιτυχίες, γεγονός που καταδεικνύει τη δυναμική που έχει αναπτύξει ο τομέας. Ο κυπριακός κινηματογράφος έχει εδραιώσει τη θέση και την ταυτότητά του, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Οι πιο πρόσφατες επιτυχίες, όπως το «Κράτα με» (2026) της Μυρσίνης Αριστέιδου, το οποίο έλαβε την ιστορική διάκριση του Βραβείου Κοινού στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Sundance, και το «Motherwitch» (2026) του Μίνος Παπας, το οποίο έκανε πρεμιέρα στο Ρότερνταμ, αποτελούν εγγυήσεις για ένα ελπιδοφόρο μέλλον, ανοίγοντας ένα γόνιμο πεδίο δημιουργικότητας. Με το ευρύ φάσμα θεματικών και ειδών του, από κοινωνικά και πολιτικά δράματα μέχρι ταινίες μαγικού ρεαλισμού και φαντασίας, ο σύγχρονος κυπριακός κινηματογράφος κατάφερε να ξεπεράσει το τοπικό, να επαναδιαπραγματευτεί το τραύμα της παραγμένης ιστορίας του νησιού και να ανοίξει στο παγκόσμιο κοινό, ώστε να απλώνεται μπροστά του ένα ευεπιφορο πεδίο δημιουργικότητας.

• **Πρώτη** δημοσίευση στα αγγλικά στο πλαίσιο του Προγράμματος Underscore της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26.4 - 2.5.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Η Άγνωστη
που μας μοιάζει»

Παρουσιάζεται το νέο βιβλίο του Γιώργου Φράγκου «Η Άγνωστη που μας μοιάζει», ενός έργου που επιχειρεί μια πανοραμική χαρτογράφηση της σύγχρονης τουρκοκυπριακής λογοτεχνίας. Το βιβλίο αποτελεί την πρώτη συστηματική προσέγγιση του θέματος από Ελληνοκύπριο συγγραφέα και λειτουργεί ως γέφυρα ανάμεσα στις δύο κοινότητες της Κύπρου, αναδεικνύοντας κοινά βιώματα, συγγένειες και τη δυναμική της λογοτεχνίας ως πεδίο διαλόγου. Αποσπάσματα θα απαγγείλει η ηθοποιός Χριστίνα Χριστόφια. Τρίτη 28 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Δημοσιογραφική Εστία Λευκωσίας, Λεωφόρος ΠΙΚ 12, Αγλαντζιά, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 99546311.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Chunky Funky & Soulful Groove Collective

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Τζαζ οι Chunky Funky & Soulful Groove Collective εμφανίζονται ζωντανά στο Θέατρο Ριάλτο, σε μια συναυλία που παρουσιάζει τη σύγχρονη τζαζ στην πιο άμεση και ζωντανή της εκδοχή. Η συναυλία στο Θέατρο Ριάλτο εντάσσεται σε έναν διεθνή καμβά εκδηλώσεων που τιμούν τη ζωντανά και τη συνεχή εξέλιξη της τζαζ σήμερα. Δύο δημιουργικά σχήματα, οι Chunky Funky και οι Soulful Groove Collective (SGC), συμπράττουν επί σκηνής σε μια ενιαία, εξελισσόμενη μουσική αφήγηση που αντικατοπτρίζει το πνεύμα της ημέρας: συνεργασία, αυθορμητισμός και μου-

σική επικοινωνία χωρίς όρια. Ξεκινά με το τρίο των Chunky Funky, σε έναν πιο λιτό και άμεσο ήχο που θέτει από νωρίς τον ρυθμό και τη διάθεση της βραδιάς. Στη συνέχεια, οι Soulful Groove Collective (SGC) ανεβαίνουν στη δίνοντας περισσότερο ένταση και χρώμα. Καθ' όλη τη διάρκεια της βραδιάς, τα δύο σχήματα συνδέονται οργανικά, κρατώντας το κοινό μέσα σε μια συνεχόμενη ροή jazz, ρυθμού και αυτοσχεδιασμού, με τη μουσική να εξελίσσεται αυθόρμητα και ζωντανά. Πέμπτη 30 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφώνω 7777745.**

ΘΕΑΤΡΟ

Glass. Kill.
Bluebeard.
Imp. της Caryl
Churchill

H Open Arts παρουσιάζει το έργο της Κάριλ Τσέρτσιλ «Glass. Kill. Bluebeard. Imp.», σε σκηνοθεσία Αθηνάς Κάσιου. Πρόκειται για μια σπονδυλωτή σύνθεση τεσσάρων σύντομων έργων (2019), που παρουσιάστηκαν αρχικά μαζί και αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα της ύστερης δραματουργίας της Τσέρτσιλ - μιας από τις σημαντικότερες σύγχρονες φωνές του αγγλόφωνου θεάτρου. Στο έργο της, η Τσέρτσιλ επανέρχεται σταθερά σε ζητήματα εξουσίας, φύλου, βίας και κοινωνικών δομών, μέσα από πειραματικές μορφές και αφηγηματικές ρήξεις. Το συγκεκριμένο σενάριο συνεχίζει αυτή τη γραμμή, συνδυάζοντας μύθο, παραμύθι, ωμή πραγματικότητα και ποιητική αφαίρεση. Μέσα από επικαλυπτόμενους διαλόγους και ψυχολογικές εντάσεις, το έργο εξερευνά την ενόχληση, την ανησυχία και τα όρια της εμπιστοσύνης. Παίζουν οι ηθοποιοί Θανάσης Γεωργίου, Σοφία Καλλή, Γιάννη Καρασούλη, Μυρτώ Κουγιάλη, Ανδρέας Κούτσουμπα, Αλέξανδρος Παρίσης, Λένα Σορόκου, Νιόβη Χαλαλάμπου. Παραστάσεις 26 (ώρα 6:30 μ.μ.), 27, 28, 29 Απριλίου (ώρα 8:00 μ.μ.) και 3 Μαΐου (6:30 μ.μ.) και 4, 5, 6 Μαΐου (ώρα 8:00 μ.μ.). Πλουτάρχου 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 9653522.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η πρόοδος
εντός μας

Ας γυρίσουμε τον χρόνο στο 2014. Δύσκολη εποχή για τη χώρα, με μεγάλη κοινωνική πίεση, αβεβαιότητα, πολλά αδιέξοδα (εκτός από τα πολιτικά και οικονομικά). Ήταν φθινόπωρο και η έκθεση του Βερολινέζου καλλιτέχνη Τίνο Σιγκάλ με τίτλο «Τι είναι πρόοδος» βρισκόταν σε εξέλιξη στη Ρωμαϊκή Αγορά. Δεν υπήρχε τίποτα υλικό και ορατό. Ήταν μια περιπατητική φιλοσοφική συζήτηση μέσα στον αρχαιολογικό χώρο, την οποία καθοδηγούσαν, διαδοχικά, τέσσερις εκπαιδευμένοι εθελοντές για κάθε επισκέπτη: ένα παιδί, ένας έφηβος, ένας μεσήλικας και ένας ηλικιωμένος. Τι είναι πρόοδος, λοιπόν; Οι περισσότεροι από τους 7.545 Έλληνες και ξένους (τουρίστες) που την επισκέφθηκαν στη διάρκεια ενός μήνα συνδέθηκαν με τη λέξη μέσα από προσωπικά βιώματα.

Μία σεβαστή, σε αριθμό, κατηγορία ήταν και όσοι αρνήθηκαν την έννοια της πρόοδος. Την «καταψήφισαν». Τη θεωρήσαν ψέμα, «θεωρητική κατασκευή» που προκαλεί σύγχυση. Το αφήγημα των «διαφωνούντων» συνοψιζόταν στην εξής άποψη (αντιγράφο από το σχολίο μου στην «Κ», 9/11/2014): «Ο άνθρωπος πιστεύει πως μόνο κινούμενος προς τα εμπρός επιβιώνει. Έτσι όμως, αντιμετωπίζοντας την πραγματικότητα σαν άσπρο - μαύρο, κάνει τις αποκαρσίες της ζωής, ξεκινάει πως πολύ συχνά πάμε προς τα πίσω, αριστερά, δεξιά, πλάγια, κυκλικά, πάνω, κάτω. Μόνο αν ξεπεράσει κανείς την ιδέα της πρόοδος μπορεί να αντικρίσει τις άπειρες δυνατότητες που τον περιβάλλουν».

Ο Τίνο Σιγκάλ ήταν από τους πρώτους προσκεκλημένους δημιουργούς του Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης ΝΕΟΝ, σε μια από τις, δεκάδες μετέπειτα, «παρεμβάσεις» του σε δημόσιους χώρους. Το δημιουργήμα του συλλέκτη Δημήτρη Δασκαλόπουλου, με διευθύντρια την Ελίνα Κουντουρή, έχει μια πορεία 14 χρόνων στην πολιτιστική μας ζωή. Πρόσφατα ανακοίνωσε ότι ολοκλήρωσε τη λειτουργία του και σε μερικούς μήνες θα πέσει η αυλαία.

Οι απολογισμοί σε αυτές τις περιπτώσεις, εκτός από δημοσιογραφική αποτίμηση, είναι και μια προσωπική, εσωτερική διεργασία και σε αυτήν θα εστιάζουμε. Όχι με καταγραφή ονομάτων, αλλά αισθήσεων, ζυμώσεων, αλλαγών του τρόπου που βλέπουμε τα πράγματα ή ενδυναμώσεώς του. Ο ΝΕΟΝ βοηθούσε στην εγρήγορση. Μέσα από την «Υπέρβαση της Αβυσσος», διασχίζοντας «Πύλες», ατενίζοντας «Το φαινόμο διάστημα». Αναζητούσε να «κατοικήσει» σημεία της πόλης - όχι μόνο του άστεως, αλλά και νησιών -, επενδύοντας σε αυτά (όπως στο Καπνεργαστήριο) τόσο με χρήματα όσο και με τις εικαστικές επιλογές. Κάθε τόσο κάτι ανακαλύπταμε, η επίσκεψη μετατρέποταν σε ένα ταξίδι με τον χρόνο να ανοίγεται, να διευρύνεται για να συμπεριλάβει το άγνωστο που γινόταν όλο και πιο οικείο.

Είναι αυτό πρόοδος; Αν αφαιρέσουμε την αφελέγιστη σε στερεότυπα και την ανακύκλωση κοινότοπων απαντήσεων, ναι, είναι. Γιατί ό,τι έχουμε βιώσει εδώ και μια 14ετία, σε πληροφορίες και μεταπολίσεις από αρχικές θέσεις, μόνο σε «στερεότυπα» δεν προσμοιάζει. Η «πρόοδος» που αναγνωρίζουμε δεν έχει να κάνει καθόλου με την πίστη ότι το αύριο θα είναι καλύτερο από το σήμερα. Είναι η «επικοινωνία» που εδραιώνεται τη στιγμή της θέασης, της περιπλάνησης, της αλληλοεπίδρασης με το έργο ή την εγκατάσταση, μέσα από τις αντιφάσεις της - τη συγκίνηση ή την αδιαφορία. Πλουτισμα σε εμπειρίες που δεν ήταν σποραδικές και αποσπασματικές, αλλά είχαν πρόθεση να εξερευνηθούν, να μπλοκάρουν, να δοκιμάσουν. Να συνθέσουν. «Πιστεύω ότι οι δημιουργικές ιδέες λειτουργούν στον πυρήνα της κοινωνίας, γιατί μπορούν να αλλάξουν νοοτροπίες, αντιλήψεις, μπορούν να ανατρέψουν στερεότυπα», έχει πει ο Δ. Δασκαλόπουλος.

Εχουμε, άραγε, προσδεύσει ως προς αυτό; Αν ναι, έστω και λίγο, ο ΝΕΟΝ μετακίνησε κάποιο λιθαράκι.

ΕΚΘΕΣΗ

Clare Burnett | The Objects are Watching

H Art Seen παρουσιάζει τη νέα ατομική έκθεση της Clare Burnett με τίτλο The Objects are Watching. Η Clare Burnett, Βρετανίδα καλλιτέχνης με έδρα το Λονδίνο και το Βερολίνο, επιστρέφει στην Κύπρο για να συνεχίσει τη διερεύνηση θεματικών που ανέπτυξε στην έκθεσή της Shapeshifters, Travellers of Conscience (Art Seen, Λευκωσία, 2023). Η συγκεκριμένη έκθεση αντλούσε έμπνευση από τα αρχαιολογικά αντικείμενα που αφαιρέθηκαν από την Κύπρο από τον Cespola τον 19ο αιώνα και συγκροτήθηκαν μέσα από αντικείμενα και υλικά που συλ-

λέχθηκαν από τον αστικό ιστό της Λευκωσίας. Το νέο της έργο εστιάζει στην κίνηση των αντικείμενων πέρα από σύνορα, καθώς και στη μεταβολή της σημασίας και της αξίας τους μέσα στον χρόνο. Η πρακτική της εμπνέεται από τα κυπριακά τερακότα που απομακρύνθηκαν από το νησί, καθώς και από το σύνθετο δίκτυο αφηγήσεων που διαμορφώθηκε μέσα από τις διαδρομές τους στην Ευρώπη. Γκαλερί Art Seen, λεωφ. Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' 66B, Λευκωσία. Διάρκεια έως 7 Μαΐου. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22006624, www.art-seen.org**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Νοσταλγία – Nostalgia»

Η γκαλερί Αποκάλυψη παρουσιάζει τη νέα έκθεση κεραμικής της Celiás Rotoudis Macpherson. Η γλυπτική δουλειά της Celiás είναι πολύ γνωστή και αναγνωρίσιμη λόγω της τεχνικής της με τις λωρίδες πηλού, τις χαραγμένες γραμμές και τις ανάγλυφες αποτυπώσεις που είναι αρχαία τεχνική και την συνδέει με την παλιά κεραμική της Κύπρου, ακόμα και με αυτή της εποχής του χαλκού. «Η Νοσταλγία», αναφέρεται στο ενδιαφέρον της καλλιτέχνιδας για την ιστορία και τους παραδοσιακούς πολιτισμούς και ακόμη αναφέρεται στην νοσταλγία των Κυπρίων για το χαμένο παρελθόν και τα χαμένα τους σπίτια. Η Σίλια Ποτούδη Μακφέρσον δημι-

ουργεί μικρά και μεγάλα αγγεία με οδηγό και γνώμονα την αρχαία Ελληνική και Κυπριακή κεραμική. Διάρκεια έως 9 Μαΐου. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Μέγαρο Τοφάρκο, Λευκωσία, Κύπρος. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22300150, www.apocalypse-gallery.com.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ορφανά» του Dennis Kelly

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει το έργο «Ορφανά» του Dennis Kelly σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Το πολυβραβευμένο έργο του Dennis Kelly ξεδιπλώνει έναν κόσμο όπου η ασφάλεια του σπιτιού μετατρέπεται σε πεδίο σύγκρουσης, φόβου και ηθικών διλημάτων. Στην καρδιά της ιστορίας βρίσκεται ένα ζευγάρι, η Χέλεν και ο Ντάνι, που απολαμβάνουν ένα φαινομενικά ήρεμο δείπνο. Η προεργασία διαλύεται βίαια όταν ο Λιάμ, αδελφός της Χέλεν, εισβάλλει στο σπίτι γεμάτος αίματα. Ο Kelly δημιουργεί μια ιστορία που ξεκινά ως οικογενειακό δράμα και μετατρέπεται σταδιακά σε σκοτεινή εξερεύνηση της συνειδητής. Μέσα από έναν αμείλικτο ρυθμό και διαλόγους που κτυπούν σαν ανά-

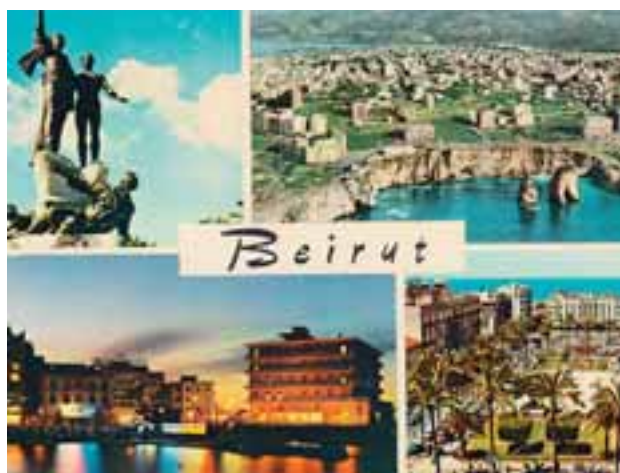
σες πανικού, ξεγυμνώνει τις ρωγμές της σύγχρονης κοινωνίας: τον φόβο του «άλλου» και την κοινωνική βία που κρύβεται κάτω από το πέπλο της κανονικότητας. Παίζουν: Βασίλης Μιχαήλ, Ηλιάνα Κάκκουρα, Λουκάς Προκοπίου. Παραστάσεις: 30 Απριλίου και 2, 8, 9, 10, 15, 16, 17 Μαΐου, ώρα έναρξης παραστάσεων στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 7:00 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια: 22312940, www.satirikotheatro.com**

ΠΡΟΒΟΛΕΣ | Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Όταν η Βηρυτός ήταν το κέντρο της Μεσογείου

Το «Παρίσι» της Μέσης Ανατολής έλαμψε την περίοδο 1958-1975, κατά την οποία ο Λίβανος ζούσε μια περίοδο πρωτοφανούς ευημερίας. Η Βηρυτός συμβόλιζε τη μεσογειακή εκδοχή της καλής ζωής: οι εικόνες και οι διηγήσεις από την πρωτεύουσα του Λιβάνου μιλούσαν για έναν πολιτισμένο λαό που καιρόταν την καθημερινότητα. Ξενοδοχεία, εστιατόρια, κολέγια, νυχτερινά κέντρα, καταστήματα, κοσμοπολιτισμός, ωραίο πλήθος σε ένα μείγμα Ευρώπης και Ανατολής. Για τους παλαιότερους, που είχαν ζήσει τη λάμψη που εξέπεμπε η Βηρυτός παγκοσμίως πριν από τον εμφύλιο του 1975, η καταστροφή της όμορφης αυτής χώρας, με υπέροχους ανθρώπους και μοναδικό κλίμα, προκαλεί θλίψη, καθώς κάνουν τη σύγκριση του τότε με το τώρα ακόμη πιο τραυματική.

Πολλές σκέψεις γεννά το πυκνό βιογραφικό βιβλίο του Δημήτρη Κουρκούλα «Λίβανος» (εκδ. Μεταίχμιο), που μας εξηγεί το

Καρτ ποστάλ της δεκαετίας του '60 από τη Βηρυτό, όταν η πρωτεύουσα του Λιβάνου ήταν το «Παρίσι» της Μέσης Ανατολής.

πώς και το γιατί ο Λίβανος έζησε και ζει αυτό το δράμα τα τελευταία 50 χρόνια. Έχοντας την εμπειρία του πρέσβη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον Λίβανο την περίοδο 1997-2001, ο πρώην υφυπουργός Εξωτερικών εξακτινώνει όχι μόνο την πολι-

τική διπλωματία και τη φύση της πολυκερματισμένης κοινωνίας του Λιβάνου, αλλά και ένα χάρτη πολιτισμικής γεωγραφίας.

Η Βηρυτός είναι ίσως μια από τις πιο τραγικές και γοητευτικές πόλεις του κόσμου και ο Λίβανος μια χώρα με κάποτε χριστιανική

πλειοψηφία και με διαρκώς αυξανόμενη διασπορά σε όλον τον κόσμο. Με διάλειμμα τη «χρυσή περίοδο της ανοικοδόμησης» (1992-2005), η δολοφονία του Ραφίκ Χαρίρι, η οικονομική κατάρρευση και αργότερα η μεγάλη έκρηξη στο κέντρο της Βηρυτού, το 2020, επσφράγισαν το τέλος μιας εποχής. Όταν άρχισαν να έρχονται κατά κύματα οι Λιβανέζοι αστοί στην Αθήνα το 1975, το περιοδικό Time είχε δημοσιεύσει ένα άρθρο με τίτλο «Goodbye Beirut! Hello Athens!». Θυμάμαι τα καλοκαίρια στη Γλυφάδα εκείνων των χρόνων και τις δεκαετίες του '80, με τις οικογένειες των Λιβανέζων που ζούσαν τότε αναγκαστικά μακριά από τη Βηρυτό να λένε με ανακούφιση πόσο άνετα ένοιωθαν στην Ελλάδα. «Τώρα αρχίζετε να έχετε εσείς όσα είχαμε εμείς από παλιά», θυμάμαι έναν συμπαθή, ευκατάστατο Λιβανέζο να μου λέει την εποχή που η Ελλάδα είχε εισέλθει στην τότε ΕΟΚ και οι Έλληνες άλλαζαν γρή-

γορα καταναλωτικές συνήθειες. Η Βηρυτός του εγγύς παρελθόντος άφησε βεβαίως μια κληρονομιά αστικής ιστορίας και από μόνη της αποτελεί κεφάλαιο στην πολιτισμική γεωγραφία της Μεσογείου. Η άνοδος και η πτώση των πόλεων συναρπάξει, φοβίζει, ορίζει ένα βλέμμα στην προοπτική του χρόνου, του δικού μας, του βιολογικού χρόνου, και του ιστορικού, που διατρέχει τους αιώνες. Αν σκεφτεί κανείς την Αθήνα, τη Βηρυτό αλλά και την Τεχεράνη, σε έναν χρονικό άξονα 1970-2000-2026, έχει μεγάλο ενδιαφέρον να εντοπίσει κανείς την καμπύλη ακμής και παρακμής στο πλαίσιο της εθνικής και της διεθνούς ιστορίας. Στην Τεχεράνη, π.χ., θα μπορούσε κανείς να δει την περιπτώση του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, που εγκαινιάστηκε επί σάχη το 1977, και την πολιτική που ασκεί έκτοτε για να δει τη δύναμη της γεωπολιτικής μέσα από ένα σύμβολο αστικού εκσυγχρονισμού. Όλα αλλάζουν.

Για μένα το γράψιμο είναι παράδεισος

Πρέπει να προσπαθούμε λίγο περισσότερο πριν να καταλήξουμε σε «ασφαλή» συμπεράσματα για τον άλλο, λέει η Χαρά Ζυμαρά

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Χαρά Ζυμαρά, με το δεύτερό της βιβλίο, το «Η Αργυρούλα Μονέτα δεν θα λείψει σε κανένα» (2025, εκδ. Μωβ Σκίουρος), άρχισε να βρίσκει τον συγγραφικό της εαυτό. Έχοντας καταθέσει αγωνίες και ανησυχίες, που τη χαρακτηρίζουν και ως πολιτικό ον, στο πρώτο της βιβλίο, το «Ηρεμίας 21», στη δεύτερή της συγγραφική κατάθεση καταπνέεται και πάλι με τον άνθρωπο παρία, με τη γυναίκα αποσυναγώγο, παραδίδοντας στο αναγνωστικό κοινό μία νουβέλα περιγραφής χαρακτήρων, μιας ηθογραφίας προσώπων και ανθρωπίνων συμπεριφορών. Στην «Αργυρούλα» η Χαρά καταπνέεται με τις κοινωνικές προκαταλήψεις και στερεότυπα, με συμπεριφορές που ξενίζουν σήμερα, αλλά δεν είναι άγνωστες σε πολύ κόσμο και που όρισαν και περιόρισαν ζωές. Οι λογοτεχνικές αναφορές και ο εγκιβωτισμός μιας λογοτεχνικής/συγγραφικής ιστορίας στη μεγάλη εικόνα των ηρώων του βιβλίου δεν είναι απλώς χρήσιμο εύρημα για την αφήγηση, αλλά κατάθεση της Χαράς για το πώς εκείνη αντικρίζει την ενασχόληση με τη γραφή.

–Και σε αυτό το βιβλίο σου, όπως και στο «Ηρεμίας 21», σε απασχολεί ιδιαίτερα η έννοια του αποσυνάγωγου, του παρία, οποιουδήποτε άλλου. Τι σε ιντριγκάρει για να γράψεις για αυτούς τους ανθρώπους;

–Είναι νομίζω μια εσωτερική ανάγκη που είχα από μικρή.

Ένιωθα πάντα μια ευκολία και μια ανάγκη να μπαίνω στα παπούτσια του άλλου. Νομίζω πως ο συνειρμός ήταν πόσο κοντά είμαι με αυτόν τον άνθρωπο τον οποίο έχω απέναντί μου; Και προσπαθώντας να μω στα παπούτσια του, κάπως αφαιρετικά προσπαθούσα να οριοθετήσω τον δικό μου εαυτό.

–Τι σημαίνει για σένα γραφή, έχεις περάσει από διάφορα στάδια γραψίματος...;

–Νομίζω ότι γράφοντας προσπαθώ να δώσω νόημα σε λέξεις που νιώθω ότι μέσα μου είναι πολύ φευγαλέες. Γράφοντας την «Αργυρούλα» ένιωσα ότι είμαι πολύ πιο συνδεδεμένη με τον κόσμο γύρω μου. Νιώθω ότι κατακτώ ένα νόημα που με ξεπερνά. Αλλά πέραν τούτου, το γράψιμο στην προκειμένη περίπτωση

«Γράφοντας την «Αργυρούλα» ένιωσα ότι είμαι πολύ πιο συνδεδεμένη με τον κόσμο γύρω μου. Νιώθω ότι κατακτώ ένα νόημα που με ξεπερνά».

ήταν μια πάρα πολύ ευχάριστη διαδικασία. Ένιωθα πάρα πολύ ωραία που μοιραζόμουν με φίλους την ιστορία της, και που μου έδιναν feedback για να προχωρήσω. Για μένα το γράψιμο είναι ένας παράδεισος.

–Υπάρχουν αρκετοί συμβολισμοί στο βιβλίο σου, παραπέ-

«Νομίζω ότι δεν βλάπτει λίγη παραπάνω προσπάθεια για να ανακαλύψουμε την ιστορία που μπορεί να κρύβει κάποιος, που αρχικά, μπορεί να μας φαίνεται κακότροπος ή γεροντοκόρη, όπως η Αργυρούλα» λέει η Χαρά Ζυμαρά, συγγραφέας της νουβέλας «Η Αργυρούλα Μονέτα δεν θα λείψει σε κανένα».

μεις επίσης και σε λογοτέχνες, σε μουσικούς, σε στίχους...

–Είναι ψήγματα βιβλίων που διάβαζα. Διάβαζα για παράδειγμα τον «Φύλακα της Σικαλνς» και έκανε μου εντύπωση η χρήση από τον συγγραφέα της φράσης, όταν έβλεπε κάτι, «μ' έπασε μια θλιψη άλλο πράγμα», μου άρεσε πάρα πολύ και κάπως βρήκε τον

τόπο της μέσα στο βιβλίο, αλλά και ο τίτλος του βιβλίου που διαβάζει ένας από τους χαρακτήρες, που είναι και εκείνος ένας ήρωας, είναι ο στίχος του Χριστιανούπουλου, κάπως παραλλαγμένος.

–Οι συμβολισμοί...;

–Το ονοματεπώνυμο της ηρωίδας είναι Αργυρούλα Μονέτα.

Δύο λέξεις που παραπέμπουν σε χρήματα και ήταν εσκεμμένο για να παραπέμπει στο άτομο από το οποίο είναι εμπνευσμένη η Αργυρούλα. Η ιστορία ξεκίνησε μέσα από τη γνωριμία μου μαζί του, ζει κάπως σαν παρίας. Με τη σκέψη λοιπόν ότι αν αυτός ο άνθρωπος πεθάνει, εμείς που είμαστε κοντά του θα μπορούμε να πούμε πως κάναμε ό,τι μπορούσαμε για να τον καταλάβουμε;

–Οι άνθρωποι σπάνια δείχνουν αυτό που είναι. Εγώ νομίζω ότι μάλλον βιαζόμαστε να διαβάσουμε και να κρίνουμε τους αν-

βλίου], για παράδειγμα. Είναι και κάπως ο τρόπος που λειτουργεί ο εγκέφαλός μας, δηλαδή ο νους μας φτιάχνει διαδρομές και δημιουργεί κουτάκια μέσα από τα οποία φιλτράρει την πραγματικότητα για να την κατανοήσει. Παρόλα αυτά, νομίζω ότι δεν βλάπτει λίγη παραπάνω προσπάθεια για να ανακαλύψουμε την ιστορία που μπορεί να κρύβει κάποιος, που αρχικά, μπορεί να μας φαίνεται κακότροπος ή γεροντοκόρη, όπως για παράδειγμα η Αργυρούλα. Μπορεί κάτι να μας διαφεύγει...

–Στην «Αργυρούλα» είναι πολύ έντονο το ειρωνικό και το κωμικό στοιχείο. Μπήκαν για να ελαφρύνει λίγο την ιστορία της ηρωίδας σου;

–Δεν μπήκε εσκεμμένα το χιούμορ, πήγαζε από τους χαρακτήρες, όταν τους δημιουργήσα. Ο καθένας τους είχε ένα διαφορετικό χιούμορ. Δεν το έκανα για να ελαφρύνω κάποιο χαρακτήρα. Αντιθέτως, προσέδωσα στον κάθε χαρακτήρα το χιούμορ που του ταίριαζε, αν του ταίριαζε. Η Αργυρούλα, για παράδειγμα, μπορεί να μην έχει τόσο χιούμορ σε σχέση με τους άλλους ήρωες.

–Τι σε έμαθε η ηρωίδα σου, η Αργυρούλα Μονέτα;

–Κυρίως ότι τα πράγματα, οι άνθρωποι, σπάνια είναι εκείνο που υποθέτουμε. Είναι πολύ εύκολο να πεις ποια είναι η εντύπωση που έχεις για κάποιον άνθρωπο. Πρέπει όμως να προσπαθούμε λίγο περισσότερο πριν να καταλήξουμε σε «ασφαλή» συμπεράσματα για τον άλλο.

Η **ALPHA BANK** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

SOLD OUT
ΜΕΣΑ ΣΕ 24 ΩΡΕΣ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
 24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21.00
 25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21.00
 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
 1^η ΜΑΙΟΥ 18.00 & 21.00

Η Φάλαινα

SAMUEL D. HUNTER

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ ΔΑΔΑΚΑΡΙΑΔΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΕΖΑΡΙΘΗ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΤΑΡΜΑΣ
 ΤΖΩΡΤΖΙΝΑ ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΥ, ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ ΔΑΔΑΚΑΡΙΑΔΗΣ

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Τα χρώματα του Τσαρούχη

1. Το επάνω μέρος από το αυθεντικό κοστούμι του Ιάσονα σε σχέδιο του Γιάννη Τσαρούχη.
2. Η Μάρθα Φωκά με το κράνος ενός στρατιώτη.
3. Αντίγραφο από τη μακέτα του Γιάννη Τσαρούχη για το κοστούμι της Μήδειας στην τρίτη πράξη της όπερας. Το πρωτότυπο υλικό βρίσκεται στη λεγόμενη «Βίβλο των κοστούμιών» του Κόβεν Γκάρντεν.
4. Η Μιράντα Ντέμση δουλεύει με ύφασμα που έχει βαφτεί σύμφωνα με τα χρώματα των κοστούμιών του Γ. Τσαρούχη.
5. Η Λυδία Σκουριαλή ράβει το ύφασμα που προορίζεται για ένα από τα κοστούμια των πατρικίων.

Αναμέτρηση με τον μύθο που δημιούργησε η Κάλλας

Η Εθνική Λυρική Σκηνή ετοιμάζεται πυρετωδώς για τη «Μήδεια» του Κερουμπίνι που πρόκειται να παρουσιάσει στην Επίδαυρο στις 20 Ιουνίου. Η «Κ» βρέθηκε στα παρασκήνια και μίλησε με τους συντελεστές της παράστασης για το μεγάλο (και τολμηρό) εγχείρημα που ξεχωρίζει στο πρόγραμμα του Φεστιβάλ Αθηνών

της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Στις 4 Αυγούστου 1961, η θαλαμγός «Χριστίνα» μπαίνει στο μικρό λιμάνι της Επίδαυρου. Η Μαρία Κάλλας και ο Αριστοτέλης Ωνάσης φτάνουν δύο μέρες πριν από την πρεμιέρα της παράστασης που συζητείται ως το γεγονός του καλοκαιριού. Οι εφημερίδες το επικυρώνουν. «Πυρετός στην Επίδαυρον όπου η Κάλλας προβάει την Μήδεια», γράφει η «Ελευθερία» στις 5 Αυγούστου, προετοιμάζοντας το κοινό για μια «σπάνια καλλιτεχνική απόλαυση για τους θεατές και ένα μεγάλο καλλιτεχνικό επίτευγμα για τους δημιουργούς».

Η Κάλλας έρχεται στην Επίδαυρο έχοντας ήδη «αναστήσει» με τεράστια επιτυχία τη λησμονημένη όπερα του Κερουμπίνι κατά τον Μουσικό Φλωρεντινό Μάιο (1953). Στο Ντάλας, το 1958, με τον ίδιο ρόλο καθλώνει το κοινό υπό τη σκηνοθεσία του Αλέξη Μινωτή και τα σκηνικά-κοστούμια του Γιάννη Τσαρούχη. Αυτές οι κορυφαίες στιγμές της καριέρας της είναι η αρχή της βαθιάς σχέσης της με τη Μήδεια, σχέσης που όλοι περιμένουν ότι θα κορυφωθεί στο «ιερό» του αρχαίου θεάτρου.

Η Divina δίνει στον εαυτό της λίγες ώρες ξεκούρασης και ζητά αμέσως δοκιμή κοστούμιών. Θέλει άνεση και ελευθερία κίνησης. Ο Τσαρούχης, με το μολύβι στο χέρι, σημειώνει κάθε παρατήρηση. Η «Καθημερινή» γράφει αργότερα πως «η αρμονία χρωμάτων και σχημάτων κατακάτ εξ εφόδου μάτι και καρδιά», επιβεβαιώνοντας ότι η αισθητική του ζωγράφου δεν ήταν

απλώς σκηνική λύση αλλά εικαστική πρόταση. Η γενική πρόβα ξεκινάει στις οκτώ το βράδυ. Η Κάλλας εμφανίζεται με ένα μπλε σκούρο εμπριμέ φόρεμα, ήρεμο, συγκρατημένη, σε φόρμα που εντυπωσιάζει τους παρευρισκόμενους.

Η πρεμιέρα της 6ης Αυγούστου επιβεβαιώνει τις προσδοκίες. Το αρχαίο θέατρο γεμίζει με δεκαπέντε χιλιάδες θεατές, ένα πλήθος που έχει ταξιδέψει από παντού για να ακούσει και να δει τη «Μήδεια» εκεί όπου το δράμα έχει τις ρίζες του. Οι περιγραφές της εποχής μιλούν για «θαύμα», για μια παράσταση που αγγίζει την τελετουργία. Το δεύτερο ανέβασμα, στις 13 Αυγούστου, ξεπερνάει ακόμη και το πρώτο σε επιτυχία. Οι δημοσιογράφοι υπολογίζουν 17.500 θεατές, ενώ περίπου δύο χιλιάδες άνθρωποι φτάνουν ως την πύλη του θεάτρου χωρίς να καταφέρουν να βρουν εισιτήριο. Εκείνη η «Μήδεια» της Κάλλας, του Μινωτή, του Τσαρούχη, της χορογράφου Μαρίας Χορς ανήκει πλέον στους καλλιτεχνικούς μύθους του 20ού αιώνα. Ποιος τολμά να αναμετρηθεί μαζί του 65 χρόνια μετά, και μάλιστα στον ίδιο χώρο;

Η Εθνική Λυρική Σκηνή με τη «Μήδεια» που θα παρουσιαστεί μία και μοναδική φορά στην Επίδαυρο στις 20 Ιουνίου, έχει ήδη σημειώσει την πρώτη επιτυχία του φεστιβάλ Φεστιβάλ Αθηνών. Μέσα σε 24 ώρες από την έναρξη της προπώλησης πουλήθηκαν περισσότερα από 7.000 εισιτήρια, και λιγότερο από μία εβδομάδα αργότερα, οι 10.000 διαθέσιμες θέσεις είχαν σχεδόν δοθεί, αφήνοντας

Ο σκηνοθέτης Παναγής Παγουλάτος δίπλα στο αυθεντικό κοστούμι του Κρέοντα, που θα φορεθεί στη νέα παράσταση από τον βαρύτονο Τάση Χριστογιαννόπουλο.

μόνο λίγες περιορισμένες ορατότητες. Οι τιμές –200 ευρώ για τις VIP θέσεις– δεν έδειξαν να αποθαρρύνουν κανέναν. Αντίθετα, ενίσχυσαν την αίσθηση ότι το κοινό δεν αγόρασε απλώς ένα εισιτήριο, αλλά ήθελε να συμμετάσχει σε ένα ιστορικό γεγονός.

Η νέα παραγωγή ανασυνθέτει τη θρυλική «Μήδεια» του 1961. Η ομάδα της ΕΛΣ –Παναγής Παγουλάτος στη σκηνοθεσία, Λίλη Πεζανού στα σκηνικά, Τότα Πρίτσα στα κοστούμια, Χρήστος Τζιόγκας στους φωτισμούς– δουλεύει μήνες στα σωζόμενα τεκμήρια, επιδιώκοντας όχι την αναπαραγωγή αλλά την ανασύσταση μιας αισθητικής που ποτέ δεν ξεπεράστηκε.

Στον πρωταγωνιστικό ρόλο θα δούμε και θα ακούσουμε την Ιταλίδα δραματική υψίφωνο Άννα Πιρότσι, μια φωνή που έχει ήδη δοκιμαστεί στη «Μήδεια» και γνωρίζει το βάρος της. Δίπλα της, ο Ζαν-Φρανσουά Μπορράς ως Ιάσονας, ο Τάσος Χριστογιαννόπουλος ως Κρέων, η Αλίσια Κολόσοβα ως Νέρις και η Δανάη Κοντόρα ως Γλαύκη.

Η «Κ» μπήκε στα παρασκήνια και στα εργαστήρια της ΕΛΣ όπου δημιουργούνται τα ιστορικά κοστούμια και τα σκηνικά της παράστασης και μίλησε με την ομάδα που θα φέρει ξανά την όπερα στο αρχαίο θέατρο.

Επιθυμία και πεπρωμένο

«Το αρχαίο θέατρο της Επίδαυρου κρατάει μέσα στην καρδιά και στο μυαλό μου μια πολύτιμη θέση, τόσο λόγω της συνθετικής μου εργασίας όσο και λόγω της πολυετούς εμπειρίας μου ως

θεατή του αρχαίου δράματος», λέει ο καλλιτεχνικός διευθυντής της ΕΛΣ, Γιώργος Κουμεντάκης. Αναφέρεται στην απόφαση της Εθνικής Λυρικής Σκηνής να παρουσιάσει όπερα στην Επίδαυρο, ανακαλώντας μια επιθυμία που τον συνόδευε αθόρυβα επί χρόνια. Η σκέψη αυτή είχε ριζώσει μέσα του από το 2017, όπως λέει, όχι διοικητική ή προγραμματική, αλλά βαθιά προσωπική.

Η επιθυμία υπήρχε, αλλά η πραγματοποίησή της δεν ήταν απλή υπόθεση, επειδή πίσω από το όνειρο κρυβόταν υψηλό καλλιτεχνικό ρίσκο – και ένα ακόμη υψηλότερο οικονομικό. «Ο προϋπολογισμός μιας τόσο μεγάλης παραγωγής σε ένα τέτοιο κλίμακας ανοικτού θεάτρου εκτός της έδρας μας μπορεί να φτάσει σε δυσθεώρητα ύψη, αν λάβουμε υπόψη ότι για μια τέτοια παράσταση θα χρειαστεί να ταξιδέψουν και να μείνουν για αρκετές ημέρες στην Επίδαυρο σχεδόν τετρακόσια άτομα – προσωπικό και συνεργάτες», σχολιάζει ο κ. Κουμεντάκης.

Όταν, όμως, έγινε γνωστό ότι το Ηρώδειο θα κλείσει για εργασίες αναστήλωσης, η Επίδαυρος εμφανίστηκε ως η «πρώτη και αδιαμφισβήτητη επιλογή», εξηγεί ο ίδιος. Ήταν σαν η συγκυρία να άνοιξε τον δρόμο και «με δεδομένο ότι ο θεματικός άξονας της περιόδου 2025-26 ήταν η σύνδεση του ιστορικού παρελθόντος της Λυρικής με το φιλόδοξο μέλλον, η «Μήδεια» των Μινωτή και Τσαρούχη, στην οποία είχε πρωταγωνιστήσει η Μαρία Κάλλας, αποτέλεσε την αυτονόητη απόφασή μας», προσθέτει.

6

NIKOZ KOKKALIAS

Με «οδηγό» τον Μινωτή

6. Ένα από τα κοστούμια για τους άνδρες της χορωδίας της ΕΛΣ.
7. Η επικεφαλής του ενδυματολογικού τμήματος και μέλος της δημιουργικής ομάδας Τότα Πιρότσι μαζί με τον Αλέξανδρο Ντακιούς μπροστά στο κοστούμι μιας από τις θεατρικές, με τον Αλέξη Μινωτή.
8. Μήδεια 1961 - ΕΛΣ, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου. Από αριστερά: Τζον Βίκερς, Μαρία Κάλλας, Κική Μορφωνιώ.
9-10. Σελίδες από τα τετράδια σκηνοθεσίας του Αλέξη Μινωτή για τη «Μήδεια».

NIKOZ KOKKALIAS

Μολονότι η πρόκληση είναι δύσκολη, ο κ. Κουμμεντάκης μεταφέρει μια αίσθηση σιγουριάς που έχει κτιστεί μέσα από συστηματική δουλειά και πολύτιμες εμπειρίες. Ο εμπλουτισμός του Ιστορικού Αρχείου της ΕΛΣ με τις σημαντικές συλλογές των Δημήτρη Πυρομάλλη, Νίκου Πετσάλπ-Διομήδη, Πολύβιου Μαρσάν και Κλεισθένη λειτουργεί ως σταθερό θεμέλιο, ενώ η γνώση που αποκτήθηκε από το μεγάλο αφιέρωμα στη Μαρία Κάλλας, το 2023, ενισχύει ακόμη περισσότερο αυτή την πορεία. Σε αυτό το πλαίσιο, όπως ο ίδιος επισημαίνει, «αισθανόμαστε ότι—παρά την έλλειψη βίντεο από την παράσταση του 1961—είμαστε σε θέση να υπογράψουμε μια ανασύνθεση πολύ υψηλού επιπέδου».

Το ρίσκο της ανασύνθεσης

Ο Παναγής Παγουλάτος έχει αναλάβει το φορτίο της σκηνοθετικής ανασύνθεσης της ιστορικής παράστασης που «είναι χαραγμένη στη συλλογική μνήμη», όπως λέει ο ίδιος. «Το μεγαλύτερο ρίσκο που πήρα ήταν ότι δέχτηκα την πρόταση του Γιώργου Κουμμεντάκη να αναλάβω την ανασύνθεση», απαντά όταν τον ρωτάμε για το τόλμημα της «Μήδειας» στην αρχαία Επιδαύρο. «Η ευθύνη είναι τεράστια: θεσμική, οικονομική, τεχνική. Και μοιράζεται με όλη τη δημιουργική ομάδα—τους χορογράφους, τους ενδυματολόγους, τους φωτιστές. Είναι ένα εγχείρημα που απαιτεί απόλυτη ακρίβεια και ταυτόχρονα θάρρος». Στα χέρια της ομάδας βρίσκονται τα τετράδια σκηνοθεσίας του

Αλέξη Μινωτή σε συνεργασία με το αρχείο του ΜΙΕΤ, αλλά αυτά καλύπτουν μόνο συγκεκριμένες σκηνές και συχνά λειτουργούσαν ως σημειώσεις προετοιμασίας για διαφορετικές παραγωγές του ίδιου έργου. «Το φωτογραφικό υλικό δίνει οπτικά στοιχεία που ταυτίζονται με το λιμπρέτο, όμως υπάρχουν πολλά κενά που πρέπει να συμπληρωθούν με συνέπεια, ώστε να διατηρηθεί η μοιογένεια της παράστασης χωρίς να εισαχθούν ξένα στοιχεία», εξηγεί ο σκηνοθέτης.

Αραγε αυτή η διαδικασία τον περιορίζει δημιουργικά; «Η ελευθερία υπάρχει, αλλά μέσα σε αυστηρά πλαίσια», σχολιάζει. «Ακόμη και όταν μια αναβίωση γίνεται από τον ίδιο σκηνοθέτη, το ζωντανό υλικό αλλάζει: οι ερμηνευτές, η φωνή, η προσωπικότητα, τα βιώματά τους μεταμορφώνουν το έργο. Το ίδιο ισχύει και για τα κοστούμια της νέας «Μήδειας», τα οποία προσαρμόζονται στους σημερινούς καλλιτέχνες με σεβασμό στις εικαστικές επιλογές του Τσαρούχη, ώστε ο θεατής του 2026 να δει το αρχαίο κοστούμι ως σύμβολο εποχής και όχι ως άκαμπτο ένδυμα».

Η επιστροφή με τη «Μήδεια» στην αρχαία Επιδαύρο φέρει το βάρος και τη συγκίνηση μιας συνάντησης με ένα χώρο «ιερό από κάθε άποψη», όπως τονίζει ο σκηνοθέτης. Το ίδιο το θέατρο, ο τραγικός μύθος της Μήδειας, τον οποίο σεβάστηκε το λιμπρέτο της όπερας και η μουσική του Κερουμπίνι έντυσε με ακρίβεια, διαμορφώνουν μια ιδιαίτερη, μοναδική συνθήκη. Σε αυτά προστίθενται οι μορφές που σημάδεψαν την ιστο-

9

ΜΟΡΦΟΤΥΠΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ / ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΑΤΑΤΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΙΑ / ΑΡΧΕΙΟ ΚΑΤΙΝΑΣ ΠΙΣΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΗ ΜΙΝΩΤΗ

10

ΜΟΡΦΟΤΥΠΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ / ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΡΑΤΑΤΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΙΑ / ΑΡΧΕΙΟ ΚΑΤΙΝΑΣ ΠΙΣΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΗ ΜΙΝΩΤΗ

CHARLE MARTEL

«Ελπίζω κι εγώ να γράψω ένα μικρό κομμάτι ιστορίας: τη Μήδεια της Άννας Πιρότσι, τη δική μου Μήδεια του 21ου αιώνα», λέει στην «Κ» η Ιταλίδα σοπράνο.

A. ΕΜΠΕΡΙΟΥ

Η Επίδουρος ήταν η «πρωτή και αδιαμφισβήτητη επιλογή» για τη «Μήδεια», αναφέρει ο Γιώργος Κουμμεντάκης, όταν έγινε γνωστό ότι το Ηρώδειο επρόκειτο να κλείσει λόγω της απαραίτητης αναστήλωσης.

ρία της παράστασης: ο Μινωτής, για τον οποίο «η τραγωδία ήταν δεύτερη φύση», ο Τσαρούχης με τη σύγχρονη ματιά του στην αρχαία εικονογραφία και η χορογράφος Μαρία Χορς, «τόσο συνδεδεμένη με το αρχαίο πνεύμα». Και φυσικά η Κάλλας, «το μοναδικό φαινόμενο άδουσας πησοπού», που δεσπόζει ως σημείο αναφοράς. «Μόνο με σεβασμό μπορεί κανείς να μπει σε αυτόν τον χώρο, με τεχνονομία και έμπνευση, αλλά και με την επίγνωση ότι επιχειρείς να «αναστυλώσει» μια παράσταση-μνημείο, αναδημιουργώντας τα μέρη που λείπουν», καταλήγει.

Κι αν ο Αλέξης Μινωτής βρισκόταν μεταξύ των θεατών; «Θα ήθελα να δει μια παράσταση που να μην τον απασχολεί αν είναι πιστή ή αν αποκλίνει από την αρχική. Να μην τη θεωρήσει ούτε παλιωμένη ούτε βέβηλη, αλλά σύγχρονη και πειστική. Μια «Μήδεια» που να στέκεται ισότιμα δίπλα στη δική του, όχι ως αντίγραφο αλλά ως ζωντανή συνέχεια», απαντά ο κ. Παγουλάτος.

Η επικεφαλής του ενδυματολογικού τμήματος της ΕΛΣ Τότα Πιρότσι, υπεύθυνη των κοστούμιών, έχει ξεκινήσει εδώ και πολύ καιρό την προετοιμασία. «Στη σύγχρονη αναβίωση προκύπτουν σημαντικές προκλήσεις», σημειώνει. «Οι σωματότυποι των ερμηνευτών διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνους της εποχής, γεγονός που καθιστά δύσκολη την πιστή εφαρμογή των αρχικών πατρών. Παράλληλα, και η εύρεση αντιστοιχιών υφασμάτων είναι δύσκολη, επειδή η εγχώρια αγορά δεν διαθέτει πλέον υλικά με τις ίδιες ιδιότητες και ποιότητες.

Πολύπλοκη ήταν και η απόδοση των χρωμάτων. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι η παρούσα προσέγγιση δεν αποτελεί αναπαραγωγή με την έννοια της απόλυτης πιστότητας, αλλά μια προσπάθεια επαναπροσέγγισης. Ισως στο βλέμμα του σύγχρονου θεατή το ιμάτιο ή ο κοντός κιτόνας να φανούν ξένα, ακόμη και αμήχανα, σαν κάτι που δεν ανήκει στον χρόνο μας. Όμως εδώ το ένδυμα δεν περιγράφει μια εποχή· διατηρεί τη μνήμη. Το έργο αυτό δεν ανήκει σε έναν. Ανήκει στον χρόνο και στους ανθρώπους που το υπηρέτησαν με τα χέρια και τη σκέψη τους».

Το πάθος μιας Ναπολιτάνου

Όπως λένε όσοι τη γνωρίζουν, η Άννα Πιρότσι—μία από τις κορυφαίες σοπράνο της εποχής μας—ως βέρα Ναπολιτάνα δίνεται ολόψυχα στις προκλήσεις. Την πρωτοακούσαμε στην Εθνική Λυρική Σκηνή, στο πλαίσιο της επετείου των 100 χρόνων από τη γέννηση της Μαρίας Κάλλας, να ερμηνεύει μια εξαιρετική Μήδεια, άριστη τεχνικά, δραματική και παθιασμένη. «Η Μήδεια είναι ένα δύσκολο ψυχικό ταξίδι: πρέπει να ολοκληρώνω αυτόν τον ρόλο παραμένοντας γιγής τόσο φωνητικά όσο και ψυχολογικά. Είναι εύκολο να παρασυρθεί κανείς υπερβολικά από τη «νοσηρή ψυχή» αυτής της γυναίκας, μια πραγματικά αμφιλεγόμενη προσωπικότητα», αναφέρει καθώς μιλάμε για τον ρόλο.

Στις 20 Ιουνίου όμως πρόκειται να τραγουδήσει στο υπαίθριο αρχαίο θέατρο, στο ίδιο σημείο όπου στάθηκε κάποτε η Μαρία Κάλλας.

Αραγε τι σημαίνει αυτό για εκείνη; «Είναι μεγάλη τιμή για μένα, τόσο λόγω της ιστορίας του χώρου όσο και επειδή εκείνη τραγούδησε την όπερα εκεί ακριβώς», σχολιάζει η κ. Πιρότσι. «Αυτό που με ανησυχούσε αρχικά ήταν η ακουστική: είναι απολύτως ζωτικής σημασίας να υπάρχει ακουστική ανταπόκριση σε υπαίθριους χώρους, η οποία να καλύπτει τις φωνητικές απαιτήσεις του ρόλου. Ευτυχώς αυτή η ανησυχία διαλύθηκε, γιατί βρέθηκαν στην Επιδαύρο το καλοκαίρι και διαπίστωσα ότι η ακουστική είναι φανταστική. Τραγουδούσα μερικές φράσεις στο κέντρο του θεάτρου—ήταν εντυπωσιακό».

Εντέλει η Άννα Πιρότσι δεν στέκεται απέναντι στην παράδοση αλλά στρέφεται μέσα της δοκιμάζοντας τα όριά της. Περιγράφει μια ισορροπία ανάμεσα στη συνέχεια και τη ρήξη. Το βλέμμα της απευθύνεται προς την Κάλλας, όχι για να τη μιμηθεί αλλά για να «συνομιλήσει» μαζί της. «Δεν θέλω απλώς να τραγουδήσω αλλά να ερμηνεύσω μέσα από τον λόγο που τραγουδιέται, να υποκριθώ. Από την άλλη, θα ήθελα να γράψω ένα νέο κεφάλαιο, δεδομένου ότι βρισκόμαστε στον 21ο αιώνα και δεδομένως της διαφορής ανάμεσα στην ερμηνεία του τότε και στην ερμηνεία του τώρα—αν και η Κάλλας ήταν στην πραγματικότητα πολύ σύγχρονη. Παρότι δεν αποστασιοποιούμαι από το όραμά της που αποτελεί για μένα σταθερή έμπνευση, ελπίζω κι εγώ να γράψω ένα μικρό κομμάτι ιστορίας: τη Μήδεια της Άννας Πιρότσι, τη δική μου Μήδεια του 21ου αιώνα».

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Ανατροπές και νοσταλγία

Στο φετινό Coachella, το μουσικό φεστιβάλ των υπερπαραγωγών, ο Τζάστιν Μπίμπερ έκανε την πιο ανατρεπτική εμφάνιση. Αντί για πυροτεχνήματα και χορευτές, ανέβηκε στη σκηνή με ένα λάπτοπ, προβάλλοντας σε έναν τεράστιο προτζέκτορα βίντεο από παλιές του επιτυχίες, τραγουδώντας στην ουσία «παρέα με τον νεότερο εαυτό του». Παρά την απλότητά της, η μάλλον ακριβώς γι' αυτήν, η εμφάνιση του pop star ήταν από τις πιο ειλικρινείς και καλαίσθητες στιγμές της διοργάνωσης, η οποία απέδειξε ότι μέσα στην υπερβολή, υπάρχει χώρος για κάτι απλό που να αγγίζει πραγματικά το κοινό.

Ε. Σ.

Πανούκλα σε πισίνα

Στο «The Plague» –το σκηνοθετικό ντεμπούτο του Τσάρλι Πόλιντζερ, που στριμάρει αυτές τις μέρες– η πλοκή έχει ξαναειπωθεί: έχει ξαναβιωθεί. Είναι τόσο οικεία όσο η ανάμνηση μιας αγοραστικής εφηβείας. Με φιντσερική κομψότητα και μετρημένες δόσεις σασπένς, ο Πόλιντζερ (ξανα)αφηγείται την ίδια αρχαιολογική ιστορία. Κι ενώ όλα μοιάζουν γνώριμα, ανάμεσα στα σώματα που άγαρμπα μεταμορφώνονται και στις παιδικές σταθμούς που θρυμματίζονται, το φιλμ εντοπίζει με αλληγορική ακρίβεια ένα αόρατο κακό: την «πανούκλα» που συστήνει τους πιτσιρικάδες ήρωες στον τερατώδη ενήλικο κόσμο. Ενας χορός πάντα θα είναι λυτρωτικός. Μέχρι το «μεγάλωμα» να συνεχιστεί.

Θ. Α.

Αχόρταγες σκιές

Οι σχέσεις πατεράδων και γιων δεν είναι εύκολες. Πόσο μάλλον όταν οι γεννιότερες απλώνουν τη σκιά τους πάνω στους απογόνους τους, είτε είναι διάσπρη είτε όχι. Μια τέτοια δύσκολη σχέση αγγίζει με έναν εξαιρετικό, φρέσκο και σύγχρονο τρόπο η παράσταση «Αχόρταγη σκιά» του Αργεντίνου Μαρριάνο Πενσότι στη Μικρή Σκηνή της Στέγης. Ο Γιώργος Νιάρρος και ο Κώστας Νικολί είναι ορειβάτες, πθοποιοί και γιοι, που προσπαθούν να ζήσουν και να ξεπεράσουν την «αχόρταγη σκιά» ενός πατέρα ανεβαινόντας ένα βουνό συναισθημάτων, ματαιώσεων και χιονοστιβάδων. Ο Πενσότι διερευνά αυτή τη σχέση με σοβαρότητα, αλλά και μπόλικο χιούμορ, μια ισορροπία που επιτυγχάνει χάρη στις ερμηνείες των δύο ηθοποιών. Μέχρι την Κυριακή οι τελευταίες παραστάσεις. Σπεύσατε.

Σ. Ι.

Απαγορευμένη μουσική

Ο Βούλγαρος dj Goro έχει κάνει διεθνώς όνομα μειζάροντας τη λαϊκή-pop μουσική των Βαλκανίων με ηλεκτρονικούς ήχους, αλλά αποφάσισε να γυρίσει στη Σόφια και να δημιουργήσει εκεί μια τοπική σκηνή με άλλους dj που ονομάζονται «Zabranena Musika» (Απαγορευμένη Μουσική). Αυτή η σκηνή ήρθε την περασμένη Παρασκευή στο «Ρομάντζο». Γύρω από τα sets, οι τηλεοράσεις που έπαιζαν σε λούπα μιμίδια του TikTok με ξεκαρδιστικά στιγμιότυπα από την ευρύτερη γειτονιά μας, με τον νεαρόκοσμο που βρέθηκε εκεί να λικνίζεται ανεξέλεγκτα και να ξεφροντίζει σε ένα «τέκνο» γλέντι μέχρι τις έξι το πρωί, δίνοντας στη νυχτερινή ζωή της Αθήνας μια βαλκανική νότα που της λείπει πολύ.

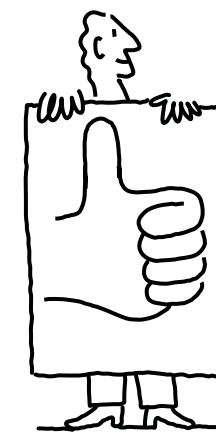
Π. ΤΣ.

Αμύχανο reunion

Η νέα σεζόν του «Euphoria» μοιάζει με αμύχανο σχολικό reunion: τα περισσότερα πρόσωπα είναι ακόμη εκεί, ακόμη και αν η συγκολλητική ουσία του momentum έχει χαθεί και πασιάζουν μάτια να δείξουν πως όλα πάνε καλά τη στιγμή που καταρρέουν. Τι μπορούν να μας πουν τελικά οι ήρωες της σειράς του HBO πέντε χρόνια μετά την αποφοίτησή τους; Αν κρίνουμε από τα δύο πρώτα επεισόδια, όχι πολλά. Το νέο υλικό μοιάζει με ένα αγχωμένο, παραγωγικό κολάζ αναφορών, με κυρίαρχη αυτή του «Breaking Bad», τη στιγμή που οι πρωταγωνιστές, ακόμη και αν στο μεταξύ έχουν γίνει χολιγουντιανοί αστέρες πρώτης γραμμής, μοιάζουν να ξεχάσαν πώς ερμηνεύονται οι ρόλοι τους. Κάτι πήσαν όσοι δεν έδωσαν «το παρών».

Ε. ΤΖ.

Θερινά πριν από το θέρος

«Τώρα, αυτό είναι καλό ή κακό;». Ιδού μια ερώτηση που ξεπήδησε αυθόρμητα διαβάζοντας για το άνοιγμα του Cine Paris ήδη από τις 23 Απριλίου, βάζοντας υποψηφιότητα για την πλέον «πρόωρη» έναρξη στην ιστορία των θερινών σινεμά στην Αθήνα. Είχαμε συνδέσει τα θερινά σινεμά με την άφιξη του καλοκαιριού, τις πρώτες ζέστες, μια σχεδόν «καταστατική» τελετουργία υποδοχής του αθηναϊκού θέρους. Αλλά οι εποχές έχουν αλλάξει, η κλιματική κρίση καιροφυλακτεί, έρχεται Μουντιάλ και μια (σοβαρή) μερίδα της πελατείας των θερινών σινεμά του κέντρου είναι πιο τουρίστες – πόσο μάλλον του Cine Paris, που εδρεύει στην Πλάκα και φέρει εδώ και λίγες εβδομάδες τον αξιοζήλευτο τίτλο του «καλύτερου θερινού σινεμά στον κόσμο» από το περιοδικό Time Out. Οπότε, γιατί όχι; Θερινό με ζακέτα (ή μπουφανάκι για τους «κρουουλιάρηδες» Έλληνες) και τη γεύση από το κατσιακάκι από το στόμα.

Δ. Ρ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Μουσικοί φάροι απλώνουν το φως τους εκατό χρόνια μετά

Αρ νουβό: διεθνές καλλιτεχνικό κίνημα που ήκμασε στο γύρισμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα, ιδίως στις πλαστικές και εφαρμοσμένες τέχνες. Η μουσική δεν εντάχθηκε ποτέ σε αυτό το κίνημα, ωστόσο το τελευταίο διπλό άλμπουμ που κυκλοφόρησε από τη Harmonia Mundi έχει αυτόν ακριβώς τον τίτλο «Γαλλική μουσική δωματίου γύρω στο 1900», όπου το Τρίο Wanderer (Γιαν-Μαρκ Φιλίπ-Βαριαμπεντιάν στο βιολί, Ραφαέλ Πιντού στο τσέλο και Βινσέν Κοκ στο πιάνο) ερμηνεύει έργα των Ντεμπισί, Ραβέλ, Λαλό, καθώς και της παραγνωρισμένης αλλά εξαιρετικά παραγωγικής Μελ Μπονί.

Η αρχή γίνεται με τον Εντουάρ Λαλό (1823-1892) και το Πιάνο Τρίο υπ' αριθμ. 3 Έργο 26, γραμμένο το 1879, που θεωρείται το

αριστούργημά του. Το 1879 ο Ζαν-Κλοντ Ντεμπισί (1862-1918) ήταν μόλις δεκαεπτά ετών και ετοιμαζόταν για ένα μεγάλο ταξίδι στην Ευρώπη, στη διάρκεια του οποίου θα γράψει το μοναδικό του Πιάνο Τρίο, συγκεκριμένα στην Τσοκάνη (θεωρήθηκε χαμένο έως τη δεκαετία του '80).

Το διπλό αυτό άλμπουμ περιλαμβάνει άλλα δύο έργα του Ντεμπισί, συνάτες, μία για βιολί και πιάνο, άλλη μία για τσέλο και πιάνο, έργα σπάνιας λεπτότητας και φινέτσας, κυρίως όμως υποβλητικής ατμόσφαιρας και αέρινου, αισθαντικού ύφους.

Το 1914 ο Ντεμπισί βασανιζόταν από έναν καρκίνο (που εντέλει θα τον σκότωνε στο τέλος του πολέμου, το 1918). Το 1915 όμως επανήλθε γράφοντας έναν μεγάλο όγκο έργων, μεταξύ αυτών τη Σο-

Το Τρίο Wanderer ερμηνεύει γαλλικά έργα μουσικής δωματίου που γράφηκε γύρω στο 1900.

νάτα για τσέλο και πιάνο και άλλο ένα για φλάουτο, βιόλα και άρπα. Ήταν μάλλον απρόσμενο καθώς δεν είχε ασχοληθεί με τη μουσική δωματίου από τότε που έγραψε το μοναδικό του κουαρτέτο εγχόρδων. Είχε όμως ένα στόχο: να αναβιώσει τη γαλλική παράδοση της μουσικής δωματίου του 18ου αιώνα, όπως υπογραμμίζει ο Ντενί Ερλιν στο κατατοπιστικό ένθετο που συνοδεύει την έκδοση.

Η «αργή χώνευση»

Όχι πολύ μακριά από αυτή την κατάσταση βρίσκεται και ο συμπατριώτης του Μορίς Ραβέλ (1875-1937). Όπως μας πληροφορεί ο Ερλιν, λίγους μήνες πριν από το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου, ο Ραβέλ άρχισε να συνθέτει το Πιάνο Τρίο του πάνω σε ένα θέμα που είχε σκεφθεί το 1908, απολύτως

πιστός στο πνεύμα της «αργής χώνευσης»: η ιδέα ενός μουσικού θέματος αφήνεται να κυφορηθεί μέσα στο μυαλό του συνθέτη, ώσπου να είναι σε θέση να δει τη φόρμα αλλά και την εξέλιξη του έργου στο σύνολό του χωρίς να έχει γράψει ούτε μία νότα. Το είχε εξηγήσει αυτό σε μια διάλεξη του στην Αμερική το 1928. Όπως εξήγησε, έπειτα από αυτή την εσωτερική διεργασία, το γράψιμο γίνεται κάπως γρήγορα. Το άλμπουμ περιλαμβάνει τη Σονάτα σε λα ελάσσονα για βιολί και τσέλο και το Τρίο σε λα ελάσσονα για πιάνο, βιολί και τσέλο.

Η φροντισμένη αυτή παραγωγή, στο πνεύμα των άλμπουμ-κόνσεπτ, από αυτά που μας έχει συνηθίσει τα τελευταία χρόνια η κλασική δισκογραφία, περιλαμβάνει και τη Μελ Μπονί (1858-1937).

Η σημαντική αυτή συνθέτρια πείστηκε από την οικογένειά της να διακόψει τις σπουδές της στο Ωδείο του Παρισιού και υποχρεώθηκε να παντρευτεί το 1883. Εγκατέλειψε τη μουσική για 15 ολόκληρα χρόνια, αλλά μετά επανήλθε δριμύτερη, αφήνοντας έναν εντυπωσιακό όγκο έργων ειδικά για τη μουσική δωματίου.

Το μουσικό της αποτύπωμα φωσφορίζει και φωτίζει σήμερα σαν ένα είδος φάρου μέσα στη νύχτα: το φωτεινό πείσμα μιας φωνής που αρνείται να σωπάσει.

Art Nouveau
French Chamber Music Around 1900
Lalo / Bonis / Debussy / Ravel
Trio Wanderer
Harmonia Mundi

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Επιθυμίες που έγιναν αναμνήσεις

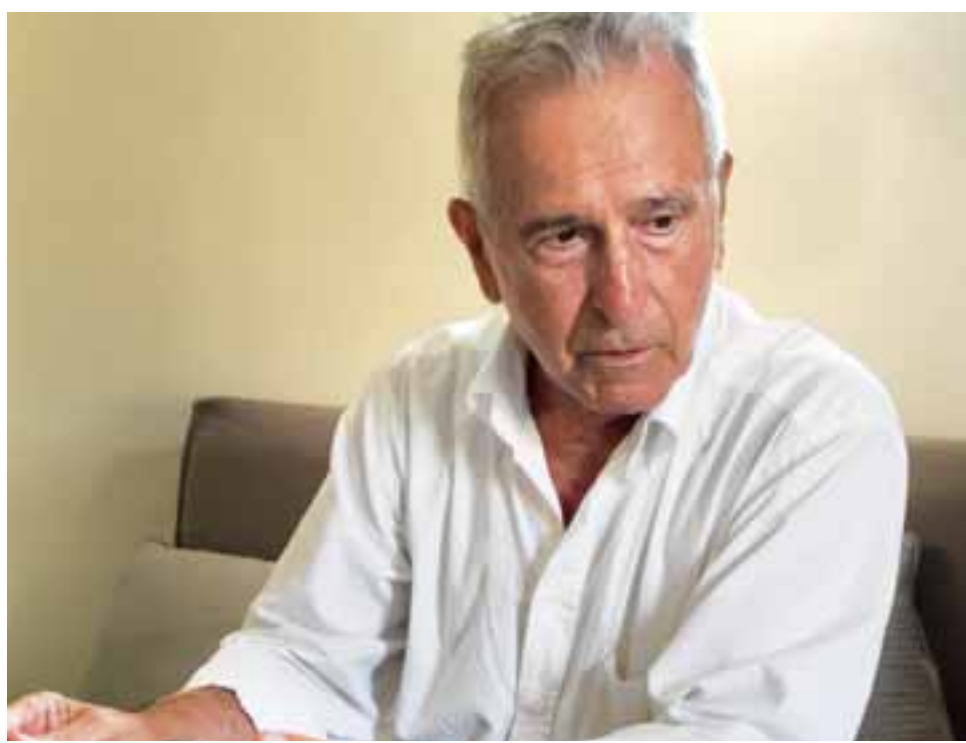
Κάθε έργο του Γιώργου Συμπάρδη (γ. 1945) αποτελεί ένα αίνιγμα που οι φανατικοί θαυμαστές του προσπαθούμε να αποκωδικοποιήσουμε. Από πού προκύπτει η γοητεία που εκπέμπουν τα τέσσερα μυθιστορήματα και οι τρεις νουβέλες του; Τι έχουν να μας πουν οι καθημερινές ιστορίες ασήμαντων ανθρώπων πολύ χαμηλών τόνων; Και τι σημαίνουν οι παράξενες φιγούρες που ενίοτε συχνάζουν στις σελίδες του; Με ποιο τρόπο μας παρασύρουν στον ιδιόρρυθμο κόσμο τους; Πώς κατόρθωσε αυτός ο συγγραφέας που πρωτοεμφανίστηκε στα σαράντα δύο του χρόνια, να χτίσει σταδιακά με τις αραιές αρχικά εμφανίσεις του —«Το μέντιουμ» (1987), «Ο άχρηστος Δημήτρης» (1998), «Υπόσχεση γάμου» (2011), «Μεγάλες γυναίκες» (2015), «Τα αδέρφια» (2018), «Πλατεία Κλαυθμώνος» (2023)— ένα σύμπαν που σήμερα αναγνωρίζουμε πως είναι εντελώς δικό του;

Αν η Μάρω Δούκα και ο Αλέξης Πανσέλλνος, για να μιλήσω για τους πεζογράφους της γενιάς του, έδωσαν μεγάλες συνθέσεις στηριγμένες σε πλούσια υπόθεση και σε πληθωρική γλώσσα, ο Δημήτρης Νόλλας και ο Γιώργος Συμπάρδης δείχνει να ακολουθούσαν αντίθετο δρόμο. Γιατί τα έργα και των δύο, ακόμα και τα ογκώδη «Άχρηστος Δημήτρης» και «Υπόσχεση γάμου», μοιάζει να χτίστηκαν απ' το υστέρημα των συγγραφέων τους — με μια υπόθεση που μόνο από ένα σημείο και μετά γίνεται αντιληπτή, και με μια γλώσσα την οποία οι δύο συγγραφείς φαίνεται να αρμολόγησαν λέξη λέξη. Κι αν οι δύο πρώτοι έχουν στο ενεργητικό τους σοβαρά λογοτεχνικά έργα που έγιναν εμπορικές επιτυχίες, οι δύο δεύτεροι διαθέτουν πιο περιορισμένο αναγνωστικό κοινό που όμως είναι σε θέση να κατανοεί πάντα ποια είναι και τι σημαίνει καλή λογοτεχνία.

Η νουβέλα «Νύχτες με την Κάλλη» διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της πεζογραφίας του Συμπάρδη. Πρωταγωνιστές της είναι οι άνθρωποι της γειτονιάς, αλλά και η ίδια η γειτονιά. Είναι η φυσικοθεραπεύτρια, η κυρία που κάνει μανικιούρ, ο διαχειριστής της πολυκατοικίας, αλλά και το σούπερ μάρκετ, το κατηφορικό προαύλιο μπροστά στην εκκλησία, τα μικρά διαμερίσματα με τα μπαλκόνια πίσω στον ακάλυπτο, στα Πετράλωνα, γειτονιά που δείχνει να εκπροσωπεί τις αναρίθμητες μικροαστικές συνοικίες της Αθήνας. Για μια ακόμα φορά θέμα του είναι οι σχέσεις των ανθρώπων. Κι αν στα «Αδέρφια» και στην «Πλατεία Κλαυθμώνος» υπάρχει κάποιο οικογενειακό αίνιγμα που απαιτούσε λύση, στις «Νύχτες με την

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΠΑΡΔΗΣ
«Νύχτες με την Κάλλη»
εκδ. Μεταίχμιο, 2026
σελ. 115

Στο βιβλίο του Γιώργου Συμπάρδη πρωταγωνιστούν οι άνθρωποι μιας τυπικής μεσοαστικής γειτονιάς.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Το ερωτικό δόκανο της καθηγητικής έδρας

Ελάχιστοι άνδρες επιλέγουν συνειδητά, ως ερωτικές συντρόφους, γυναίκες που κείνται νοητικά στο επίπεδο που οι ίδιοι αξιολογούν τον εαυτό τους. Η ευκαιρική ικανοποίηση του σεξουαλικού αρπακτικού τείνει να είναι πολύ πιο παραγωγική, για την τόνωση του ναρκισσιστικού «εγώ», από οποιαδήποτε μακροχρόνια ερωτοτροπία με μια αξιακά ισοδύναμη σύντροφο. Η γοητεία που ασκεί ο μεσήλικος και παντρεμένος Σιμόν Ζιράντ, καταξιωμένος καθηγητής της Σορβόννης, στην ταλαντούχα πρωτοετή φοιτήτριά του θα σκιαγραφηθεί καταλεπτώς. Χωρίς ποτέ να συμβεί κάτι περισσότερο από αγγίγματα και βλέμματα, ο Ζιράντ θα κυριεύσει τον ψυχισμό της. Η ιδιότυπη δυναμική του επιστολικού μυθιστορήματος που προτάσσει η Ρένα Λούνα συνίσταται στην πολιορκία της ευειδούς φοιτήτριας. Διαβάζουμε, όμως, μόνο τη δική της πλευρά, γιατί ο καθηγητής σιωπά.

«Όταν κάποιος παραπονιέται πως έχει γίνει βορά της σαγήνης ενός άλλου, οι άλλοι τον αντιμετωπίζουν συγκαταβατικά, λες και είναι θύμα της περιττής υπερβολής του — σαν να ευθύνεται ο ίδιος που διασχίζει βερθερικές ημέρες». Το λογοτεχνικό ταλέντο της θα αποτελέσει την κερκόπορτα της άλωσής της. Ο Ζιράντ θα χειραγωγεί τη δίψα της για αναγνώριση και εμβριθείς συζητήσεις: θα οικειοποιηθεί ιδιοτελώς το ερωτικό στοιχείο που ενυπάρχει στην

αναζήτηση της γνώσης. Η Λούνα αναδεικνύει το δυσώδες και δυσδιάκριτο, καθότι προϊόν κοινωνικού δαρβινισμού, ερωτικό δόκανο της καθηγητικής έδρας. Μέσω λογοτεχνικών αναφορών καθίσταται διακριτή, προς τέρψη του αναγνώστη, η «ευαλωτότητα της επιθυμίας»: ο μηχανισμός μέσα από τον οποίο διαχέεται η απόδοση ευθυνών και σε κάποιον άλλο, πέρα από την αφελή ερωτευμένη.

Το πεδίο του αισθητικού είναι, εξάλλου, ο κατεχοκίν χώρος όχι μόνο άμωμων (νοηματικών) συλλήψεων αλλά και ποικιλόμορφων διεδύσεων, καθότι ουδέν αφοροδιασκότερον (sic) της επινοίας. Εξ ου και, όταν αρχίζει να συνειδητοποιεί τον εμπαιγμό, η ηρωίδα νιώθει την ανάγκη να πει «πρέπει να θυμίσω ξανά στον εαυτό μου: δεν είμαστε αφηγηματικοί χαρακτήρες». Η σάρκα της, που ταίριζεται και θωπεύεται με καλλιτεχνικά εδέσματα αξιώσεων, αισθάνεται την επιθυμία να μεταβεί στο πεδίο του πραγματικού: εισπράττει, όμως, την ψυχρότητα της «μαρμαρινής πλάκας» και την ταπεινότητα των κατηγοριών. Ο Ζιράντ αντιλαμβάνεται ότι η συγκεκριμένη φοιτήτρια είναι αλλοπρόσαλλη: «Είχα σχέσεις με φοιτήτριες όλμου τη ζωή, όμορφες, νέες, έξυπνες. Ακομπλεξάριστες. Πήδαγαν τον καθηγητή τους κι έπειναν δύναμη από αυτή την πράξη, όπως και θα έπρεπε. Εσύ δεν ήσουν μία από αυτές. [...] Ήσουν πάντα μαζεμένη, σκοτεινή και παραμεγα-

ΡΕΝΑ ΛΟΥΝΑ
«Αγαπώ τη μαρμαρινή πλάκα»
εκδ. Ικαρός, 2026
σελ. 464

Κάλλη», όπως και σε όλα τα άλλα έργα του Συμπάρδη, υπάρχει μια απροσδιόριστη, ασαφής συνθήκη. Ο αφηγητής που (όπως και στον «Άχρηστο Δημήτρη») ονομάζεται Γιώργος διασταυρώνεται στον δρόμο με μια άγνωστη που τον ελκύει με το παλιομοδίτικο ντύσιμο και με την περασμένων χρόνων γοητεία της. Της δίνει αυθαίρετα το όνομα Κάλλη, ίδιο με το όνομα που έχει μια ακατάδεχτη ξαδέλφη του. Κι όταν οι δυο τους θα αρχίσουν να κάνουν παρέα, ο αφηγητής θα προσπαθήσει να καταλάβει τις άδελφες προθέσεις της.

Τόσο η πεζογραφία του Νόλλα, όσο και του Συμπάρδη σε πολύ μεγάλο βαθμό στηρίζονται στην υποβολή: στηρίζονται σε ό,τι οι λέξεις μεταδίδουν, χωρίς να το δηλώνουν ξεκάθαρα, εμπλέκο-

ντας κι εμάς τους αναγνώστες στην προσπάθεια να κατανοήσουμε το νόημα που έχουν τα λόγια των ηρώων, το νόημα που έχει η ιστορία τους, το νόημα που έχει εντέλει ο κόσμος. Από εκεί και πέρα οι δρόμοι των δύο πεζογράφων χωρίζουν. Ο Νόλλας μας βάζει στο δύσκολο σύμπαν άφιλων χαρακτήρων μέσα στο οποίο ωστόσο για λίγο εμφανίζονται κάποιες αγιατικές μορφές που το εξανθρωπίζουν, που κάνουν τον κόσμο μας άξιο να τον ζούμε. Ο Συμπάρδης κινείται αλλιώς. Αναπλάθει την όψη της καθημερινότητας — τους ανθρώπους, τη θωριά, τα λόγια τους, τους χώρους όπου διαμένουν, κινούνται και εργάζονται. Στο ουδέτερο αυτό περιβάλλον ενίοτε ωστόσο αναπτύσσονται απροσδιόριστες δυνάμεις έλξης ανάμεσα στους ήρωες οι οποίες τους κιντοποιούν προσφέροντας νόημα στη ζωή τους. Στο τέλος βέβαια η έλξη αυτή δεν θα οδηγήσει πουθενά — πολύ περισσότερο στις «Νύχτες με την Κάλλη» όπου η επιθυμία του ενός για τον άλλο δεν βρίσκει ανταπόκριση. Μένει ωστόσο η ανάμνησή της και η προσπάθεια του κεντρικού ήρωα-αφηγητή που, εξιστορώντας την περιπέτεια, μοιάζει να προσπαθεί να μοιραστεί μαζί μας τη βάση και το μυστήριο της σαγήνης.

Αν μας στον πλούτο τους τα ωραία μυθιστορήματα του Πανσέλλνου και της Δούκα μας γοητεύουν με την ανάπλαση της πραγματικότητας και το σασπένς που αναπτύσσουν, στον Νόλλα και στον Συμπάρδη περισσότερο μας μαγεύει το δύσκολο φτιαγμένο ύφος τους. Η γραφή τους, ιδιαίτερα σφικτοπλεγμένη στον Νόλλα, με σταθερότερο βηματισμό στον Συμπάρδη, είναι τόσο δουλεμένη ώστε να νιώθεις πως κάθε τους τελεία και κάθε τους οξεία κατέχουν απόλυτα μέσα στο κείμενο τη θέση που τους πρέπει.

λωμένη, με έναν ασφυκτικό, αφύσικο τρόπο».

Η Λούνα τολμάει να εντυφλήσει στη διερευνητική αναλυτικότητα του μυθιστορήματος. Στον γόνιμο πλαταεισμό που σωρευτικά και κυκλωτικά οικοδομεί τον πολύτιμο μυθοπλαστικό ορίζοντα, μέσα στον οποίο καλλιεργούνται οι δραματικές εντάσεις των ηρώων, με στόχο όχι, βέβαια, τον έμφυλο ακτιβισμό ή την επιστημολογική ακρίβεια, αλλά τη σαγήνη της ιστορίας.

Η συγγραφέας αποδελτιώνει εξαιρετικά την πορεία της ηρωίδας της από τον ενθουσιασμό στη συντριβή και, τελικά, στη μεστή επανάκτηση της αθωότητάς της: αυτό το ζηλευτό κράμα παιδιού και γυναίκας.

Το κείμενο, όμως, όσο κι αν διακρίνονται αρετές, είναι τραχύ. Προσμοιάζει περισσότερο σε μια μεταγραφή προφορικότητας παρά στο σμιλεμένο αποτέλεσμα που θα περίμενε κανείς από μια ταλαντούχα σπουδάστρια δημιουργικής γραφής που αρέσκεται να παραθέτει Βιρτζίνια Γούλφ και Σύλβια Πλάθ, ή που τολμάει — η ηρωίδα — να παραλληλιζεται συγγραφικά με έναν Τζέιμς Τζόις ή έναν Τόμας Γούλφ.

Τα παραθέματα και οι τόσες αναφορές σε συγγραφείς δυναμιτίζουν τη σταθρότητα της ηρωίδας. Ο Ζιράντ, θέλει να πει η Λούνα, διακρίνει στη φοιτήτριά του μια γυναίκα αντάξιά του και απλά την ακυρώνει: στρέφεται στο επόμε-

νο «ακομπλεξάριστο» θύμα του. Η Λούνα δυσκολεύεται να διακρίνει ότι ο εγνωσμένου κύρους καθηγητής ηρώας της είναι εξαιρετικά απίθανο να έβρισκε ενδιαφέροντα τα γράμματά της.

«Σίγουρα η ιδέα κρατιόταν μέσα μου καιρό, σαν νύχι γάτας πασμένο σε ύφασμα. Ο πυρήνας της είναι η φαινομενολογία του νου [...]», θα σχολιάσει η ηρωίδα για το μυθιστόρημά της. Η «Φαινομενολογία του νου», όμως, στο συγκεκριμένο, είναι ουσιαστικό και στυλιστικό ατόπημα για κάποιον σαν τον Ζιράντ: χωρίς αναφορά στον Χέγκελ είναι φαιδρή, ενώ η παρουσία της, κωμική.

Υπάρχει, δηλαδή, μια ασυνέπεια εξαιτίας της αδυναμίας της συγγραφέως να γεννήσει μια ηρωίδα αντάξια του καθηγητή της και άρα «ελαττωματική», για να ερεθιστεί το σεξουαλικό αρπακτικό Ζιράντ. Η Λούνα καταβάλλει υπερπροσπάθεια να αναδείξει το ταλέντο και την προσωπικότητα της φοιτήτριας, με αποτέλεσμα, τελικά, να την υπονομεύει. Λίγη αυτοσυγκράτηση θα λειτουργούσε υποδειγματικά, καθώς θα εξισοροπούσε και τη δομική σιωπή του Ζιράντ, ο οποίος, σβυλλικά, την αφήνει να συντάξει και να υπογράψει τη λεόντεια σύμβαση της παράδοσής της.

Το τέλος, βαθιά απολαυστικό, κλείνει παλιούς λογαριασμούς και εκβάλλει στο ανταριασμένο πέλαγος των δυνατοτήτων: «Η ελευθερία θα μου κόστιζε τα πάντα».

ΠΡΩΤΑ ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Fiction

1 Πιο πέρα από τη θάλασσα, του Πολ Λινντ (Gutenberg).

2 Όσα ξέρω για σένα, του Eric Chacour (Μεταίχμιο).

3 Η ανεξαρτησία, του Χαβιέρ Θέρκας (Πατάκης).

4 Οι ορφανοί. Μια ιστορία του Μπίλι δε Κιντ, του Eric Vuillard (Πόλις).

5 Ο συμβολισμός της Λεοπάρδαλης, της Λένιας Κιτσοπούλου (Μεταίχμιο).

Non fiction

1 Ελλάδα και Τουρκία. 50 ερωτήματα και απαντήσεις, του Άγγελου Σουλρίγου (Πατάκης).

2 Το ρεπορτάζ, της Ελίζας Τριανταφύλλου (Αντίποδες).

3 21 ιστορίες για το 1821, του Νίκου Γιαννόπουλου (Μεταίχμιο).

4 Στερεότυπες ιδέες για την Τουρκία. Πολιτική, οικονομία και κοινωνία, του Μπέντζαμιν Γκουρίς (ΠΕΚ).

5 Ο μηχανιστικός άνθρωπος. Σιωπές της ψυχής, ρυγμές του σώματος, του Παπαδόπουλου (Παπαδόπουλος).

1970

Τίτο, Τζάκι, Ζερμέν και μπροστά Μάρλον και Μάικλ Τζάκσον. Οι «Jackson 5» λίγους μήνες μετά την κυκλοφορία του πρώτου τους άλμπουμ «Diana Ross Presents The Jackson 5».

1983

Ο Μάικλ Τζάκσον παραλαμβάνει τον χρυσό δίσκο για το «Thriller», το πιο εμπορικό άλμπουμ όλων των εποχών. Ήταν ο έκτος προσωπικός δίσκος του, με παραγωγή τον Κουίνσι Τζόνσον.

1988-2005

Η «Neverland», η κατοικία του Μάικλ Τζάκσον στη Σάντα Μάρμπαρα της Καλιφόρνιας, την οποία εγκατέλειψε, λίγους μήνες μετά την πρώτη κατηγορία για κακοποίηση ανηλίκου.

2005

Ο Μάικλ Τζάκσον χαιρετά τους θαυμαστές του καθώς αποχωρεί από το δικαστήριο, έπειτα από την αθώωσή του για την κατηγορία της κακοποίησης παιδιών.

ΜΑΪΚΑ ΤΖΑΚΣΟΝ

Μoonwalking προς το σκοτάδι

Η αμφιλεγόμενη προσωπικότητα πίσω από τη λάμψη του αιώνιου σταρ της παγκόσμιας μουσικής

1996

Ο σούπερ σταρ της ποπ πραγματοποιεί την εμβληματική χορευτική φιγούρα «Moonwalking», σε συναυλία της παγκόσμιας περιοδείας «History», που περιελάμβανε 57 πόλεις σε 35 χώρες.

της ΕΛΕΝΗΣ ΤΖΑΝΝΑΤΟΥ

Ο Μάικλ Τζάκσον μοιάζει να ήταν πάντα καταδικασμένος στις αντιφάσεις του. Μισόν αιώνα μετά τα πρώτα του βήματα ως παιδιού-θαύματος όπως συστήθηκε μαζί με τα αδέρφια του στους Jackson 5, θα μπορούσε να ανήκει στο πάνθεον των ονομάτων που «δεν αγγίζουμε», αν η αμφιλεγόμενη ζωή του πίσω από τα φώτα της σκηνής δεν τον είχε μετατρέψει σε μία από τις πιο δикаστικές προσωπικότητες της μουσικής βιομηχανίας.

Μιλώντας με όρους μουσικής και ποπ κουλτούρας, δεν χαρακτηρίστηκε τυχαία «βασιλιάς της ποπ». Ποιος δεν μπορεί να αναγνωρίσει την ποπ τελειότητα πίσω από δίσκους όπως το «Off the Wall» (1979) ή το εμπορικότερο άλμπουμ όλων των εποχών, το «Thriller» (1982), και τον τρόπο που ο Μάικλ Τζάκσον τα μπόλιασε με τη μαύρη μουσική παρακαταθήκη του; Να μη θαυμάσει τα οπτικοακουστικά σύμπαντα που έχτισε με τα βίντεο κλιπ του ή να μην απολαύσει το «moonwalk», που έκανε τη φιγούρα του μία από τις πιο εμβληματικές και αναγνωρίσιμες στον κόσμο του θεάματος;

Την ίδια στιγμή, ο Τζάκσον κάτρω από τη σκηνή έμοιαζε ένα αιώνα, αμύχανο αίνιγμα. Στις μέρες της μεγάλης δόξας του, μπορούσε να παραμένει ο ισχυρότερος άνδρας της μουσικής βιομηχανίας και μαζί μια φιγούρα ούτε ακριβώς παιδική μα ούτε ενήλικη. Ένας άνθρωπος που, όταν δεν έκανε παρέα με παιδιά, είχε για καλύτερό του φίλο ένα... χιμπαντζή, τον Μπαμπλς, όπως λεγόταν ο μόνιμος συνοδός του τη δεκαετία του '80, και βάφτισε την έπαυλή του Neverland, σαν άλλος Πίτερ Παν. Αυτή η εικόνα του «αιώνιου παιδιού», που πολλοί ερμήνευσαν ως επακόλουθο του τυραννικού πατέρα και μάντιζερ του Τζο Τζάκσον, και το πέπλο αθωότητας απομακρύνθηκαν βίαια με το ντοκιμαντέρ «Leaving Neverland» (2019). Οι ανατριχιαστικές λεπτομέρειες με τις οποίες δύο θύματα αποκάλυψαν ότι ο

Τζάκσον τα κακοποιούσε σεξουαλικά όταν ήταν ανήλικα αγόρια ήταν το επιστέγασμα φημών και καταγγελιών, που είδαν το όνομα του Μάικλ Τζάκσον να φερτάρει πλέον με ένα ολικό #cancel.

Το 2026, ωστόσο, βρίσκεται τον Μάικλ Τζάκσον να επανέρχεται στην επικαιρότητα, με τη βιογραφική ταινία «Michael» που έχει ξεκινήσει το ταξίδι της στις αίθουσες. Τι σημαίνει λοιπόν Μάικλ Τζάκσον σήμερα; Παραμένει η μουσική του αειθαλής και επιδραστική στον τρόπο που χτίζονται οι ποπ αστέρες; Και στον αντίποδα όλων αυτών, μπορεί τελικά το ποπ χρυσάφι να καλύψει ένα σκάνδαλο τόσο μεγάλο όσο είναι η παιδοφιλία;

Ηχος και εικόνα

«Η συμβολή του στη μουσική ήταν καθοριστική. Δεν έμεινε σε ένα στυλ. Πήρε στοιχεία από ποπ, ροκ, σόουλ και φανκ, και τα ένωσε με έναν τρόπο που μπορούσε να φτάσει παντού, σε όλο τον κόσμο», σχολιάζει ο μουσικός παραγωγός και θρύλος των FM Γιάννης Πετρίδης. Και αν τραγούδια όπως το «Billie Jean» ή το «Beat It» μιλούσαν από μόνα τους, τεράστιο μέρος της μυθολογίας του Μάικλ Τζάκσον αποτέλεσε η εικονογραφία που έχτισε με τα βίντεο κλιπ του (με σκηνοθέτες όπως ο Τζον Λάντνις και ο Μάρτιν Σκορσέζε), που μετατρέπθηκαν σε ταινίες μικρού μήκους. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε πως αυτά τα βίντεο είναι μπουσούλας για κάθε βίντεο κλιπ που γυρίστηκε έκτοτε. Σύγχρονα ονόματα, όπως ο Καναδός Weeknd, ενώνουν νοητά το νήμα της κληρονομιάς του, φρεσκάροντας τον ήχο του και ακολουθώντας την μεγαλύτερη ματιά στα βίντεο κλιπ/ταινίες που συνοδεύουν τις κυκλοφορίες του.

«Σήμερα, βέβαια, η κληρονομιά του βρίσκεται σε μια διαρκή διαπραγματεύ-

ση. Δεν είναι πια το αδιαμφισβήτητο ποπ σύμβολο που υπήρξε κάποτε, αλλά ούτε και μια εύκολη περίπτωση «ακύρωσης». Είναι κάτι πιο άβολο: ένα πεδίο σύγκρουσης ανάμεσα στην πολιτισμική επιρροή του και στη σκιά των κατηγοριών», θα σημειώσει με τη σειρά του ο Μιχάλης Καμάκας, ραδιοφωνικός παραγωγός του Kosmos. Αν ανοίξουμε εν προκειμένω τη συζήτηση περί διαχωρισμού ή όχι καλλιτέχνη και έργου, δεν μιλάμε απλώς για μια εκδοχή της, αλλά «για το απόλυτο crash test αυτής της ιδέας», θα συμπληρώσει. «Δεν έχουμε μόνο ένα μύθο που ράγιζε, αλλά ένα μύθο που ίσως χτίστηκε εξ αρχής πάνω σε ρωγμές». Ακόμη βέβαια και αν «κάθε ακρόαση πλέον κουβαλάει ένα υπόστρωμα αμφιβολίας, ένα “ναί, αλλά” που δεν υπήρχε παλιότερα», η ολική ακύρωση όχι μόνο δεν ήρθε ποτέ για τον Τζάκσον, αλλά η εμπορικότητά του, ύστερα από ένα αρχικό κύμα αντιδράσεων, τελικά έμεινε ακλόνητη. Σήμερα οι μνημιαίοι ακροατές του στο Spotify ξεπερνούν τα 67 εκατομμύρια. Ενδεικτικά, ο αντίστοιχος αριθμός για τη Μαντόνα είναι 46 εκατ. ακροατές και για τους Beatles 36 εκατομμύρια.

Από δίκη σε δίκη

Δεν είναι μόνον η καλλιτεχνική του αξία. Οι κληρονόμοι του μοιάζουν να θέλουν να διαγράψουν τα κακώς κείμενα του παρελθόντος του προβληματικού ανθρώπου πίσω από τον μεγάλο σταρ με τον ίδιο τρόπο που ο Τζάκσον σταδιακά απεκδύθηκε ουσιαστικά την ίδια του την ταυτότητα: κυριολεκτικά, αλλάζοντας το χρώμα του και τα χαρακτηριστικά του. Αντίστοιχα, πολέμησαν νομικά από την πρώτη στιγμή το αποκαλυπτικό «Leaving Neverland», το οποίο κατηγορήσαν για έλλειψη δημοσιογραφι-

κής δεοντολογίας, μιας και σε αυτό δεν συμπεριλήφθηκε η πλευρά του καλλιτέχνη, καταφέροντας τελικά το 2024 να «κατεβάσουν» το επίμαχο ντοκιμαντέρ από την πλατφόρμα του HBO. Και πριν από τον θάνατό του, ο Μάικλ Τζάκσον ουσιαστικά πέρασε τις τρεις τελευταίες δεκαετίες της ζωής του «από δίκη σε δίκη», προσπαθώντας να κρατήσει καθαρό το όνομά του. Οι πρώτες κατηγορίες για παιδική κακοποίηση ήρθαν το 1993, ενώ σε δίκη του 2005, με την κατηγορία της σεξουαλικής παρενόχλησης ανηλίκου, ο τραγουδιστής αθώωθηκε. Τελεία όμως δεν έχει μπει, μιας και τον Νοέμβριο του 2026 έπεται μία ακόμη δίκη των φερόμενων ως θυμάτων του τραγουδιστή που βλέπουμε και στο «Leaving Neverland», Γουέντι Ρόμπσον και Τζέιμς Σέιφτσακ, αυτή τη φορά κατά των εταιρειών του Τζάκσον, με την κατηγορία της μη προστασίας ανηλίκων από κακοποίηση.

«Πάντως το legacy δεν είναι κάτι που μπορείς να ελέγξεις πλήρως. Είναι ζωντανό, ρευστό και βαθιά συλλογικό. Δεν γράφεται μόνο από ταίβες, estates και επίσημες αφηγήσεις, αλλά από το πώς το κοινό επιλέγει να θυμάται – ή να αμφισβητεί», θα συνεχίσει ο Μ. Καμάκας. Το κοινό λοιπόν θυμάται μεν, θαυμάζει δε όσα επιλέγει να απομονώσει, όπως μαρτυρεί το γεγονός ότι είδαμε Έλληνες φαν στα κοινωνικά δίκτυα να ενθουσιάζονται και να κλείνουν εισιτήρια στα μεγάλα multiplex για το «Michael» δέκα μέρες πριν από την κυκλοφορία του.

Ίσως, τελικά, ο Μάικλ Τζάκσον να αποτελεί το πιο τρανό παράδειγμα όλων επιμέρους ότι το έργο διαχωρίζεται από τον καλλιτέχνη. Ακόμη και αν αυτό συμβαίνει μέσα από μια χειρουργική διαχείριση του brand του, σίγουρα πάντως οφείλεται και σε ένα μουσικό «άγγιγμα του Μίδα». Όπως θα υπογραμμίσει και ο Μιχάλης Καμάκας, ο Μάικλ Τζάκσον παραμένει «ένα ανοικτό ερώτημα που μας αναγκάζει να επαναπροσδιορίσουμε τι σημαίνει τελικά να θαυμάζεις. Και μέχρι πού...».

Είδωλο ή εφιάλτης;

«Σήμερα η κληρονομιά του βρίσκεται σε μια διαρκή διαπραγμάτευση. Δεν είναι πια το αδιαμφισβήτητο ποπ σύμβολο που υπήρξε κάποτε, αλλά ούτε και μια εύκολη περίπτωση «ακύρωσης», λέει ο Μιχάλης Καμάκας, ραδιοφωνικός παραγωγός του Kosmos.

Η ταινία «Michael» του Αντουάν Φουκούα προβάλεται στις κινηματογραφικές αίθουσες

Αλλάξε την ποπ

«Η συμβολή του στη μουσική ήταν καθοριστική. Δεν έμεινε σε ένα στυλ. Πήρε στοιχεία από ποπ, ροκ, σόουλ και φανκ και τα ένωσε με έναν τρόπο που μπορούσε να φτάσει παντού, σε όλο τον κόσμο», σχολιάζει ο μουσικός παραγωγός Γιάννης Πετρίδης.

Τι (δεν) μάθαμε για τον βασιλιά της ποπ από το «Thriller» της ζωής του

του ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ

Όταν ο σεναριογράφος του «Michael», Τζον Λόγκαν, καταπανόταν με έναν άλλο σπουδαίο αμφιλεγόμενο, τον Άλφρεντ Χίτσκοκ, ευχόταν να μπορούσε να διαχωρίσει τον άνθρωπο Χίτσκοκ από τον καλλιτέχνη. Ο θεϊός Άλφι ήταν ιδιόζουσα περίπτωση. Όπως και ο Μάικλ Τζάκσον. Επιδραστική ποπ φιγούρα όσο ελάχιστοι, αλλά για μεγάλο κομμάτι της ζωής του στη σκιά ειδικών κατηγοριών περί κακοποιήσεων ανηλίκων.

Όσα λέει το φιλμ του Αντουάν Φουκούα είναι λίγο-πολύ γνωστά. Όπως και όσα αποσιωπώνται –

είτε λόγω μιας ρήτρας στη συμφωνία συμβιβασμού με το ανήλικο αγόρι που κατήγγειλε πρώτη φορά τον Τζάκσον είτε λόγω της μέριμνας των κληρονόμων να παραλειφθεί καθετί επιβαρυντικό για την υστεροφημία του καλλιτέχνη. Καθετί που θα έπληττε, που εξακολουθεί να γεννάει χρυσά αυγά εκατομμυρίων.

Στο «Michael» –δυστυχώς για τον Λόγκαν– ο άνθρωπος Τζάκσον δεν διαχωρίζεται από τον καλλιτέχνη. Το έργο γίνεται μουσικό χαλί μιας μονοδιάστατης αφήγησης. Και ο ίδιος ο Μάικλ εμφανίζεται –εκτός σκηνής– σαν ένα αιώνιο παιδί. Ευαίσθητος,

φιλόδημος και εύθραυστος, χωρίς προσωπική ζωή, περιτριγυρισμένος από κατοικίδια φίδια, χιμπαντζήδες και καμπλοπαρδάλεις. Αναζητητής του ποτέ, όπου ο Πίτερ Παν θα ανταμόνιζε τον Φρεντ Αστέρ και τον Τζιν Κέλι και όλοι μαζί θα χορεύουν κλακέτες και θα διαβάσουν τον «Μάγο του Οζ».

«Κι αν όντως αυτός ήταν ο Μά-

ικλ Τζάκσον», θα αντιπείνουν οι φαν. Το αφήγημα, άλλωστε, είναι υπαρκτό και το φιλμ θα μπορούσε να λειτουργήσει μονάχα ως μια εισαγωγή. «Η ιστορία του θα συνεχιστεί», διαβάζουμε αφηρημένα πριν από τους τίτλους τέλους. Σε αυτήν εδώ την «πρώτη πράξη» το παιδί δίνει τη μεγάλη μάχη για να απαγκιστρωθεί από τον

δυναστή πατέρα, που πνίγει την επιθυμία του να χειραφετηθεί.

Η αφίσα της ταινίας του Αντουάν Φουκούα, με τον Τζαφάρ Τζάκσον να υποδύεται τον διάσημο θείο του.

Και όταν η απελευθέρωση αυτή συντελείται στη σκηνή, στις ηχογραφήσεις, στα σετ των βίντεο κλιπ –η αναβίωση του «Thriller» ξεχωρίζει–, το κινηματογραφικό αποτέλεσμα είναι πράγματι ισχυρό. Ειδικά για τους φαν.

«You know I'm bad»

Η ταινία του Φουκούα έχει επίλογο το «Bad», που κυκλοφόρησε το 1987 στο απόγειο της καριέρας του Τζάκσον. Κάπως ειρωνικά, σε αυτή την κινηματογραφική διαδρομή, ο λιγότερο κάρτινος χαρακτήρας είναι ο «κακός» μπαμπάς Τζόζεφ του επιβλητικού Κόλμαν Ντομίνγκο. Το πολυσύνθετο μωσαϊκό της ψυχοσύνθεσης του Μά-

ικλ μένει (προσώρας) στην άκρη, όπως και οι δικαστικές του περιπέτειες. Οι εμπορικές δικλίδες ασφαλείας αποδείχθηκαν ισχυρότερες και τελικά το «είδωλο» δεν ξαναζωντανεύει, αλλά επιστρέφει ως νοσταλγικό act, ως μια –ομολογουμένως πετυχημένη– από τον ανιψιό του, Τζαφάρ Τζάκσον– μίμηση.

Ακόμη κι έτσι, το Jackson Estate τις επόμενες εβδομάδες θα τρίβει τα χέρια του. Και πιθανά ο Μπαζ Λούριμαν, που πριν από λίγα χρόνια εμπλέχθηκε το σκληρό, αντιφατικό πορτρέτο ενός άλλου «βασιλιά», του Έλβις, να γελάει χαϊρέκακα με το χλιαρό φιλμ του Φουκούα.

ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΕΙΣ

Του ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΠΑ

Ήταν ο Κάιζερ αντιφασίστας;

Οι «Αναμοχλεύσεις» δεν είναι στήλη που ασχολείται συστηματικά με την κριτική βιβλίου. Κατά τα άλλα, ισχύει ό,τι και με άλλες ευκαιρίες έχω διευκρινίσει: όταν ένα βιβλίο με «ερεθίσει», θετικά ή αρνητικά, δεν παραλείπω να το σχολιάσω. Τέτοια είναι και η περίπτωση του «Φασισμός: η Ιστορία μιας ιδεολογίας» της Σώπης Τριανταφύλλου, βιβλίου που κυκλοφόρησε στα τέλη της προηγούμενης χρονιάς από τις εκδόσεις Πατάκη.

Από μια άποψη, θα μπορούσε κάποιος να αναρωτηθεί γιατί ένα βιβλίο με θέμα τον φασισμό και την ιδεολογία του μπορεί σήμερα να προκαλεί το ενδιαφέρον; Θα έλεγα, εν συντομία, όχι μόνο επειδή η λέξη φασισμός και τα παράγωγά της (φασίστας, φασίστες, φασιστικό κ.λπ.) είναι και σήμερα παρούσα στον δημόσιο βίο, αλλά και για έναν ακόμα λόγο. Επειδή ενίοτε, σχεδόν κατά κανόνα θα έλεγα, η λέξη χρησιμοποιείται καταχρηστικά, σε βαθμό που τελικά να γίνεται ένα είδος πασπαρτού, κάτι σαν βρισιά με την οποία «λουζεται» όποιος ή οποια έχει απόψεις που αποκλίνουν από εκείνες του ομιλούντος ή του γράφοντος.

Τρανό όσο και χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατάχρησης του όρου έχουμε, δυστυχώς, στη μόστρα της πολιτικής μας σκηνής. Μια κακομαθημένη κυρία δεν παραλείπει να επιδιώκει να φράσει «είσαι φασίστας» (να τη γαβγίζει, για την ακρίβεια) σε όποιον διαφωνεί μαζί της ή τολμήσει να της ζητήσει

να τηρήσει, έστω και με κάποια προσοχή, τον προβλεπόμενο χρόνο ομιλίας.

Και βέβαια, για να μη νομιζουμε ότι η κατάχρηση του όρου είναι αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο, υπάρχει και ο λεγόμενος Νόμος του Godwin (από το όνομα του Αμερικανού νομικού Mike Godwin), σύμφωνα με τον οποίο: «Όταν δύο άνθρωποι συζητούν σε υψηλό τόνο διαφωνώντας έντονα μεταξύ τους, είναι σχεδόν βέβαιο ότι, αργά ή γρήγορα, ο ένας θα αποκαλέσει τον άλλον ναζί». Πρόκειται, με άλλα λόγια, για το «επιχείρημα» της λεγόμενης redaction ad Hitlerum, αυτού που σε πολύ

Μια κακομαθημένη κυρία της πολιτικής σκηνής δεν παραλείπει να επιδιώκει να φράσει «είσαι φασίστας» σε όποιον διαφωνεί μαζί της.

απλά ελληνικά θα λέγαμε «Πεσόν, μωρέ, ναζί να ξεμπερδεύεις μαζί του».

Θα αδικούσε, ωστόσο, ένα τόσο αξιόλογο και καλογραμμένο βιβλίο, όπως αυτό της Σώπης Τριανταφύλλου (στο εξής, Σ.Τ.), αν επέμενα στην κατάχρηση του όρου η οποία παρατηρείται στις μέρες μας. Για μία ακόμα φορά, λοιπόν, η Σ.Τ. αποδεικνύει ότι, είτε για μυθιστόρημα πρόκειται είτε

Αύγουστος 1944. Ο Αδόλφος Χίτλερ αποχαιρετά τον Μπενίτο Μουσολίνι, ο οποίος έχει ήδη επιβιβαστεί στο τρένο (με το αριστερό χέρι επειδή το δεξί του είχε τραυματιστεί κατά την απόπειρα δολοφονίας του λίγες μέρες νωρίτερα). Φασισμός και Εθνικοσοσιαλισμός, παρότι ανέπτυξαν, διέφεραν πολύ στα ιδεολογικά χαρακτηριστικά τους.

για δοκίμιο, ξέρει να γράφει. Ξέρει «γράμματα», ξέρει καλά ελληνικά, ξέρει το θέμα με το οποίο καταπιάνεται, ξέρει γενικώς Ιστορία, ξέρει πώς να τεκμηριώνει τις απόψεις της, ξέρει πώς να κερδίζει τον αναγνώστη.

Δεν είναι «βαρύ» το βιβλίο της Σ.Τ., αλλά δεν είναι –ευτυχώς– και «ελαφρύ». Απαντά σε σχεδόν όλα τα ερωτήματα που είναι πιθανό να απασχολούν τον μέσο ανα-

γνώστη αναφορικά με την ιδεολογία του φασισμού, αλλά και με το πώς γεννήθηκε, πώς ανδρώθηκε, πώς επικράτησε εκεί όπου επικράτησε, πόσο συγκρίσιμος είναι με τον ναζισμό αλλά και σε τι διέφερε από εκείνον. Όχι μόνο υπήρχαν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στον φασισμό και τον ναζισμό (ανεξάρτητα αν για κάποια περίοδο ο Χίτλερ με τον Μουσολίνι συνέπλευσαν), αλλά

και τα αυταρχικά ή δικτατορικά καθεστώτα της ίδιας λίγο-πολύ περιόδου, που συχνά τσουβαλιάζονται στον βολικό όρο «φασιστικά», διέφεραν αρκετά μεταξύ τους. Άλλο ο φασισμός του Μουσολίνι, άλλο ο εθνικοσοσιαλισμός του Χίτλερ, άλλο το αυταρχικό καθεστώς του Φράνκο στην Ισπανία, άλλο το Estado Novo του Σαλαζάρ στην Πορτογαλία, άλλο η 4η Αυγούστου του Μεταξά στην Ελλάδα. Με κοινά στοιχεία ασφαλώς, αλλά και με οκ ολίγες διαφορές μεταξύ τους.

Εκτός από την ιστορική διαδρομή του ιταλικού φασισμού, που επαρκέστατα καλύπτεται

Γιατί ο Καζαντζάκης έγραψε το 1926 «Ο Μουσολίνης είναι ίσως πολύ μεγαλύτερος απ' ό,τι ωστόσο συνηθίσαμε να θαρούμε»;

από το βιβλίο, η Σ.Τ. δεν διστάζει να θέσει απαιτητικά, συχνά ακανθώδη, ερωτήματα. Ποια κοινωνικά στρώματα συγκινούσε η ιδεολογία του φασισμού και γιατί; Πώς οι αρχικά αντισυστημικοί και ρηξικέλευθοι φασίστες (όπως, άλλωστε, και οι ναζί στη Γερμανία) «τα βρήκαν» τελικά με το κατεστημένο της εποχής; Ποια η σχέση μεταξύ του φασισμού και του καλπάζοντος στις μέρες

μας εθνολαϊκισμού; Ποια ήταν η σχέση του φασισμού με την Εκκλησία και ειδικότερα με το Βατικανό; Ήταν ο αντιελιτισμός και ο αντιφιλελευθερισμός η βασική κινητήρια δύναμη του φασισμού, τουλάχιστον στα πρώτα του βήματα; Πώς και πόσο επηρεάστηκε ο Μουσολίνι από το μείζον έργο του Γάλλου πρώην αναρχοσυνδικαλιστή Ζορζ Σορέλ «Réflexions sur la violence» («Σκέψεις για τη βία»); Πώς και πόσο επηρεάστηκε από τους συμπατριώτες του Τζοβάνι Τζεντίλε και Γκαμπριέλε Ντ'Ανούντσιο; Γιατί ο Καζαντζάκης έγραψε το 1926 «Ο Μουσολίνης είναι ίσως πολύ μεγαλύτερος απ' ό,τι ωστόσο συνηθίσαμε να θαρούμε»; Πώς συναντήθηκε και συμπορεύθηκε ο φασισμός του Μουσολίνι με τον τουρισμό του Μαρινέτι;

Θα κλείσω με ένα «επιδόρημα», όπως συνηθίζω. Γράφει κάπου η Τριανταφύλλου: «Ο φασίστας είναι πάντοτε αυταρχική προσωπικότητα, ενώ ο συντηρητικός μπορεί και να μην είναι». Εισ επέρωσιν αυτού του ισχυρισμού, παραθέτει το σχόλιο του υπερσυντηρητικού Κάιζερ Γουλιέλμου Β' (1888-1918), εξορίστου μεταξύ 1918 και 1941 στην Ολλανδία: «Ο Ναζισμός με κάνει να ντρέπομαι που είμαι Γερμανός». Ενδιαφέρουσα δήλωση, τουλάχιστον για όσους δεν θεωρούν/με ότι στην Ιστορία είναι όλα μαύρα ή άσπρα. Οι αποχρώσεις, οι αντιφάσεις και οι ανατροπές είναι το κλειδί για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε.

THE SHROUDS / Ο ΚΥΡΙΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ
ΘΡΙΛΕΡ

Ένας καινοτόμος επιχειρηματίας που έχει χάσει τη γυναίκα του, φτιάχνει μια συσκευή παρακολούθησης της αποσύνθεσης του σώματος μετά τον θάνατο.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cytavision MOVIES HD MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49
www.mesimvria.com

ΣΟΦΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00 - 13:00

ΠΡΩΙΜΟΥ

LOVE 100.7 FM
98.1 & 105.7

«Μεταφράσεις»: Ένα στέρεο βήμα μπροστά

Της ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Οταν έχεις περάσει ένα μέρος της ακαδημαϊκής σου ζωής να μελετάς τη μετα-αποικιακότητα, η παράσταση «Μεταφράσεις» του Μπράιαν Φρίνλ, σε σκηνοθεσία Πάτρικ Μάιλς, από το κρατικό μας θέατρο, τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, έχει μεγάλη σημασία. Η επιλογή του έργου, αλλά σημαντικότερα το ανέβασμά του σε μια πολυγλωσσική παραγωγή, με τη μετάφραση της ιρλανδικής γλώσσας (gaelic) στην κυπριακή ελληνική, και τη χρήση πέρα απ' αυτό της αγγλικής ως της αποικιακής γλώσσας αυτούσιας, αντικατοπτρίζοντας τη σχέση ισχύος μεταξύ της γλώσσας του αποικιοκράτη (ως ισχυρής) και της γλώσσας του ντόπιου στοιχείου ως της αδύναμης. Η πράξη αυτή αποτελεί μια μικρή επανάσταση για ένα οργανισμό που εφαρμόζει (αυτο)αποικιοκρατικές πρακτικές από την ίδρυσή του σε σχέση με τη γλώσσα των παραστάσεων, με μια σχεδόν αποκλειστικά μονογλωσσική πολιτική, αγνοώντας τις πολλές άλλες γλώσσες του νησιού.

Το έργο το ίδιο είναι ένα εξαιρετικό δείγμα δραματουργίας, με άριστη δομή και καλά κτισμένους χαρακτήρες, που σταδιακά, πλέκοντας το προσωπικό με το πολιτικό, οδηγεί στην κορύφωση της απώλειας της ζωής, της αγάπης, της ταυτότητας, και της γλώσσας της ίδιας.

Επιστρέφοντας στο κεντρικό θέμα, την αποικιακότητα σε σχέση με το έργο, δεν θα ασχοληθώ με το θέμα της γλώσσας, υπάρχουν εξαιρετικοί γλωσσολόγοι για να το αναλύσουν αυτό. Θα ήθελα να προσθέσω δύο σκέψεις στον καλλιτεχνικό δημόσιο διάλογο σε σχέση με τη δραματουργία και σκηνοθεσία της παράστασης.

Πρώτο και σημαντικότερο σημείο είναι ότι προφανώς η αποικιακότητα στην Ιρλανδία και στην

Κύπρο, ενώ παρουσιάζει πολλά κοινά, δεν έχει τα ίδια συστατικά. Σε αμφότερα τα παραδείγματα, βάση της πρακτικής είναι βέβαια η οικονομική εκμετάλλευση του τοπικού από το ξένο, και ισχυρότερο, και μια πολιτισμική χειραγώγηση του τοπικού στοιχείου. Ας θυμηθούμε ότι μια από τις πρώτες πράξεις των Άγγλων όταν ήρθαν και στην Κύπρο ήταν η χαρτογράφηση του νησιού, από τον ίδιο χαρτογράφο που έκανε τον ίδιο χαρτογράφο που έκανε τον αξιωματικό του Μηχανικού Οράτιο Κίτσεναρ. Η προοπτική οικονομικής εκμετάλλευσης ως

συνέχεια της πράξης αυτής είναι προφανής, αλλά η Ιρλανδία είχε υποστεί την αγγλική αποικιακή βία πολλές φορές κατά τη διάρκεια των αιώνων και είχε μια ξεκάθαρη (και βαθιά) σχέση καταπίεστη και καταπιεζόμενου. Υπέστη θρησκευτική, πολιτιστική και άγρια οικονομική εκμετάλλευση, σε βαθμό πρόκλησης λιμού. Η Κύπρος από την άλλη είχε περάσει από μια σειρά κατακτιπών ως κτήση, διατηρώντας την πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική χαρακτήρα του νησιού, μια γέφυρα από εμπορικές σχέσεις και φεουδαρικά συστήματα

στην Ανατολική Μεσόγειο. Έτσι μέχρι τον 19ο αιώνα, η σχέση του ντόπιου με τον αποικιοκράτη δεν ήταν γραμμική, αφού η γλωσσική και θρησκευτική ταυτότητα των αποικιοκρατούμενων Κυπρίων ήταν μάλλον ένα μωσαϊκό. Ακόμα, για την Κύπρο ο Άγγλος αποικιοκράτης, εκτός της περιόδου των αρχών της δεκαετίας του 1930 και της ΕΟΚΑ, θεωρείτο από πολλούς ο πλέον πολιτισμένος αποικιοκράτης. Αλλά φυσικά το σημαντικότερο είναι η αποικιοκρατική σχέση μας με το Ηνωμένο Βασίλειο αυτή τη στιγμή, με τη συμπεριληψη μας

(ακόμα) στην Κοινοπολιτεία, τη μυθοποίηση της αγγλικής ανώτερης εκπαίδευσης (ακόμα και της Αγγλικής Σχολής στη Λευκωσία), με ίσως το πιο τρανταχτό να είναι η παραμονή των αγγλικών βάσεων στα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτος εν κράτει (His Royal Majesty's Sovereign Bases).

Το δεύτερο σημείο έχει να κάνει με την απεικόνιση της τοπικότητας στο έργο, που παρατηρείται γλωσσικά μέσα από τη χρήση της κυπριακής ελληνικής, σε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί μια γέφυρα μεταξύ της ιρλανδικής και

κυπριακής αγροτικής πραγματικότητας. Η χρήση της γλώσσας από την ομάδα των νεαρών, με τις αναφορές τους σε γεωργικές εργασίες, ενώ από την άλλη η αναφορά των λογίων χαρακτήρων στο κρυφό σχολείο (που μπορεί να είναι χρήσιμο ως γνώριμη αναφορά αλλά αποτελεί μια πολύ φορτωμένη εθνοκεντρική μυθολογία), κτίζουν μια κυπριακότητα πολύ μπερδεμένη. Πατά σε μια βουκολική αγροτική πραγματικότητα από τη μια, αλλά συντηρεί τον εθνικό μύθο που την καταξιώνει, από την άλλη. Ακόμα η τοποθέτησή της στην Ιρλανδία είναι σχεδόν ξένο σώμα. Σκηνοθετικά το στοιχείο που εμπόδιζε τη σχέση αυτή να εξελιχθεί ήταν η τοποθέτηση της δράσης σε ένα στυμμένο «θεατρικό» σκηνικό, ένα αφαιρετικό σκηνικό με ένα χώρο για τη θεατρική δράση μπροστά και κέντρο, και με σκόρπια ενδιαφέροντα ρεαλιστικά αντικείμενα που πέφτουν όμως σε ένα (κυριολεκτικά) κενό χώρο. Παρά τα ταιριαστά κοστουμιά, ο σκηνικός χώρος ήταν ουδέτερος σε σημείο μη αναγνώρισης, που δεν επέτρεπε το στοιχείο της συνάντησης των δύο κόσμων να πραγματοποιηθεί.

Όπως θεωρώ παραστάσεις όπως τους «Εραστές» του Ευριπίδη Δίκαιου, το «Ημερολόγιο Ενός Τρελού» του Μάριου Ιωάννου, και το «Out of Necessity» των Βαρνακίδου και Κυριάκου, σημαντικούς σταθμούς σε αυτό τον διάλογο, που παλεύει να απελευθερωθεί από τις αναφορές στο κυπριώτικο σκετς και τι είναι γλώσσα και τι δεν είναι (σασίν!), ταιριάζει ένα μεγάλο μπράβο για τους συντελεστές της παραγωγής αυτής. Είναι ένα στέρεο βήμα μπροστά.

Η Δρ Ελλάδα Ευαγγέλου είναι δραματολόγος, ερευνήτρια.

ANTHONY PHARMACE

Δημήτρης Κούκος: Μία χωροχρονική «διεύρυνση» του χρώματος και του φωτός

Του ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ

Η αναλυτική προσέγγιση των έργων του Δημήτρη Κούκου θα πρέπει να διέρχεται μέσα από το πρίσμα μιας ανδρομερούς χρωματικής (ανα)παράστασης και μιας επιλεκθείσας από τον ίδιο απόχρωσης του φωτός, πτυχή η οποία κυριαρχεί και αποτελεί ένα ιδιότυπο χαρακτηριστικό της ζωγραφικής του ταυτότητας. Το επίπεδο ωστόσο που διαφοροποιεί ιδιωματικά τα έργα του καλλιτέχνη σχετίζεται με την απόδοση του περιμετρικού και περιφερειακού χώρου, καθώς και της ατμόσφαιρας, εν είδει τοπιογραφίας η οποία προσδίδει μία σκηνογραφική ποιητική με οπτικά ερεθίσματα.

Η αποτύπωση της ελληνικής φύσης και του χρωματικά παλιμψοτου του Αιγαίου, εντός του οποίου τοποθετούνται κτίσματα και μνημεία καθοριστικής σημασίας, τόσο για την ελληνική ταυτότητα όσο και την πολιτισμική εξέλιξη, μεταφέρονται από τον καλλιτέχνη στον καμβά μέσα από έναν εξαιρετικά αφομοιωτικό και κάπως αφαιρετικό τρόπο με τις πλατιές και δυναμικές πινελιές. Αυτό που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τον Κούκο είναι ο χειρισμός και η αποτυπωτική δυναμική χρήση του χρώματος μέσα από μία οπτική πρόσληψη της κίνησης κατά την οποία οι χρωματικές ίνες στον καμβά αποτελούν μια συγκινησιακή χειρονομία του ζωγράφου, με απώτερο σκοπό τη συρραφή του ελληνικού χαρακτηριστικού τοπίου το οποίο λούζεται με αποχρώσεις φωτός. Πρόκειται για μία έντεχνη εφαρμογή μιας προσληπτικής θολότητας και ενός βρεγμένου φίλτρου το οποίο δεν αφαιρεί τον γοητευ-

τικό παρασυρμό του επιλεκθέν χρώματος.

Παρά το ότι οι αρχικές εντυπώσεις από την παρατήρηση και τη βίωση των έργων του προσδίδουν μία «υποβολική» αποτύπωση του φωτός, εν τέλει ο τόνος και η χρωματική συνύπαρξη των επιλογών του διαλέγονται με το ανθρώπινο βίωμα, όπου η ταύτιση της ανθρώπινης φύσης και το πέρασμά της από την υλική στην άυλη πνευματικότητα δι-

νουν στον θεατή το σημαντικό χάρισμα, της «παρατήρησης», όπου ο ετυμολογικός κερματισμός του όρου τοποθετεί ακριβώς τον θεατή στην αντιμετωπική βίωση του έργου.

Ο ζωγράφος καταφέρνει να προσδώσει μέσα από έναν ταυτοχρονικό διπολισμό τόσο τη δυνατότητα της εξέτασης, όσο και της διαπίστωσης, δημιουργώντας έτσι ένα εσωτερικό εγκιβωτισμένο στα έργα, και μεταδιδόμενο

στον θεατή, διάλογο μεταξύ της αναγκαιότητας ή όχι της υπερεαλιστικής λεπτομέρειας και της -κατά την προσωπική μου άποψη- γοητείας της αδρομέρειας από τις πολλαπλώς κινούμενες και καταλήγουσες αποτυπώσεις της σπάτουλας.

Η έκθεση «Αναζητήσεις στο φως», η οποία παρουσιάζεται από τις 24 Απριλίου μέχρι τα μέσα Μαΐου, στην Gallery Lefakis στη Λευκωσία, αποτυπώνει διερευνη-

Η έκθεση «Αναζητήσεις στο φως», η οποία λαμβάνει χώρα από τις 24 Απριλίου μέχρι τα μέσα Μαΐου, στην Gallery Lefakis στη Λευκωσία, αποτυπώνει διερευνητικά την πρόσληψη της θάλασσας και του φωτός μέσα από ένα τοπογραφικό λυρισμό και συμβολικά πρότυπα πνευματικής ριζώσης με το ελληνικό τοπίο.

τικά την πρόσληψη της θάλασσας και του φωτός μέσα από ένα τοπογραφικό λυρισμό και συμβολικά πρότυπα πνευματικής ριζώσης με το ελληνικό τοπίο. Τα έργα του Δημήτρη Κούκου είναι στην ουσία αποτυπώσεις ενός ελληνικού αξιακού ορίζοντα μέσα από μία πνευματική περιδίνηση και μία χρωματικά «παστελική» απομάγευση, χαρακτηριστικά τα οποία προσδίδουν το σπάνιο συναίσθημα της οικειότητας με το

έργο, αλλά και με τον καλλιτέχνη, ως αποπειρώμενο αποτυπωτή. Η παρατήρηση των έργων του, ιδιαίτερα αυτών που εντάσσονται στην εν λόγω έκθεση, δημιουργούν ένα ιδεολογικό εκκολαπτήριο αναφορικά με τη δυνατότητα σύμμιξης χρωμάτων και αποτυπώσεων και ενέχουν μία δυναμική πολιτισμικής ώσμωσης, εντός και εκτός συνόρων, χωρίς πατερναλιστικές αποτυπώσεις, οι οποίες θα προσέφεραν αυτό που θα αποκαλούσαμε «διαδραστική κόπωση».

Το φως, άλλοτε ως εξιλαστήριο μέσο, αλλά και ως εξανιστική δύναμη, προσφερόμενο δώρο στις χώρες της μεσογειακής επικράτειας και δη στη χώρα καταγωγής και δημιουργίας του καλλιτέχνη, στην Ελλάδα, αποκαλύπτει και δεν αμφισβητεί την πληθώρα πολιτισμικών εννοιών για όσα βρίσκονται εξ αποστάσεως ορατά εξαιτίας ακραιφνώς της μπρεσιονιστικής αποτύπωσης των θεματικών επιλογών του Κούκου. Ταυτιζόμενο με το πνεύμα, και ως εκ τούτου με τη φωνηινότητα, το φως δημιουργεί μία δυναμική και ένα συμβολισμό διεπαφής με το θείο, το οποίο περιβάλλει ποικιλοτρόπως τον ελληνικό πολιτισμό. Το φως ενέχει -κατά την άποψή μου- και μία εντός της κοινωνίας εξισορροπητική παναθρότητα ενέργεια, η οποία διαπερνά και επηρεάζει τον συναίσθηματικό μας εσωτερικό χάρτη εν είδει αξιακής κάρφωσης.

Ο κ. Διονύσιος Αλεξίου είναι ο εκτελεστικός διευθυντής του Ιδρύματος Κοινοβουλευτισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων foundation@parliament.cy

Σίλικες, σόλιδοι και πεντανούμια

1. Χάλκινο πεντανούμιο του αυτοκράτορα Μαυρικού Τιβερίου (582-602). 2. Χρυσό τεταρτηρόν του αυτοκράτορα Μιχαήλ ΣΤ' του Στρατιωτικού (1056-1057). 3. Μισή αργυρή σίλικα (κεράτιο), μέσα 6ου αι. Ο όρος «σίλικα» δήλωνε μονάδα βάρους ενός σπόρου χαρουπιάς ισοδύναμου με 0,189 γραμμάρια. 4. Χρυσό ιστάμενον του αυτοκράτορα Νικηφόρου Β' Φωκά (963-969). Το ιστάμενον εμφανίστηκε τον 10ο αιώνα. 5. Τιμητικό μετάλλιο με τη μορφή του Ιωάννη Η' Παλαιολόγου (1423-1448), το οποίο φιλοτεχνήθηκε από τον Πιζανέλλο το 1438, κατά τη διάρκεια της Συνόδου στη Φλωρεντία. Αποτελεί το πρώτο χυτό μετάλλιο στην Ιστορία. 6. Χρυσός σόλιδος του αυτοκράτορα Αναστασίου Α' (491-518). 7. Αργυρό μιλιάρεσιον του αυτοκράτορα Ιωάννη Τσιμισκή (969-976). 8. Χρυσό ιστάμενον του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Η' (1025-1028).

Μια αυτοκρατορία στην τσέπη

Η βυζαντινή συλλογή νομισμάτων της Μονής Σιμωνόπετρας συμπυκνώνει έναν ολόκληρο πολιτισμό

της ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ

Το πρώτο βυζαντινό νόμισμα που έπιασε στα χέρια του ο οικονομολόγος Στέφανος Σαμαράς ήταν ένας «φόλλισ». Στην όψη του απεικόνιζε τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Στον οπισθότυπο ήταν χαραγμένο ένα μεγάλο «Μ» που δήλωνε 40 νομμία και φανέρωνε την αξία του. Στο Βυζάντιο ο φόλλισ ήταν ένα από τα πιο κοινά χάλκινα νομίσματα ευρείας κυκλοφορίας, τα κέρματα του λαού, με την κοπή τους στα διάσπαρτα νομισματοκοπεία της απέραντης αυτοκρατορίας. «Περιεργαζόμενοι επί ώρες εκείνο το νόμισμα», περιγράφει στην «Κ». «Αρχισα να ψάχνω στοιχεία για τις ημέρες της ηγεμονίας του Ιουστινιανού (527-565) και τον ιδεολογικό άξονα της πολιτικής του, για τα σύμβολα και την ενδυμασία του και, χωρίς να το καταλάβω, έμπαινα στον θαυμαστό κόσμο του βυζαντινού πολιτισμού». Το ένα νόμισμα έφερε το άλλο με αποτέλεσμα να δημιουργήσει μία από τις πιο πλήρεις συλλογές βυζαντινών νομισμάτων, μέσα από την οποία «διάβαζε» την ιστορία της υπερχιλιόχρονης και πλέον αυτοκρατορίας του μεσαιωνικού ελληνικού κόσμου.

Από τη δεκαετία του '80

Γιος μεταναστών από τη Χαλκιδική, ο συλλέκτης μεγάλωσε και σπούδασε στο Βέλγιο, όπου εργάστηκε επί 35 χρόνια ως υπηλόβαθμο στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εκκίνησε τη συλλογή του στα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν ένας συμμαθητής και φίλος του στις Βρυξέλλες που διατηρεί αντικερί τον μύνησε στα νομίσματα της αρχαίας Ελλάδας. Τον γοήτευσαν όμως τα βυζαντινά. «Συνήθως οι νομισματολόγοι επιλέγουν με βάση την κυκλοφορία και το μέταλλο. Οι δικές μου επιλογές έγιναν με βάση την Ιστορία, τη σχέση του νομίσματος με την πολιτική και τη θρησκεία. Είδα, δηλαδή, τη συλλογή ως φορέα της Ιστορίας», διευκρινίζει ο κ. Σαμαράς. «Είναι χαρακτηριστικό ότι αυτό το συλλεκτικό αντικείμενο, παρά το μικρό του μέγεθος, συγκεντρώνει απίστευτο πλούτο πληροφοριών. Η εικονογραφία και η διάδοσή του από τη Σκανδιναβία μέχρι την Κίνα για σχεδόν 1.000 χρόνια αντικατοπτρίζουν όλη την πολιτική ιδεολογία του αυτοκρατορικού θεσμού και της θεοκρατικής εξουσίας».

Με το πέρασμα των χρόνων, όταν δημιουργήθηκε ένα αξιόλογο σύνολο νομισμάτων, ένιωθε ότι τα τεκμήρια του βυζαντινού

παραλθόντος δεν αποτελούσαν κτήμα του. Εκρίνε ότι ένας από τους πιο ασφαλείς τόπους όπου μπορούσαν να φυλαχθούν ήταν το Άγιον Όρος. Αποφάσισε να δωρίσει τη συλλογή του στη Σιμωνόπετρα ως πράξη προσφοράς για τη συνεργασία και τη μακρόχρονη φιλία του με την αγιορείτικη μονή. Η πρώτη δωρεά 400 νομισμάτων έφθασε στη Σιμωνόπετρα πριν από 15 χρόνια στη μνήμη της συζύγου του, Μαρίας Στ. Σαμαρά. Ο δωρητής συνέχισε ωστόσο να εμπλουτίζει μεθοδευμένα και στοχευμένα τη συλλογή, η οποία ήδη ξεπερνάει τα 1.200 νομίσματα. Θεωρείται πλέον μία από τις πιο πλήρεις σειρές καθώς περιλαμβάνει χρυσά, αργυρά και χάλκινα νομίσματα, αντιπροσωπευτικά δείγματα κάθε βυζαντινής περιόδου, εκτυπωμένα σε σχεδόν όλα τα νομισματοκοπεία του Βυζαντίου και από όλους τους αυτοκράτορες, εκτός από δύο: τον σφετεριστή Αρτάβασο που κατείχε τον θρόνο για μικρό χρονικό διάστημα (742-743) και τον τελευταίο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Κωνσταντίνο ΙΑ' Παλαιολόγο, που ταυτίστηκε με την πτώση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453. Ανάμεσα στα σπάνια κομμάτια κι ένα τιμητικό μετάλλιο –το πρώτο χυτό μετάλλιο στην Ιστορία– με τη μορφή του Ιωάννη Η' Παλαιολόγου (1423-1448) που φιλοτεχνήθηκε από τον Πιζανέλλο το 1438, κατά τη διάρκεια της Συνόδου στη Φλωρεντία.

Το Άγιον Όρος, εξηγεί ο δωρητής, δεν ήταν μόνο αναπόσπα-

στο κομμάτι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, αλλά συνδεδεμένο με τη θεοκρατική αντίληψη των ηγεμόνων της. Από την οργάνωσή του κατά την περίοδο του Νικηφόρου Φωκά διεκπεραιώνονταν οι συναλλαγές του με βυζαντινά νομίσματα για περισσότερους από έξι αιώνες. Παρ' όλα αυτά, σε αντίθεση με άλλους θησαυρούς (χειρόγραφα, εκκλησιαστικά σκεύη, εικόνες, κειμήλια κ.λπ.), ελάχιστα νομίσματα διασώθηκαν στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας. Ένας από τους λόγους της δωρεάς ήταν να καλύψει αυτό το κενό.

Σημαντικός θησαυρός

Η πολύτιμη νεοαποκτηθείσα συλλογή της Σιμωνόπετρας συγκολληθεί πλέον στους σημαντικότερους θησαυρούς της αγιορείτικης πολιτείας, ενώ ο κατάλογος «Βυζαντινά Νομίσματα της Μονής Σιμωνόπετρας» που κυκλοφόρησε πρόσφατα αποκαλύπτει στο ευρύ κοινό το μέγεθος αυτής της προσφοράς. Στη νέα αυτή έκδοση κείμενα και φωτογραφίες αποκωδικοποιούν τις ποικίλες πτυχές του βυζαντινού πολιτισμού, από τη νομισματοκοπία και τις τεχνικές της μέχρι τους πολιτικούς και θρησκευτικούς συμβολισμούς, τις στρατιωτικές και οικονομικές μεταβολές που συντελέστηκαν στη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

«Το βυζαντινό νόμισμα, το «δολάριο του Μεσαίωνα» όπως αποκαλούν οι ιστορικοί, δεν ήταν μόνο ένα οικονομικό εργαλείο», επισημαίνει ο κ. Σαμαράς. «Υπήρξε η μικρογραφία του ίδιου

του Βυζαντίου: ισχυρό, διεθνές, θεοκεντρικό και ταυτόχρονα βαθιά ριζωμένο στην καθημερινή ζωή των υπηκόων του». Συνδυάζει με μοναδικό τρόπο την οικονομία, την πολιτική, την τέχνη, τη θρησκεία, σε ένα ενιαίο σύστημα με τεράστια διάρκεια ζωής.

Η βυζαντινή νομισματοκοπία αποτελεί ένα από τα πιο συνεκτικά και μακροχρόνια νομισματικά συστήματα στην παγκόσμια Ιστορία, με διάρκεια ζωής που ξεπερνάει τα 1.000 χρόνια, όπως επισημαίνεται στον κατάλογο. Επίκεντρο της νομισματικής παραγωγής ήταν η Κωνσταντινούπολη με το σημαντικότερο και μακροβιότερο νομισματοκοπείο που λειτουργούσε αδιαιλίτως από την ίδρυση της πόλης έως την έλευση των Οθωμανών. Σπουδαία νομισματοκοπεία ωστόσο λειτουργούσαν ταυτόχρονα και σε σημαντικές πόλεις (Θεσσαλονίκη, Αντιόχεια, Αλεξάνδρεια, Ραβέννα, Νίκαια, Τραπεζούντα κ.α.) του Βυζαντίου, που ενίσχυαν τη θέση τους στην απέραντη αυτοκρατορία μέσω των τοπικών νομισμάτων.

Μεγάλο μέρος της συλλογής, περίπου το 1/3, κατέχουν τα χρυσά που αποτελούσαν τη ραχοκοκαλιά του νομισματικού συστήματος. Ο χρυσός σόλιδος (ή υπέρπυρον μετά το 1092), σύμβολο σταθερότητας του κράτους, της βυζαντινής αυτοκρατορίας, περιήρθε από τον 10ο αιώνα σε χρυσά και αργυρά νομίσματα η θεοτόκος στεφανώνει τον αυτοκράτορα επικυρώνοντας τη θεϊκή νομιμοποίηση. Ορισμένα φέρουν τοπικούς αγίους κυρίως για να τονιστεί η τοπική προστασία ή η ευλάβεια της δυναστείας, όπως ο Άγιος Δημήτριος στη Θεσσαλονίκη. Πολιτικά και θρησκευτικά σύμβολα συμπύκνωναν έναν βυζαντινό πολιτισμικό κώδικα, κατανοητό τόσο από τον λόγιο όσο και από τον απλό λαό.

(4ος-10ος αι.). Χρησιμοποιήθηκε στην εσωτερική οικονομία, στις εμπορικές συναλλαγές με Γότθους, Αραβες, Σλάβους, Λατινοευρωπαίους ως διεθνές νόμισμα, ενώ ταυτόχρονα ενίσχυε τις διπλωματικές σχέσεις. «Εν τῷ νομισματικῷ αὐτῷ ἐμπορευοτῷ γῆς δεκτὸν ἔστι», έγραφε ο Κοσμάς Ινδικοπλεύστης (Χριστιανική Τοπογραφία, περ. 550 μ.Χ.).

Τα αργυρά νομίσματα με τις ποικίλες ονομασίες, «εξαγράμμιον» τον 7ο αιώνα, «μιλιάρεσιον» τον 8ο αιώνα, «άσπρον τραχύ» τον 12ο αιώνα και «σταυράτον» μέχρι το τέλος της αυτοκρατορίας, είχαν περιορισμένη, αλλά σημαντική χρήση, κυρίως για συναλλαγές μεσαίας κλίμακας, πληρωμές στρατού και τιμητικές δωρεές.

Υλικό προπαγάνδας

Το ενδιαφέρον στα βυζαντινά νομίσματα βρίσκεται στην εικονογραφία τους. Μέσω αυτής λειτουργούσαν ως μέσο προβολής και προπαγάνδας, πολιτικής και θρησκευτικής, σε κάθε κοινωνικό στρώμα. «Ακόμη και σήμερα η ακριβής αποκριτογραφία ορισμένων συμβόλων δεν είναι δυνατή», επισημαίνει ο κ. Σαμαράς. Τα αυτοκρατορικά πορτρέτα των νομισμάτων, μεταβαλλόμενα με βάση τις ιδεολογικές και ιστορικές συγκυρίες όπου ο αυτοκράτορας είναι ντυμένος είτε με στρατιωτική ενδυμασία ή με σύμβολα νίκης (λόγχη, ασπίδα, περικεφαλαία), είτε με έμφαση στην ιερατική διάσταση, συμβάδιζαν με την εκάστοτε αυτοκρατορική ιδεολογία.

Ο σταυρός αποτελούσε σταθερό σύμβολο, ενώ η αποτύπωση της μορφής του Χριστού είτε σε μονόγραμμα (ΧΡ) είτε ως Παντοκράτορας, ευλογώντας ή ενθρόνου αποτέλεσε κομβικό σημείο της νομισματοκοπίας. Ευρεία ήταν και η απεικόνιση της Παναγίας, ένθρονος ή ολόσωμης ως Υπερμάχου Στρατηγού και προστάτιδος της Κωνσταντινούπολης, ενώ από τον 10ο αιώνα σε χρυσά και αργυρά νομίσματα η Θεοτόκος στεφανώνει τον αυτοκράτορα επικυρώνοντας τη θεϊκή νομιμοποίηση. Ορισμένα φέρουν τοπικούς αγίους κυρίως για να τονιστεί η τοπική προστασία ή η ευλάβεια της δυναστείας, όπως ο Άγιος Δημήτριος στη Θεσσαλονίκη. Πολιτικά και θρησκευτικά σύμβολα συμπύκνωναν έναν βυζαντινό πολιτισμικό κώδικα, κατανοητό τόσο από τον λόγιο όσο και από τον απλό λαό.

Σαν μια μικρογραφία

Το βυζαντινό νόμισμα υπήρξε η μικρογραφία της ίδιας της αυτοκρατορίας: «Ισχυρό, διεθνές, θεοκεντρικό και ταυτόχρονα βαθιά ριζωμένο στην καθημερινή ζωή των υπηκόων του», επισημαίνει ο συλλέκτης,

Μοναχοί στη βιβλιοθήκη της Μονής Σιμωνόπετρας, όπου φιλοξενείται η συλλογή με τα 1.200 βυζαντινά νομίσματα. Θεωρείται μία από τις πιο πλήρεις σειρές με νομίσματα κάθε βυζαντινής περιόδου, εκτυπωμένα σε σχεδόν όλα τα νομισματοκοπεία της αυτοκρατορίας.

4ΤΡΟΧΟΙ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ... ΕΚΤΟΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Έκδοση και Οικονομική Εμπροσώ

www.kathimerini.com.cy

ΚΥΡΙΑΚΗ
3/5